דבר

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
דבר
עיתון פועלי ארץ ישראל
מייסדו ועורכו הראשון
ברל כצנלסון ז"ל
מאוחד עם "שערים"

יום שישי, ט' בתמוז תשמ"ח, 24 ביוני 1988 ● גליון 19452
היום 64 עמודים כולל „דבר־השבוע" ● המחיר – 2.- ש"ח (כולל מע"מ), באילת 1.74 ש"ח

היום בדבר

רדאר או לא, יעלו: היבמים. הם בערוגת הפלוי. היכן מפקדת האינתיפאדה. מסנה בבג"צ. איזו שיטת בחירות. 40 לאטלנט. טלוויזיה. „משא".

עמידים סיוון, חיים צדוק, חיים גורי, יוהר סמילנסקי, חנה זמר, אמנון דנקנר, גדעון קרץ, חגי אשר, יוני להב, טובה צימוקי, שלמה גינוסר, נתן דועי, יקיר צור, אמיר רוזנבליט, דניאל בדסימון, טלי זלינגר, מאיר פעיל, ישראל דליות, אהרן שמי, ורדה צימרמן, מושיק, יאיר גרבוז.

ב.ה.ק.
ציוד מטבחים מוסדיים בע"מ
רח' הבונים 50 בת־ים
03-5510432 5519355.70
ייצור תנורים וציוד מטבחים:
מחבתות · קונבקטומטים · כיריים גז · ציפסרים · שולחנות חימום וקירור וכו'

נזקים כבדים למשק בשל הפסקת החשמל; ועדה תחקור נסיבות קריעת הכבל המרכזי

פועלים נשלחו הביתה, מעליות נתקעו, פקקים בכבישים

בולם נכנסים לצומת

צומת בתל־אביב בעת שיתוק הרמזורים, אתמול. (צילום: מיכאל קרמר/„ידיעות אחרונות")

מאת יוסף מיכלסקי, סופר „דבר"
תקלה חמורה ברשת החשמל הארצית גרמה אתמול לנזקים כבדים למשק, בנין הפסקת עבודתם של מפעלים ומיתקנים אחרים, פקקי תנועה גדולים בכבישים בשל הפסקת פעולת הרמזורים ולשורה ארוכה של תקלות.

התקלה החלה בשעה 11.18 בצומת המתח העליון ירקון־רבנה, כתוצאה מקריעת כבל של 150 קילו וואט של מוביל החשמל הארצי, ליד צומת „קוקה קולה". באותה שעה סיפקו מערכות הייצור לרשת 2,900 מגאוואט חשמל. בשל קריעת הכבל נוצר עודף ייצור של 1,600 מגאוואט ביחס לכושר ההובלה של הרשת. במקרים של תקלה חולפת, למשל פגיעת הפץ בכבל, מחזירה מיידית מערכת ההגנה האוטומטית את הרשת לפעילות תקינה. אך משום שהכבל נקרע – נכנסה לפעולה המערכת הראשית של הגנת טורבינות הייצור, אשר הפסיקה עבודתם של 11 טורבינות קיטוריות בתחנות הכוח השונות. שתיים מתוך ארבע טורבינות בחדרה, שבע מתוך שמונה בתחנת אשכול ושתי טורבינות בתחנת רידינג. הייצור והאספקה ירדו ביותר מ־50 אחוז,

אולם כבר בצפון עם התערבות רשת ההגנה, התפצלה המערכת הארצית לשתי תת־מערכות, וכתוצאה מכך נפגע בעיקר האיזור שמנתניה דרומה, כולל איזור ירושלים, אשר קיבלו לפני התקלה 80 אחוז של החשמל המיוצר.

המערכת בצפון התייצבה בעבור כ־10 דקות, אולם החשמל בכל הארץ סופק בהדרגה לצרכנים וכל הביקושים מולאו רק אחרי שלוש שעות מקריעת הכבל. אחרי שהוחזר לפעילות כל יחידות הייצור הצליחו מהנדסי החברה לחבר את שתי תת־מערכות הרשת הארצית חזרה לפעולה תקינה. מחברת החשמל טענו, כי יש לראות בכך הישג גדול של החזרת הרשת הארצית לפעילות ומילוי כל הביקושים לחשמל אחרי שלוש שעות מרגע התקלה.

בחברת החשמל לא יודעים מה גרם לקריעת הכבל שהוא עבה וכבד מאוד, מקרים של קריעת כבל כזה נחשבים לתופעה נדירה ביותר, משום שהכבל מתוח מעל עמודי מתח עליון גבוהים מאוד.

לא מעשה חבלה

בחברה מבטלים אפשרות של מעשה חבלה לאור היום במקום בו זורמת תנועה רבה של כלי־רכב והולכי־רגל, אם כי מנהל אגף התפעול שאול יפהן אמר, שיבדקו כל האפשרויות. הכבל הקרוע ייבדק במעבדות חברת החשמל.

בחברת החשמל טוענים, אנשיה התגברו מהר על התקלה, הודות ללימוד הלקחים ולליישום ועדות חקירה של ליל העלטה מלפני ארבע שנים. בראש ועדות חקירה אלה עמדו פרופסורים מהטכניון. כמקובל במקרים דומים, ימיל מנכ"ל חברת החשמל על המהנדס הראשי להקים צוות בדיקה פנימי לבירור נסיבות התקלה. משרד האנרגיה והתשתית ימנה ועדת חקירה חיצונית לבדיקת התקלה ולהפקת לקחים.

שיבושים נרחבים נגרמו אתמול בצהריים ברוב אזורי הארץ, בעקבות הפסקת החשמל.

המשטרה הציבה כוחות רבים לוויסות התנועה. אך היא התנהלה לאיטה.

במפעלים רבים נעצרה העבודה ופועלים הוחזרו לבתיהם. בבניינים רבי־קומות, שלא היו מצויידים בגנראטורים תקינים, הושבתה פעילות המעליות.

שיבושים נגרמו גם במערכות טלפונים ומחשבים, הניזונים מחשמל.

יש לי פת

גדעון פת בערב ההצבעה: דורג במקום השני (צילום: ישראל סמיונסקי)

3 „פנים חדשות" בליבראלים; שליטא וקולס נדחקו החוצה

נכזבו תקוות מודעי להגדיל את מחנהו בכנסת

מאת עליזה ולך, סופרת „דבר" לענייני מפלגות
בתום יום הצבעה ארוך התברר שחלק מתחזיות – רק של שרי המפלגה הליבראלית הן של הראשונים התבדה: שני חיכים בכנסת הנוכחית לא יבללו במקומות ריאליים ברשימה לכנסת הבאה, ולמרות רק שני חברים חדשים במקומות ריאליים ואחד בספק ריאלי יאיישו את הרשימה.

ח"כ בני שליטא נדחק למקום רחוק ברשימה, וח"כ אלי קולס נבחר אומנם למקום ה־11, אבל אפילו לא תקצץ „חירות" את יצוגה של המפלגה הליבראלית – מקומו אינו נחשב לריאלי. שלושה החברים החדשים הם יוסי גולדברג, ראש מועצת מטולה, יהודה פרח, ח"כ לשעבר, רפאל פרבר, מנכ"ל משרד התיירות. שניים משלושת החדשים נמנים עם מחנה שריד ורק אחד נמנה עם מחנה מודעי.

על־פי התוצאות, שנודעו בחצות, נכזבו תקוותיו של מודעי, כפי שנתן להם פומבי, כשש שעות לפני היוודע התוצאות, להגדיל את מחנהו בכנסת. „מבחינתי האישית אראה הישג בבחירת חמישה חברי כנסת, חוץ ממני", אמר מודעי כשנסגרה הקלפיות. עתה מתברר שיהיה עליו להסתפק בספק שלושה, שכן דן תיכון אינו איש מחנה מודעי מובהק, ועל־כן יש להביא בחשבון רק את ח"כ פנחס גולדשטיין, נאמנו מכבר, ואת יוסי גולדברג.

לעומת זאת, מחנהו של השר שריד לא נגרע, מכיוון שבמקום אלי קולס ובני שליטא נכנסו יהודה פרח ורפאל פרבר.

בשיחתו עם העיתונאים, אחרי שנסגרו הקלפיות, הדגיש יצחק מודעי שעל־פי הערכתו יהיו למפלגה הליבראלית 13 ח"כים עד למקום ה־41 ברשימת הליכוד, וכי למיטב ידיעתו „חירות" לא תקצץ בייצוג הזה. „אם יקצצו", הודיע, „אני אהיה האחרון ברשימה והראשון המקוצצים". עוד אמר מודעי, כי התיק שהוא מעוניין בו, אם ירכיב הליכוד את הממשלה הבאה הוא תיק האוצר.

אכזבה גדולה היתה מנת חלקם של כמה מהמצביעים ומהמצביעים פחות, שהעריכו כי מקומם ברשימה בטוח – כמו גד אוסליק, יו"ר דור ההמשך משה רום, המתמודד על ראשות עיריית חולון והיה בטוח שמחנה מודעי יעניק לו עדיפות גבוהה מאוד, וכן יצחק קעמבי, ראש מועצת עקרון ויו"ר המועצה הארצית של המפלגה, שניגן על המיתר העדתי. שלושתם קיבלו מעט מדי קולות, מכדי להחשב במקומות ריאליים.

15 הנבחרים הראשונים מבין 50 המתמודדים:
1. דן תיכון – 286 קולות;
2. גדעון פת – 263;
3. פנחס גולדשטיין – 244;
4. אריאל ויינשטיין – 229;
5. אוריאל לין – 229;
6. יהודה פרח – 223;
7. יוסי גולדברג – 203;
8. פסח גרופר – 200;
9. שרה דורון – 196;
10. רפאל פרבר – 194;
11. אלי קולס – 188;
12. משה רום – 180;
13. משה ליפקה – 172;
14. חיים פרלוק – 169;
15. יצחק קעמבי – 149.

המשטרה מתגברת כוחות לקראת „יום סיפוח ירושלים" – ביום ג'

עלייה במספר התקריות בבירה לאחר פרסום כרוז מס' 20 ● שמיר: לגדוע כל יד שתונף על אחדות ירושלים ● מבצע הודה לשחרר 89 עצורים ואסירים כמחווה

מאת יוסף עלגי, אורה אל־בר־עמי, דני צדקוני, יהודה ראבט, גבריאל רוזנבאום, ...
המשטרה תתגבר את כוחותיה בירושלים במאות שוטרים, כדי למנוע כל נסיון להפר את הסדר הציבורי בבירה. התגבור יחול בתחילת השבוע ושיאו יהיה לקראת יום ג', „יום סיפוח ירושלים".

ראש הממשלה יצחק שמיר אמר אתמול בטקס סיום קורס קצינים של המשטרה, כי „הפרעות והמהלומות בכרוז צריכים להוות אתגר למשטרה. „מעמדה של הבירה, מקומה בחיים הלאומיים שלנו ובזירה הבין־לאומית מחייבים את המשטרה, כפי שהיא יודעת ומבינה, לעשות מאמץ מיוחד כדי להדוף כל התנכלות ולגדוע כל יד, שתונף על אחדותה של ירושלים בירת הנצח שלנו".

אתמול נרשמו בירושלים יותר אירועים, כנראה בתגובה על כרוז מס' 20, שקרא לתושבי השטחים לפגוע באחדות ירושלים. בשעות הצהריים יצאו תלמידות מבית־הספר לבנות במזרח־ירושלים וניסו לארגן תהלוכה. הן רגמו אוטובוס „אגד". כוח המשטרה, שהיה בקרבת מקום, התערב מייד ופיזר את התלמידות. שתיים מהן נעצרו. באותה שעה יצאו תלמידות מבית־ספרן בשועפאט ורגמו שני אוטובוסים בקו 25, שנסעו לנווה־יעקב. שלוש תלמידות נפצעו קל מרסיסי זכוכית. גם כאן נעצרו שתי תלמידות.

(המשך בעמוד 2)

הסיכוי לקבלת החלטות בוועדת השרים לבריאות – כמעט אפסי

דו"ח צוות מדינה יוגש היום ● כל מערכת האישפוז בדרום הארץ תושבת ביום א'; ביום ג' – במרכז ● מכוניות של מד"א עוקלו בגלל חוב לשלטונות המס

מאת רבקה הרניש, סופרת „דבר"
ועדת השרים המיוחדת מתכנסת היום בנהריים לקבל את סיכומי העבודה של הצוות, בראשותו של מנכ"ל משרד האוצר ויקטור מדינה, שבמשך שלושה חודשים התחרבים שקד על דרכים להפעלת המבצע לקיצור תורים לניתוחים.

ההסתדרות החרימה את דיוני הצוות, לאחר שלא נתקבלה דרישתה לשתף בעבודת הצוות גם נציגי הרופאים ועובדי המערכת מסקטורים אחרים.

שרת הבריאות שושנה ארבלי־אלמוזלינו תעלה בישיבת השרים כ„נושא חירום" את העיקול שביצע אתמול מס־ההכנסה על שבעה כלי־רכב של מגן־דוד־אדום, ביניהם מכוניות הפיקוד למקרים של פיגוע המוני. השרה תבקש מראש הממשלה יצחק שמיר להתערב ולפעול להחזרה מיידית של רכב הפיקוד השלישה ולמנוע על־ידי כך פגיעה חמורה ברמת הכוננות של שירותי רפואת חירום, גם אם קיימת בעייה תקציבית, שיש למצוא לה פתרון דחוף בוועדת השרים.

„מתכונתה של ההסתדרות להבהיר לציבור, כי אין סיכוי שהחלטות הצוות יומושו הלכה למעשה, אם לא יגובשו בשיתוף העובדים הנוגעים בדבר ועל דעתם" – חזר ואמר אתמול יו"ר האגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות חיים הברפלד

(המשך בעמוד 2)

האפיפיור מנסה לטהר ולהכשיר את ואלדהיים – זועמים ארגונים יהודיים

קבלת פנים מפוארת ליוחנן פאולוס השני באוסטריה

תחת מטריה אחת

אתמול בווינה: ואלדהיים והאפיפיור (צילום: אי.פי.)

מאת ריטה קוך ויקיר צור, סופרי „דבר"
וינה (מיוחד ל„דבר"). – האפיפיור יוחנן פאולוס השני הגיע אתמול לביקורו הפסטורלי השני באוסטריה, שיארך חמישה ימים בגשם שוטף. האפיפיור, הנחשב גם לראשה של מדינה, התקבל בשדה התעופה לפי כל כללי הטקס על־ידי הנשיא ואלדהיים ואשתו ועל־ידי ראש הממשלה ורניצקי, סגנו מוק, שר הפנים בלכה, שר במשרדו של הקאנצלר ניישר, ראש ממשלת אוסטריה התחתית, שבגבולותיה נמצא שדה התעופה, וכל ראשיה של הכנסיה הקאתולית באוסטריה.

ואלדהיים והאפיפיור השמיעו נאומי ברכה קצרים. בגרמנית שוטפת הזכיר האפיפיור את העבר הקשה של אוסטריה, ארץ שבה שוכן מחנה המוות לשעבר מאוטהאוזן, אבל יחד עם זה שיבח את השגיה והדגיש את תפקידה כגשר בין המזרח והמערב באירופה. לאחר מכן התקיים טקס קבלת פנים לממשלה ולראשי המדינה באולמות המפוארים של ארמון הקיסרים לשעבר, שבו המארח היה ואלדהיים.

בקבלת פנים זו של נשיא המדינה דיבר האפיפיור על שנות הסבל והקורבנות של הנרצחים בימי מלחמת העולם

(המשך בעמוד 2)

עזר וייצמן שיחליף את ברעם כיו"ר מטה הבחירות

„צבאות טובים וגדולים הובסו בגלל טאקטיקה לא נכונה"

מאת עליזה ולך, סופרת „דבר" לענייני מפלגות
על־פי סיכום בין עוזי ברעם לבין עזר וייצמן, על דעת פרס ורבין, ימלא וייצמן את מקומו של עוזי ברעם בתפקיד יו"ר מטה הבחירות של מפלגת העבודה. ההסדר בין השניים נעשה ביוזמתו של ברעם, בשורותו למיטה, לתקופה ממושכת במצוות הרופאים, בגלל בעייה רפואית בגבו.

הסיכום יהיה בתוקף רק כל עוד יהיה ברעם רחוק למיטתו, והוא אינו חל על תפקידו כמזכ"ל מפלגת העבודה. בבדיקה האחרונה של ח"כ ברעם גילו רופאיו אופטימיות באשר לתקופת ריתוקו למיטה, והגדירו אותה בפרק־זמן של כשלושה שבועות. עם זאת, עדיין לא ברור אם בתום פרק־זמן זה יוכל לשוב לעבודה אינטנסיבית.

גם אם ישוב ברעם לשמש בתפקיד יו"ר המטה, עשוי וייצמן להמשיך במעורבותו בנושא כבמלא־מקום היו"ר מכיוון שאין זה מתקבל על הדעת שוייצמן קיבל על עצמו את תפקיד ממלא המקום לשבועיים־שלושה בלבד.

וייצמן, שהביע סיפוק רב מתוצאות הבחירות הפנימיות במפלגת העבודה, בסוף השבוע שעבר, ביקש שלא לראות בהן את חזות הכל. „ההיסטוריה מלאה בצבאות טובים וגדולים שהובסו בגלל טאקטיקה לא נכונה". יתר על כן, מכיוון שניהל את מטה הבחירות של הליכוד במערכת הבחירות ב־1977 בעצמאות מלאה, התכוון וייצמן לרמוז ל„מטה פרס" על הצורך בהרמוניה ובציבור. האפשרות שמטהו של פרס יעבוד בנפרד מהמטה הכללי של מפלגת העבודה הטרידה מאוד גם את עוזי ברעם ועודדה את מורת־רוחו לא אחת.

עיקרן תחילה

● תנ"ץ גרנן מוחשד בהשמדת מסמך בפרשת בלאס/עמ' 14
● להיעזר בבורסה – קורא יוסי ניצני לחברת העובדים/עמ' 14
● נסיגה במו"מ השכר של השירות הציבורי/עמ' 3
● „אינקוויזיטור" – כינה יערי את א.ד. גורדון במסה שכתב ב־1921/עמ' 3
● בריה"מ מגרשת 5 דיפלומטים קנאדים – בתגובה על גירוש 17 משלה/עמ' 4
● נקבר חלקית כפר במפולת עפר בתורכיה; מאות הרוגים/עמ' 4
● בבורסה: שיפור קל במניות/עמ' 6
● ספורט: תודה רבה לצלחת/עמ' 7

רבין בצאתו לארה"ב: המדיניות בשטחים – מקלות וגם גזר

(ע). – שר הבטחון, יצחק רבין אמר אמש לפני צאתו לארה"ב, כי המדיניות בשטחים היא „לתת גם את הגזר – לא רק את המקלות".

רבין השיב לשאלות עתונאים בנמל בן־גוריון ואמר, כי „אולי לא כל־כך יודעים, אך מדי־יום משתחררים עשרות עצורים, חלק לפני משפט וחלק לאחר שריצו את עונשם. זהו תהליך שנמשך כל הזמן, אך בדיון שהיה אתמול במשרד הבטחון הוחלט לבצע את השחרורים בצורה הדרגתית ולא במכה אחת. כל פיקוד מכין רשימות של מועמדים לשחרור, ובמקרים, שבהם משפחה או כפר גילו התנהגות טובה – יוכו בשחרורים".

הכוונה היא להקדים את השחרורים אם אפשר, כך שנוכל להראות גם את הגזר ולא רק את המקלות.

„אין כל כוונה להחזיר מגורשים. הם מגורשים לתמיד", אמר שר הבטחון בתשובה לשאלה.

היהודים מודאגים

הדמוקראטים ב־7 מדינות בארה"ב תומכים בהגדרה עצמית לפלשתינים

מאת אמנון דנקנר, סופר „דבר" בארה"ב
יהודים ומנהיגים של הזרם המרכזי במפלגה הדמוקראטית מודאגים בשל החלטות שהתקבלו על־ידי ועידות המפלגה בשבע מדינות, התומכות בזכותם של הפלשתינים להגדרה עצמית, והלק גם באופן מפורש בזכות הפלשתינים למדינה.

באחרונה התקבלו החלטות, התומכות במדינה פלשתינית בוועידות הדמוקראטיות של אילינוי, ואשינגטון, מיין ואורגון. בטקסאס ובמינסוטה התקבלו החלטות התומכות בהגדרה עצמית לפלשתינים.

ההחלטות אינן מחייבות הכנסת סעיף כזה אל מצע המפלגה הדמוקראטית בעת ועידתה בחודש הבא באטלנטה, אולם תיאורטית הן מחייבות את הצירים מהמדינות האלה להצביע בעד הצעת החלטה ברוח זו, אם תוצע בזמן הוועידה.

מצע המפלגה הדמוקראטית ב־1984 התייחס אל הבעייה הפלשתינית באורח לא מחייב ונאמר בו רק כי „יש למצוא פתרון לבעיה הפלשתינית".

לעומת נוסח זה, הנוסח שהתקבל באחרונה בוועידת המפלגה הדמוקראטית בקליפורניה, והנחשב מתון יחסית מבחינת ישראל מדבר על כך שיש „להבטיח את בטחונה של ישראל ולהיענות לשאיפותיהם של הפלשתינים לשלום על גורלם, באמצעות מו"מ ישיר על בסיס הכרה הדדית".

חוגים יהודיים אמרו השבוע, כי הם מודאגים מהמהלכים האחרונים בנושא הפלשתיני במפלגה הדמוקראטית. הם רואים בכך מאמץ מאורגן של קבוצות שונות במפלגה, ביניהן קבוצת התומכים בג'סי ג'קסון.

הממשל יסכים למו"מ ישיר עם אש"ף – אם יתמוך ערפאת פומבית בהודעת דוברו

בוויית (א.פ). – ממשל ארה"ב יהיה מוכן לשאת ולתת במישרין עם אש"ף, אם ראש הארגון יאסר ערפאת יביע בפומבי את תמיכתו בהודעתו של דוברו הראשי, בסאם אבו־שריף, שלפיה יהיה אש"ף מוכן להכיר במדינת ישראל בתמורה לנכונותה של זו להכנס איתו למשא ומתן ישיר – כך נכתב אתמול בעיתון הכוויתי „אל־קבאס".

העתון ציטט „מקורות דיפלומאטיים מערביים מוסמכים", כאומרים בדיווח מפארים, שדבר נכונותה זו של ואשינגטון הועבר לערפאת באמצעות צד שלישי, שלא זוהה.

דוברת משרד החוץ האמריקאי פיליס אוקלי הגדירה השבוע את הודעתו של אבו־שריף כ„צעד חיובי", אך היא הדגישה, שהודעה חסרה את תמיכתו הרשמית של הנהגת אש"ף.

ח"כ יצחק ארצי לא יכהן בכנסת הבאה

מאת עליזה ולך, סופרת „דבר" לענייני מפלגות
צבי ניר גבר אתמול על חבר הכנסת יצחק ארצי בבחירות שקיימה ל"ע על רשימת מועמדיה לכנסת הבאה, במסגרת תנועת המרכז.

ניר צבר 57 אחוז מהקולות בהתמודדות על המקום הראשון השמור לל"ע, מקום שלישי ברשימת תנועת המרכז. ניר, עו"ד בן 42, מנהל חברה בטחונית, הוא פעיל במפלגה הליברלית העצמאית כמחצית שנות חייו.

„אני חושב שגברה האופנה שהכתיבה פנים חדשות", אמר ארצי, בן ה־67 בהיוודע התוצאות. „לדור שאני מייצג לא יהיה ברשימת תנועת המרכז ייצוג".

מזג האויר

לשבת – נאה והטמפרטורות רגילות לעונה.
טמפרטורות המינימום והמקסימום החזויות ליום ו':
ירושלים: 14־24; רמת הגולן: 15־25; צפת: 15־23; חיפה 21־27; טבריה: 20־32; עפולה: 18־27; שומרון: 16־24; תל־אביב: 21־27; נמל התעופה בן־גוריון: 18־26; יריחו: 10־32; עזה: 21־62; באר־שבע: 19־28; אילת: 23־36.

هكذا من الأصل

مكز امن الأصل

(ע). – מזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר גילה, כי הגיע לסיכום עם נשיא התאחדות התעשיינים דב לאוטמן, שהמשק היצרני־עסקי יעבור כולו לשבוע עבודה מקוצר, בן 5 ימים.
קיסר דיבר בטקס חלוקת פרס „יקיר חברת העובדים" בביתן ההסתדרות בתערוכת שנת ה־40 בתל־אביב.

מזכיר חברת העובדים דני רוזוליו מתח ביקורת על המדיניות הממשלתית בתחום התעשייה והמגזר היצרני. לדבריו, חברת העובדים עוברת תהליך של שינוי ארגוני, מבני ופרסונאלי לפיזור הסמכויות של המערכת.

רוזוליו גילה, כי קיבל פנייה ממנהל הבורסה לשלב את חברת העובדים במסחר בבורסה ולאפשר לציבור לרכוש מניות של מפעלי חברת העובדים ובכך להיות שותפים למערכת היצרנית הגדולה בישראל. רוזוליו הבטיח שהנושא ייבדק מתוך גישה חיובית.
בתמונה: דני רוזוליו בהופיעו בתוכנית רשת הטלוויזיה של ביתן ההסתדרות בגני התערוכה.

(צילם: ישראל סימיונסקי)

שר החוץ היפאני סיים ביקורו בסוריה – עומד לבקר בישראל

רבת־עמון (עיר ועיט). – שר החוץ היפאני סוסוקה אונו בא אתמול מדמשק לרבת־עמון, לאחר שיחות לנשיא סוריה חאפז אסד על תוכניותיה של יפאן להרחיב את פעילותה בתחום מדיניות החוץ.

אונו ועמיתו הירדני, טאהר אל־מצרי, פתחו מיד בשיחות על המזרח התיכון.

מקורות דיפלומאטיים אמרו, כי סיורו של אונו בסוריה, ירדן, מצרים וישראל – הראשון מצד שר־חוץ יפאני בישראל – נועד לעיין מחדש במדיניות יפאן בטרם תרחיב מוקד את מעורבותה בעניינים בין־לאומיים.

גם בדמשק שוחח אונו עם הנשיא אסד על מאמצי השלום במזרח התיכון. אונו הדגיש את תמיכתה של יפאן ב„שלום צודק, בר־קיימא וכולל" באמצעות יישום ההחלטות מועצת הביטחון 242 ו־338.

שר החוץ היפאני הכריז „יש להשיג הכרה לזכויות הלגיטימיות של העם הפלשתיני, כולל הזכות להגדרה עצמית".

הוא הוסיף כי יפאן גורסת שיש לבחון כל מהלך לקראת שלום, תוך התחשבות מעמיקה בצרכי הביטחון באיזור ובשאיפות של כל הצדדים הנוגעים בדבר.

כאשר נשאל על עמדתה של יפאן כלפי אש"ף, אמר דובר שר־החוץ: „יפאן גורסת כי אש"ף מייצג את העם הפלשתיני".

הוא הוסיף, כי כדי לקדם את השלום חיוני שישראל ואש"ף יכירו זה בזה. הצעד החשוב ביותר הוא לכנס ועידה בין־לאומית על המזרח התיכון.

במהלך ביקורו בדמשק הזמין השר היפאני את הנשיא אסד לביקור בטוקיו.

חברים לעבודה בהסתדרות הציונית:

פריאל רצתה ילד כשלא הצליחה להרות – היא אינה סוחרת ילדים

מאת יקיר צור, סופר „דבר"

„פריאל חורשידרה, שנעצרה שלשום עם בעלה, שלום אהרן רונן וישראלי נוסף, בריו־דה־זאנרו, בחשודים בסחר בלתי חוקי בילדים, היא עובדת בכירה בהסתדרות הציונית העולמית ואין לה ולבעלה כל קשר לסחר בילדים", אומרים חבריה לעבודה בהסתדרות הציונית, שנדהמו לקרוא על דבר מעצרה. „כל שביקשה, היא ובעלה, היה לאמץ ילד, לאחר שמאמציה להכנס להריון נכשלו".

פריאל חורשידרה, בת 41, נישאה לפני כארבע שנים לשלום אהרן רונן, גרוש ואב לשניים מנישואיו הראשונים. בני הזוג עשו מאמצים גדולים, כולל טיפולים ממושכים בבית החולים, כדי שפריאל תוכל להרות, אולם ללא הצלחה. רק לאחר שהובהר, מעל לכל ספק, שמבחינה בריאותית אין היא יכולה להכנס להריון, החלו בני הזוג בניסיונות לאמץ ילד. בגלל גילה הגבוה, יחסית, של האשה, שאינו מאפשר לה לאמץ ילד בארץ, החליטו בני הזוג לאמץ ילד מברזיל. הם פנו לבחורה ברזילאית, מריה בורה [illegible], הנשואה לישראלי, [illegible] לאימוץ. בני הזוג [illegible] יעשה בצורה חוקית, תוך הקפדה מירבית על תהליכי האימוץ הפורמליים.

המתווכת הברזילאית יצאה לפני כחודש חזרה לברזיל ולפני כשלושה שבועות התקשרה לבני הזוג והודיעה להם שמצאה ילד מתאים לאימוץ, וכאשר הם יגיעו לברזיל, ייעשו כל הסידורים המשפטיים והבריאותיים הקשורים לאימוץ.

בידיעה שהגיעה שלשום מסוכנות רויטר בריו־דה־זאנרו, נאמר כי בני הזוג רונן וישראלי שלישי, מונסונגו עמירם, נעצרו בדירה בקופאקאבאנה, בחשד כי שילמו 10,000 דולר תמורת שני תינוקות. התינוקת הראשונה שקיבלו, מתה כעבור זמן קצר מסיבוך במעי ובני הזוג קיבלו תינוק אחר. משטרת ברזיל סבורה כי הצליחה לעלות על רשת של מבריחי ילדים לישראל.

עובדי „חירות" וארגון הגג של „סולל בונה" מאיימים בעיצומים

מאת סופר „דבר" לענייני עבודה

עובדי „חירות", חברת הבת של „סולל־בונה" ועובדי ארגון הגג של הקונצרן מאיימים לשבש העבודה ולפתוח בעיצומים עד כדי שביתה כללית באם תממש הנהלת החברה את כוונתה ותשלח ביום א' הקרוב הודעות פיטורין למאה מעובדי „חירות" בצפון הארץ.

ב„חירות" מועסקים כיום 1,400 איש וארגון הגג בקונצרן, הכולל מהנדסים, פקידים, טכנאים והנדסאים – מקיף 1,800 עובדים.

ועד עובדי „חירות" פנה אתמול ליו"ר האגף לאיגוד מקצועי חיים הברפלד ואל מנכ"ל הקונצרן אהוד שילה בדרישה למנוע את הפיטורין או להכנס למשא ומתן על הסדרי פרישה נאותים. לטענת יו"ר הוועד יגאל גרינשטיין יש פגם בכך שההנהלה נוקטת בצעד, המנוגד לחוקת העבודה, לאחר שתהליך ההבראה, אשר לו נתנו העובדים ידם, יסתיים בתחילת חודש יוני. עוד אמר אמש גרינשטיין, כי חלק מהעובדים שפרשו במהלך השנתיים האחרונות חזרו לעבוד בקונצרן באמצעות קבלני משנה, דבר העומד בניגוד לעמדת ההסתדרות.

לורן פביוס נבחר לנשיא האסיפה הלאומית

מאת גדעון קין, סופר „דבר" בצרפת

פאריס (מיוחד ל„דבר"). – המדינאי הסוציאליסטי ממוצא יהודי לורן פביוס נבחר אתמול לכהונת נשיא האסיפה הלאומית הצרפתית. מישל רוקאר, ראש הממשלה שהגיש שלשום את התפטרות ממשלתו, מונה על ידי הנשיא מיטראן כראש הממשלה, אך יציג את ממשלתו החדשה רק ב־29 לחודש בתום מושב האסיפה.

פביוס בן ה־41 הוא הנשיא הצעיר ביותר שידעה האסיפה הלאומית הצרפתית. הוא כיהן בעבר כראש הממשלה. הוא גבר בסיבוב השני על יריבו וקודמו, המדינאי הגוליסטי הותיק ז'אק שאבאן דלמאס ב־301 קולות מול 268, לאחר שהקומוניסטים שהציגו בסיבוב הראשון מועמד משלהם הצטרפו בסיבוב השני לסוציאליסטים, שאינם נהנים מרוב מוחלט באסיפה.

זקן חברי הבית, אדוארד פרדריק דיפון, איש גוש הימין, ניהל את הישיבה בתחילתה. בבחירות הקודמות הוא נבחר מטעם „החזית הלאומית, הגזענית פשיסטית", ואחר־כך עזב את המפלגה, ובדבריו ציין כי רק צירה אחת של „החזית" (שהגישה גם היא את מועמדותה לנשיאות וזכתה בארבעה קולות) „מייצגת יותר מארבעה מיליון בוחרים של החזית הלאומית".

תגרה בין צעירי מפ"ם לאנשי „כך" באשדוד

(ע). – תגרה פרצה אתמול בערב ברובע ב' באשדוד, כאשר כמה עשרות מצעירי מפ"ם ניסו למנוע קיום אסיפה של תנועת „כך".

המשטרה, שהגיעה למקום, עצרה את מזכיר צעירי מפ"ם.

האפיפיור

(המשך מעמוד 1)

השנייה, אבל לא הכביס בדבריו המזכירים את שנת 1939 שום אלמנט חדש בהערכתו.

ביקורת נשמעה מפי ראש העדה הפרוטסטנטית באוסטריה, שקבל על שהאפיפיור ומארגני ביקורו לא הפגינו רגישות כלפי אמונתם של הפרוטסטנטים. הוא גם ציין, שפוגע בהם, כי האפיפיור הוא היחידי מכל ראשי הדתות הנוצריות הנהנה מסטטוס של ראש מדינה. בכל זאת ייפגש איתו לתפילה משותפת בתקווה לאחד את כל הכנסיות.

נציגי הקהילה היהודית באוסטריה הוזמנו לביקור אצל האפיפיור ביום ו' בבוקר בביתו של הנונציוס האפוסטולי באוסטריה. נציגי הקהילה לא הביעו מחאה על פגישתו של האפיפיור עם ואלדהיים, כי פשוט אין למנוע את ביצוע כללי הטקס: על ראש מדינה שאיננו רוצה להפגש עם נשיא אוסטריה לוותר על ביקור בארץ זו כל זמן שואלדהיים מכהן בה כנשיא.

לעומת זאת יעמוד פאול גרוס, נשיא הקהילה היהודית בוינה, בשם המשלחת היהודית המורכבת גם מראשי קהילות זלצבורג, אינסברוק, גראץ ולינץ, שאריות הפליטה, הרב הראשי של אוסטריה פאול חיים אייזנברג, בבאומר על כך, שעל האפיפיור לתרום בהשפעתו הגדולה לכך שהאוסטרים יהיו סוף סוף מוכנים לחשבון נפש ולהתמודדות כנה עם עברם, כי מי שאיננו מוכן להתמודד עם עברו צפוי לחיותו מחדש.

כמו כן יעמדו יהודי אוסטריה על כך שהאפיפיור יפציר בצאנו ללכת בדרך הוואטיקנום השני ולהגשים בשלימות ובכל מקום את המסר שיצא אז לעולם מרומא, בעיקר בקשר ליחס חדש לבני העם היהודי. פאול גרוס יקרא לאפיפיור לומר גם באוסטריה מילים ברורות על השואה ולדון את תקופת ההיטלריזם כפי שעשה זאת קודם בגרמניה. הוא גם ידגיש ויעמוד על כך שהוואתיקן יכיר בישראל הכרה דיפלומאטית מלאה, כדי לתרום להשכנת שלום במזרח־התיכון.

הכרה דיפלומאטית בישראל

תהווה שלילת הסרוב הפלשתיני והאנטישמיות החדשה, המסתתרת תחת מסווה אנטי־ציוני. אחרי הביקור אצל האפיפיור יקיימו ראשי הקהילות היהודיות באוסטריה מסיבת עתונאים, ויש לצפות שנושא ואלדהיים והתמודדות האוסטרים עם עברם הנאצי יהיו הנושאים העיקריים במסיבת עיתונאים זו.

ארגונים יהודיים מרחבי העולם הביעו אתמול מחאה חריפה על ביקורו של האפיפיור באוסטריה ועל סדרת פגישותיו המתוכננות עם הנשיא ואלדהיים. „ביקורו של האפיפיור באוסטריה ופגישותיו עם ואלדהיים, מהווים נסיון מחודש של האפיפיור להעניק הכשר וטיהור לד"ר ואלדהיים, אשר שיקר והסתיר במשך שנים את עברו הנאצי", אומרים נציגי הארגונים היהודיים.

מנכ"ל הקונגרס היהודי העולמי בישראל ד"ר אבי בקר ופרופ' ליאון פלדמן, מזכיר הוועדה היהודית הבין־לאומית לייעוץ בין־דתי, שבה מיוצגים ארגון בתי־הכנסת באמריקה, הוועד היהודי האמריקאי, בני ברית והקונגרס היהודי העולמי, העבירו אתמול לנציג האפיפיור בהר הזיתים, את מחאתם הרשמית של הארגונים היהודיים על [illegible] של האפיפיור מפניות חוזרות ונשנות של גורמים יהודיים להימנע מלהיפגש עם ואלדהיים באוסטריה, במיוחד לאור הזעזוע הכבד וגלי המחאה שעוררה הפגישה הקודמת בין השניים ברומא, ביוני 1987.

„התנהגות זו של האפיפיור המצטרפת למספר אירועים קודמים, כמו הפרסומים האנטי־ציוניים והאנטישמיים בבטאון המסדר הישועי הקתולי באיטליה, פרשת „הקדשתה" של אדית שטיין, פגישות האפיפיור עם יאסר ערפאת וסירוב הוואתיקן לכונן יחסים דיפלומאטיים עם ישראל, מהווה פגיעה נוספת בדיאלוג הבין־דתי בין היהדות לוואתיקן, ומעלה סימני שאלה ביחס למדיניות הכנסיה הקתולית כלפי העם היהודי", אומרים הארגונים היהודיים.

המשטרה

(המשך מעמוד 1)

צעיר נוסף נעצר, לאחר שזרק אבן על פרש משטרה. הוא נתפס רק במהלך מרדף רגלי שבמהלכו קפץ מגובה שלוש קומות ושבר את ידו. בכמה מקומות הונפו דגלים של אש"ף והמשטרה הסירה אותם.

מבצע שיחרור 89 אסירים

אלוף פיקוד המרכז עמרם מצנע הורה לשחרר הבוקר 89 עצורים ואסירים ערבים מיו"ש - כמחווה של רצון טוב.

מצנע נעתר בכך לפנייתם של אישי ציבור ערבים מיו"ש, לאחר שהבטיחו לו לסייע בהחזרת הסדר לחיים ביהודה ושומרון. במסגרת זו העניק האלוף מצנע חנינות ל־17 אסירים, וכמו כן ישוחררו ממעצר 27 עצורים שההליכים המשפטיים נגדם יעוכבו. במסגרת אותה מחווה תקוצר גם תקופת מעצרם של 45 עצורים מינהליים ביהודה ושומרון.

יש לצפות בעתיד הקרוב לחנינות ולקיצורי מאסר נוספים בכפרים ובערים, שבהם אכן ישרור השקט ביהודה ושומרון.

הוסר העוצר מאל־בורייג'

לאחר שבועיים הוסר אתמול העוצר ממחנה הפליטים אל בורייג' ברצועת עזה. ממחנה הפליטים שאטי הוסר העוצר אחרי שישה ימים. גם העוצר שהוטל שלשום על המחנות שאטי וג'יבליה הוסר מהם. תחת עוצר נותרו רק שכונת הפליטים שאבורה ברפיח, שבה נהרג אזר ליום אתמול אחר התושבים והייל נפצע בהתפרעות שפרצה במקום, ובקטע שבין כיכר פלשתין לכיכר מדינה ברחוב הראשי של עזה עומר אל־מוכתאר. עד שעות הערב לא נמסר על אירועים חריגים באזור. מבצע החלפת תעודות הזיהוי נמשך ועתה הוחל בחילוף תעודותיהם של תושבי דיר אל־בלח.

מעצר ל־5 חשודים ברגימת רכבת

(ע).– חמישה בני מיעוטים, תושבי דיר אל־בלח ומחנה הפליטים נוציראת נעצרו אתמול ל־11 יום, כחשודים בהשלכת אבנים לעבר רכבת נוסעים שהיתה בדרכה מתל־אביב לחיפה.

בא־כוח המשטרה כען בבית־משפט השלום בתל־אביב כי החשודים: נראו כשהם רצים לעבר הרכבת וכעבור מספר שניות נראו כשהם יורדים מתלולית עפר, כל זאת בזמן שהרכבת חלפה ליד פארק גני יהושע בתל־אביב. באותו מקרה נפצעה בעינה חיילת שישבה בקרון הרכבת. החשודים הכחישו בבית־המשפט את החשד נגדם.

יער עצי אורן הוצת

(ע).– יער עצי אורן הוצת אתמול אחר הצהריים ליד בקה אל־גרבייה ו־80 דונאם עצים עלו באש. המשטרה עיכבה לחקירה שני קטינים, בני 15, שהסתובבו בשטח.

טדי קולק (משמאל הנשיא הרצוג, שמעון פרס והרב פרץ) בטקס הנחת אבן הפינה (צילום: יצחק הררי)

מאות באו לטקס הנחת אבן הפינה לבית עיריית ירושלים בכיכר העיר

מאת יורם לוי, סופר דבר בירושלים

נשיא המדינה חיים הרצוג וראש עיריית ירושלים טדי קולק הניחו אתמול את אבן הפינה לבית עיריית ירושלים בכיכר העיר.

בהנחת אבן הפינה התכבדו גם מ"מ רוה"מ ושר החוץ שמעון פרס, נשיא בית המשפט העליון, השופט מאיר שמגר, השר יצחק פרץ, רבנים, ח"כים, חברי מועצת העיר, יזמי הפרוייקט האחים רייכמן מקנדה, מנכ"ל משרד הפנים, וראש העירייה הקודם מרדכי איש־שלום.

בטקס שנערך אמש בחזית בניין העירייה הישן, השתתפו מאות מוזמנים, ביניהם נציגי הדתות, נכבדים ערביים ודיפלומאטים.

נשיא המדינה הכריז, כי ירושלים לא תחצה עוד לעולם, למרות מאמצי אויבנו להרוס את אחדותה. הוא שיבח במלים חמות את פועלו של קולק למען ירושלים אף הציע לקרוא לכיכר על שמו.

השר פרס, העומד היום בראש ועדת השרים לעינייני ירושלים, אמר כי אין לישראל קיום בלי ירושלים, ולכן לא ניתן לשנותה.

קולק הביע תקווה, כי התקופה הקשה שאנו עוברים כיום תלמד אותנו מה עלינו לעשות למען העתיד. הוא איחל כי בניין העירייה החדש שיוקם ימשיך וישרת את כל אוכלוסיית ירושלים ללא הבדל.

רוה"מ יצחק שמיר שיגר גם הוא ברכות לטקס „זוהי עדות מוחשית נוספת לחיזוקה וביסוסה של ירושלים כעיר הבירה הנצחית של עם ישראל".

פרוייקט „כיכר העיר" יוקם סביב כל „בן דניאל", חלקו על בסיס מבנים קיימים שישופצו וחלקו בבנייה חדשה. הבניין אמור לקלוט את כל משרדי העירייה הפזורים כיום בלמעלה מ־35 מקומות, וכן יהיו בו משרדי הממשלה המחוזיים, שטח מסחרי ומגרש חניה גדול.

את הפרוייקט תבצע חברת האחים רייכמן, שתשקיע בו 30 מיליון דולאר. מימון התוכנית מבוסס על מימוש נכסים, מגרשים ומבנים, של העירייה הפזורים בעיר.

כתבה מלאה על הפרוייקט היום במוסף "דבר השבוע".

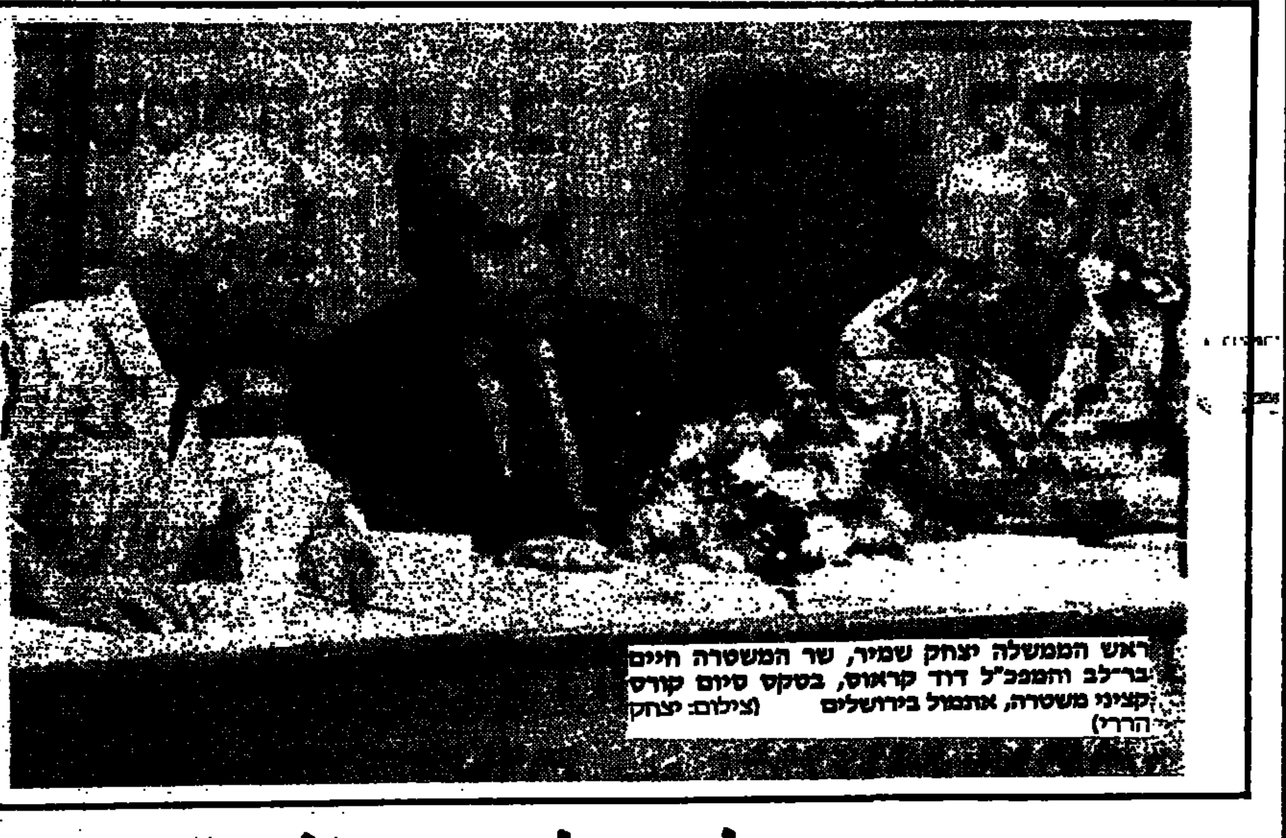

ראש הממשלה יצחק שמיר, שר המשטרה חיים בר־לב והמפכ"ל דוד קראוס, בטקס סיום קורס קציני משטרה, אתמול בירושלים (צילום: יצחק הררי)

הסיכוי לקבלת החלטות

(המשך מעמוד 1)

בהתייחסו לצוות בראשותו של מנכ"ל האוצר. בעת מסירת הידיעה נמשכה פגישתם של הברפלד ומנכ"ל קופת־חולים חיים פסה עם יו"ר הצוות, מנכ"ל משרד האוצר ויקטור מדינה, בנסיון של הרגע האחרון לשתף את נציגות עובדי מערכת האשפוז בהחלטות, שאמור להביא היום הצוות בפני ועדת השרים המיוחדת. נודע, כי קיים גם פער גדול בין עמדות וגישות של חברי הצוות, המורכב מנציגי משרדי האוצר והבריאות, יועץ משפטי למדינה, קופת־חולים הכללית ומנהלי בתי־חולים. הניגודים המהותיים בצוות לגבי פתרונות ישומיים ומיידיים למשבר בבתי החולים מבשרים סיכוי אפסי כמעט לאפשרות קבלת החלטות בוועדת השרים המיוחדת - העריכו אתמול חוגים יודעי דבר.

אתמול התכנסה המזכירות של ההסתדרות הרפואית להערכת המצב. המזכירות קבעה, כי שלושה השבועות של דיונים בוועדת השרים המיוחדת לא הניבו כל פרי, והועדה אינה מסוגלת להציע פתרון מיידי למשבר. חברי המזכירות חוששים מאפשרות של „פשרה בלית־ברירה" בוועדת השרים, אשר לא תהיה מקובלת על ההסתדרות הרפואית ובמקום לתת פתרון אמיתי עוד תחריף את המשבר. המזכירות קבעה גם, כי התעריפים לטיפולים במשמרת השנייה לא יכולים להיות נמוכים מאלה שנקבעו בהסכם קופת־חולים. מחטיבת רופאי בתי־החולים של קופת־חולים נמסר אתמול, כי ההתפתחויות האחרונות מוכיחות שוב, שהפתרון הטוב והמהיר הוא ביישום הסכם קופת־חולים על קיצור תורים לניתוחים.

„נתפטר קולקטיבית"

הבוקר מסתיימת שביתה בת יממה אחת בכל מערכת האשפוז בצפון הארץ. בכל בתי־החולים התנהלה העבודה במתכונת שבת וחג ורופאי המדינה קיימו כינוס חירום בבית־החולים רמב"ם. אריאלה ראובני, סופרת „דבר" בחיפה מוסרת, כי יו"ר ארגון רופאי המדינה ד"ר יהושע ויסבורט אמר בכינוס, שאם לרופאים לא תהיה ברירה „נתפטר קולקטיבית מהעבודה". הדוברים דיברו בזעם על כך שוועדת השרים לא מצאה פתרונות מקובלים והמשבר במערכת הולך ומחריף. „המערכת היא שתדחוף אותנו לפתרונות קיצוניים" - טענו הרופאים. סופרת „דבר" בחיפה מציינת, כי החולים שצפו בכינוס הרופאים אמרו שהם מבינים את הסיבות למאבק הרופאים, אולם לא יתכן שמאבק זה ינוהל ברובו על גב החולים.

מטה התיאום של ארגון רופאי המדינה וחטיבת רופאי בתי־החולים של קופת־חולים החליטו להשבית ביום א' הקרוב את כל מערכת האשפוז בדרום הארץ וביום ב' במרכז הארץ.

לאישור מועצת המנהלים

מועצת המנהלים של קופת־חולים הכללית מתכנסת ביום א' הקרוב לישיבתה הראשונה. על סדר־היום – דיון ואישור של המבנה החדש של הנהלת הקופה.

המבנה החדש יצור הנהלה מצומצמת אופראטיבית בראשותו של מנכ"ל קופ"ח נחום פסה וכמה סמנכ"לים, שמספרם לא סוכם סופית, אך ככל הנראה, יסתכם בחמישה. כל סמנכ"ל יהיה אחראי על חטיבת שירותים מוגדרים.

ביום א' יובאו לאישור המועצה שלושה מועמדים. מועמדותו של פרופ' יאיר שפירא לתפקיד סמנכ"ל וראש חטיבת שירותי הרפואה, מועמדותו של נחמה באוזן לתפקיד סמנכ"ל וראש חטיבת שירותי־עזר בריאותיים, ומועמדותו של תא"ל (מיל') חנוך מילוא לסמנכ"ל וראש חטיבת כוח־אדם, ארגון ומינהל.

נמסר, כי מנהל אגף יחסי העבודה הקודם, משה לברון, יקבל לניהולו את אחד המחוזות של קופת־חולים. ד"ר לאה צונגר, המנהלת הקבועה של אגף שירותי־עזר בריאותיים, תמלא תפקיד אקדמי בכיר.

בתגובה לטענות מגן דוד אדום:

מס הכנסה: לא עיקלנו אמבולנסים אלא שש מכוניות מנהלים

מאת אמנון אבור, סופרו הכלכלי של „דבר" בירושלים

שלטונות מס הכנסה דחו אתמול את טענות מגן דוד אדום לפיהן עיקלה נציבות המס רכבי חירום של הארגון.

לדברי אנשי מס־הכנסה לא עוקלו אתמול אמבולנסים אלא רק שש מכוניות צמודות של מנהלי הארגון, וזאת מכלל 30 המכוניות הצמודות שברשות מגן דוד אדום.

עיקול המכוניות בוצע על רקע החוב המתמשך של מגן דוד אדום למס הכנסה. לטענת שלטונות המס הפסיקה מגן דוד אדום להעביר אליהם את תשלומי המס שהיא מנכה מעובדיה. לדברי מס־הכנסה, כספי הניכויים אינם שייכים כלל לארגון אלא לקופת המדינה, ובתור שכאלה נועדו גם הם למימון מגוון שירותים שונים לאזרחי המדינה.

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
אגוד העובדים הסוציאליים — מערכת דבר
טכס חלוקת פרסי עתונות
ע"ש אהרון גבע ז"ל
ביום ב' יט' בתמוז תשמ"ח, 4 ביולי 1988 בשעה 18.00
בבית העתונאים ע"ש אגרון רח' אגרון, ירושלים.
הטכס ילווה ברב־שיח על
„השקעה חברתית כהשקעה כלכלית"
בהשתתפות:
יצחק טאוב – יו"ר תא עתונאי כלכלה וחברה.
ראול טייטלבאום – „ידיעות אחרונות".
פרופ' אברהם דורון – האוניברסיטה העברית ירושלים.
ד"ר יוסף קטן – אוניברסיטת תל־אביב.
גב' חנה זמר – עורכת „דבר".
נימוקי ועדת הפרס: שרה זילברשטיין
מזכ"ל איגוד העובדים הסוציאליים

דבר DAVAR
מאוחד עם „השבוע"
העורכת חנה זמר
משנה לעורך דוד פרחנגור
מזכיר המערכת: ד"ר יורם פרי
מנהל כללי אמנון ברטוב
המו"ל - „דבר" בע"מ
נדפס בדפוס „דבר" בע"מ
המערכת והמנהלה תל־אביב
רח' שינקין 45, ת.ד. 199
מיקוד 61001
טלפון 286141
מחלקת המודעות
טלפונים ישירים
286156, 281860, 298032
סניפים:
ת"א, בית „דבר" רח' שינקין 45
טלפון 286141, מיקוד 65233
ירושלים:
המערכת: רח' המלך ג'ורג' 16
בית מאוויה קומה ג'
טלפון 242203, מ. 94229
חיפה: רח' הנביאים 27
טלפונים 3־642111־2, מ 33106

חוזרים לעתונות טובה
דבר

במלאות 30 למותה של חברתנו
שרונה סיון ז"ל
נקיים אזכרה וגילוי מצבה
ביום שני י"ב תמוז תשמ"ח
27.6.88 בשעה 16.30.
בשעה 17.30 נתכנס במועדון ונעלה דברים לזכרה
המשפחה ובית דברת

במלאות שלושים למותו של
אברהם קרן ז"ל
נעלה לקברו לגילוי המצבה
ביום שלישי י"ג תמוז תשמ"ח 28.6.88 בשעה 15.30.
בשעה 21.30 נתכנס במועדון ונעלה דברים לזכרו.
המשפחה ובית דברת

לחברתנו דינה בלום
אנו באבלך במות
אמך ז"ל
בנק הפועלים בע"מ
סניף כיכר מלכי־ישראל
ההנהלה והעובדים

צוות האניה לסופר „דבר", אתמול בחיפה:

סופראני נלכד על ה„פאלומה" בעיקר בשל התנהגותו העצבנית

מאת יוסף מיכלסקי, סופר „דבר"

גילוי מכונית המחבל באניה „פאלומה" התאפשר בשל העירנות ושיתוף־הפעולה של אנשי בטחון ישראליים וקפריסאים, על כך נודע לסופר „דבר" משיחות עם אנשי הצוות של האניה, שהגיעה, במתוכנן, אתמול בבוקר לנמל חיפה.

מדיווחים מתקבלת תמונה, לפיה הגיע עומר סופראני עם רכבו ראשון לאניה, ואחרי סדרת בדיקות שגרתיות והשחלות הכבים את מכוניתו אל תוך מוסך האניה. אנשי בטחון ישראליים התייחסו אליו בחשד־אמון מלכתחילה. זאת, בשל היותו יליד נצרת, בעל דרכון גרמני, שמגיע לארץ במכונית מהודרת. בהיותו כבר באניה הוא עורר חשד בגלל התנהגותו העצבנית, הוא עורר חשד גם אצל אנשי בטחון קפריסאים, שמתפקידם לשמור על בטחון באניות ובנתיבים המובילים ללימאסול ולנמלי קפריסין. הוא נשאל על־ידי איש בטחון קפריסאי האם יעדו הוא לימאסול? האיש הגיב בעצבנות וטען כי הוא נוסע לחיפה.

בשלב זה נוצר מגע בין אנשי בטחון ישראליים וקפריסאים, אשר שילכו אחר־כך בפעולה את משטרת יוון. במכונית נעשתה בדיקה יסודית, שבמהלכה התגלו אקדח ובדוים ובקבוקים ממולאים חומר־נפץ. האיש נעצר לאלתר והמכונית הורדה מהאניה. נוסעי האניה הרגישו כדבר יוצא־דופן, אך הם לא ידעו מה הסיבה. התייר ד"ר סטאר טראוסמן, שהגיע לארץ עם אשתו וילדיו, עמד עם משפחתו על סיפון האניה והם הבחינו במספר רב של אנשי משטרה והבטחון המתרוצצים בכניסה למוסך האניה. כעבור זמן־מה הם ראו שמכונית המרצדס שנכנסה ראשונה אל המוסך – הוצאה מהאניה. רק לאחר ההפלגה נודע לנוסעים על תפיסת מחבל באניה.

פיקרינג: האינתיפדה הורידה את התל"ג וייתכן שתעלה האינפלציה

(ע). – „ההתגרויות בשטחים הביאו להגברת ישראליות אשר מכאיבות לנו בארה"ב. הפלשתינים והישראלים מבינים שלא תהיה חזרה לסטטוס־קוו שהיה לפני תחילת האירועים בשטחים", אמר אתמול שגריר ארה"ב בישראל, תומאס פיקרינג, בהרצאתו בפני אגודת ידידי אוניברסיטת בר־אילן במסעדת „מוקסמיה" בת"א.

השגריר, שהרצה על יחסי ישראל־ארה"ב, הוסיף כי השטחים הנחשבים בעיני ישראלים רבים כאיזור ביטחון הכרחי לישראל, הפכו כתוצאה מההתקוממות לבעיה ביטחונית. ההתקוממות, פוגעת, לדבריו, בכלכלה בשטחים עד כדי ירידה של 20 אחוז בתוצר הגולמי. בכלכלת ישראל נפגעה אף היא והתל"ג ירד השנה בשני אחוזים וייתכן שהאינפלציה תעלה.

לדעתו, אין כיום „אינדיקציה, שיש איזה שהוא אירגון שיוכל לעצור את ההתקוממות", אנו מסכימים, אמר, „כי פעילות צבאית יכולה למתן אך מעצירה. הגליות הדתיות בתים אינם פתרון. זה יוכל להתקבל רק בדרך מדינית".

„אטבח אל יהוד" קראו צעירות בדוויות ותקפו שוטרים ואזרח

מאת יוסי ליבוביץ, סופר „דבר" בגליל המערבי

שני שוטרים מתחנת זבולון ואזרח הותקפו אתמול ע"י טרקטוריסט בדווי וארבע צעירות בדוויות באבנים תוך שהן קוראות לעבר השוטרים: „אטבח אל יהוד".

בעת סיור שיגרתי של ניידת הבחינו השוטרים בסמוך לצומת קרית אתא בשטח החקלאי הסמוך לכביש בטרקטור הנהוג בידי ילד בן ארבע שאביו עמד לידו. בעל הטרקטור התבקש להתלוות לניידת לשם בירור פרטים זיהוי.

בעוד השוטרים הולכים עם הטרקטוריסט לניידת התקרבו ארבע צעירות בשנות ה־20 לחייהן, קרובות משפחה שלו שעבדו בשדה וחסמו את מעבר השוטרים. תוך כדי חילופי דין ודברים נטלו אבנים והחלו ליידות אותם לעבר ניידת המשטרה.

אזרח שניסה להתערב לטובת השוטרים הותקף אף הוא על־ידי הבחורות ומכוניתו נחבלה. בעל הטרקטור ש„קיבל אומץ" החל גם הוא להתפרע תוך יידוי אבנים לעבר כלי רכב אזרחים שחלפו במקום. בעזרת תגבורות משטרתית נעצרו החמישה תושבי הכפר ערב סוועד שליד שפרעם והועברו לחקירה במשטרה זבולון. הם יואשמו בתקיפת שוטרים ובהפרעה לשוטרים במילוי תפקידם. המשטרה תבקש הבוקר להאריך את מעצרם בבית משפט השלום בחיפה כדי להעמידם לדין בתוך תקופה זו.

טקס קריאת גן על שמו של אד גולדנברג מפילדלפיה נערך אתמול ברמת השקמה ברמת־גן. גולדנברג, שלישי משמאל, עובד עם המגבית שנים ארוכות. בתצלום: משפחת גולדנברג בעת גזירת הסרט. (צילום: שאול רחמים)

דליקות הן לא תמיד הצתות

תושב נהריה שרף קרטוני ביצים ו־100 דונם מרעה נשרפו כליל

מאת יוסי ליבוביץ, סופר „דבר" בגליל המערבי

המועצה המקומית מזרח הכרמל נקנסה על־ידי בית המשפט בסכום גדול של 80 אלף שקל לאחר שנמצאה אשמה בגרימת שריפה מרשלנות שהתחילה במזבלה העירונית; כך גילה מפקד משמר הגבול בצפון ניצב משנה יצחק אהרונוביץ בראיון מיוחד שהעניק לסופר „דבר".

ניצב משנה אהרונוביץ עומד זה כשבועיים בראש מטה מיוחד שהוקם במחוז הצפוני של המשטרה כדי לטפל בנושא השריפות וההצתות שהתגברו לאחרונה. לרשותו הועמד כוח של 400 איש הכולל את אנשי משמר הגבול, אנשי שמורות הטבע, הקק"ל ומתנדבים מהמועצות המקומיות והאזוריות בגליל. הוא גילה כי מאז פרוץ האינתיפאדה אירעו בצפון 71 שריפות, מהן 26 נקבעו בוודאות כמעשי הצתה, שהם קרוב לשליש מכלל השריפות.

בסה"כ עלו באש 6550 דונם של חורש טבעי, 1098 דונם מרעה, 5745 דונם של אדמת בור וקוצים ו־57 דונם מטעים. אנשי משמר הגבול עצרו 34 איש החשודים בהצתות, מתוכם 17 איש עדיין עצורים ושניים נעצרו עד תום ההליכים המשפטיים נגדם.

מפקד משמר הגבול בצפון טוען כי היו מספר שריפות שנגרמו כתוצאה מרשלנות, לדוגמא שריפה שפרצה בצומת גילון ב־9 ביוני לאחר שבעל חלקת כותנה הצית אש בשטחו וכתוצאה מכך עלו באש שני דונם. ב־6 ביוני פרצה שריפה בבית האמאני כאשר סיגריה בוערת נזרקה ע"י אדם מהישוב. חמישה דונם נגנות עלו באש. ב־19 ביוני פרצה שריפה מזרחית למושב עין־יעקב ובמהלכה עלו באש 100 דונם מרעה. היה זה כאשר תושב נהריה הצית קרטונים של ביצים. האש התפשטה ויצאה מכלל שליטה.

לוחמי 48 וסרבני 88

עשרות מאנשי „יש גבול" הפגינו אתמול אחה"צ מול משרד הבטחון בקריה למען שחרורו של השחקן סיני פתר שנכלא השבוע על סירובו לשרת בשטחים. בין השלטים: „לוחמי 48 מצדיעים לסרבני 88".

נסיגה במו"מ על שכר השירות הציבורי • דנון: אין כוונה לתת 6%

מאת סופר „דבר" לענייני עבודה

במשא־ומתן בשירות הציבורי, שהתחדש אתמול בתל־אביב, חלה נסיגה לאחר שהממונה על השכר במשרד האוצר, יעקב דנון, הודיע בפתח הישיבה כי אין כל כוונה למתן תוספת שכר בשיעור של שישה אחוזים.

יו"ר האגף לאיגוד מקצועי, חיים הברפלד, קרא לשר האוצר משה נסים ולראשי המעסיקים הציבוריים לשקול מחדש את עמדתם והזהיר כי אם לא יגובשו בימים הקרובים הצעות חדשות, השביתה המיועדת ל־3 ביולי, תהיה בלתי־נמנעת.

בישיבה הקצרה שהתקיימה אתמול אחר־הצהריים בבניין הוועד־הפועל בתל־אביב השתתפו הברפלד, דנון, ראשי האיגודים המקצועיים הגדולים וראשי המעסיקים הציבוריים. דנון אמר כי ההצעה שהעלה בישיבה הקודמת לא הובנה כראוי, וכי משרד האוצר מוכן למתן תוספת שכר בשיעור של שלושה אחוזים במהלך השנה הראשונה של ההסכם, ולגבי השנה השנייה תקבע נקודת בדיקה אך לא יינתנו תוספות במסגרת ההסכם לשנתיים אלא שלושה אחוזים בלבד. מזכ"ל הסתדרות המהנדסים יצחק רז אמר בתום הישיבה כי איך שלא בוחנים את הצעות האוצר, משמעותן אפס בריבוע.

מזכ"ל ההסתדרות, ישראל קיסר ונשיא התאחדות התעשיינים דב לאוטמן, סיפרו אתמול בפגישה שקיימו בתל־אביב, כי המשק היצרני־עסקי יעבור בתהליך הדרגתי לשבוע עבודה מקוצר בן חמישה ימים. המעבר יהיה חלק בלתי־נפרד מהסכם העבודה הכללי בסקטור זה לשנים 1988/9 כמו כן סוכם בין השניים על קיצור שעות העבודה השבועיות מ־47 ל־45 באותם מפעלים ומקומות עבודה שעדיין לא התבצע בהם הליך זה. לאוטמן מסר בתום הפגישה, כי הוחלט שהמעבר לא יפגע בתפוקה ובפריון הייצור. נציגות מטעם ההסתדרות ולשכת התיאום של הארגונים הכלכליים תיפגש הבוקר לשיחת רקע לקראת פתיחת המשא־ומתן הרשמי על הסכמי שכר לסקטור הפרטי. מטעם ההסתדרות ישתתפו יושב־ראש האגף לאיגוד מקצועי חיים הברפלד סגנו אפרים זיילוני מטעם המעסיקים השתתף יושב־ראש ועדת העבודה דן פרופר.

גילויים ב„קהילתנו", שיצא לאחרונה במהדורה מחודשת:

במסה שכתב ב־1921 כינה מאיר יערי את א.ד. גורדון „אינקוויזיטור"

מאת סופר „דבר" בצפון

גילויים מרעישים בהיסטוריה של העליה השלישית נחשפו לראשונה ב„קהילתנו" שיצא לאחרונה במהדורה מחודשת.

מתברר כי בחומר גנוז שהשאיר בעזבונו מאיר יערי, שראה אור רק בהוצאה מחודשת זו, כתב יערי מסה ובה מתח ביקורת נוקבת על כל אנשי העליה השניה ובראשם א.ד. גורדון. זהו חידוש בהיסטוריה של העליה השלישית, אם נקח בחשבון כי המסה הזו נכתבה ע"י יערי ב־1921 ובה כינה את גורדון באחד ממשפטיו „אינקוויזיטור".

שנתיים מאוחר יותר, ב־1923 שנת מותו של גורדון, נכתבה המסה „סמלים תלושים", בה העלה יערי את דמותו של גורדון למדרגה של אידיאל והפך אותו למעשה לסמל שלאורו יש לחנך את העליה השלישית. יערי הצעיר היה נתון באותה תקופה של כתיבת קובץ „קהילתנו" בהתמודדות קשה, כשם שכל הצעירים מנסים לבקר ולמרוד בדור שקדם להם. היצירה המקורית „קהילתנו" נכתבה ב־1921 באוהל קטן, אליו הגיעו כל החלוצים שהשתתפו בסלילת הכביש חיפה – ג'דה. באוהל זה ישב הסופר נתן ביסטריצקי וקיבץ רעיונות, חלומות, מסות ושירים שהיו נחלתם של אותם צעירים בני העליה השלישית.

אמש תם כינוס בן שלושה ימים שנערך במכללת „אהלו" שבעמק הירדן ואורגן ע"י יד טבנקין, בו הלכו כ־300 ממשתתפי הכינוס בעקבות חלוצי העליה השלישית. הם נפגשו עם אותם אנשים מהעליה שבעודם בחיים בעמק הירדן ובמסע היסטורי שעבר דרך בית הקברות של כנרת, ביתניה עילית ושער הגולן כנרת למדו ברגליהם ובעיניהם את אותם מקומות שהיו ערש החלוציות של אז. בכנס לקחו חלק צעירים בני הדור השלישי לכותבי „קהילתנו" ועד לאנשים שכתבו את הקובץ במו ידיהם.

המרכז להשתלות כבד בפיטסבורג מסרב לקבל ישראלים בשל אי־פרעון חובות

באחד המקרים נשארה חולה חייבת 105,000 דולאר על ניתוח שני שהציל את חייה

מאת אריאלה ראובני, סופרת „דבר"

המרכז להשתלות כבד בפיטסבורג ליד ניו־יורק מסרב בימים אלה לקבל ילד ישראלי להשתלת כבד, מכיוון שישראלים אחרים, שעברו השתלות כבד בבית־חולים זה – לא פרעו את חובותיהם בסך רבבות דולארים.

על כך הודיע קונסול ישראל בפילדלפיה לאפרת אמנון, סמנכ"ל המחלקה לקשרי ציבור במשרד הבריאות, בעניין.

לדעת הקונסול, עלול להגרם בשל כך נזק חמור לשמה הטוב של ישראל ואולי לגרום אף לדחיית ניתוחי השתלות של חולים ישראלים אחרים, שיגיעו למרכז רפואי זה. הקונסול מציין במכתבו, כי שתי נשים ישראליות, שהופנו על־ידי בתי־חולים בישראל לניתוחי השתלת כבד בפיטסבורג – נשארו חייבות רבבות דולארים. במקרה אחד נזקקה חולה ישראלית לשתי השתלות כבד; תמורת הניתוח הראשון שולם הסכום המלא – אולם תמורת הניתוח השני נשארה החולה, אשר חזרה בינתיים לארץ, חייבת 105,000 דולאר.

במקרה השני הגיעה החולה הישראלית בלווית בעלה עם סכום של 120,000 דולאר, שנאספו למענה בארץ, אולם התגלה אחריה חוב של רבבות דולארים. הקונסול הישראלי מציין כי הנהלת בית־החולים בפיטסבורג פנתה בעניין פרעון החובות אל הקונסוליה הישראלית ואל השליח הישראלי המקומי בפיטסבורג בבקשה להסדיר את העניין.

סמנכ"ל המחלקה לקשרי ציבור במשרד הבריאות הפנתה את תלונתו של הקונסול הישראלי לד"ר משה משיח, יו"ר הוועדה לאישור נסיעות לטיפולים רפואיים בחו"ל במשרד הבריאות, והעמידה אותו על תמורת העניין. בתשובתו של ד"ר משיח נאמר, בין היתר, כי משרד הבריאות רואה בחומרה רבה את המעשים הללו, ובמיוחד בכל הקשור בהשתלות כבד. „מכיוון שניתן לבצע השתלות כבד בחו"ל גם בעלויות נמוכות יותר, אין זה מתקבל על הדעת שחולים ללא אמצעים מתאימים יגיעו לקבלת טיפול רפואי למקומות היקרים ביותר", כותב ד"ר משיח, „כאשר קיימות חלופות טובות וזולות בהרבה". הוא הבטיח לפעול למניעת מצבים כאלה בעתיד.

האגודה למען החייל בישראל

תוצאות ההגרלה 1988

שנערכה ביום ד'. ז' בתמוז תשמ"ח 22.6.88

בדירה בצפון תל־אביב ובמכונית ס'טרואן BX16TRS זכה המספר 3245092

0074350	מקרר ביתי „אמקור" 4700 ל.	3245092	דירה בצפון תל־אביב ומכונית [illegible]	7296920	טלביזיה צבעונית "14 עם שלט רחוק „טק"
0029155	מקרר ביתי „אמקור" 4700 ל.	3445674	אופני־ספורט 10 הילוכים „יורוספורט"	7130750	טלביזיה צבעונית "14 עם שלט־רחוק „טק"
0060659	טלביזיה צבעונית "14 עם שלט־רחוק „טק"	3448398	מכונת־כביסה קומפקט מקסי „אמקור"	7341896	שואב אבק ביתי „הובר" דגם 4256
0079447	אופני־ספורט 10 הילוכים „יורוספורט"	3458350	שואב־אבק ביתי „הובר" דגם 4256	7426502	שואב אבק ביתי „הובר" דגם 4256
0103693	רדיו־טייפ סטריאו „סוסיבה" דגם 16	3500770	מכונת־כביסה קומפקט מקסי „אמקור"	7439314	טלביזיה צבעונית "20 עם שלט רחוק „טק"
0198788	מכונת־כביסה קומפקט מקסי „אמקור"	3660105	מדיח־כלים „פתיר" של „אמפא"	7525749	מדיח־כלים „פתיר" של „אמפא"
0229908	תנור מיקרוגל „אמנה" דגם 560	4012617	רדיו־טייפ סטריאו „סוסיבה" דגם 16	7595600	אופני־ספורט 10 הילוכים „יורוספורט"
0298303	מכונת־כביסה קומפקט מקסי „אמקור"	4219685	טלביזיה צבעונית "14 עם שלט־רחוק „טק"	7630064	אופני־ספורט 10 הילוכים „יורוספורט"
0316981	שואב־אבק ביתי „הובר" דגם 4256	4222732	רדיו־טייפ סטריאו „סוסיבה" דגם 16	7694400	שואב־אבק ביתי „הובר" דגם 4256
0430634	תנור מיקרוגל „אמנה" דגם 560	4322752	מכונת־כביסה קומפקט מקסי „אמקור"	7777493	מקרר ביתי „אמקור" 4700 ל.
0440619	שואב־אבק ביתי „הובר" דגם 4256	4679258	מערכת וידאו „סוסיבה"	7821975	מכונית „סיטרואן"
0460373	תנור מיקרוגל „אמנה" דגם 560	4869379	רדיו־טייפ סטריאו „סוסיבה" דגם 16	7822151	טלביזיה צבעונית "14 עם שלט־רחוק „טק"
0619552	שואב־אבק ביתי „הובר" דגם 4256	4838846	שואב־אבק ביתי „הובר" דגם 4256	7950869	רדיו־טייפ סטריאו „סוסיבה" דגם 16
0645601	אופני־ספורט 10 הילוכים „יורוספורט"	5049054	רדיו־טייפ סטריאו „סוסיבה" דגם 16	8010478	מכונת־כביסה קומפקט מקסי „אמקור"
0732843	מקרר ביתי „אמקור" 4700 ל.	5069718	מקרר ביתי „אמקור" 4700 ל.	8029311	מערכת וידאו „סוסיבה"
0752211	טלביזיה צבעונית "14 עם שלט־רחוק „טק"	5231001	אופני־ספורט 10 הילוכים „יורוספורט"	8035873	מקרר ביתי „אמקור" 4700 ל.
0878494	מדיח־כלים „פתיר" של „אמפא"	5279324	רדיו־טייפ סטריאו „סוסיבה" דגם 16	8150621	אופני־ספורט 10 הילוכים „יורוספורט"
0949473	מדיח־כלים „פתיר" של „אמפא"	5375495	אופני־ספורט 10 הילוכים „יורוספורט"	8171784	מערכת וידאו „סוסיבה"
0985910	טלביזיה צבעונית "20 עם שלט־רחוק „טק"	5385408	מערכת וידאו „סוסיבה"	8214051	אופני־ספורט 10 הילוכים „יורוספורט"
1003691	רדיו־טייפ סטריאו „סוסיבה" דגם 16	5548876	תנור מיקרוגל „אמנה" דגם 560	8244671	רדיו־טייפ סטריאו „סוסיבה" דגם 16
1094046	שואב־אבק ביתי „הובר" דגם 4256	5636506	מכונית „סיטרואן"	8256988	רדיו־טייפ סטריאו „סוסיבה" דגם 16
1204419	מזגן מטול „אמקור" 25	5712497	אופני־ספורט 10 הילוכים „יורוספורט"	8278125	אופני־ספורט 10 הילוכים „יורוספורט"
1337996	אופני־ספורט 10 הילוכים „יורוספורט"	5726566	תנור מיקרוגל „אמנה" דגם 560	8354872	טלביזיה צבעונית "20 עם שלט־רחוק „טק"
1379412	מדיח־כלים „פתיר" של „אמפא"	5775666	מכונית „סיטרואן"	8366897	תנור מיקרוגל „אמנה" דגם 560
1407129	טלביזיה צבעונית "20 עם שלט־רחוק „טק"	5991255	אופני־ספורט 10 הילוכים „יורוספורט"	8396669	שואב־אבק ביתי „הובר" דגם 4256
1484346	מקרר ביתי „אמקור" 4700 ל.	5976896	מכונת־כביסה קומפקט מקסי „אמקור"	8506700	רדיו־טייפ סטריאו „סוסיבה" דגם 16
1509289	מערכת וידאו „סוסיבה"	6000916	מדיח־כלים „פתיר" של „אמפא"	8517751	מקרר ביתי „אמקור" 4700 ל.
1652572	מערכת וידאו „סוסיבה"	6055369	טלביזיה צבעונית "14 עם שלט־רחוק „טק"	8541999	רדיו־טייפ סטריאו „סוסיבה" דגם 16
1677045	מערכת וידאו „סוסיבה"	6074135	תנור מיקרוגל „אמנה" דגם 560	8576184	אופני־ספורט 10 הילוכים „יורוספורט"
1792222	מדיח־כלים „פתיר" של „אמפא"	6098194	מזגן מטול „אמקור" 25	8584183	מדיח־כלים „פתיר" של „אמפא"
1826680	מכונת־כביסה קומפקט מקסי „אמקור"	6232607	רדיו־טייפ סטריאו „סוסיבה" דגם 16	8603608	מקרר ביתי „אמקור" 4700 ל.
1914828	תנור מיקרוגל „אמנה" דגם 560	6273409	שואב־אבק ביתי „הובר" דגם 4256	8878440	מערכת וידאו „סוסיבה"
2058390	מדיח־כלים „פתיר" של „אמפא"	6368916	רדיו־טייפ סטריאו „סוסיבה" דגם 16	8977023	רדיו־טייפ סטריאו „סוסיבה" דגם 16
2138871	מערכת וידאו „סוסיבה"	6420305	מכונת־כביסה קומפקט מקסי „אמקור"	9035697	טלביזיה צבעונית "14 עם שלט־רחוק „טק"
2300192	טלביזיה צבעונית "20 עם שלט־רחוק „טק"	6437983	מדיח־כלים „פתיר" של „אמפא"	9057929	שואב־אבק ביתי „הובר" דגם 4256
2354057	אופני־ספורט 10 הילוכים „יורוספורט"	6556461	רדיו־טייפ סטריאו „סוסיבה" דגם 16	9209026	שואב־אבק ביתי „הובר" דגם 4256
2508789	מקרר ביתי „אמקור" 4700 ל.	6586142	רדיו־טייפ סטריאו „סוסיבה" דגם 16	9356705	שואב־אבק ביתי „הובר" דגם 4256
2542274	מכונת־כביסה קומפקט מקסי „אמקור"	6592274	מכונית „סיטרואן"	9408129	שואב־אבק ביתי „הובר" דגם 4256
2845653	טלביזיה צבעונית "20 עם שלט־רחוק „טק"	6683346	שואב־אבק ביתי „הובר" דגם 4256	9499912	שואב־אבק ביתי „הובר" דגם 4256
2713094	טלביזיה צבעונית "14 עם שלט־רחוק „טק"	6728421	טלביזיה צבעונית "20 עם שלט־רחוק „טק"	9696299	אופני־ספורט 10 הילוכים „יורוספורט"
2776482	מזגן מטול „אמקור" 25	6770907	אופני־ספורט 10 הילוכים „יורוספורט"	9713213	טלביזיה צבעונית "20 עם שלט־רחוק „טק"
2848382	רדיו־טייפ סטריאו „סוסיבה" דגם 16	6832619	אופני־ספורט 10 הילוכים „יורוספורט"	9741881	טלביזיה צבעונית "20 עם שלט־רחוק „טק"
2965123	תנור מיקרוגל „אמנה" דגם 560	6979100	טלביזיה צבעונית "20 עם שלט־רחוק „טק"	9805206	אופני־ספורט 10 הילוכים „יורוספורט"
3017012	אופני־ספורט 10 הילוכים „יורוספורט"	7052999	מערכת וידאו „סוסיבה"	9219750	שואב־אבק ביתי „הובר" דגם 4256
3038400	רדיו־טייפ סטריאו „סוסיבה" דגם 16	7196214	טלביזיה צבעונית "14 עם שלט־רחוק „טק"	9935910	שואב־אבק ביתי „הובר" דגם 4256
3094825	תנור מיקרוגל „אמנה" דגם 560	7209549	שואב־אבק ביתי „הובר" דגם 4256	9614592	מכונית „סיטרואן"
				9639217	רדיו־טייפ סטריאו „סוסיבה" דגם 16

כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בארבע הספרות	1260	זכו כ"א במערכת לפיקניק ל־6 אנשים
כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בארבע הספרות	3516	זכו כ"א במחשבי־כיס עם זכרון לטלפונים
כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בארבע הספרות	4799	זכו כ"א בערכה של 3 תבניות לאפיה
כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בארבע הספרות	6383	זכו כ"א בטלפון לחצנים
כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בארבע הספרות	8599	זכו כ"א במערכת צלחות 18 חלקים
כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בשלש הספרות	184	זכו כ"א בארנקי־כיס עם מחשב
כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בשלש הספרות	892	זכו כ"א במגהצים לאדים

במקרה של טעות כלשהי בפרסום, קובע רישום השופטים במשרדי הנהלת האגודה למען החייל.

חלוקת הפרסים יחל ב־7.7.88 ויסתיים ב־9.9.88 בשעה 12.00. לאחר מועד זה יפוג תוקפם של הכרטיסים.

פרטי מסירת הפרסים

1. הזוכים בדירה בצפון תל־אביב ובמכונית סיטרואן [illegible]

2. הזוכים ביתר הפרסים יוכלו לקבלם בימי חמישי משעה 10:00 עד 16:00 ובימי שישי משעה 09:00 עד 12:00 במקומות הבאים:

- ירושלים — בבית החייל [illegible] — טל. 02-247171
- תל־אביב — בבית החייל [illegible] — טל. 03-5461242
- חיפה — בבית החייל [illegible] — טל. 04-511234
- באר־שבע — בבית החייל [illegible] — טל. 057-416411
- [illegible] — טל. 06-949566
- [illegible] — טל. 06-720694
- [illegible] — טל. 06-590739
- [illegible] — טל. 053-22875
- [illegible] — טל. 03-927035
- [illegible]
- [illegible] — טל. 051-36486
- בית החייל באילת — [illegible] — טל. 059-31114

יוסף נבו יו"ר האגודה

3 הרוגים ו־4 פצועים בתאונה בצומת ערוער

(ע).– שלושה אנשים נהרגו בתאונת דרכים שאירעה אתמול לפנות בוקר בכביש באר־שבע־דימונה. עוד ארבעה מנוסעי אחת המכוניות נפצעו.

סמוך לשעה 1 לפנות בוקר אירעה התנגשות חזיתית בין שתי מכוניות שהגיעו לצומת ערוער בכביש באר־שבע־דימונה. מעוצמת ההתנגשות נהרג נהג אחת המכוניות, שהיה לבד במכוניתו וזהותו עדיין אינה ידועה. במכונית השניה נסעו בני משפחה אחת מדימונה. שניים מביניהם נהרגו וארבעה נפצעו.

ההרוגים ממכונית המשפחה הם גרשון סריקר, בן 42, וגיל סריקר, בן 18. ארבעת הפצועים מנוסעי המכונית הם מרים סריקר, בת 37, שנפצעה באורח קשה, רן, בן 5, ושרה בת 14, סריקר שנפצעו באורח בינוני וכן משה בן סאלקר, בן 21, אף הוא מדימונה, שנפצע באורח בינוני.

ניידת נט"ן של מד"א והאמבולנסים של מד"א הגיעו בתוך דקות אחדות מבאר־שבע, דימונה וירוחם ופינו את הפצועים למרכז הרפואי „סורוקה" בבאר־שבע.

שחל הציע לעמיתו הבריטי הקמת קרן למשאבי אנרגיה

מאת דליה שחורי ויוסף מיכלסקי, סופרי „דבר"

לונדון (מיוחד ל„דבר"). – שר האנרגיה והתשתית, משה שחל, נפגש אתמול עם עמיתו הבריטי, ססיל פרקינסון. שחל הציע לפרקינסון הקמת קרן משותפת למחקר בתחום פיתוח משאבי אנרגיה. כמו כן הציע שחל שיתוף פעולה בפיתוח משאבי אנרגיה ותיעוש למדינות שאין לישראל קשרים הדוקים אתן.

מדובר בפרויקטים שישתמשו בפיתוח ובידע ישראלי ובמימון ומכשור בריטי. השר הציע סיוע בריטי בהמשך פרוייקט ניצול פצלות השמן עם ירדן, אשר הופסק בפרוץ האינתיפאדה. יש לשלושת הצדדים אינטרס משותף: האבן, המכילה ביטומן, מצויה גם בירדן, וירדן מעוניינת להשתמש בה, ישראל השקיעה עד עתה 80 מיליון דולאר בפיתוח, ונמצאת עתה בשלב מתקדם של הקמת תחנת כוח, ובריטניה מעוניינת למכור את הטורבינות שלה.

שחל ניסה להשיג הסכמה בריטית לרכישת מוצרי דלק, כמו מזוט או נפטא. עד עתה לא הסכימו חברות דלק בריטיות, בנימוקים שונים, למכור לישראל מוצרי נפט, ואף שגילו פעמיים התעניינות בקידוחי נפט בארץ, לא חלה כל התקדמות, וכנראה הסיבות הן פוליטיות.

צרפת ואיראן ממנות שגרירים

מאת גדעון קוץ, סופר „דבר" בצרפת

פאריס מיוחד ל„דבר".– שבוע לאחר חידוש היחסים הדיפלומטים בין צרפת ואיראן הודיעו אתמול שתי המדינות על מינוי שגרירים.

ד"ר עלי אהאני, מנהל מחלקת אירופה במשרד החוץ האיראני נתמנה כשגריר איראן בצרפת וכריסטיאן גרף, שהיה שגריר צרפת בסוריה, לבנון ולוב יהיה שגריר צרפת בטהראן. שני הדיפלומטים עמדו בראש המשלחות שניהלו את המו"מ על חידוש היחסים בין שתי המדינות בז'נווה.

משלחת הבונדסטאג תבקר בשבוע הבא בישראל

משלחת נכבדה של 17 חברי הפרלאמנט הגרמני, הבונדסטאג, תגיע לישראל ותשהה כאן כל השבוע הבא.

בראש המשלחת עומדת אמארי רנגר, סגנית הנשיא של הבונדסטאג, המכהנת גם כיו"ר הקבוצה הפרלמנטארית הגרמנית־ישראלית. היא נציגת המפלגה הסוציאל־דמוקראטית.

המשלחת תתקבל על־ידי הנשיא הרצוג ותקיים שיחות עם ראש הממשלה יצחק שמיר, שר החוץ שמעון פרס, יו"ר הכנסת שלמה הלל וסגנו ח"כ דב בן־מאיר וכן עם ראשי ערים, ח"כים ואישי ציבור.

האונ' העברית תנסה לגייס 100 מיליון דולר בחמש שנים

מאת סופר „דבר" בירושלים

חבר הנאמנים של האוניברסיטה העברית בירושלים החליט לפתוח במבצע לגיוס 100 מיליון דולר לתקציב השוטף של האוניברסיטה העברית בחמש השנים הבאות וזאת בנוסף לפעילות השוטפת של גיוס כספים בחוגי העולם.

בדיוני החבר שהסתיימו אתמול הושמעה ביקורת קשה על המדיניות הכספית של הממשלה כלפי האוניברסיטה העברית והיו אף שהביעו חשש כי מדיניות זו עלולה להפריע למאמץ גיוס הכספים למען האוניברסיטה. חבר הנאמנים הביע צער על כי ממשלת ישראל טרם הסכימה למשא ומתן עם האוניברסיטה העברית בעניין הגירעון המצטבר של האוניברסיטה. החבר קרא לממשלה להקים ועדה משותפת כדי לטפל בעניין.

שמן למדורה

האש בוערת.

שדות נשרפים, יערות דולקים.

הדליקה הגיעה גם אליך, לביתך, לשכונתך.

מי שלא נקט "יד קשה" בתחילת ההתפרעות - רואה עכשיו את האש הבוערת ליד ביתו ממש.

רק "התחיה" יודעת מה לעשות:

המצאתם, המסיתים, וזורקי בקבוקי התבערה, אותם דינם: גירוש מן הארץ.

תופעה חדשה בתל־אביב – לכל שריפה או הצתה שמתרחשת בעיר מגיעים, פרט למכבי אש ומשטרת ישראל, גם צעירי תנועת „התחיה" וראש סניף תל־אביב של התנועה, דני דיין. אלה מחלקים לעוברים והשבים שמתבוננים באש כרוזים. אתמול, בעת השריפה שארעה ברחוב לוינסקי פינת רחוב לבנדה חילקו פעילי התחיה כרוז, שקטע ממנו נראה למעלה. (כתב: נתן רועי)

פורת הגיש תלונה ליו"ר הכנסת נגד אורה נמיר

מנכ"ל רשות השידור, אורי פורת, הגיש ליו"ר הכנסת תלונה נגד ח"כ אורה נמיר ודרש לבירור בוועדת האתיקה של הכנסת את התקפותיה הבוטות עליו מעל הבמה.

במכתב לשלמה הלל מציין אורי פורת כי התקפת ח"כ על עובד ציבור שאינו יכול להתגונן, נוגדת כשלעצמה את תקנון הכנסת. אך גם מעבר לזה, הוא רואה בהתקפת ח"כ נמיר עליו ניצול חסינותה לרצח־אופי פומבי.

עוד הוא אומר כי הדברים שציטטה הח"כית מפיו לא נאמרו על ידו ולא נבדקו עמו. פורת ביקש מיו"ר הכנסת להגיש תלונה מתאימה לוועדת האתיקה, מבלי לפגוע בזכויותיו לנקוט בצעדים משפטיים.

מכאן الأصل

חדשות חוץ • חדשות חוץ • חדשות חוץ • חדשות חוץ • חדשות חוץ • חדשות חוץ •

ברה"מ גירשה 5 דיפלומאטים קנאדים – בתגובה על גירוש 17 משלה שעסקו בריגול

אוטאווה (א.פ. ורויטר).- ברה"מ הגיבה אתמול על גירוש 17 נציגיה הדיפלומאטיים מקנאדה באשמת ריגול תעשייתי בגירוש שני דיפלומאטים קנאדים מתחומה ובאיסור הכניסה לתחומה על שלושה נוספים השוהים עתה מחוץ למדינה. סוכנות הידיעות הסובייטית „טאס" הגדירה את האשמת הדיפלומאטים הסובייטים בריגול כלא מבוססת והאשימה את קנאדה בפרובוקציה מכוונת, שנועדה להרעיל את האווירה ביחסי שתי המדינות.

סוכנות „טאס" אמרה עוד, שבדעת ברה"מ לנקוט אמצעים נוספים, אם תוסיף קנאדה ותסלים את הפרשה, אך משקיפים מציינים את קולת התגובה הסובייטית ורואים בה אינדיקציה לכך שאין הקרמלין נוטה לצעדים שיהיה בהם כדי להעמיק את המשבר בין שתי המדינות.

ביום ד' הודיע שר החוץ הקנאדי ג'ו קלארק בדברים שנשא בפרלמנט הקנאדי, כי פקיד תעופה סובייטי במונטריאול ערק למערב וביקש מקלט מדיני בקנאדה, לאחר שסיפק מידע על פעילות ריגול של 17 הדיפלומאטים הסובייטיים שגורשו בינתיים מתחומי המדינה. הוא מסר, ששמונה מהם גורשו עוד בשבוע שעבר ושלתשעה נוספים, שיצאו את המדינה לאחרונה, נמסר, שנאסרה עליהם השיבה לתחומה. לדבריו, עסקו 17 הדיפלומאטים באיסוף מידע מסווג לצרכים מסחריים וצבאיים, ומפעילותם נשקפה סכנה של ממש לבטחונה הלאומי של קנאדה.

קלארק אמר את דבריו בבית הנבחרים הקנאדי יום לאחר שקנאדה הודיעה, כי היא הודתה על גירושם של 17 דיפלומאטים סובייטים מתחומה באשמת ריגול תעשייתי. לדבריו, ניסו חברי הרשת לחדור לשורות שירות הבטחון הקנאדי. „הממשלה פעלה בתום חקירה יסודית, שהובילה למסקנה בלתי נמנעת, שפקידים סובייטים עסקו בפעילויות שמהן נשקפה סכנה לבטחון מדינה זו", אמר. הוא נקב בשמות 17 הדיפלומאטים, אך נמנע מלמסור פרטים כלשהם על אודות פעילויותיהם. הוא ציין, ש־17 הדיפלומאטים לא היו קשורים בפעילות ריגול אחת מרוכזת אלא בכמה מבצעים נפרדים.

קלארק זיהה את האזרח הסובייטי שסייע בחשיפת הרשת כיורי סמורוב, פקיד שהיה מוצב לארגון התעופה האזרחית הבין־לאומי במונטריאול. לדבריו, ביקש סמורוב להישאר בקנאדה עם אשתו ובתו, לאחר שסיפק „מידע מועיל" לשירותי הבטחון הקנאדיים. קלארק לא אמר, כמה זמן היו אנשי הרשת נתונים תחת מעקב או מדוע הוחלט על גירושם עתה דווקא. לדבריו מחתה קנאדה בפני ברה"מ ודרשה ממנה לחדול מפעילויות כאלה בעתיד, אך הביעה גם נכונות „להניח לפרשה להשכח" ולחזור לניהולם השוטף של היחסים הדו־צדדיים כמתחייב מן האינטרסים של שתי המדינות.

לפי שעה לא ברור אם גירוש ה־17 קשור במעצרו בראשית החודש של סטיפן ג'וזף רטקיי, קנאדי ממוצא הונגרי, שהואשם אחרי חקירה משותפת שארכה שנתיים, של הביון הקנאדי ומערכת הבטחון של חיל הים האמריקאי, בנסיון להעביר מידע אמריקאי מסווג לברה"מ. לפי הסברה, אסף רטקיי מידע על בסיס ימי אמריקאי מבודד בארג'נטיה שבחוף הדרומי של ניופאונדלנד.

מחלוקת בין ניקרגואה להונדוראס קטעה שיחות השלום במרכז אמריקה

גואטימאלה (א.פ. ורויטר).- סיבוב השיחות האחרון של שרי החוץ של מדינות מרכז אמריקה נקטע ביום ד' במפתיע תוך חילופי דברים קשים בין נציגי ניקרגואה והונדוראס. על אף העובדה שהשרים החליטו לשוב ולהפגש בחודש הבא, מצטייר כשלון סיבוב השיחות הנוכחי כמכה קשה לתהליך השלום בן 10 החודשים של מדינות מרכז היבשת.

בתום סיבוב השיחות הנוכחי לא פורסמה הודעה משותפת, ומסיבת עתונאים מתוכננת בוטלה ברגע האחרון, לאחר שנציגי ניקרגואה והונדוראס יצאו את גואטמלה במפתיע שלוש שעות לפני מועד הסיום המתוכנן של השיחות, בהביכם בכך את מארחם, שר החוץ של גואטמלה, שהיה נאלץ להסביר את העדרם לעתונאים.

במהלך השיחות האשים שר החוץ של ניקרגואה מיגואל ד'אסקוטו את הונדוראס בחבלה שיטתית בתהליך השלום בתמיכתה הנמשכת במורדי ה„קונטראס". נשיא הונדוראס חוזה אסקונה הגיב על האשמה זו באומרו, שדרוש לחץ על ניקרגואה, כדי לאלצה לנקוט דמוקראטיזציה של משטרה.

במוקד המחלוקת בין שתי המדינות עומדת תביעה משפטית שהגישה ניקרגואה נגד הונדוראס בבית־המשפט הבין־לאומי בהאג. ניקרגואה מאשימה את הונדוראס בהפרת החוק הבין־לאומי בהתירה למורדי הקונטראס לנהל את מלחמתם בממשלת ניקרגואה משטחה. הונדוראס פנתה בבקשה לניקרגואה להסיר את תביעתה במסגרת המאמצים להאצת תהליך השלום, אך ניקרגואה מסרבת להעתר לבקשתה בטרם תיווכח, שהונדוראס חדלה כליל מתמיכתה ב„קונטראס".

ברה"מ הציבה כוחות צבא בארמניה ובאזרביג'אן למניעת חידוש המהומות

מוסקווה (עי"ר). – ברה"מ שיגרה כוחות צבא לכמה ערים בחבל הטראנס־קאווקאזי, בהן אחדות בחבל נאגורנו קאראבאח, שם לא עלה עד כה ב"ידי השלטונות המקומיים לשים קץ לגל השביתות – דיווח אתמול בטאון המפלגה הקומוניסטית „פראבדה".

„כוחות צבא שוגרו לכמה ערים, וביניהן ערים בנאגורנו־קאראבאח", נכתב בעתון. „מתקבל הרושם, שהמצב לא יכול היה להיות גרוע יותר. האוכלוסיה הארמנית, הנתונה תחת השפעת היפנוזה המונית, מתקהלת מידי יום ביומו לאסיפות מחאה והפגנות."

העתון אינו מציין מתי ננקט צעד זה של השלטונות ולאיזו מטרה, אך הוא מצייר תמונה קודרת ביותר של המצב במובלעת הארמנית, המבקשת להתאחד עם הרפובליקה הארמנית.

הסובייט המקומי של נאגורנו־קאראבאח, שפנה לסובייט העליון בבקשה שיוזן בצרוף חבל ארץ זה לארמניה. קרא בתחילת השבוע לפועלי בירת החבל סטאפאנאקרט לשוב לעבודה, כדי להוכיח שהם ראויים להגדרה עצמית.

„פראבדה" כותב עוד, כי נראה שהפועלים גמרו אומר להמשיך בשביתתם ולא לשוב למקומות העבודה בבתי־החרושת ובמשרדים, עד שיימצא פתרון מניח את הדעת לבעייתם. העתון מודה בגילוי לב, שהחלטת הפועלים מעמידה בסכנה חמורה את תוכנית הרפורמות של מנהיג ברה"מ מיכאיל גורבצ'וב.

„פראבדה" כותב עוד, כי ארמנים רבים ממשיכים להמלט מאזרביג'אן וכי אזרביג'אנים עוזבים את ארמניה. במסיבת עתונאים שנערכה במוסקווה ביום ד' אמר ההסטוריון הסובייטי רוי מדבדייב, כי עקב המתיחות הגוברת בטראנס־קאווקאזיה, נושאים אנשים רבים נשק. ו„פראבדה" מציין מצידו, כי „יש שם מספיק נשק כדי לצייד כמה דיביזיות."

„נצחון אל־הגאן על הביון הישראלי" – עדיין סיפור חם בתקשורת המצרית

מאת דן אבידן, סופר „דבר" לעניני ערבים

פרשת המרגל המצרי רפעת אל גמאל – או בשמו הסיפורי ראפת אל הגאן, שפעל בישראל, לטענת המצרים, במשך שנים ארוכות, ממשיכה להכות גלים במצרים. איהאב נאפע, שחקן קולנוע מצרי ידוע, טייס בדימוס וכיום בעלה של אלמנת המרגל, ואלטרוד (או הלן) ביטון, יודע לספר, שבאמצעותו העביר אל־גמאל בשעתו התראה לשלטונות המצרים על כוונת ישראל לתקוף את מצרים ולהשמיד את חיל האוויר שלה במלחמת ששת הימים.

איהאב הכיר את אל־גמאל במחצית שנות ה־60, כאשר נפגשו, לדבריו, באקראי בקפריסין ונקשרו ביניהם קשרי אמון וידידות. את שדר ההתראה על כוונת צה"ל לפתוח במלחמה ב־5 ביוני 1967 טוען איהאב, שהוא העביר בשעתו לשגריר המצרי בביירות עבד אל־חמיד ביגאל, על־פי בקשתו של אל־גמאל, והשגריר העביר אותו בצופן לקאהיר. איהאב התגורר באותם שנים בלבנון, לאחר שנמלט מרדיפות המשטר הנאצרי.

זו היא רק דוגמא אחת מ„עלילותיו המפוארות" של המרגל ריפעת אל־גמאל, שכונה גם דוד שמחון, לוי כהן וג'אק ביטון במהלך פעילותו הממושכת בישראל ובתקופת שהותו בפרנקפורט, שם הכיר את רעייתו. המצרים יודעים לספר, כי ריפעת אל־גמאל העביר להם התראה גם על כוונת צה"ל לתקוף בסיני ערב „מבצע קדש" (1956), וב־1973 סיפק מפות מדויקות של קו בר־לב. מידע נוסף שסיפק המרגל סייע, לדברי המצרים, לתפוס בשבי במהלך מלחמת יום הכיפורים את אלוף משנה אסף יגורי ולכתר בקלות יחסית את הכוח שהיה בפיקודו. לדברי העתונות המצרית, האדם שיזם את גיוסו של ריפעת אל־גמאל למודיעין המצרי בראשית שנות ה־50 היה שר הפנים בדימוס אחמד רושדי, שאת תפקידו ירש שר הפנים הנוכחי זכי בדר. משנות ה־50 היה ריפעת אל־גמאל עצור בכלא אל־קנאטיר הידוע לשמצה בגין פשעים שביצע, ומפקד הכלא דאז, אחמד רושדי, יזם את הרעיון לשחררו ולהעבירו לידי זרועות המודיעין.

קציני המודיעין, שהפעילו בשעתם את ריפעת אל־גמאל כחפרפרת בישראל, תפשו אף הם ברבות הימים עמדות חשובות בממסד המצרי. חסן בלבל הפך פקיד בכיר במשרד הפנים המצרי, מוחסן מומתאז – הקצין שגייסו בפועל – הפך תת שר ההספקה ומת לפני כשנה.

על־פי המסופר באמצעי ההסברה והעתונות המצרים, פעל ריפעת אל גמאל בישראל תחת כיסוי של איש עסקים שהתמחה בעסקי תיירות. מתוקף תפקידו יצא מדי פעם לחו"ל לכאורה למטרות עסקים, אולם למעשה כדי להעביר מידע על הנעשה בישראל לידי מפעיליו. על־פי אחת הגירסאות, התגוררו ריפעת ואשתו הגרמניה בשיכון דן בתל־אביב, ואילו חברת הנסיעות שבראשה עמד המרגל, נקראה „מגה טורס" ומשרדיה שכנו ברחוב בן־יהודה בתל־אביב. האלמנה מספרת, כי לבעלה לא היו ידידים רבים, אך עם ידידיו המעטים נמנו משה דיין וגולדה מאיר ז"ל, וכן שרים ומדינאים ישראלים נוספים. לאחר מלחמת ששת הימים, מספרים המצרים, הרחיב אל־גמאל את עסקי התיירות שלו ורכש מתקני תיירות באיזור סיני.

בסוף שנות ה־60 עקרו בני הזוג לגרמניה, שם פתח הבעל חברת עסקים בפרנקפורט. כמה שנים אחר כך חזר אל־גמאל למצרים וייסד שם שתי חברות לעסקי נפט, שבהן העסיק רבים מקרובי משפחתו. היו לו שלושה אחים ואחות. מוצא המשפחה ממחוז דמיאט, אך בגיל צעיר עקרו ריפעת ואחיו לקאהיר לאחר מות הוריהם. על־פי המסופר בסידרת הטלוויזיה שהוקרנה לאחרונה בקאהיר על מעלליו, התחבר אל־גמאל בבחרותו למשפחה שמתוך הקהילה היהודית באלכסנדריה, ובשנות ה־50 נשלח לישראל בתוך „עולה חדש". יש במצרים המפליגים וטוענים, שאל־גמאל כל כך הצליח בתפקידו להתחזות כיהודי

איהאב נאפע (מימין), שחקן מצרי ידוע ובעלה של ואלטרוד ביטון (משמאל), אלמנתו של רפעת אל־גמאל, שלטענת המצרים היה „חפרפרת" בישראל במשך קרוב ל־20 שנה.

וכבן בית בחברה הישראלית עד כי היה מקורב לצמרת ההסתדרות ואפילו נמנה באחת הפעמים עם מועמדי מפלגת מפא"י לכנסת.

באפריל 1981 חלה ריפעת אל־גמאל בסרטן הריאה, יש הטוענים משום שהרבה לעשן. במשך כשנה ניסו רופאים בארה"ב, לונדון וגרמניה להציל את חייו אך בינואר 1982 נפח את נשמתו. בנו דניאל, בשנות ה־20 של חייו, לומד כיום כלכלה ומינהל עסקים בשווייץ, ואילו ביתו המאומצת אנדריה (מנישואיה הקודמים של אלמנתו), חותרת להיות קוסמטיקאית.

פרשת חייו של המרגל מרתקת את הציבור המצרי עד כדי כך שעתה מבטיחים מפיקי הסידרה הטלוויזיונית על מעלליו – להקרין את המשכה בקרוב.

אונסק"ו דחתה הצעת גינוי לישראל על הדיכוי בשטחים

(עתי"ת).- שבוע לאחר שארגון העבודה הבין־לאומי של האו"ם נמנע מלאשר הצעת החלטה אנטי־ישראלית חריפה, נדחתה אתמול הצעה דומה גם בכינוס של ארגונים לא ממשלתיים בחסות אונסק"ו.

ההצעה הוגשה על־ידי הפדרציה של המורים הערבים והפדרציה הבין־לאומית לחינוך והיא מגנה את הדיכוי הישראלי בשטחים בתחומי החינוך והתרבות, אשר מסכן, לדברי המציעים, את עצם זהותו התרבותית של העם הפלשתיני. ההצעה קוראת לכינוס לממן מלגות ולשגר משלחת לשטחים אשר תחקור את מצב החינוך.

ההצעה נדחתה ברוב של 25 מול 18, ו־19 נמנעים. בין המתנגדים המועצה הבין־לאומית למדעי החברה, המועצה הבין־לאומית למוזיאונים וארגון הנשים האוניברסיטאיות. דוחי ההצעה טענו שהיא בעלת אופי פוליטי אשר איננו עולה בקנה אחד עם מטרות הארגון.

כזכור, בשבוע שעבר שררה תרעומת רבה בקרב משלחות רבות בוועידת ארגון העבודה בז'נווה לאחר שהוועידה התפזרה בלא לקבל שום החלטה. המשלחות הערביות עמדו על כך שנושא ישראל והשטחים יידון שוב ושוב ובעדיפות עליונה ובכך נמנע מן הכינוס דיון בכל נושא אחר בתחום עיסוקו. נציגי מדינות מערביות שונות הביעו מורת רוח על כך שהפוליטיזציה הגוברת בארגונים הבין־לאומיים מחבלת במטרותיהם ונוטלת מהם כל ערך מקצועי.

סיבוב נוסף של שיחות שלום לאנגולה – מהיום בקאהיר

קאהיר (עי"ר ועי"צ).- הצעת דרום־אפריקה לנוסחה שתאפשר הוצאת חיל המשלוח הקובאני מאנגולה תעמוד בראש סדר היום של הסיבוב הנוכחי של שיחות השלום לאנגולה הנפתחות היום בקאהיר. בשיחות, שיימשכו יומיים, ישתתפו נציגים מאנגולה, דרום־אפריקה, קובה וארה"ב.

לסיבוב שיחות זה קדמו שני סיבובי שיחות בבריטניה ובארה"ב. הם נועדו למצוא דרך ליישוב הסכסוך הנמשך באנגולה זה 13 שנים ולמצוא נוסחה למתן עצמאות לנאמיביה, הנשלטת כיום על־ידי דרום־אפריקה.

עם הגיעו אתמול לקאהיר אמר שר החוץ של דרום־אפריקה פיק בותה, כי ממשלתו הכינה הצעות להסגת 50,000 החיילים הקובאנים מאנגולה, וכי אלה נועדו לשמש נקודת זינוק בשיחות הנפתחות היום.

גורם המעיב על השיחות הוא קידומם של הכוחות הקובאנים ואלה של צבא אנגולה לעבר גבול נאמיביה בשבועיים האחרונים. דרום־אפריקה שבה והזהירה לאחרונה, כי ריכוז כוחות זה עלול לטרפד את שיחות השלום.

בותה הגיע לקאהיר ביחד עם שר ההגנה מאגנוס מאלאן והרמטכ"ל יאני גלדנהויס בטיסה ישירה ראשונה זה 25 שנה לאורכה של היבשת השחורה. כל המדינות שמעליהן טס מטוסו של בותה הן מתנגדות מובהקות למדיניות האפרטהייד, וטיסתו בשמיהן התאפשרה לאחר שהוסדר „פרוזדור דיפלומטי" מיוחד לצורך השיחות.

ברה"מ מבקשת סיוע או"ם בשחרור שבוייה מאפגניסטן

ניו־יורק (עי"צ).- ברה"מ פנתה אתמול למזכ"ל או"ם חאווייר פרז דה־קוויאר בבקשה שיסייע לה בשחרור 311 מחייליה שנפלו בשבי לוחמי הגרילה האפגאנים. דובר הצלב האדום הגיב על הבקשה באומרו, שדה־קוויאר סבור, שמתן סיוע מעין זה הוא מעניינו של ארגון הצלב האדום הבין־לאומי.

עבדול ח'אק, אחד ממנהיגי המורדים האפגאנים, הודיע בניו־יורק, כי על ברה"מ יהיה לשאת ולתת עם אפגניסטאן במישרין בדבר שחרור חייליה השבויים.

יצויין, כי בוועידת הפסגה שנערכה במוסקווה רמז הנשיא רייגן, כי ארה"ב תהיה מוכנה לפעול להסדרת שובם של השבויים הסובייטים לבתיהם.

„התקדמות ניכרת" בשיחות הפיוס בין ערפאת לקדאפי

(ע).– התקדמות ניכרת חלה במהלך השבועות האחרונים בתיווך בין מצרים ללוב, ויוכרז על פיוס בין קדאפי ומובארק בתקופה הקרובה. כך מסרו מקורות פלשתינים המקורבים לערפאת.

המקורות מסרו, כי לאחר פירוד ארוך וקשה נערכו לאחרונה שלוש פגישות בין ערפאת לקדאפי ובהן נדונו מכלול הנושאים הערביים וביחוד בנייתם מחדש של גשרי „האמון וההבנה" בין לוב לבין אש"ף. עוד הוסיפו המקורות כי הפגישה הראשונה התקיימה על סמך בקשה ערבית לפייס בין סוריה לפלשתינים בחסות לוב, אולם האווירה בדיונים שינתה את אפיק השיחות מפיוס פלשתיני־סורי בחסות לוב לפיוס לובי־מצרי בחסות פלשתינית.

פוענח הכתב של בני המאיה

בון (עי"ר).- סוד כתב בני המאיה, שחיו באמריקה המרכזית, פוענח לאחרונה על־ידי הארכיאולוג המערב־גרמני וולפגאנג ווקל, לאחר שבמשך דורות לא עלה הדבר בידי רבים מעמיתיו – מסר ביום ד' העתון המערב־גרמני „שטרן".

הכתבים שפוענחו על־ידי ווקל נחרטו באבן גיר רכה בעזרת כלי אבן, והם נראים כסדרות של תבניות מרובעות, המתארות דמויות אנוש, חיות, ציפורים וכן דגמים מופשטים.

לדברי העתון, ניתן עתה להבין את שהתרחש בתקופת שלטונם של בני המאיה, הואיל והמכתבים שפוענחו מתארים מאבקי כוח, שערוריות בין בחצר המלכות, מלחמות ואסונות טבע. כל אלה מציגים לפנינו חברה מתוחכמת ביותר ובעלת רבדים חברתיים שונים.

הארכיאולוגים סברו במשך עשרות בשנים, כי המסמכים אינם אלא איגרות סתמיות שהוחלפו בין כוהני דת. רווחה הדעה, כי האדם לא יצליח לעולם לרדת לפשר הכתב ביצירות אלה.

מחקריו של ווקל, מציין כתב העת, מצביעים על כך, שכאשר עמדו להעלות קורבן דם, טיהרו עצמם גברים ונשים כבני עם המאיה על־ידי צום והמנעות מקיום יחסי מין במשך כמה ימים. כדי לקבל את הדם הדרוש לרצות את האלים, דקרו עצמם הגברים בפין, ונשים דקרו עצמם בלשון.

רוב החומר הכתוב שהותירו אחריהם בני המאיה עוסק בחייהם של שליטים שונים, שזכו לתארים כגון „אלוהי הזכר" ו„המחזיק בכח האבות". במסמכים נמצא רישום מדויק של ימי הולדת השליטים ותאריכי עלייתם לשלטון.

הפיל והקרנף בסכנת הכחדה

ואשינגטון (עי"ר). – מומחים לחיות בר פנו אתמול לקונגרס האמריקאי בהזהרה, כי הפילים והקרנפים באפריקה צפויים להכחדה כבר בשנים הקרובות, אם לא יזכו להגנה מפני צייד בלתי חוקי.

המומחים, שהופיעו בפני ועדה מיוחדת של הקונגרס, אמרו, כי מספר הפילים והקרנפים יורד במהירות מאחר שצדים אותם במספרים גדולים בחיפוש אחר השנהב וקרני הקרנפים. עתיד הקרנפים חמור, לדבריהם, בפרט, ונותרו פחות מ־10,000 מהם ביערות ובערבות אפריקה ואסיה, מהם 700 בגני חיות.

מספר הפילים במרכז ובמערב אפריקה מגיע כיום ל־400,000, אולם גם מספרם של אלה יורד בקצב מהיר. „קרנפים עשויים לשרוד רק בארבע מדינות", קובעים המומחים: „זימבבואה, דרום אפריקה, נאמיביה וקניה, אלא אם כן ינקטו ממשלות אחרות פעולות מידיות."

בהופיעו בפני ועדת משנה לענייני מדע של הקונגרס אמר נציג האגודה לשימור חיות הבר של ניו־יורק: „העניין שמגלה הקונגרס האמריקאי בנושא עגום זה מעודד מאד, אולם העניין חייב לקבל ביטוי ממשי, שאם לא כן צפויים הקרנפים האפריקאים לכליה."

יער האמזונס בסכנת הכחדה

האחרון ביערות העד הטרופיים הגדולים, יער האמזונאס שבדרום אמריקה, נתון בסכנת הכחדה ההולכת עד כדי הבאה – הזהירו אתמול חברי ארגונים לשמירה על איכות הסביבה בפני חברי ארגון יצרני העץ הטרופי, המתכנסים בוועידה בבראזיל. הם קראו ליצרני העץ לחדול מכריתת היערות בקצב הנוכחי, שהביאה כבר להכחדתם של יערות עד באפריקה ובאסיה.

חברי הארגונים לשמירה לאיכות הסביבה אמרו עוד, ששטחי יער נרחבים באמזונאס מועלים באש לעיתים קרובות, כדי לפנות מקום להקמת ישובים. לדבריהם, הוכחדו בשנה שעברה 200,000 קמ"ר של יער האמזונאס בדרך זו.

מפולת עפר כיסתה חלקית כפר בצפון תורכיה – לפחות 300 נספו

אנקרה (רויטר ועי"צ).- מפולת עפר כיסתה אתמול חלקית את הכפר קאטאק שבצפון תורכיה, בקרבת נמל טראבזון שלחוף הים השחור, וקיים חשש לחייהם של יותר מ־300 בני־אדם, ביניהם תיירים אחדים.

המפולת כיסתה מסעדות, בתי־קפה, אוטובוסים, מכוניות ובית־ספר בפאתי הכפר בכמחצי מיליון טונות של עפר וסלעים.

המפולת אירעה בשעה 8 בבוקר, בעת שתיירים רבים הצטופפו במסעדה ליד הכביש – מסרה סוכנות הידיעות התורכית.

בידיעה נאמר, כי קיים חשש, כי עד 150 בני אדם נקברו מתחת לטונות הבוץ והסלעים שהידרדרו מן ההר הסמוך, כתוצאה מגשמים כבדים שירדו באיזור. עד שעות הערב הוצאו מתוך המפולת שלוש גופות בלבד ו־18 פצועים.

בידיעה נאמר עוד, כי תיירים מחו"ל, שנסעו בקבוצה של שישה אוטובוסים, נלכדו במפולת, וכנראה רבים מהם ניספו. בסרט שהוקרן בטלוויזיה התורכית נראה תל בגובה 10 מטרים מכסה את רובו של הרחוב הראשי של הכפר.

שלטונות תורכיה הודיעו שצוותי חילוץ והצלה מצויידים בציוד כבד לפינוי עפר לאתר האסון, שם הוקמו בתי־חולים של שדה ומטבחי חירום, ומושל מחוז טראבזון הודיע, כי פעולות ההצלה יימשכו גם במשך הלילה.

סוכנות הידיעות התורכית מסרה, כי גוש ענק של אדמה ניתק מצוק והידרדר במהירות כלפי מטה. האדמה כיסתה את הכביש ואת המיבנים שבקירבתו, שמונה שעות לאחר מפולת קרקע קטנה יותר שחסמה את התנועה לזמן מה.

כפר קבור תחת ההר

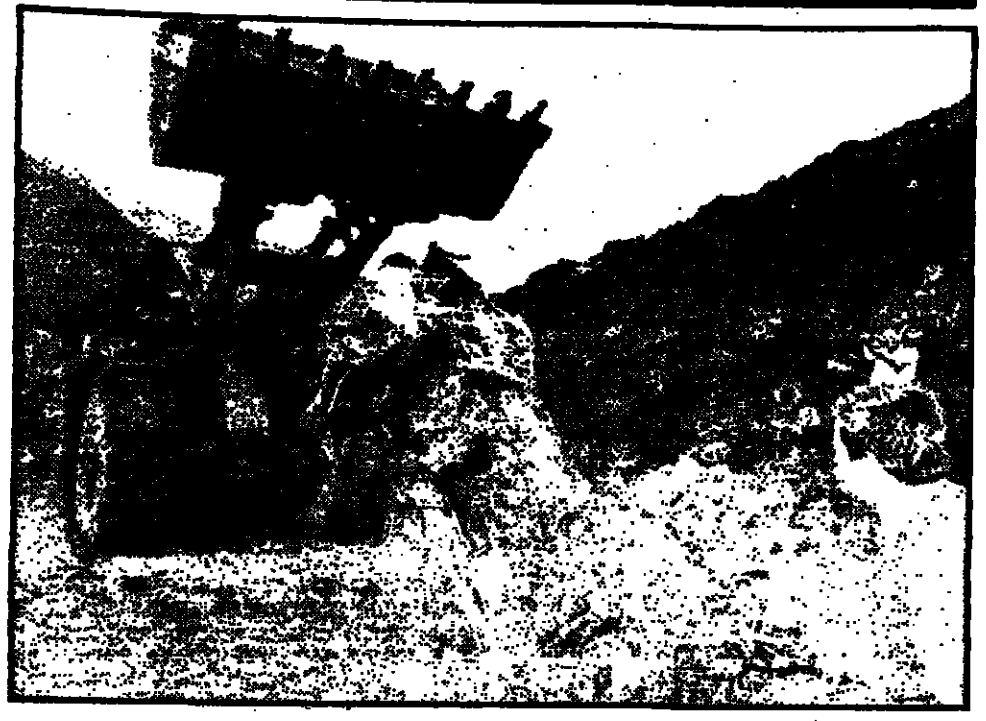

דחפור מחלץ שרידי מכונית משולי תל העפר המכסה חלקית את הכפר קאטאק. (צילום: א.פ.)

תכנית ההתחמשות הגרעינית של פקיסטאן – כנראה בסיוע בלגי

בריסל (רויטר).- מאמציה של פאקיסטאן לייצר פצצה גרעינית הסתייעו, כפי הנראה, בטכנולוגיה גרעינית בלגית – נאמר בדו"ח שהוגש לפרלמנט הבלגי ביום ד'.

ראש הוועדה הפרלמנטארית, גרהארד שמידט ממערב־גרמניה, אמר במסיבת עתונאים: „לפי כל הסימנים, פקיסטאן, במסגרת שיתוף הפעולה שלה עם בלגיה במישור הטכנולוגיה הגרעינית, קיבלה ידע טכנולוגי חשוב וחומר תשתית, שסייע לה, ביחד עם דברים אחרים, לפתח נשק גרעיני".

יחד עם זאת אמר שמידט, כי חוקרי הוועדה הפרלמנטארית לא מצאו שום הוכחות להאשמות, שלפיהן חומר גרעיני המתאים לייצור נשק הוברח מן המרכז הגרעיני מול, שבצפון־מזרח בלגיה לפקיסטאן ולוב דרך נמל ליבק בגרמניה. „אין בידינו הוכחות לכך שהתפרסום הזה נכון", אמר. „אולם מומחי גרעין בלגים ביצעו עבודה בפקיסטאן, ושתי המדינות הפרישו תוכנית המגמות [illegible]

ניסויים ראשונים בבני אדם בתכשיר שווייצי נגד איידס

ציריך (רויטר).- קונצרן התרופות השווייצי „ציבה־גייגי" הודיע אתמול, כי הוא יחל בקרוב בניסויים בבני אדם בתכשיר חדש נגד הנגיף שגורם למחלת האיידס. לדברי החברה, עשויים הניסויים להמשך 10 שנים לפחות בטרם יוצא התכשיר לשוק – מאוחר מכדי לסייע להצלתם של מאות אלפי קרבנות המחלה הצפויים, על פי הערכת החוקרים, למות במהלך שנות ה־90.

דובר „ציבא גייגי" אוטו־פטר אובורלין אמר שלשום בציריך, כי החיסון, שפותח בשיתוף עם תאגיד „ג'ירון" הקליפורני, ינוסה תחילה על מתנדבים בריאים בבית־חולים בז'נווה ואחר־כך ינוסה בארה"ב.

לדברי אובורלין, „עולה מניסויים מעבדתיים ומניסויים בחיות, שהתכשיר אפקטיבי ביצירת תגובה חיסונית חזקה נגד הנגיף בכמה מיני חיות". הוא הדגיש עם זאת, שידרוש עוד זמן רב עד שיוודע אם התכשיר יעורר תגובה דומה אצל בני אדם וגם אם לא ברור עדיין, אם יהיה בשימוש בו כדי למנוע הדבקות בווירוס. משמעות הדבר היא, הדגיש, שהתכשיר לא יוצא בשוק לפני סוף שנות ה־90 לכל המוקדם.

מן הדוחות העדכניים של ארגון הבריאות העולמי עולה, שמספר חולי האיידס ב־136 המדינות שאותן הוא מכסה בסקריו עומד על 94,080 מקרים ומשערים עם זאת, שהמספר הממשי הוא כפול מזה.

נורווגיה תחקור מכירת מים כבדים למדינות זרות

אוסלו (עי"ר). – שר החוץ של נורווגיה, תורוואלד סטולטנברג, הבטיח חקירה מלאה בעניין מכירות מים כבדים, אחרי שהודה של האשמות, כי מדינות זרות ניצלו מים אלה כדי לייצר פצצות אטום.

„אנו נערוך חקירה מקיפה בעזרת התובע הכללי", הודיע השר לתחנת השידור הממשלתית. „אני מקווה שאין אנו מייצאים מים כבדים נוספים. היו בעיות כה רבות, סימני שאלה כה רבים, אשר פשוט פגעו בתדמיתנו ובאמינותנו בחו"ל".

חברי פרלמנט בכירים קראו ביום ב' לעריכת חקירה, בעקבות האשמות חדשות, כי 15 טונות של מים כבדים שנמכרו לחברה מערב־גרמנית, הועברו שלא כחוק להודו ונוצלו לייצור נשק אטומי.

פרופ' גארי מילהולין, מומחה אמריקאי למים כבדים, מסר לשבועון המערב־גרמני „שפיגל", כי חברה שמרכזה בדיסלדורף קנתה את המים מנורווגיה והעבירה אותם באניה להודו, שם השתמשו בהם כדי לייצר פצצות אטום.

נורווגיה יישבה, כזכור, לפני זמן קצר מחלוקת מתמשכת עם ישראל בעניין זכויות הביקורת על 20 טונות של מים כבדים שנמכרו לה לפני כמעט 30 שנה, והיא באה במבוכה גם בעקבות האשמות, כי מים כבדים שנשלחו ב־1986 לרומניה, נמכרו שלא כחוק למדינה אחרת.

הדואר של מערב־גרמניה יחדול מפרסום „הספר הירוק" של קדאפי

בון (רויטר ועי"צ). – הנהלת הדואר הפדראלי של מערב־גרמניה הודיעה ביום ד', כי היא מבטלת את החוזה שחתמה עם מפיצי „הספר הירוק" של מנהיג לוב מועמר קדאפי לפרסום בית ההוצאה על משאיות. דובר הדואר ציין בהודעתו, כי בשעה שנחתם החוזה בתיווכה של חברת פרסום, לא היה הדואר מודע למהות המוצר שאותו מציע בית ההוצאה לשווק.

מאז ה־1 ביוני מתנוסס על 5,000 המשאיות הצהובות של הדואר סמלו המסחרי של בית ההוצאה „למען חיים טובים יותר", שהדפיס לאחרונה את ספרו הירוק של קדאפי וכן דברי הגותו המדינית והחברתית. העסקה אמורה היתה להכניס 2 מיליון דולאר בשנה למיניסטריון הדואר המערב־גרמני.

אחד משני מייסדי בית־ההוצאה, שככל הידוע עד כה עוסק רק בהוצאתו לאור של ספרו של קדאפי, הוא האנס ויינפנבאך, יו"ר קבוצת הוקי קרח שפשטה בינתיים את הרגל. בדצמבר אשתקד, כשהסתבך גרעון בקופת הקבוצה, טס ויינפנבאך לטריפולי ונתמם שם אישית עם קדאפי על תרומה בסך 900,000 דולאר להוצאת ספרו. שלשום הוא הכחיש, שהספר הירוק נועד להיות המוצר היחיד של הוצאת הספרים. לדבריו, תצא המהדורה הראשונה של 100,000 עותקי הספר לאור עוד השבוע במחיר 5.5 דולאר לכרך.

במלאות שנה לפטירת יקירנו

יהושע שטרנברג ז"ל

נעלה לקברו לאזכרה וגילוי מצבה ביום שני י"ב תמוז תשמ"ח 27.6.88
בשעה 16.00 בבית העלמין הישן חוף הכרמל חיפה.
מוקירי זכרו נפגשים ליד השער הראשי.

רעיתו שושנה שטרנברג
בתו וחתנו דליה ויוסף אטלמוביץ
נכדיו חגה, אילן ורפי

לחברנו יוסף אזהרי

אתך באבלך במות

אביך ז"ל

בנק הפועלים בע"מ
ההנהלה והעובדים

יחד עם המשפחה אנו אבלים
על מותו של חברנו

זיגי רזניק ז"ל

עובד הבנק בגימלאות

בנק הפועלים בע"מ
סניף חיפה
ההנהלה, העובדים והגימלאים

בוחבוט מזהיר את שמיר מהמטת אסון על המדינה

מאת יחזי ליבוביץ
סופר „דבר"

„אני מאשים את הממשלה שבראשה הינך עומד, שהעדפתך את מרכז הארץ על פני הגליל תמיט אסון על העם והמדינה. אני מאשים אותך כי הדו"ח של מרכז ההכוונה לערי הפיתוח לא זעזע אותך, ואתה מסתפק בהרמת גבה ותו לא" – כך כותב ראש מועצת מעלות-תרשיחא, שלמה בוחבוט, במכתב ששלח שלשום ליצחק שמיר.

בוחבוט מתריע על כך שהממשלה אינה עושה די וברצינות הראויה למען ישובי הגליל בכלל וישובי קו העימות בפרט, דבר שהוא בבחינת עוול משווע, כדבריו. הוא טוען כי הפגישה שנערכה עם שמיר לפני כשלושה שבועות בפורום ראשי ישובי קו העימות, בעקבות הנתונים המדאיגים על ההגירה השלילית בגליל (כיום 52 אחוז מתושביו ערבים לעומת 48 אחוז יהודים), לא היתה תכליתית וכל מגמתה היתה לצאת ידי חובה.

„הגליל בכלל וישובי קו העימות בפרט זועקים לסיוע, לעידוד ולחיזוק. מצוקתם הכלכלית של תושביו גורמת עזיבה אשר תלך ותגבר", כותב בוחבוט ומוסיף כי מפעלים בגליל, ביניהם מפעל „טלרד" במעלות עומדים בפני סכנת סגירה, דבר שימוטט את היציבות שהושגה בשנים האחרונות.

בת 10 מופיעה כרקדנית בטן במועדון בבאר שבע

מאת אמיר רוזנבליט, סופר „דבר"

ילדה בת 10, הלומדת בבית ספר יסודי בבאר שבע, נוהגת להופיע כרקדנית בטן במועדון לילה בעיר בשעות בהן מרבית בני גילה ישנים.

סיפורה של רקדנית הבטן הקטנה נחשף על ידי כתבת העיתון „חדשות קול העיר", שהופיע אתמול שם. „זמר ישראלי מסלסל בגרונו בערבית, המקום כמעט מלא, האנשים מתנועעים לקצב המוסיקה ו„תופסים ראש". לפתע פורצת רקפת לבמה בבגד הרמון שחור, ספק ילדה, ספק אשה. הקהל משתאה. הילדה בת ה־10, שקודם ישבה מכונסת בפינה, רוקדת להפליא. גופה מתפתל בחן נשי. „יאללה...יאללה..." מתמוגג הקהל ומצטרף לעומון החוזר. רקפת הגמישה יורדת עד הרצפה ומסתתרת מאחורי שיערה הגולש. האווירה חמה, והאנשים רוצים להדביק לה „עשיריות", כך מתארת הכתבה את הופעתה של הילדה.

אמה של הילדה מספרת כי היא גובה תשלום מבעלי המועדון ובכסף זה ישמשו לימודי הריקוד של הבת אצל רקדנית בטן ידועה בתל אביב. הילדה אמרה בתשובה לשאלה, כי היא אוהבת לרקוד וכשתהיה גדולה, היא רוצה להיות רקדנית בטן.

מקור משפטי בכיר אמר כי לפי חוק עבודת הנוער (תשי"ג) אסורה העסקת ילדים מתחת לגיל 15. בחוק קיים סעיף מיוחד האוסר על עבודת לילה.

מנהל משרד החינוך במחוז הדרום, מנחם קפלן, ציין כי משרד העבודה והרווחה מופקד על אכיפת החוק. „העסקת ילד בפרט בשעות הלילה נראה לי דבר לא חינוכי, אבל ידוע שהורים עושים דברים הרבה יותר חמורים מהעסקת ילדים. ההורים הם האפוטרופסים של הילדים וכל עוד לא הוכח שלילד נגרם נזק, אי אפשר למנוע זאת", אמר קפלן.

מנהל מחלקת שירות הפיקוח במשרד העבודה במחוז הנגב, עמנואל גרינברג, אמר בתגובה כי במקרים כגון אלה, יש להגיש תביעה נגד המעביד. לפי החוק, אסור לילדים להופיע בשמחות. לילד בן 10 אסור לעבוד אחרי השעה שש בערב ולנער אסור לעבוד אחרי 10 בלילה.

עתירה לבג"צ נגד עת"א בגלל פירוק דוכני עיתונים

(ע). – איגוד העיתונים היומיים ו־18 מוכרי עיתונים בתל אביב עתרו אתמול לבג"צ נגד העירייה לאחר שסילקה לפני כשבועיים 20 דוכני עיתונים מהמדרכות.

העותרים מבקשים מבג"צ להוציא צו על תנאי שיורה לעירייה לנמק מדוע לא תחזיר את הדוכנים למקומם.

הם טוענים, באמצעות עו"ד אבני מנוסביץ', כי מכירת עיתונים היא שירות חשוב לציבור ואין לגרום לכך שיופסק, מה גם שבשעתו ניתן לדוכנים שפורקו אישור פעולה מהעירייה ומהמשטרה.

בעתירה נטען, כי מכירת עיתונים נמשכת כבר עשרות שנים על המדרכות. לפני 20 שנה החלה המשטרה, בשיתוף עם העירייה, להגיש דו"חות נגד בעלי הדוכנים בטענה שהם מהווים מטרד אסתטי.

במגעים שנערכו אז הושג הסדר בין המשטרה והעירייה ובין המועצה לישראל יפה ואיגוד העיתונים היומיים על הקמת דוכני קבע. בעקבות ההסדר שבוצע החל ב־1973, הוקמו 48 דוכנים במרכז העיר. מאז קיבלה העירייה דמי שכירות מכל בעלי הדוכנים, אך השנה החליטה שלא לחדש את ההסכם אתם.

איגוד העיתונים אומר בעתירה, כי ההסדר נועד להבטיח את נושא מכירת העיתונים בעיר כפי שהוקמו דוכני פיס, טלפונים ציבוריים ותחנות אוטובוס. עו"ד מנוסביץ' אומר כי העירייה פעלה באופן חד צדדי ושרירותי כשהחליטה להפסיק את ההסדר ולפרק את הדוכנים. זאת, משום שלא הציעה לבעלי הדוכנים פתרון חילופי.

בעתירה נאמר קודם כי מוכרי העיתונים ואיגוד העיתונים היומיים הציעו לעירייה להגיע להסדר חדש לגבי שיפור חזותם החיצונית של הדוכנים ושינוי מיקום לגבי אחדים מהם. העירייה השיבה בשלילה ופעלה מיידית לסילוק הדוכנים.

בעתירה נטען עוד כי מוכרי העיתונים מופלים לרעה לעומת תחנות מוניות, דוכני פיס ושאר ביתנים הניצבים באין מפריע על המדרכות. לטענתם הם מופלים לרעה גם בשל מעמדם הכלכלי החברתי הנמוך והעירייה פעלה בחוסר סבירות ופרנסתם נפגעה מאד.

העתירה הועברה לעיונו של שופט תורן ועוד לא התקבלה החלטה.

קטין מקריית־ים מכר זוגות אופניים ב־10 ש"ח

נתפס והודה ב־26 התפרצויות

מאת יחזי ליבוביץ, סופר „דבר" בגליל המערבי

כמה היית משלם על אופני מירוץ עם מהלכים? שוטרי תחנת זבולון הוכו בתדהמה, כשהתברר להם כי נער בן 16 מקריית־ים מוכר אופני ספורט לכל דיכפין ב... 10 שקלים.

לאחר חיפושים ממושכים נתפס הנער באחד מרחובות קרית שמואל. בחקירתו הצביע הנער על עשרה מקומות מהם גנב את האופניים. בסך הכל הודה הקטין ב־26 מקרי התפרצות. המשטרה חושדת כי הוא פרץ גם לבתי ספר.

בקרוב ייעצר גם קבלן בניין בן מיעוטים העובד בקריות לאחר שקנה מהנער 3 זוגות אופניים במחיר 10 שקלים כל אחד. „מדובר כאן בתופעה מסוכנת. כשבוע שעבר מכרו רדיו טייפ בחמישים שקלים. היום מוכרים אופניים בעשרה שקלים. אני מפחד מגל של פריצות. חשוב שאנשים יבינו איפה הם חיים ומה שווה הסחורה בעיני הגנבים", אמר מפקד תחנת זבולון, סגן ניצב לוי שרגא לסופר „דבר".

הרשות להגנת הצרכן מזהירה מרכישת זכויות חופשה במלונות

נוחות קצב, יו"ר הרשות להגנת הצרכן בהסתדרות, טוענת כי בשנים האחרונות ארעו מקרים בהם בתי מלון שמכרו זכויות אירוח לצרכנים תמורת תשלום מראש, נכנסו לקשיים, ואחת הדוגמאות האחרונות היא המקרה של מלון גלי צוהר בים המלח. על כך מוסר דובר ההסתדרות.

צרכנים רבים רכשו מראש זכות להתארח בחודר במלון לתקופת חמש שנים. כל אחד מהם שילם בעד זכות זו אלפי שקלים מראש. בפברואר 1988 מינה בית המשפט המחוזי בירושלים כונס למלון ותוך זמן קצר ביותר קיבלו הצרכנים מכתב סטנדרדי ובו הפסקה הבאה: קיבלנו הוראה מכונס הנכסים של המלון שלא לכבד ולא לאשר הזמנות אשר מקורן בתוקף הסכם שכבר־זמן.

התוצאה היא, איפוא, לדברי קצב, שמי ששילם מראש בעד זכות לחדר מראש, מסכן את כספו שכן במקרה שהמלון ייקלע לקשיים כספיים הוא לא יוכל לממש את זכותו לחדר ודינו יהיה כדין כל נושה רגיל.

פרופ' סיני דויטש, היועץ המשפטי של הרשות להגנת הצרכן, מייעץ לצרכנים, המעוניינים בכל זאת להיכנס לעסקה מסוג זה, להשיג ערבות של צד שלישי, רצוי ערבות בנקאית להבטחת הכסף ששולם.

זכו בפיס

בהגרלת רב פיס של מפעל הפיס מס. 25/88 שהתקיימה ביום 23/6/88 זכו הכרטיסים הבאים: בסך: "16,668.00 + 250,000.00 ש"ח זכה המספר: 353039. בסך "1,668.00 + 15,000.00 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 53039. בסך –168.00 + 1500.00 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 3039. בסך: 18.00 + 150.00 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 039. בסך: 15.00 + 3.00 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 39. בסך: 3.00 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 9; 0; 2.

רק הרשימה הכוללת של תוצאות ההגרלה מחייבת את מפעל הפיס.

תחודש הנפקת הדרכונים – עובדי משרד הפנים הפסיקו עיצומיהם

מאת יורם לוי, סופר „דבר" בירושלים

הנפקת הדרכונים תחודש. עובדי משרד הפנים הפסיקו אתמול את העיצומים וביום א' הם יחזרו לעבודה סדירה.

בתום מגעים קדחתניים, שנמשכו עד אתמול לפנות בוקר ובמשך יום האתמול, בין נציגי העובדים, הנהלת המשרד ונציבות שירות המדינה, סוכם, כי בעלי הדרגות הנמוכות יקודמו בשתי דרגות ובעלי הדרגות הגבוהות – בדרגה אחת.

העיצומים נמשכו שבועיים ובמהלכם לא היתה קבלת קהל בלשכות למרשם אוכלוסין ובלשכות הדבון. כתוצאה מכך לא התקבלו בקשות לדרכונים והדבר עורר זעם רב בציבור.

הבוקר יטפלו העובדים בכל החומר שהצטבר במהלך העיצומים וביום ראשון שוב ייפתחו הלשכות לציבור.

נהג !

עשה את המינימום למען אלה העושים את המכסימום.

תן טרמפ לחייל !

גאים, עבור

לרגל פתיחת הביתן הישראלי בביאנלה בוונציה, שיגר אתמול שר החינוך והתרבות, יצחק נבון מברק לאמנים צדוק בן דוד ומוטי מזרחי ולאוצר אדם ברוך ובו נאמר: "מברך אתכם לרגל פתיחת הביתן. זהו יום גדול עבורכם וציון דרך חשוב בדרכה של האמנות הישראלית העכשווית. אתם מייצגים את דור המדינה באמנותכם. כולנו גאים בכם ובעבודתכם ומאחלים לכם הצלחה בביאנלה". הביתן הישראלי ייפתח היום לפני הצהריים בטכס תגיגי שיתקיים במקום מטעם משרד החינוך והתרבות, משרד החוץ ושגרירות ישראל באיטליה.

שמיר מנחם את כצלה

ראש הממשלה יצחק שמיר שלח השבוע לח"כ אברהם כץ־עוז (כצלה) מברק תנחומים על מות אמו, הציירת ציונה תגאר (בתמונה). „הנני מתאבל על אמך, ציונה תג'ר, הציירת המובהקת של ארץ ישראל, נופיה ואישיה", כתב שמיר. תמונותיה מנציחות את ימי הבראשית של הישוב היהודי המתחדש, ובהן ינון שמה חכרה לעד".

בלי לבקש רשות

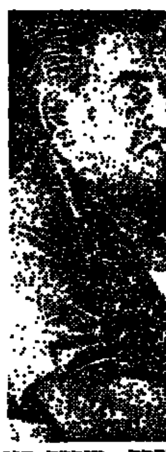

עבודות השיפוצים בבית הקפה והמסעדה „כסית" ברחוב דיזינגוף בתל־אביב – יחודשו. כך פסק אתמול בית משפט השלום בתל־אביב בהחלטתו לבטל צו מניעה זמני שהוצא נגד לאה איש כסית (אשתו של חצקל איש כסית בתמונה) ובתה צביה ליטמן, שאסר עליהן לבצע עבודות שיפוצים בעסק שבבעלותן. צו המניעה ניתן ביום ב' השבוע במעמד צד אחד, לבקשת חברת „מזכרת חנן שמשקוביץ", בעלי הבניין בו מצוי בית הקפה. בא כוח החברה טען, כי השיפוצים מהווים הפרה של חוזה השכירות, שנחתם בשנות ה־40 עם חצקל איש כסית. בעקבות צו המניעה הופסקו עבודות השיפוצים. השופט נתן עמית קיבל את טענתו של עו"ד חיים שטנגר, בא כוחן של לאה איש כסית ובתה צביה ליטמן, לפיה מותר ליורשיו של חצקל איש כסית לבצע שינויים בבית הקפה, מבלי לבקש את רשותם של בעלי המקום.

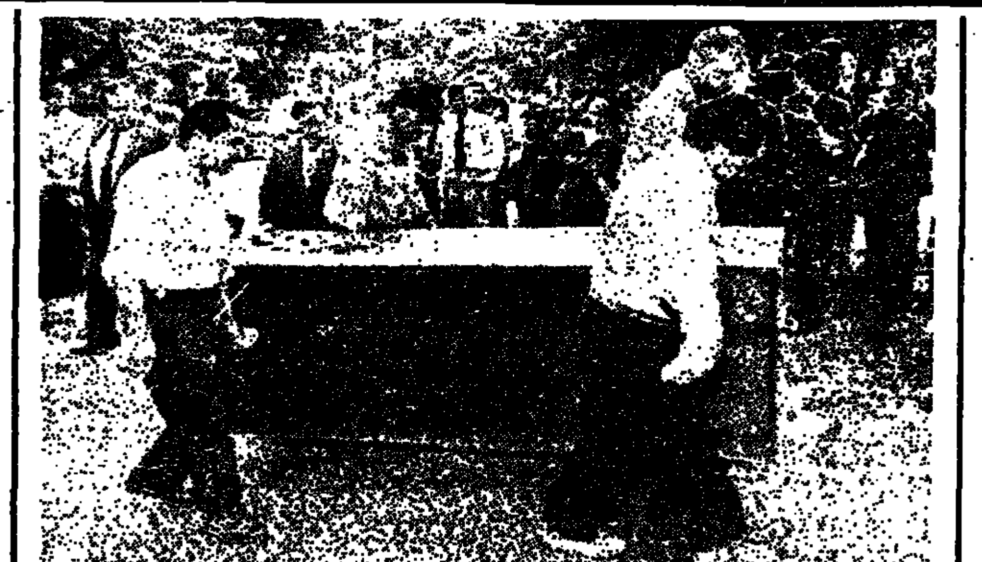

הארון ובו עצמותיו של המלחין ההונגרי בלה ברטוק, החל השבוע במסעו מבית הקברות שבהרטסדייל, ניו יורק לבודפסט, שם ייטמן ליד קבר אימו ואשתו. בדרך יערכו תחנות ביניים בכמה בירות אירופיות, בהן יתקיימו טכסי זכרון וקונצרטים חגיגיים לזכרו של המלחין הדגול. ברטוק נפטר ב־1945 מלאוקמיה, בגיל 64.

יוכבד והברווז

לפני כשנה זכו שני ברווזים תמימים לתפקידים בהצגה „מעגל הגיר הקווקזי". כעת החזרות התברר כי אינם מתאימים לתפקידים, השניים פוטרו ואת מקומם תפסו שני פוחלצים. הברווזונים, שהיו חביבי הבית הועברו לבריכת המים שליד התיאטרון שם המשיכו לשוט בגאווה. באביב הטילה הגברת ברווזה ביצים, דגרה עליהם ולשמחת כולם אף בקעו אפרוחים. תנאי המגורים לא היו הולמים לאפרוחים צעירים, וחלקם מתו מיד. ריחמה על הנותרים יוכבד, המרכזנית „הלאומית" שאספה אותם לביתה. ביום שני הקרוב תוחזר משפחת הברווזים המורחבת אל הבריכה אל הוילה שבנה לה צוות היצור ב„הבימה".

מינוי

נציגת תנו"ש בנעמ"ת נצרת, עיטאף מילחם נבחרה אתמול למזכירת סניף נעמ"ת בעיר. מילחם נבחרה בתשעת קולותיהם של חברותיה לסיעה, שקיבלה רוב בבחירות האחרונות להסתדרות לפני שלוש שנים. עיטאף מילחם היא הקומוניסטית הראשונה הנבחרת כמזכירת סניף נעמ"ת בארץ. עם היבחרה אמרה כי תשתף פעולה עם שתי הסיעות היריבות ועם מועצת הפועלים, במטרה לקדם את ענייני האישה הערבייה בנצרת. יש לציין, שהתכנסות סניף נעמ"ת בנצרת אתמול, היא בהתאם להחלטת הרשות השיפוטית של ההסתדרות, לאחר פניית סיעת חד"ש.

מרוואן דלאליה

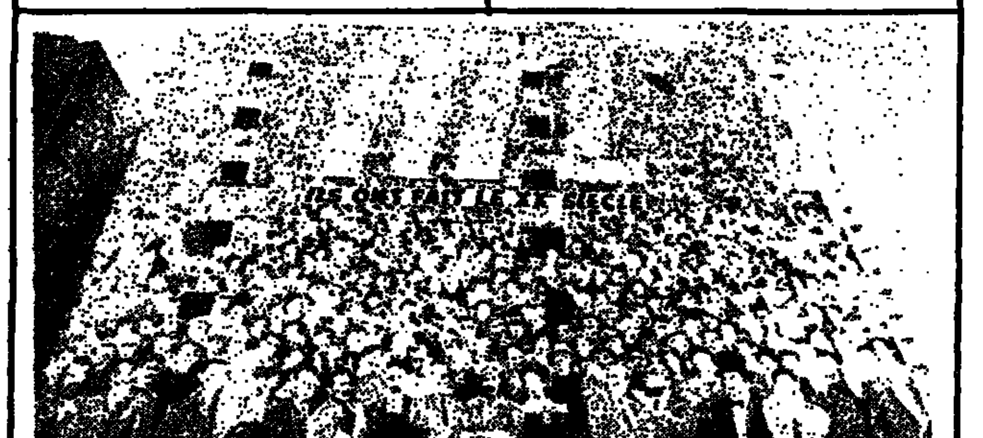

בפאריס נחנך השבוע „קיר המאה העשרים", עליו צוירו פורטרטים של 477 פוליטיקאים, אמנים ומדענים ש„עשו" את המאה. את המלאכה, במימון תחנת הרדיו ר.ט.ל, השלים הצייר הצרפתי דומיניק דוראן עם הצוות שלו במשך 2200 שעות. בשורה הראשונה משמאל: פול סזאן, קאונט בייסי, סרגיי רחמנינוב, פייר דה קוברטן, ובעזרת דילוגים: תומאס מאן, מיס ואן דר רו, אמיל זולה, פיקאסו ואלברט איינשטיין.

התעלומה הסינית

משלחת של אנשי בטיחות ישראלים התבקשה לשלוח את פרטיה האישיים למארגנו של כינוס בנושא בטיחות ואיכות חיים בעבודה שיתקיים בספטמבר בסין. במשלחת שאול בן שמחון (בתמונה), מנהל המחלקה לבטיחות שבהסתדרות, מנחם שוורץ – מנהל המוסד לבטיחות וגהות, שלמה אמיר – יו"ר הוועדה לחקר בריאות בעבודה, אינג' חיים יחיאלי – הממונה על בטיחות במפעלי "כור" ושני רופאים בכירים. אך אליה וקוץ בה: הבקשה למילוי השאלונים – המתפרשת כהזמנה להשתתף בכינוס – לא הגיעה מהסינים, אלא מחברה אוסטראלית המארגנת את הכינוס. הסינים עצמם הכינו תשקיף על האירוע, שבו צויינו, בין היתר, שאזרחיהן של ארבע מדינות אינם רשאים להכנס לארצם והן – דרום אפריקה, דרום קוריאה, טייוואן ו... ישראל.

חיים ביאור

חסד נעוריו

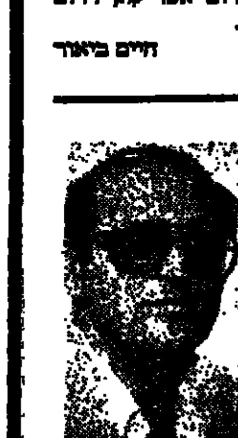

ארנון מנטבר, (43) עד לאחרונה מנכ"ל „הפורום הישראלי", החל בימים אלה בתפקידו החדש, כמזכיר של מזכ"ל מפלגת העבודה, עוזי ברעם, בתקופת הבחירות לכנסת ה־12. השניים הכירו עוד בתקופת לימודיהם באוניברסיטה העברית והקשר ביניהם נשמר. כאשר הציע לו ברעם לבוא ולעבוד עימו בתקופת הבחירות, נענה לאתגר והצטרף לצוות שיוביל את מפלגת העבודה ליום הבחירות, ב־1 בנובמבר. מנטבר, בעבר ראש מינהל הסטודנטים, כיום בחופשה ללא תשלום, מתכוון לשוב, לאחר הבחירות, אל תפקידו במינהל הסטודנטים.

יקיר צור

שובר שיאים

צ'לו של סטרדיווריוס מ־1698 נמכר השבוע בלונדון במחיר שיא של 682 אלף לירות שטרלינג (1.2 מליון דולר). מומחה של בית המכירות הפומביות „סותבי" סיפר, כי כלי צ'לו אלה נדירים ביותר, אולם למחיר שיא שכזה – איש לא ציפה.

„הישגיה של מדינת ישראל בתחומים השונים באו לה בראש ובראשונה בזכות כוח ההתנדבות של אזרחיה, ואירגונכן עומד בראש המתנדבים לא רק מבחינה מספרית, אלא גם במעשיו המוכחים בשטח" – כתב יצחק שמיר ראש הממשלה שלא יכול היה להגיע אישית לטקס – במכתב הברכה שלו ל„ויצו". המכתב הוקרא לפני אלפי חברות ויצ"ו מתנדבות, נציגות של 100,000 חברות הארגון ממטולה ועד אילת, שנאספו אתמול בבנימית הנוער ויצ"ו־הדסים לעצרת חגיגית לציון שנת ה־40 למדינה וחלוקת אות „ויצו" למתנדבת ע"ש חנה לוין. בתמונה: בים הלבן של „ויצו" נראו רעיה יגלום – נשיאת ויצו העולמית, מיכל מודעי – יו"ר הנהלת ויצו העולמית ורות תקוע – יו"ר ויצו ישראל. (צילום: נאוה שמש)

אתמול בבחירות המפלגה הליבראלית: משה נסים ועמי פיינשטיין (צילום: סמיונסקי)

שתי תאונות רכבת נמנעו אתמול:

הקטר פגע בסובארו אך הנהג יצא ללא כל פגע

במקרה אחר מנעה עירנות נהג הקטר התנגשות במונית

מאת יוסף מיכלסקי, סופר „דבר"

שתי תאונות קטלניות נמנעו אתמול במפגשי הרכבת.

הראשונה הודות לעירנות נהג הקטר, אשר עצר את הרכבת בזמן, ובמקרה השני פגע קטר הרכבת במכונית סובארו, אך הנהג שלה יצא ללא פגע.

במקרה הראשון עברה מונית עם נוסעים, במפגש הרכבת, דרומית מתחנת בית־יהושע, בשעה 17.20, כאשר זרועות המחסום היו סגורות ואור אדום הבהב והזהיר לפני באה של רכבת נוסעים. נהג הקטר הבחין מרחוק במונית העוברת את המפגש בין הזרועות מכוון מזרח, ועצר את רכבת הנוסעים, בת 11 קרונות, שהיתה בדרכה מנהריה לתל־אביב. כאמור, עצר בבלימת חירום. הנהלת הרכבת העבירה את מספר המונית למשטרה.

במקרה השני עצר רכב, במפגש שלא היה מוגן על־ידי זרועות, אך מסומן על־ידי תמרורים ושלט עצור. המקרה היה ליד תחנת רחובות בשעה 11.40.

בכינוס חטיבת „עציוני" מתש"ח

פרס: אי אפשר לתאר את ישראל בלי ירושלים

(ע). – „אפשר לתאר את ארץ־ישראל בגבולות שונים, אבל אי־אפשר לתאר אותה בלי ירושלים. זהו המקום היחיד שלא ניתן לניתוק" – כך אמר אתמול ממלא מקום ראש הממשלה בכינוס לוחמי חטיבת „עציוני" בימי תש"ח, שנערך בירושלים.

פרס ציין בנאומו, כי לעתים האסטרטגיה קובעת את ההסטוריה, ואילו מבחינתה של ירושלים ההסטוריה היא שקבעה את האסטרטגיה. הוא הזכיר, כי גם דוד בן־גוריון וגם המלך עבדאללה הבינו, כי הקרב המכריע הוא על ירושלים, בשונה ממפקדי הצבאות שהשתתפו במלחמה.

פרס אמר, כי העובדות מכריעות את קביעת ירושלים כבירת ישראל, בעקבות ההחלטה ההסטורית ב־1967 להחיל את החוק הישראלי על ירושלים כולה ובנייתה מחדש של העיר המאוחדת. הוא הביע דעתו, כי ישראל תנצח במערכה המדינית לקבוע את ירושלים כבירת ישראל מוכרת על־ידי העולם בתנאים של שלום והדבר תלוי, לדעתו, באחדות העם.

במעמד זה כיבדו יוצאי החטיבה את זכם של 561 הנופלים מתוכה על הגנת ירושלים ודרום הארץ. יו"ר הכינוס קרא משירו של אחד החללים שכתב בטרם מותו: „היו לנו הרבה קרבות, תמיד ניצחנו – מעולם לא נוצחנו".

כל ההורים של קרולין עזבו את המלון – המשך „החפיפה" בשבוע הבא

מאת יורם לוי, סופר „דבר" בירושלים

בני הזוג סימון ויעקב תורג'מן ובתם המאומצת קרולין ובן ההורים הביולוגיים מבראזיל יצאו אתמול ממלון הילטון בירושלים, ובכל הידוע, יימשך תהליך העברת התינוקת בשבוע הבא.

בני הזוג תורג'מן יצאו בצהריים יחד עם קרולין, וכעבור כמה שעות עזבו גם בני הזוג הבראזילאי.

המשפחה שהו במלון הילטון מראשית השבוע ועברו סדרת שיחות עם צוות פסיכולוגים בראשות הפסיכולוג רמי בר־גיורא, אשר מסייעים בתהליך העברת קרולין מידי הוריה המאמצים לידי הוריה הביולוגיים, במצוות בית המשפט.

هكذا من الأصل

مكزا من الأصل

שיפור קל במניות

• נמשך לשפר את מגמת המסחר בבורסה תוך עליות קלות ונפח בכסף מצומצם. • נמשכים הדיווחים על קשיים בחברות טכסטיל, גיבור סברינה בקשיים. • בלבלי אילנות דיסקונט – על רקע הירידה בציפיות הציבור לפיחות המטבע נבפי קרנות הממיה ב-17.5% בשנתיים האחרונות. • ביקושים לבנקאיות שבהסדר עקב התחזקות הדולר בעולם, הדולר שוחר 1.70 עד 1.72. • מניות הרשימה המקבילה תמכו בהדרגה למוקבה מגמת סיכון בבורסה. • פרשני קונצרן בלבלי ברזל – ההאטה הכלכלית במשק, בצירוף מדיניות האוצר של שב ואל תעשה מאטמה עד הבחירות יעמיקו את חוסר העניין הציבורי בשוק המניות. • מנהלי קרנות נאמנות – רמת השערים במניות מובילות רבות מעניינת להשקעה, חוסר העניין הציבורי ואי היכנות בכסף לקרנות המניות אינם מאפשרים מרווח תמרון בבורסה. • קונצרן כלל – שוק המניות חולה, רק שינוי במדיניות הכלכלית יאושש את הבורסה. • בשבוע הבא צפוי להתפרסם מאזן בזק, שיקור ההפסד של בזק כ-400 מליון שקל ויותר. • נשיא התעשיינים לאוטמן יוצא כנגד מדיניות הממשלה, סקטור הטכסטיל בבורסה בשפל מרחם. • מניות המשתנים +1.41% בבמה בכספי דל, ביקושים בבנקאיות, מחזור בסבי נמוך בתעשיות.

מאת שמואל רוזנבלום

שוק המניות הגיע אתמול נסיון קל להתאוששות בנטיה ברורה לעליות שערים ונפח עיסקאות מצומצם. עיקר הפעילות הזוהרת אתמול בבורסה נבעה מנטייתם לשפר תשואות לקראת סוף החודש המתקרב ועקב רמת שערים ירודה במניות רבות, אם תרצו הרי זה תיקון טכני בלתי מוגזר. האוירה הקשה בבורסה נמשכת, הסיבות הידועות במישור הכלכלי, בצירוף שבירת מעגל המקורבים וחוסר העניין במתרחש עדיין מתקיימות בתנאי הבורסה הנוכחיים. קשה להאמין שתנאים אובייקטיביים אלו ישתנו בעת הקרובה, מקורבי קונצרן כלל אף מעריכים כי התנאים במשק יורעו בחודשים הקרובים. עיקר הטענות בנושא הכלכלי מופנות לכיוון משרד האוצר אשר נוקט לדעת רבים מדיניות מוטה של שב ואל תעשה. באוצר מעריכים כי הפגרים עד לבחירות יהיו נמוכים ואין לזעזע את המשק במהלכים כלשהם. גישה זו כוואי שלא תוסיף לחזוק על שוק המניות שפועל כאמור באטמוספרה שלילית ביותר. במניות המשתנים נרשמו עליות שערים בנפח כספי קטן. מניות טבע עלו 1.25% בתמורה כספית של 67 אלפי שקל, ים המלח +2% 116 אלפי שקל, אלקטרוכימיים +2% 83 אלפי שקל, דיסקונט השקעות +1.5% 75 אלפי שקל. ביתר מניות המשתנים הופיעו עיסקאות כספיות מגוחכות, דוגמא לכך בלטה בכלל תעשיות +2% 16 אלף שקל תמורה כספית בלבד. עליות שערים בלטו במניות תעשיות כבבי תעשיה +5.8%, דובק +6%, אריה +6%, פרגוד +5%, רבכור +9.3%. ירידות בלטו בבי"ר כומנן -10%, אברין 5 -7.7%, גל 1 -8.4%, בלוס -6.3%, ורדינון -8.5% יעסור -10% – בכולם התכמו הנצים בסכומים נמוכים ביותר. מניות אלקו נסחרו ללא שינוי לאחר העליה התלולה שלשום, מניות גיבור סברינה בקשיים נסחרו בסכומים בלבד.

סיכום השבוע בבורסה – ירידות חדות נסיון והתייצבות

שבוע המסחר החולף בשוק המניות אופיין בתחילת השבוע בירידות שערים תלולות שהגיעו כמעט להגדרת מפולת בבורסה ולקראת סופו נרשמו נסיונות ייצוב ותיקון שערים קל. ירידות השערים נבעו משבירה מוחלטת של פעילי השוק אשר התייאשו כמעט להלוטין מיכולתה של הבורסה להראות שיפור במסחר במשך כל החודשים האחרונים. סיכום ביניים של התקופה שבין 1.1.88 – 20.6.88 מלמד כי המשקיעים במניות הפסידו כשליש מכספם ריאלית. ההפסדים הכספיים הכבדים מאוחזקות מניות נבעו בעיקר מהמצב הכלכלי הקשה במשק הכולה בסימני האטה ומיתון. בנוסף, חוסר המנהיגות הממסדית בבורסה הפך 'לתופעה' מדאיגה, כאשר קרנות הנאמנות מנויות במרושתיות מניות גבוהה והנזילות נמוכה שאינה מאפשרת תמיכה מאסיבית במתרחש במסחר. המצב הפוליטי-כלכלי-בטחוני והמשבר ביחסי העבודה תורמים אף הם לחוסר מחולם בשוק המניות. כל אלה יחד עם סיבות נוספות (חוסר עניין ציבורי) היו המגורמים לשחיקת השערים החדה במהלך השבוע במניות רבות. התחזקות הדולר בשווקים הבינלאומיים הביאה לעליית שערים בבנקאיות שבהסדר. בדולר השחר נרשמה עליה השבוע ושערו עמד על כ-1.71 לערך. המניות 'המוטיבים' הבולטים השבוע בבורסה היו הסנה, גיבור, תגל, יאה, מרכזית.

מדד המניות הכללי (100=31.12.87)

[illegible]

הרשימה המקבילה – בוי ודין נחות

מניות הרשימה המקבילה הפכו מזה החודשים האחרונים לזירת מסחר חסרת עניין להלוטין. מניות אלו נסחרו ברובן בשיעורים חרים שבין 40% ועד 80% תוך נפח כספי דל ביותר ומגמת מכירות מתמשכת. הבנקים כבר מזמן אינם סוחרים במניות אלו וגם ציבור המשקיעים מדיר רגליו מזירה זו. מלכתחילה המצב בסקטור זה אינו מפתיע שכן רשימת החברות הנסחרות במקבילה כוללות חברות בעייתיות מבחינת הון עצמי, רווחיות ויכולת עיסקית. חברת יונירוסס שהקימה לפני מספר חודשים קרן נאמנות בשם 'זיק' המשקיעה לפחות 31% מנכסיה במניות הרשימה המקבילה. במהלך זמן קצר הניבה 'זיק' תשואה שלילית נומינלית של כ-19%. תשואה זו מעידה על מצב הרשימה המקבילה. דוגמאות למסחר חסר הגיון נראות לדוגמא בניירות ערך כמתכת פרום אופציה, אמישר, רסקו, אסמס, גולדפרוסט ותוספת.

סברינה גיבור – קשיים מתמשכים

חברת הטכסטיל הגדולה גיבור סברינה מצויה בקשיים מעיקים. ככל הידוע גדלו חובות גיבור בשנה החולפת בשיעור ניכר לטרות נסיונות יעול עמוקים שביצעו מנהליה. גיבור נשלטת כנראה ע"י משפחת רוזנב ומניותיה נמצרות בענף הטכסטיל. מתחילת השנה ועד שלשום ירדו מניות גיבור בכ-70% בקירוב תוך מסחר דל מלווה בתנודות שערים חדות. בשנים האחרונות ביצעה גיבור עיסקאות מכירת מקרקעין על מנת לשפר את נזילותה הכספית. מנהלי גיבור בלוו הבנקים מנסים מזה זמן רב למצוא קבוצת משקיעים שתוכל להכנס לשותפות בחברה ולהקטין את היקף החובות ונטל המימון. בבדיקה שערך כתבנו מסתבר כי משפחת רוזנב עשויה להסכים למעורבות מסוימת בניהול החברה במידה וימצא משקיע בעל הון. מצבה של גיבור משקף לדעת פרשנים רבים את הנתונים העגומים של סקטור הטכסטיל כפי שהתבטא בפרשיות כאודות. מניות סקטור הטכסטיל בבורסה נשחקו בצורה חדה ביותר מתחילת השנה ויש בכך עדות ברורה למצב העגום של הענף. נתונים כלכליים בסיסיים מלמדים כי הרווחיות בטכסטיל נמוכה בקוד שהשכר והוצאות המימון עלו בשיעור ניכר. אין ספק כי במידה והממשלה לא תנקוט במהירות צעדים לעידוד הענף הוא עשוי להקלע למשבר עמוק הרבה יותר מהמשבר הנוכחי. פרשנים מביעים כי בקרוב יצטרו חברות טכסטיל נוספות קשיים מעיקים.

התשואות השנתיות בבנקאיות שבהסדר – פדיון 1988

אי.די.בי. רג'	14.14%	פועלים מבכורות	13.94%
אי.די.בי. ב'	14.07%	פועלים ר"ש	13.96%
אי.די.בי. בכורות	13.05%	פועלים מכ"ו	14.03%
אגוד	13.65%	כללי	13.90%
דיסקונט ב'	13.81%	כלל ממק	14.09%
דיסקונט א'	13.60%	מימון ומסחר 1	14.38%
המזרחי ר"ש	13.74%	מימון ומסחר 5	11.81%
המזרחי מכ"ו	14.19%		

הודעות מהבורסה

מרכזית – להלן פרטי הצעת הרכישה למניות החברה המרכזית שבידי הציבור שתוצעה על ידי כלל תעשיות – תמורת 2.4 ע.נ. מניות מרכזית מוצעת יחידה אחת על פי תשקיף של כלל תעשיות בכלל תעשיות אלקטרוניקה, מחיר היחידה 295 שקל. הצעת הרכישה תסגר רק אם יאושר תשקיף החברות הנ"ל.

שיר – בהודעות אזכ"ל – בהוכנה 1987 הפסידה שיר 2.3 מליון שקל בהשוואה לרווח של 522 אלפי שקל בשנה הקודמת.

[illegible] השקעות

שערי מניות

בנקים מסחריים

שם המניה	השער	המחזור	השינוי	השינוי בנקודות	היצע/ביקוש
שאינם בהסדר ההצמדה					
א.ו.ה.ג. ש	19796	20.0			
סננות 1	1055	2215			-1718
סננות 5	607	6079			-1924
כללי לא בהסדר 1	14850	76.0	+150	+1.0	+94.0
בהסדר הצמדה ל-88					
אידיבי מ"ד ל-88	110550	980	+100	+.1	+815
אידיבי ב' ל-88	110450	11.0	+150	+.1	+61.0
אידיבי בכ"א 88	666101				
איגוד 1 ל-88	82500	343			+164
דיסקונט ב' ל-88	141113	28.0			+11.0
דיסקונט א' ל-88	141210	617			+157
דיסקונט שה ב88	16272		+90	+.6	+100
מזרחי ש' ל-88	43500	2075			+371
מזרחי מ' ל-88	* 45900	14.0	+450	+1.0	+85.0
* ביצוע חלקי 95.30%					
הפועלים מבב 88	96000				-3.8
הפועלים ש' ל-88	75075	2135			+1573
הפועלים מ' ל-88	75260	47.0	+200	+.3	+217
כללי א' ל-88	192151	8.0	+951	+.5	+35.0
כללי שה 2 ל-88	9140	35.0			-35.0
כללי ממק ל-88	47710	2893	+30	+.1	+1357
כללי 711 ל-88	17270	54.0	+100	+.6	+55.0
ממון ומסחר 1 88	63420		+220	+.3	+82.0
ממון ומסחר 5 88	32650	94.0	+330	+1.0	+92.0
בהסדר הצמדה ל-89					
אידיבי מ"ד ל-89	138070	98.0			-63.0
אידיבי ב' ל-89	— לא נסחר —				
אידיבי בכ"א 89	— לא נסחר —				
איגוד 1 ל-89	102700	5.0			+11.0
דיסקונט ב' ל-89	— לא נסחר —				
דיסקונט א' ל-89	173900	5.0	-3205	-1.8	-5.0
מזרחי ש' ל-89	56780	132	+2		+123
מזרחי מ' ל-89	— לא נסחר —				
הפועלים ש' ל-89	94032	286	+282	+.3	+180
הפועלים מ' ל-89	93561	3.0	+361	+.4	+23.0
כללי א' ל-89	238191	1.0	+1		+4.0
כללי ממק ל-89	59570	297	-100	-.2	-300

בנקים למשכנתאות

שם המניה	השער	המחזור	השינוי	השינוי בנקודות	היצע/ביקוש
אדנים 0.1	20000	4.0	-300	-1.5	-4.0
לאומי משכנתאות ש	7625	63.0	+250	+3.4	+272
לאומי משכנתאות מ	7060	71.0	+200	+2.6	+61.0
כרמל ש	258	2455	-3	-1.2	-2455
פיתוח ומשכ' 1	* 2065	241	+60	+3.0	+759
* ביצוע חלקי 80.00%					
משכן מ"ד 1	4037 תב	380	+250	+6.6	+660
בנק עצמאות 1	17180	20.0			-20.0
הבינלאומי למשכ'	6760	36.0			-36.0
טפחות מבכ ש	20240				+25.0
טפחות רג ש	21400	4.0			+23.0

מוסדות מימון

שם המניה	השער	המחזור	השינוי	השינוי בנקודות	היצע/ביקוש
התקלאות מבכ א	— לא נסחר —				
התקלאות מבכ ג	— לא נסחר —				
לאומי תעשיה א ש	15500	40.0	+500	+3.3	+158
פתוח תעשיה מבכ	— לא נסחר —				
פת תעש בב ג	— לא נסחר —				
פת תעש בב גג	— לא נסחר —				
פת תעש בב גגג	— לא נסחר —				
פת תעש בב ד	— לא נסחר —				
פת תעש בב ה	— לא נסחר —				
פת תעש בב דד	— לא נסחר —				
מרכנ' קבלנים 5.0	940	497	-45	-4.6	-1197
תיירות בב	— לא נסחר —				
כלל ליסינג א0.1	16050				
כלל ליסינג ב0.5	14285	80.0	+200	+1.4	+158

ביטוח

שם המניה	השער	המחזור	השינוי	השינוי בנקודות	היצע/ביקוש
איילון בטוח 1	100.0				+18649
איילון ביטוח 1	100.0	599			+1974
אריה 0.1	1104 תב	350	-70	-6.0	-350
אריה 0.5 א	960	57.0			-57.0
בטוח משנה 1	331				
בטוח משנה 5	152.0				
בטוח משנה אופ 2	216	1000			-698
בטוח מש שוה 88-ש	108.5	14500			+500
הדר 1	133.0	8673			+2527
הדר 5	110.0	11360			-6660
הדר אופ 2	102.0	3500			+1500
הפניקס 1	435	961	-5	-1.1	-1571
הפניקס 5	442				
הסנה-הראל 1	5220				
הסנה-הראל 5	4348	334	+100	+2.4	+200
כלל ביטוח 1	285	2750	+7	+2.5	+6405
כלל ביטוח אופ'	48.0	8011	+8	+1.7	+10326
כלל ביטוח אג"ח	100.0	80954			-26546
מנורה 1.0	730	233	-20	-2.7	-233
מנורה 5.0	620	594	-20	-3.1	-594
סהר ביטוח 1	164.0	10040	+1.0	+.6	+3500
סקורית 1	876		+10	+1.2	+150
צור שמיר 1	214	282	-2	-.9	-282
ציון החזקות 1	* 2570	15.0	+25	+1.1	+10.0
* ביצוע חלקי 76.70%					
ציון החזקות 5	747		-5	-.7	-90.0

מסחר ושרותים

שם המניה	השער	המחזור	השינוי	השינוי בנקודות	היצע/ביקוש
מסחר					
אינטרגרמא 1	681	2189	-4	-.6	-2959
אינטרגרמא 5	621	22.0	+10	+1.6	+878
מגוף עזרא 1	400 תב	580	-26	-6.1	-2856
מגוף עזרא אופ 2	110.0				+1808
כלל סחר אופ 1	247 תב	3057	+17	+7.4	+5557
כלל סחר אגח 2	144.5		+6.5	+4.7	+2080
קריסטל 1.0	— הפסקת מסחר —				
רפק 1	10800				+12.0
רפק 5	9500				-10.0
שופרסל א' 0.02 ש	879	1411			-1611
שופר-סל אופ ד	3180	608	+160	+5.3	+2355
שופר-סל אגח א	110.0	36500			+94000
שרותים					
אסותא 0.01	289	1000			-600
סננות הסקה 1	* 329	350	-4	-1.2	-1402
* ביצוע חלקי 83.80%					
סננות הסקה 5	146.0	1422	+2.0	+1.6	+578
סננות הסקה אופ	99.0	1001			-13187
סננות הסקה אגח	97.5	6980	+.5	+.5	+8020
קרור הסקה 1	368	1951	+12	+3.4	+6005
קרור הסקה 10	149.5	12116	+4.5	+3.1	+14666
מתכני קרונה 1	784 תב	469	-87	-10.0	-488
מתכני קרונה 5	547	2.0	-25	-4.4	-202
מלונות ושרותי תיירות					
גלי חוף 1.0	— הפסקת מסחר —				
גלי חוף 5.0	— הפסקת מסחר —				
מלונות דן 1	1120	87.0	+50	+4.7	+149
מלונות דן 5	832	400	-1	-.1	-400
חוף האלמוג 0.1	8380	25.0			-24.0
מלונות ירדן 1.0	1735				
ים סוף 1	212	3136	+5	+2.4	+6326
ים-סוף אופ 1	141.0	369	+5.0	+3.7	+4277
מחשבים ושרותי מחשוב					
ת.ו.ל.ת. 1	176.0	3857	-3.0	-1.7	-2857
ת.ו.ל.ת. אופ ב	42.0	35853			-29199
ת.ו.ל.ת. אגח א	107.0				
יעל"א 1	4850	72.0			-20.0
ב.ג.ל. 1	2836 תב		-151	-5.1	-56.0
ב.ג.ל. 5	899	110	-10	-1.1	-260
ביקוב 1	— לא נסחר —				
ביקוב 5	— לא נסחר —				
ביקוב אופ 2	— לא נסחר —				
תים מחשבים 1	565	1000			-484

מקרקעין ופיתוח

שם המניה	השער	המחזור	השינוי	השינוי בנקודות	היצע/ביקוש
נדל"ן בינוי ופיתוח					
אזורים אופ 1	461	2020	+18	+4.1	+4776
אזורים אגח 3	137.0	6000			+32000
אילון מלונ"ב	— לא נסחר —				
אילון מלונ' אופ	— לא נסחר —				
אל-רוב 1	315	2153	-11	-3.4	-2526
אפריקה 0.1	35250	191	-50	-.1	-191
אפריקה אופ 5	13800	19.0			-19.0
ארזים 1	447	5600			-161
ארזים 5	2610	641			-404
אידיקו 1	1881	127	-19	-1.0	-12.0
בינוני 1	2534				
בינוני 5	2172	160	-15	-.7	-200
דור ורגנר 5	4620				
דרעד 1	173.0	603	+1.0	+.6	+392
דרעד 5	124.5		+.5	+.4	+800
מר-לין 1	1485	970	-48	-3.1	-445
השקלול 1.0	— לא נסחר —				
השקלול 5.0	— לא נסחר —				
ת.ג.ב. 0.1	— הפסקת מסחר —				
ת.ג.ב. 0.5	— הפסקת מסחר —				
כלכלית ים אופ 1	70.5 תב	10000	+4.5	+6.8	+11200
גב-ים 1	3412	250	+100	+3.0	+1076
גב-ים 5	3080	70.0	+50	+1.7	+52.0
מבני תעשיה 1	73.0 תב	24754	+4.0	+5.8	+105889
מבני תעשיה אופ	21.2	121455	+.2	+1.0	+53944
מבני תעשיה אגח	101.5	6075			+13625
ישפרו 1	3461	350	+100	+3.0	+517
ישראלום 1	1299	330			-130
ישרס 1	16300 תב	152	+1000	+6.5	+286
כתן פיתוח 1	5000				-2.0
לוסיד 1	5330	51.0	+178	+3.5	+59.0
לוסיד 5	1689	40.0	+50	+3.1	+68.0
מ.ת.ב. 1.0	265	4045	+7	+2.7	+7743
מ.ת.ב. אופ 2	112.0	1580			+1865
מ.ת.ב. אגח א	127.5		+.5	+.4	+18000
מאגרי בניה 1.0	486		+5	+1.2	+200
מישאול 5	136.0	2000			-480
מישאול אופ א	106.0	7568	-1.0	-.9	-9140
מנרב 5	1065	250	-55	-4.9	-363
קרדשטיין 1	229		-5	-2.1	-1787
קרדשטיין 5	98.0	4015			-4015
לימשיץ 1	192.0 תב	906	-12.0	-5.9	-906
לימשיץ 5	75.0	8715	+1.0	+1.4	+3585
לימשיץ אופ 2	58.0	8140			-3868
לימשיץ אגח 1	91.0	7025	+.5	+.6	+4175
נאות אביב 0.5	2980	108	+140	+4.9	+100
נכסי אורים 0.1	201	230	+2	+1.0	+3202
נכסי אורים אופ	53.0	3406			+7322
נכסי אורים אגח	94.0	46248	+2.5	+2.7	+46224
סהר החזקות 1.0	526	63.0	+13	+2.5	+337
סולל 1	1392 תב	85.0	-155	-10.0	-148
קיסריה 1	2627	21.0			-21.0
קיסריה 5	* 1095	100	+70	+6.8	+250
* ביצוע חלקי 66.60%					
רסקו 1	175.5		+1.0	+.6	+500
רסקו 5	124.0	1500	+2.0	+1.6	+2300
רסקו אופ 2	421		-2	-.5	-3050
רסקו אגח א	129.5	5666	+.5	+.4	+24000
חקלאות					
מטעי הדר 0.1	2480	228	+54	+2.2	+222
מטעי הדר 0.5	2390	100	+50	+2.1	+225
מהדרין 1	4717	250			-40.0
מהדרין אופ 1	1730		+24	+1.4	+300
נכסי הדרים 1	1250	190	-1	-.1	-190
פרי-אור 5	1970	70.0	-61	-3.0	-380

תעשייה

שם המניה	השער	המחזור	השינוי	השינוי בנקודות	היצע/ביקוש
מזון וטבק					
דובק מב ש	1560 תב	227	+115	+8.0	+280
דובק מב מ	1686	163	+76	+5.0	+163
זגלבל 1	258	200	-2	-.8	-200
זגלבל 5	273				-300
זגלבל אגח 1	99.5	19160			-16000
טמפו בירה 1	25000	10.0	+100	+.4	+5.0
טמפו בירה 5	17300 תב	14.0	-1200	-6.5	-14.0
יטבתה 1	852	50.0			+50.0
יצהר א 5	454		-1	-.2	-6.0
יצהר אופ 2	240	895	-1	-.4	-895
מן 1	— לא נסחר —				
מן 5	— לא נסחר —				
מגפרוסט 1	14100				
עסיס ב 5	— לא נסחר —				
שלמה אבגיל 1	1402	113	-3	-.2	-88.0
שמן מבכ א 4	1115	50.0	+52	+4.9	+50.0
טקסטיל והלבשה					
ארגמן 1	260	1916	-9	-3.3	-1995
ארגמן אופ 2	91.5	695	-.5	-.5	-695
ארגמן אגח 1	109.5	16000	-1.0	-.9	-31000
אופים 1	259				
אופנת ברוך 1	187.0				
אופנת ברוך 5	127.0				
אופנת ברוך אופא	178.0 תב		-10.0	-5.3	-2000
ארגמן רג ש	7000	72.0	-139	-1.9	-85.0
דלתא-גליל 0.1	655	1195	+4	+.6	+1420
דלתא-גליל 0.3	610	350	+2	+.3	+330
ספורית מאוחד 1.	— לא נסחר —				
ספורית מאוחד 5.	— לא נסחר —				
וישלגו 1	173.0				-150
וישלגו 5	139.5				
ורדינון 1	3210 תב	100	-300	-8.5	-150
זיקית 1	1400	153	-40	-2.8	-184
זיקית 5	1200	185	+4	+.3	+15.0
זיקית אופ ב	302	220	-9	-2.9	-220
כיתן 1	87.0	1000	+.5	+.6	+548
כיתן אופ 1	38.0				-550
לודזיה 1	516	2.0			+379
לודזיה 4	396	150	+3	+.8	+150
ליבנת 1	98.0	1000	-2.0	-2.2	-4300
עיט ה 1	247	900	+1	+.4	+38.0
עיט ה 5	120.0	1740	-1.0	-.8	-940
עיט אופ 2	81.0 תב	2002	+4.0	+5.2	+3498
עיט אגח 1	102.5	20000			-20800
עמקן 1.0	105.0	6795			+994
עמקן אופ 1	37.0	1755	-1.0	-2.6	-1755
פולגת א 1	546	3000	+1	+.2	+20.0
פולימן א 0.5	3950	60.0	+40	+1.0	+90.0
פרעוד 1	840	50.0	+40	+5.0	+100
גיבור-סברינה	3135 מו		-165	-5.0	-1176
מתכת ומוצריה					
אורדן 1	* 4220	261	+90	+2.2	+265
* ביצוע חלקי 96.60%					
אורדן 5	3530	181	-20	-.6	-131
אלומית 1	6354				
אלומית 5	5140				
כבלים 1	344	900	+5	+1.5	+3480
כבלים אופ 1	86.5	2854	+3.0	+3.6	+6420
כבלים אג"ח-אופ	100.0				+4200
כבלים אגח א	103.0	20206			-22706
התכוף 1.0	411	285	-16	-3.7	-285
התכוף 5.0	174.0	285	-9.0	-4.9	-605
התכוף אופ	* 891	103	-9	-1.0	-42.0
* ביצוע חלקי 71.00%					
ויקו 1	1390				-38.9
ויקו 5	1100	31.5			+409
וולפמאן פח 5	2280	48.0			-22.0
כבלי ציון 1.0	2170	255			-89.0
כבלי ציון 5.0	1130	500	+37	+3.4	+888
מתכת קיבוצי 1	* 143.0	2051	-4.0	-2.7	-8784
* ביצוע חלקי 89.80%					
מתכת קיבוצי 5	89.8	2001	-1.0	-1.1	-8682
נחושתן 0.1	21800				
נחושתן 0.5	7225	5.0			-7.0
סקר פלדה 1	1460	500	-30	-2.0	-600
קינג 1	470	150	+21	+4.7	+138
קינג 5	242				
קליל 1	2350	34.0			+250
קליל 5	1910				
קליל אופ	900	900	+10	+1.1	+934
קליל אגח	124.0	10000	-5	-4	-10000
קלרות 5.0	2600	108	+89	+3.5	+129
לכיש 1	435				
לכיש 5	320	250	-6	-1.8	-250
חשמל, אלקטרוניקה ואופטיקה					
אלביט 3.0	214730	6.0			+1.0
אלקו 0.1	9063	40.0			+8.0
אלקו 0.25 ש	4498	177			-7.0
אלקטרה 0.1	1740	192			-75.0
אלקטרה א 0.5	1160	775	+50	+4.5	+2363
אלקטרה אופ 5	740 תב	1017	+68	+10.0	+4767
אלקטרה אגח 3	130.5	18500			+3800
אריה 0.02	12300	170	+700	+6.0	+199
כלל אלקט אופ א	320	3228	+10	+3.2	+1458
כלל אלק אגח 1	102.0	4914			+10086
טמקסמכונים 1	810	640	-34	-4.0	-790
טמקסמכונים 5	667	800			-375
מרכסכנר 1	351		+7	+2.2	+600
מרכסכנר 5	241				
ביקלון 1	2099	150	+39	+1.9	+70.0
ביקלון 5	1241	200			-105
קנגשטיין 1	1846	2.0	-1	-.1	-2.0
קנגשטיין 5	1278				
ת.א.ת. 1	600	189	+16	+2.7	+489
ת.א.ת. 5	329	992	+10	+3.1	+3340
תדיראן 1	631	907	+18	+2.9	+1280
מוצרי בניה					
א.ב.בלבנין 1	143.0	4899	+3.0	+2.1	+14951
איפי כלל אופא	440 תב	348	+30	+7.3	+3352
איפי כלל אופ ב	46.5	50000	+1.8	+4.0	+247564
אי.בבנין אגח א	136.0	17500			+31500
אי.בבנין אגח ב	91.0	8940			+30040
אקרשטיין 1	340	674	+5	+1.5	+530
אקרשטיין 5	252				
אקרשטיין אופ א	284	150			-150
אקרשטיין אג"ח 1	131.0	1300			+3700
האחים בלוס 1	74.0 תב	3200	-5.0	-6.3	-7909
אחים בלוס אופ	38.5				+6000
סודל השק 1	— הפסקת מסחר —				
מתאריקה 1	— לא נסחר —				
מתאריקה 5	1490				
גבב קרמיקה 1	256	600	+5	+2.0	+3103
גבב קרמיקה אופ	96.0	1500	+1.0	+1.1	+2500
כימיה, גומי ופלסטיק					
אגן 5	1330	670	+7	+.5	+1300
אריאגם ב 200.0	— הפסקת מסחר —				
גל תעשיות 1	230 תב	881	-21	-8.4	-1135
גל תעשיות 5	162.0	1000			+1000
גל תעשיות אופ	58.0 תב	6048	-6.0	-9.4	-5359
גל תעשיות אגח 1	103.5	10000	-1.5	-1.4	-10000
רשנים 0.1	2574	200			-128
רשנים 0.5	1548				
מיפה בכנקל 10.0	— הפסקת מסחר —				
ליפסקר 1.0	1675	40.0	+64	+4.0	+215
מקסימה 1	491		+15	+3.2	+180
מקסימה 5	435				
מבו 1	3435	100	+100	+3.0	+160
מבו 5	2805		+15	+.5	+15.0
פרילקלאס 1	497	1149	+7	+1.4	+1211
פרילקלאס אופ 1	133.0	2000	+3.0	+2.3	+5000
קרום 1	4335	250			-250
קרום אופ 2	2475		+50	+2.1	+100
קרום אגח 1	111.0		-1.5	-1.3	-8000
ת"א 5	4385	100			
פרומטריום 10.0	374	4821	+26	+4.7	+14015
עץ ומוצריו, נייר ודפוס					
כתר 1	102.0	3040			-1540
רשתון 1	5255				
רשתון 5	3810				
ת.מ.ת. 1.0	3330 תב	102	-370	-10.0	-191
יאה 1	— הפסקת מסחר —				
לבידי אשקלון 1.	610	100	+10	+1.7	+380
מולט ב 0.5	26850 תב		+1850	+7.4	+4.0
קרגל 1	560	1266	-10	-1.8	-1814
קרגל אופ 1	505	1130	-10	-3.2	-1130
רים 1	275	529			+129
רים 4	129.0				
תעל ב 2	15100				
תעשיות שונות					
אברין 1	179.0 תב	1000	+14.0	+8.5	+1605
אברין 5	84.0 תב	2000	-7.0	-7.7	-2080
תרשיש יח' 1	1745				
הגבמלק 1	1070				
הגבמלק 5	925		+18	+2.0	+225
השקעות תעשיה					
מרכזית ב 0.1	11498 קו		+548	+6.0	+3498
כנן כבי 1.0	— לא נסחר —				
כלל תעש אופ ד	112.5	18275			-5895
כלל תעש אגח 6	110.0	53925			-2925

חברות להשקעה

שם המניה	השער	המחזור	השינוי	השינוי בנקודות	היצע/ביקוש
השקעה ואחזקות					
אזורים ש	5320	2.0	+20	+.4	+2.0
אידיבי פית אופב	2820 תב	238	+240	+9.3	+678
אידיבי פית אגחא	105.0	61500			+780
אלבר 1	840	841	+20	+2.4	+149
בולות השקעות 1	1010				
בולת אופ א	809				
בולת אגח 1	111.0				
דנבאר 1	660 תב	1230	+35	+5.6	+838
דנבאר 5	410 תב	500	+35	+9.3	+800
חברה לישראל 5	2340	842			-182
ולקסמן 0.1	115900				
ולקסמן 1.0 ש	17150				
אמפא א 0.5	16000				+26.0
השק דיסק אופ	677	2029			-504
השק דיסק אגח א	112.0	4000			+8567
מרח השק ש	28280	3.0	+280	+1.0	+1.0
מר השק אגח 124	14207				
חירון 1	975	453	-40	-3.9	-253
חירון 5	572	374	+11	+2.0	+374
יעסור 1	2025 תב	81.0	-225	-10.0	-81.0
יעסור 5	* 1197	29.0	-133	-10.0	-72.0
* ביצוע חלקי 50.00%					
יובא ש	15680	20.0	-190	-1.4	-40.0
ירדן 0.1 א	1050	747	-31	-2.9	-267
ישוב 1	99.5	4000			-3310
ישום אגח-אופ 1	62.0	7000	-1.0	-1.6	-4000
כלל ישראל 50.0	749	310			-670
מגור 1	312	100			+568
מגור א 5	318				
מגור אופ ב	100.0	2802	-5.0	-4.8	-6802
מגור אג"ח 1	132.0				
סהר פיתוח 1	280				
פז השק ש	1975	545	-5	-.3	-295
פזה א' 1	4000 תב	20.0	+285	+7.8	+60.0
פזה 5	2975	65.0	+60	+2.1	+24.0
פריון ב 0.2	8050	225	+261	+3.0	+290
קרדן 1	100.0	2651	+3.0	+3.1	+4519
קרדן 5	60.0	2500	-1.0	-1.6	-7238
קרדן אופ' 2	41.5	8005	+1.0	+2.5	+4495
קרדן אג"ח 1	112.5	3750			-7500

נסחרות במט"ח

שם המניה	השער	המחזור	השינוי	השינוי בנקודות	היצע/ביקוש
בזית ם	237				

דלק ונפט

שם המניה	השער	המחזור	השינוי	השינוי בנקודות	היצע/ביקוש
דלק חיפושים0.1	1762	113	-90	-4.9	-113
דלק חיפושים0.5	825	412			-11.0
פז חיפושי נפט	21200	45.0			-5.0
י.ו.א.ל. אופ 2	75.0	7833			-1833
מ.נ.ת. 1.0	3060	55.0			-66.0
מ.נ.ת. 5.0	1650	100			+447
נפטא ש	350	2462	+15	+4.5	+824

רשימה מקבילה

שם המניה	השער	המחזור	השינוי	השינוי בנקודות	היצע/ביקוש
שרותים					
ישראל טרובה 1	— הפסקת מסחר —				
י.ס.ג.ל. 1	234	1000	+4	+1.7	+3000
קונפורטים 1	958		-4	-.4	-267
קונפורטים 5	306	496	-4	-1.3	-474
קונפור. אופ 1	36.5	17841	-.5	-1.4	-3196
קושר 1	325 קו		+25	+8.0	+800
תבל 1	106.5	636			-636
מלונאות ושרותי תיירות					
גני הדר 1	82.0	2900			+1300
גני הדר אופ 1	56.0	4700	-1.5	-2.6	-2000
תיירות ישראלית 1	— לא נסחר —				
כנם 1	860	46.0	-40	-4.4	-46.0
מחשבים ושרותי מחשוב					
איכות 1	198.5	115	+3.5	+1.8	+976
רטה מיכון 1	350	500			+1.0
רשף אופ 1	668	725	-2	-.3	-1433
כלל מחשבים 1.0	3666				
משוב 1	66.0 תב	607	-5.5	-7.9	-676
רשף 1	225	1500			-25.0
נדל"ן בינוי ופיתוח					
אמבנים 1	— לא נסחר —				
בן-יקר גת 1.0	— לא נסחר —				
דרוקר 1.0	— הפסקת מסחר —				
דרוקר 5.0	— הפסקת מסחר —				
עד 5.0	855	300	-45	-5.0	-380
רסקו מבנ	— לא נסחר —				
רסקו רג	— לא נסחר —				
חקלאות					
שו-הד 0.1	— הפסקת מסחר —				
מזון וטבק					
אסמס 1	708 מו		-37	-5.0	-453
גולדפרוסט 1	568	1.0			-349
גולדפרוסט 5	255	85.0	-13	-4.9	-112
טקסטיל והלבשה					
ינירדס 1	219				
דיקס 0.1	* 1270	105	-141	-10.0	-144
* ביצוע חלקי 84.20%					
בכם 0.5	785	100	-6	-.8	-37.0
תעש רוגרין 1.0	2050	30.0	-6	-.3	-50.0
מתכת ומוצריה					
אקספנן 5.0	— לא נסחר —				
מודון 1.0	— לא נסחר —				
משכנות סלע 1	75.0				-1000
מתכת פרום 1	32.2	51927			-37927
מתכת פרום אופ	6.1 תב	16000	+1.5	+32.6	+33995
מוצרי בניה					
אלפקל 1	— הפסקת מסחר —				
אלפקל אופ 2	— הפסקת מסחר —				
בר-כון 1	2200	100	+95	+4.4	+131
בר-כון 5	1525 תב	1165	+139	+10.0	+590
בר-כון אופ' 2	610 תב	1684	+61	+11.1	+2770
ברונאסבסט 1.0	2080				
ברונאסבסט 5.0	628	250	-6	-.9	-564
כ.ה.מ. 1	644	170	-1	-.2	-569
מוצרים כמיים, גומי ופלסטיק					
אלדן-סק 1	140.5	435			-435
רקסור 1	2347		-2	-.1	-70.0
טכנ 1	3950	100	+60	+1.5	+565
ת.ג.ל. 1.0	20 995		-52	-3.0	-245
ת.ג.ל. 5.0	22 717		-58	-3.0	-686
תור א' 5	5995				-2.0
עץ ומוצריו, נייר ודפוס					
אורדע פריטו 1	295	500	-5	-1.0	-696
סקסמבא 1.0	2928 תב	195	+150	+5.4	+155
תעשיות שונות					
גולן 1	289		-3	-1.0	-1350
רסקון 1	125.0	1000	+4.0	+3.3	+1100
פו-תן 1	342				
השקעה בתעשייה					
כלל פיתוח 1	* 109.0	3010	+1.5	+1.4	+2990
* ביצוע חלקי 60.20%					
חברות השקעה					
אינטרבנק 1	— הפסקת מסחר —				
אירים 1	243	820	-1	-.4	-820
אירים אופ 1	43.0				
אמישר בכ' 1	238 תב	881	-26	-9.8	-881
אפיק 1.0	— לא נסחר —				
אפיק 5.0	— לא נסחר —				
בריו השק ב 5	10900		-70	-.6	-6
לבידן 1	— לא נסחר —				
לבידן 5	— לא נסחר —				
ענן השקעות 1	— לא נסחר —				
ענן השקעות 5	— לא נסחר —				
דיסקונט נפט					
פריאול ב 0.83	3900				-21.0

משתנים

שם מניה	מספר עסקות	שער סגירה	שער פתיחה	שינוי באחוזים	מחזור בכסף
הבינלאומי	5	5490	3477	.49	990.0
פיבי	7	6682	6617	2.00	1543.0
הסנה	5	119.00	118.50	2.59	20840.0
שלמה	3	572	568	.70	2935.0
כלל סחר	2	297	297	1.02	5920.0
שופר-סל ב'	12	872	863	1.51	18143.0
דלק ב'	5	1866	1862	.48	1816.0
אפריקה 1	6	30497	30120	1.25	169.0
אזורים	7	742	735	.95	7996.0
נכסים-בנין	7	2522	2491	1.73	3618.0
הכשר הישוב	5	449	449	.00	19089.0
חברה לכלל	2	255	252	1.19	16680.0
כלל נדל"ן	2	581	575	1.04	7883.0
עלית		11022	11022	.75	24.8
פולגת ב'		425	425	-.23	175.0
קונקורד	7	2738	2711	.74	2544.0
כלל תעש אל	1	1670	1662	.48	1526.0
אורדן	1	154601	154217	.50	18.0
טבע	7	7542	7486	1.25	1274.0
ים המלח	14	1661	1648	2.03	12360.0
אלקטרוכמים	12	836	826	1.95	17821.0
ביד תדרה	9	215722	213085	2.25	41.0
כלל תעשיות	4	163.50	163.00	1.87	34463.0
אידיבי פיי'	3	6150	6029	1.75	901.0
אוד	1	697	697	1.31	2500.0
חברה לישרא	2	3000	2963	1.25	1639.0
פועלי השקע	3	595	586	.00	3183.0
דיסקונט השק'	10	1721	1704	1.47	6364.0
כלל ישרא' 10	4	867	854	1.52	7965.0
יואל	2	327	321	4.14	6114.0

שערי קרנות נאמנות

הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון
אב	5125.99	5089.42
אבוקה	374.05	367.14
אגוז	282.15	276.74
אגם	111.46	109.29
אדיר	1886.74	1849.63
אדום	151.50	148.56
אופיר	173.76	172.56
אור	440.57	436.76
אוריון	130.50	127.92
אורלי	307.83	305.68
אורן	852.96	836.34
אייל	5651.25	5539.91
אירים	5745.15	5626.69
איתן	825.72	815.41
אלון	688.08	674.20
אלמוג	701.14	692.57
אנליסט אג"ח	108.64	107.19
אנליסט גמישה	98.71	96.50
אנליסט מניות	85.30	83.34
אפקר	92.62	91.65
ארז	284.26	280.76
אש	126.89	124.1
אשל	196.06	192.23
אתגר	81.38	80.39
אתרוג	271.60	268.95
בדולח	145.98	143.20
בדש	521.10	511.04
ברק	459.00	449.82
ברקת	335.12	332.73
ברוש	1623.59	1592.28
גביע	122.26	120.50
גורן	476.91	471.28
גיא	109.49	107.93
גיל	3286.64	3222.15
גלית	695.77	687.19
דובדבן	341.11	337.82
דוכיפת	510.54	504.28
דולב	263.35	257.94
דורון	151.59	148.70
דוקן	288.87	283.40
דליה	602.16	591.61
דרור	327.92	321.98
דקל	333.72	327.27
הדס	388.70	386.24
הילה	430.56	428.57
הוד	585.38	575.23
זהר	116.92	115.24
זיו	144.64	142.57
זמר	100.39	98.31
זיק	83.23	81.21
זמיר	410.26	405.21
חוחית	177.08	174.71
חלבון	154.61	154.19
חלמיש	224.56	223.10
חן	159.92	159.60
טופז	122.77	120.07
טל	6691.78	6617.66
יובל	487.80	481.97
יהלום	165.21	162.07
ינשוף	358.20	355.32
יערה	480.81	475.15
כוכב	277.37	273.97
כחל	133.06	131.42
כלנית	657.79	646.13
כנרת	280.28	278.20
כרמל	136.10	133.96
כתר	1258.99	1232.92
להט	4934.86	4838.15
למבסקו	134.10	132.72
לביד	298.49	297.08
לגט	2864.44	2823.12
לטם	412.10	409.38
מבטח	1479.66	1451.76
מגמה	4224.03	4186.24
מגן	280.37	276.37
מבצר	3881.01	3845.47
מור	1534.69	1515.86
מורן	861.44	850.88
מנה	26045.77	25639.06
מיטב	1109.66	1088.33
מכלול	91.45	89.71
מעוף	4608.29	4520.38
מעין	789.27	774.58
מקסימה	416.27	413.55
מרווח	133.68	135.21
מרום	1456.10	1428.96
נבגה	155.35	155.07
נגיף	257.98	256.13
נשר	446.98	440.25
נילי	126.57	124.71
נביון	645.61	633.99
סגולה	148.40	145.48
סלע	405.17	402.51
סביונית	574.60	567.65
סהר	368.65	364.20
סמיר	176.83	176.38
סריף	353.36	349.28
עדנית	753.64	748.17
עידן	527.56	520.37
עבדי	118.94	116.61
עמית	2296.86	2279.26
עפרוני	563.27	556.62
עשמן	128.13	125.71
פאר	1636.84	1604.98
פז	558.67	551.55
פנינית	484.92	470.93
פזק	134.70	134.17
פורטה	1222.28	1197.89
צבעוני	520.57	515.15
צברת	155.58	154.23
צירה	108.26	106.85
קולב	171.09	170.24
קשר	112.63	111.10
רובית	17162.15	17017.29
רימון	143.29	143.04
רעמה	908.02	895.19
רקפת	441.81	435.96
שביט	486.97	481.20
שחם	368.82	365.40
שקד	105.81	104.52
שירה	458.50	447.07
שמיר	443.74	435.09
שמש	634.75	625.39
שקמה	648.11	635.43
שקד	195.98	192.36
תאנה	243.84	241.50
תבור	499.78	497.29
תדהר	594.53	587.21
תמרה	189.35	187.35
תפוז	275.62	270.34
תמר	212.15	210.63
תרשיש	121.61	119.30
תשרי	563.27	558.71

אגרות חוב

הסידרה	השער	השינוי בנקי'
4% מלוות פיתוח (100% הצמדה)		
4003	— הפסקת מסחר —	
4.25% מלוות מדינה (שנתיים)		
ק-431 תשואה 1.26%		
4101	442.9	-1.3
ק-432 תשואה 1.87%		
4102	178.3	-1.5
4103	171.3	-1.4
4104	166.0	-1.4
4301	166.0	-1.4
ק-433 תשואה 1.80%		
4302	158.6	
4303	157.7	+.1
4304	155.4	+.1
ק-434 תשואה 2.33%		
4305	141.5	-.5
4105	138.6	-.4
4106	135.1	-.5
4107	131.1	-.5
4108	128.9	-.5
ק-435 תשואה 2.45%		
4109	125.4	-.5
4110	124.1	-.5
4111	122.1	-.5
4112	119.2	-.5
ק-451 תשואה 2.42%		
4201	155.4	-.4
4202	152.7	-.4
4203	149.9	-.5
4204	144.9	-.4
4205	142.3	-.4
ק-452 תשואה 2.46%		
4206	139.5	-.3
4207	143.1	-.3
4208	141.3	-.3
4209	138.4	-.2
4210	134.9	-.3
4211	130.9	-.2
ק-453 תשואה 2.52%		
4212	128.3	-.8
4213	125.4	-.7
4214	119.2	-.7
ק-471 תשואה 2.50%		
4113	120.5	
4118	121.0	
ק-491 תשואה 2.89%		
4215	119.4	
4216	117.2	
4217	116.3	
4218	114.3	
4219	112.2	
4220	110.5	
4221	108.6	
4222	107.5	
4223	105.4	
ק-492 תשואה 2.92%		
4224	102.3	+.1
4225	100.8	+.1
ק-511 תשואה 2.40%		
4114	120.6	-.1
4117	119.1	-.2
ק-531 תשואה 2.15%		
4115	122.4	-.8
4116	120.9	-.9
3% מלוות מדינה (גליל)		
ק-201 תשואה 1.66%		
3601	48591.0	+21.0
3602	44624.0	+19.0
3603	41543.0	+19.0
ק-202 תשואה 1.84%		
3604	37196.0	+16.0
3605	33970.0	+15.0
3606	32018.0	+14.0
ק-203 תשואה 1.98%		
3607	29678.0	-204.0
3608	28095.0	-200.0
3609	26768.0	-197.0
ק-204 תשואה 2.15%		
3610	24044.0	-214.0
3611	23233.0	-214.0
3612	22564.0	-214.0
ק-205 תשואה 2.14%		
3613	21243.0	-41.0
3614	20800.0	-39.0
3615	19208.0	-37.0
ק-206 תשואה 2.06%		
3616	17652.0	-25.0
3617	16636.0	-24.0
3618	15793.0	-24.0
ק-207 תשואה 1.94%		
3619	14600.0	+16.0
3620	13803.0	+16.0
3621	13118.0	+15.0
ק-208 א' תשואה 1.63%		
3622	11969.0	-38.0
ק-208 ב' תשואה 2.24%		
3623	10998.0	-60.0
ק-208 ג' תשואה 2.08%		
3624	10420.0	+5.0
3625	9496.0	+4.0
ק-209 ב' תשואה 2.08%		
3626	8987.0	-10.0
ק-209 ג' תשואה 2.00%		
3627	8565.0	+56.0
ק-210 א' תשואה 2.02%		
3628	7698.0	-3.0
ק-210 ב' תשואה 2.01%		
3629	7220.0	+3.0
3630	6855.0	+60.0
ק-211 ב' תשואה 2.09%		
3631	6258.0	-24.0
ק-212 תשואה 1.88%		
3632	5948.0	+54.0
3633	5623.0	+52.0
ק-213 תשואה 1.88%		
3634	4956.0	+2.0
3635	4690.0	+2.0
ק-214 תשואה 2.02%		
3636	4490.0	-24.0
3637	4219.0	-23.0
ק-215 תשואה 1.98%		
3638	4015.0	-17.0
3639	3678.0	-16.0
ק-216 תשואה 1.91%		
3640	3042.0	+1.0
3641	2638.0	+1.0
ק-217 תשואה 1.83%		
3642	2370.0	+1.0
3643	2058.0	+1.0
ק-218 תשואה 1.60%		
3644	1858.0	+30.0
3645	1677.0	+27.0
4.25% מלוות מדינה (גליל)		
ק-231 תשואה 2.68%		
3701	1372.0	-27.0
ק-232 תשואה 2.78%		
3702	1047.0	-26.0
ק-233 תשואה 2.51%		
3703	968.2	-10.1
3704	829.8	-8.9
ק-251 תשואה 2.63%		
3751	436.6	+.2
ק-252 תשואה 2.84%		
3752	174.3	+1.0
3753	167.4	+1.0
ק-253 תשואה 2.89%		
3901	161.6	+1.0
3902	154.0	+1.0
3903	152.9	+.9
3904	150.6	+1.0
ק-254 תשואה 2.88%		
3754	152.4	+.7
3755	147.0	+.7
3756	141.9	+.6
3757	139.3	+.6
ק-255 תשואה 3.06%		
3758	135.0	-.2
3759	138.6	-.1
3760	136.8	-.1
3761	133.9	-.1
3762	130.4	-.2
3763	126.5	-.1
ק-256 תשואה 3.01%		
3764	124.7	-.1
3765	121.8	
3766	120.5	
3767	118.5	
3768	115.7	
ק-271 תשואה 2.99%		
3791	127.4	-.3
3792	125.1	-.4
ק-291 תשואה 2.96%		
3826	149.3	
3827	146.6	
3828	141.6	+.1
3829	139.0	+.1
ק-292 תשואה 2.86%		
3830	137.2	+.6
3831	140.8	+.7
3832	139.8	+.7
3833	136.0	+.7
3834	132.5	+.6
ק-311 תשואה 2.87%		
3861	132.6	+.1
ק-331 תשואה 2.79%		
3769	128.7	+1.9
3774	121.1	+1.9
3775	115.9	+1.9
3776	113.8	+1.8
3777	112.1	+1.8
ק-351 תשואה 3.29%		
4801	116.2	+.4
4802	114.5	+.5
4803	115.1	+.4
ק-371 תשואה 3.27%		
5401	116.0	
5402	114.3	+.1
5403	110.9	+.1
5404	108.9	
5405	107.2	
ק-381 תשואה 3.56%		
5601	101.3	+.2
5602	100.2	+.2
5603	98.2	+.1
5604	[illegible]	+.3
5605	93.9	+.1
ק-391 תשואה 2.97%		
3770	119.5	-.1
3773	117.9	-.2
ק-411 תשואה 2.90%		
3771	121.6	+.1
3772	120.0	
7%-6%-4% מלוות פיתוח ומדינה (80% הצמדה)		
3528	— הפסקת מסחר —	
3529	168680.0	
3530	156900.0	
3531	153650.0	
3532	150750.0	-500.0
3533	150200.0	
3534	141700.0	
3535	142805.0	
3536	142305.0	-700.0
3537	142500.0	
3538	133655.0	
3539	134100.0	
3540	134900.0	
3541	130305.0	
3542	129700.0	
3545	123300.0	
3544	123708.0	-280.0
3545	120100.0	
3546	120300.0	
3547	120380.0	+200.0
3548	119900.0	
3549	113300.0	-700.0
3550	113900.0	+200.0
3551	113400.0	+200.0
3552	104266.0	
3553	104200.0	
3554	104632.0	
3555	104300.0	+200.0
3556	99600.0	
3557	100600.0	
3558	99400.0	-500.0
3559	96050.0	
3560	91200.0	-500.0
3561	91000.0	
3571	90525.0	
3572	91700.0	+200.0
3573	96190.0	
3574	88600.0	
3575	88056.0	
3576	87751.0	
3579	81000.0	
3577	88350.0	
3578	82163.0	
3580	75673.0	
3581	69206.0	
3582	63802.0	
3583	59100.0	
ק-710 תשואה 0.91%		
3584	56242.0	+23.0
3585	53428.0	+22.0
ק-711 תשואה 0.27%		
3586	49002.0	+19.0
3588	49029.0	+19.0
3589	44773.0	+17.0
ק-712 תשואה 0.29%		
3587	49147.0	+282.0
3591	44887.0	+269.0
3592	44852.0	+269.0
3593	44799.0	+270.0
ק-713 תשואה 1.00%		
3590	44062.0	+19.0
3595	42063.0	+17.0
ק-714 תשואה 0.91%		
3594	42274.0	+18.0
3596	40471.0	+16.0
3597	40372.0	+16.0
5% מלוות פיתוח המדינה ([illegible])		
2013	— הפסקת מסחר —	
2014	— הפסקת מסחר —	
2015	159600.0	
2016	159100.0	
2017	154350.0	
2018	153800.0	+400.0
2019	152200.0	+300.0
2020	148800.0	
2021	147600.0	+700.0
2022	139300.0	
2023	141300.0	
2024	133100.0	
2025	134600.0	-1000.0
2026	132800.0	
2027	130190.0	
2028	128150.0	
2029	120400.0	-1500.0
2030	121000.0	-1600.0
2031	120300.0	
2032	122800.0	
2033	110926.0	-3431.0
2034	113650.0	
2035	103608.0	-3280.0
2036	103600.0	+200.0
2037	103725.0	
2038	98400.0	
2039	103200.0	
2040	94430.0	+200.0
2041	93484.0	
2051	89500.0	+500.0
2052	84651.0	+300.0
2053	88319.0	
2055	79094.0	+300.0
2054	79200.0	+200.0
2056	82405.0	
2057	81490.0	
2058	ם 72433.0	-2240.0
2059	74920.0	
2060	96938.0	
ק-112 תשואה -1.40%		
2061	49346.0	+17.0
ק-113 תשואה -1.11%		
2062	44913.0	+16.0
ק-114 תשואה -3.07%		
2063	46589.0	+18.0
דולרים		
ם 21	102.9	-1.0
סיון 21	104.0	21/06/88
ם 23	99.0	
24	98.7	+1.6
25	98.8	+.2
26	98.5	22/06/88
27	95.9	21/06/88
28	97.0	22/06/88
29	98.9	-.2
30	103.0	+1.1
31	102.2	+.1
32	96.4	+2.4
33	96.5	
1	95.7	22/06/88
מכ"צ 34	94.1	-.9
מכ"צ 35	98.4	-.3
מכ"צ 36	101.5	
קרצ 1א	94.0	
לישם 1ב	103.1	
מלה 1ג	98.9	20/06/88
אגרות חוב בלתי מובטחות בסמ		
מכ"צ 24 ש	99.9	20/06/88
מכ"צ 25 ש	94.7	-2.9
מכ"צ 26 ש	94.0	-2.9
מכ"צ 28 ש	94.6	-2.9
מכ"צ 30 ש	95.6	-3.0
אגרות חוב צמודות לזהב		
יזד 1 5	106.0	-2.0
מרה 1	97.2	+.1
1	96.1	
אגרות חוב צמודות/דולר (70%)		
6001	[illegible]	
6002	116801.0	
6003	108003.0	
6004	108413.0	
אגרות חוב צמודות, הצמדה קבועה (מדינה)		
ק-901 תשואה 5.11%		
7001	266.6	+4.8
7002	258.5	+4.7
ק-902 תשואה 5.92%		
7003	244.6	+1.4
7004	233.2	+1.3
ק-903 תשואה 5.98%		
7005	217.9	+1.5
ק-904 תשואה 5.51%		
7006	207.0	-.2
ק-905 תשואה 4.92%		
7007	195.0	+1.1
7008	185.4	+1.0
ק-906 תשואה 5.48%		
7009	178.1	+1.0
ק-907 תשואה 5.41%		
7010	170.4	+.9
ק-908 תשואה 5.99%		
7011	159.6	+1.2
7012	154.1	+1.1
ק-909 תשואה 6.00%		
7013	145.7	+1.0
ק-910 תשואה 5.95%		
7014	127.0	+1.3
ק-911 תשואה 6.01%		
7015	109.1	+.6
7016	108.6	+.6
7017	108.0	+.6
7018	107.8	+.6
7019	108.3	+.6
7020	108.1	+.6
7021	107.1	+.6
7022	106.8	+.6
ק-951 תשואה 6.03%		
7201	107.2	+.5
7202	108.9	+.4
7203	108.8	+.5
7204	109.3	+.4
7205	109.5	+.5
צמודי צמוד דולר ריבית משתנה		
ק-801 תשואה 5.60%		
6101	13904.0	+189.0
ק-802 תשואה 5.38%		
6102	8705.0	+58.0
ק-803 תשואה 5.29%		
6103	7844.0	+45.0
ק-804 תשואה 5.79%		
6104	7129.0	+89.0
6105	6741.0	+85.0
ק-805 תשואה 5.36%		
6106	6634.0	+37.0
6107	6386.0	+37.0
ק-806 תשואה 5.45%		
6108	4623.0	+62.0
6109	4498.0	+60.0
6110	4417.0	+59.0
ק-807 תשואה 5.63%		
6111	3641.0	-52.0
6112	3528.0	-32.0
ק-808 תשואה 5.89%		
6113	2412.0	-7.0
ק-821 תשואה 6.22%		
6151	977.9	-4.5
6152	936.3	-4.3
ק-822 תשואה 6.07%		
6153	819.8	+4.7
6154	804.6	+4.7
ק-823 תשואה 5.98%		
6155	533.1	+3.1
ק-824 תשואה 6.00%		
6156	431.7	+4.4
ק-825 תשואה 5.97%		
6157	320.4	+3.4
6158	303.2	+3.3
ק-826 תשואה 6.20%		
6159	252.9	+1.6
ק-827 תשואה 6.06%		
6160	238.8	+2.3
6161	230.5	+2.1
ק-828 תשואה 6.10%		
6162	212.5	+.4
ק-829 תשואה 6.09%		
6163	197.3	+1.9
6164	190.3	+1.8
ק-830 תשואה 6.05%		
6165	178.6	+1.5
ק-831 תשואה 6.08%		
6166	168.6	+1.1
6167	165.0	+1.0
6168	162.3	+1.0
ק-832 תשואה 5.95%		
סד 6169	153.7	+3.3
ק-833 תשואה 6.17%		
6170	142.9	+.8
ק-834 תשואה 5.97%		
6171	104.2	-1.8
6172	102.5	-1.9
ק-851 תשואה 6.08%		
6801	104.4	+.7
אגח צמודות מט"ח - פרים		
אל-אמ 86	1509.0	-2.0
אלביט 85	— הפסקת מסחר —	
אלתא 85	1380.0	
אלסינט א	2452.0	+1.0
אלסינט ב	1411.0	
אורסקו 85	1300.0	-16.0
תדיראן 84	106.0	+3.1

תודה רבה לצלחת

זה היה ערב ובוקר של צלחות • אלה שאוכלסו בדברי מתיקה ובפיסטוקים ואלה שהותקנו על גגות הבתים ואיפשרו לחובבי הספורט השרופים לחזות מעל גבי המסך הקטן באירועים המסעירים בענפי הכדורגל (אליפות אירופה בגרמניה) והכדורסל (המשחק השביעי והמכריע בגמר הנ. בי. איי. בלוס־אנג'לס)

מאת שמואל קליגר

אני מדווח לכם באמצעות הצלחת ובאדיבות רשת הטלוויזיה האמריקאית סי.בי.אס. על מראות החיים מלוס־אנג'לס, קליפורניה. ליל שימורים עבר עלינו. יום ספורט חסר תקדים. כבר עייפנו משובע המראות המרגשים כאן מול עינינו כחלום. השעה אצלכם 6.45 בבוקר של יום רביעי. אני רואה עכשיו נחלי אדם מנוקים מכל עבר על המלאכים האנג'לים הנצחיים, מלכי הכדורסל של אמריקה נשטפים בשמפניה ואהבת ההמונים אינה יודעת גבולות ופורצת כל גדר.

עוד מעט בשעה שבע בבוקר, ליד כוס קפה מהביל, תרווחו ב„קול ישראל" על גביע נוסף של הלוס־אנג'לס לייקרס לאחר שניצחו במשחק השביעי והמכריע את הפיסטונס מדטרויט 105:108. אבל איש לא יוכל להמחיש לכם את המראות המרגשים והמחזות והאוירה הכדורסל מעולם אחר שחווינו וכמו נחרתו בנו לנצח.

והכל בזכות הצלחת.

נכון, צלחת דומה לזו שבאמצעותה ראינו לפני שעות אחרות את הפלא ההולנדי משמיד את גייסות השריון הגרמנים בכדורגל. הרחק־הרחק מכאן בהמבורג שבגרמניה השלימה נבחרת הפלא ההולנדית משימה חשובה. גמול מתוק לנבחרת המאוחדת של פרנץ בקנבאואר. נקמת 14 שנים שנצברה בבטן מצאה פורקן מהמם בשערו של ואן־באסטן. שער ההולנדה הוקרן שוב ושוב והשמחה לא ידעה גבול. „זה ניצחון שלנו", לוחש הלב אף כי לא ראינו את דגל ישראל מתנוסס ביציעים.

תודה מיוחדת לצלחת.

אז התיישבנו עם צלחת הפיסטוקים דרוכים ונכונים לליל שימורים של שידורים מעבר לים. עוד לא היה מעולם כדבר הזה. יום ספורט טלוויזיוני, שייזכר לנצח. בלילה – במרכז אירופה, בבוקר במערב אמריקה, ובתווך: בתוככי המיטה, בישראל. סימן דרך לבאות.

יומן לילי: אתה יכול לחזור לביתך בשעה 9 בערב לאחר יום עבודה מפרך כדי להספיק להמריא להמבורג בתוך שניות ולחזות במשחק כדורגל באליפות אירופה. תוכל גם להספיק לחזור למיטתך בגוש דן, לתפוס תנומה חטופה בת 3 – 4 שעות, להתעורר בשעה 4 לפנות בבוקר (ונא לא לשכוח לכוון את השעון המעורר), להמריא מיד ללוס־אנג'לס ולחזות במאבק אדירים מתחת לסלים שכמותו, אומרים הפרשנים, מעולם עוד לא היה. אחר כך תוכל להמריא בנחת בחזרה הביתה ולהספיק להגיע כמו בחלום אל המשפחה ואל כוס הקפה המהביל ולשמוע ברדיו כי לוס־אנג'לס ניצחה וכו'.

כזה סגנון חיים, והכל בזכות צלחת הקסם: ממש לא ייאמן אם בעינייני צלחות עסקינן, נא לא לשכוח את הצלחת ובעיקר את הפיסטוקים.

תסלחו לנו על השמטת הדיווח של הדקות הראשונות. עד שהתיישבנו במקומנו, ועד שסידרנו עצמנו (רחצה, גילוח, התרעננות) ועד ששפתנו כוס הקפה. תבינו – הפיסטוקים, איך יכולנו לשכוח? ועד שמיקמנו עצמנו ברווחה עברו דקות ארוכות, אך אל דאגה, הכל בסדר. 37:38 לטובת הא.אל.איי. מראה לוח התוצאות הענקי. אם כן, לא הפסדנו דבר.

המשחק כאילו עוד לא התחיל למרות שהוא כבר ברבע השני. „אייזאה תומס משחק", אומר השדר ומיד נוכל לראות כי אין הבחור כימים ימימה. סובב את הקרסול במשחק השישי והפרשן מסביר: „תומס מסוגל היום להראות מקסימום 50 עד 60 אחוז מיכולתו".

יורדים להפסקה במהפך זוטא. שחקני עיר המכוניות מובילים ב־5 הפרש (47:52) והפרשן מסביר לנו: „מעולם לא ניצחה בגמר קבוצה שפיגרה במחצית" ומיד יזהיר אותנו לבל נספר על כך דבר למג'יק ג'ונסון ולקארים עבדול־ג'אבר כדי לא לקלקל להם את מצב הרוח. ובסוף הבנו גם כי היתה גם סיבה אחרת...

שומעים בהפסקה את הפרשן, שחקן העבר האגדי ביל ראסל ובין כה וכה מתחיל הרבע השלישי וכמו כלום עושים האנג'לס מהפכה של ממש והופכים את הצלחת, סליחה את הקערה, ועכשיו הם מובילים 57:64. אז בואו נעשה חשבון: בכמה דקות מהממות קלעו חבריו של תומס מדטרויט רק 5 נקודות מול 17 של האנג'לס. האוהדים אינם יודעים את נפשם מרוב התלהבות.

רואים שזה היום של ביירון סקוט. עד לשלב הזה הג'אבר הגבוה עם השם השמי שהצהיר בסיום: „בטח שאני אשחק בעונה הבאה", לא קלע אפילו סל, אבל סקוט צלף ללא רחם: 57:67 ואחר כך 64:77. הפער מבטיח עומד על „עשר" והקהל „מבסוט" והפרשן מסביר: „תומס איננו אפקטיבי הלילה". ואת זה גם רואים (על הספסל עם הראש המורכן והעיניים העצובות) וכל המוסיף – גורע.

סוף הרבע השלישי ופער העשירייה – 73:83 – נשמר ויוצאים לדרך לרבע הרביעי, האחרון והסופי. זה שלאחריו שום מהפכות ושום קפיצות ושום צלחות לא יעזרו. נערות – אוהדות חינניות מחזיקות כרזות. כל אחת נושאת את עצקית וביותר זה נראה כמו כרזה: „אנו אוהבים את לוס־אנג'לס". אולי בזכות זה קלע קופר 3 נקודות ועכשיו צריך לשפשף את העיניים כדי להבחין בפער: 15 נקודות, 73:88. עכשיו צריכים להמציא בדטרויט מכונית חרשנית ומיוחדת שתספיק בפחות מ־10 דקות לגמוא מרחק כזה מול מתנגד עיקש. וזה נראה כמו משימה בלתי אפשרית במיוחד כשתומס על הספסל וג'אבר מתחיל לעשות „הקשוטים" אופייניים בסגנון האהוב עליו וחבריו צולפים מכל עבר.

ולפתע, ללא התרעה מוקדמת אתה מביט על לוח התוצאות הדטרויטים גמאו מחצית המרחק במחצית הזמן. היספיק הזמן הנותר?

פיגור 96:88, 5.16 דקות לסיום והשדר שואל: „רק 8 נקודות, האם זה לא מאוחר"? ומשיב בעצמו: „צריך להמתין עוד 5 דקות".

האנג'לס מבזבזים ומזמזמים את הזמן. קארים קולט ריבאונד כמו במשחק ילדים ועדיין 6 הפרש (92:98).

„הם חוזר בגבורה", צוהל הפרשן. הפיסטונס צימצמו ל־4 נקודות 3.09 דקות לסיום. הם השלך באולם משנותרו 2.44 דקות. הפיסטונס מפגרים רק ב־2 נקודות 98:96 והשדר מסביר: „הקבוצה שתגנה הלילה תראה את ההגנה החזקה ביותר".

מג'יק ג'ונסון האיש של הא.אל.איי. קובע 98:100, 2.08 דקות לסיום והדרמה בשיאה. דומר מדטרויט לא נותן לנשום – 102:100, 1.17 דקה לסיום. מג'יק על הקו קולע רק נקודה (100:103) ועכשיו רואים כבר בקבוקי שמפניה ונותרה רק השאלה על ראשי מי מהקבוצות יותז בסיום.

„ריפנס, ריפנס" זועק הקהל העצום ודטרויט כמו קיבלו הרמז והפסידו הכדור. 54 שניות לסיום. הלייקרס ביתרון 3 נקודות. ביירון סקוט קולע עונשין 30 שניות לסיום ועכשיו כבר 100:105. עכשיו המשחק נראה כך: משחקים 5 שניות ולוקחים פסק זמן. עוד כמה שניות ושוב פסק זמן וחוזר חלילה. הדקה האחרונה, דומה לא תסתיים לנצח.

השחקנים דרוכים. מאמן הלייקס מצביר על ניירות כתולים. הציור המוגמר נראה כמו תלולית עם קוי אורך ורוחב. כמה ניירות עבודה כאלה מול שחומי העור בצהוב והתלמידים מקשיבים. איך שומרים על ההישג החשוב ואיך מונעים מונעים את הבכורה מדטרויט?

הבנות מפוחות ומעודדות על הפרקט. דטרויט מאבדת את הכדור 23 שניות לסיום. ג'ונסון קלע עונשין ועכשיו נותרו רק 19 שניות לסיום. מה אפשר כבר להציל ב־19 שניות?

פסק זמן קצר. כמו באמצע סרט מתח, התרגעות. רואים את לוס־אנג'לס היפהפיה ביום, את היופי של הטבע, ואת גודדי השחקנים על שלל האורות בלילה ואת הפרורים מבפנים ומבחוץ. מה יש לדבר: יותר יפה מיד־אליהו. ובחזרה לתוך ההיכל.

תומס חוזר לשחק 14 שניות לסיום, אבל זה לא עוזר. רגע של אשליה כשדטרויט עם סל של 3 מצמצמת ל־106:105. גריין מסיים בסל של השנייה האחרונה 105:108. ועכשיו כבר לא משחקים כי הכל נגמר. ועכשיו אצלכם בישראל כבר 6.45 וכאן יש לנו אלופה חדשה־ישנה.

שוב רואים את המראות המוכרים עם השמפניה והרחצה הלילית בדרך חזרה למלתחות. אבל לפני כן ראיונות קצרים עם כל "האנו אנר הנר" ובמיוחד לא נשכח את האימרה של מי שנראה כ„ביג צ'יף" של האנג'לס שאמר בעיניים קורנות: „המלאכים מחייכים אלינו".

וזה היה בדיוק הרגע להקיץ כמו מחלום מתוק.

וורתי על הגובה. ג'יימס וורתי היה גיבור נצחון הלייקרס על הדטרויט במשחק האחרון והמכריע הוא הצטיין בקליעות, כאן מתחת לאפו של ביל לאמבייר וקטיפת כדורים מתחת לסל

התמונות משלב חצי־הגמר

חשניות לפני השיוויון. רונלד קומאן בדרך להכנעת הגרמנים מהנקודה הלבנה

השער שהעלה את הולנד לגמר. ואן־באסטן מקדים את שומרו האישי קוהלר ומכניע את אימל

מחסום אחרון. ההגנה הסובייטית התגלתה במלוא תפארתה מול איטליה. מחר היא תחסר את הבלם המצויין קוזנייצוב הנראה כאן חוסם את ויאלי

המחסום האחרון. האנס ואן ברוייקלן, שוערה של הולנד עוצר את הגרמני הולף. מחר יאלץ להתמודד עם חלוציה המהירים של ברה"מ

היציע האירופי

יצחק שתיל

נבחרת ברה"מ לא הפסידה שום משחק עד כה. התיקו היחידי היה נגד נבחרת אייר (1:1), במשחק חצי הגמר שלשום, הם גילו ספק נוסף מיכולתם, כאשר בעטו ללא רחם בעכוזו של המגף האיטלקי במחצית השניה. על הרוסים למדנו גם מבעטתם על הולנד כאשר היא התגברה ב־60 מתוך 90 דקות במשחק, כאשר ההולנדים לוחצים עליהם ללא הרף וגם ללא מזל. כאשר ישרוק השופט הצרפתי, מישל ואוטרו לפתיחת משחק הגמר השמיני באליפויות אירופה, מחר באצטדיון האולימפי במינכן, מצפים כי שתי הנבחרות לא ישחקו פחות טוב מאשר בשלב חצי הגמר. עד כמה שהדבר ישמע מוזר הרי שהולנד וברה"מ נפגשו עד כה בשלושה משחקים בלבד. האחרון בהם הסתיים בנצחון הסובייטיים בקלן לפני כשבועיים, משחק אחר הסתיים

השחזור בין הולנד וברה"מ: הכל אפשרי

בתיקו ואילו ב־1966 ניצחה הולנד 1:3.

להרחקתו של אולג קוזנייצוב, אשר ספג כרטיס צהוב שני במשחק נגד איטליה, יכולה להיות השפעה על מערך ההגנה הסובייטי. במקומו ישחק ככל הנראה איגור בלאנוב, שלא שותף במשחק נגד איטליה. המאמן הרוסי, ואלרי לובנובסקי המחלים מהתקף לב, נתגלה כאן כשועל קרבות ותיק. הוא אינו מחייך גם כאשר כולם צוחקים ובזמן המשחק הוא נע בתנועה אופיינית המוכרת היישב בבתי הכנסת, אשר המתפללים נעים בכבדות מצד אל צד.

גם המאמן ההולנדי, ריינוס מיכלס, אינו קוטל קנים וניתנה לו הזדמנות לגמול לרוסים על ההפסד בקלן, לזכות בתואר האליפות באותו אצטדיון אשר לפני 14 שנה נלקחה ממנו ההזדמנות לזכות באליפות העולם השלישי: הנצחון עצמו.

לאחר שראיתי הן את ההולנדים והן את הרוסים (פעמיים) אני חייב לציין כי עדיין אין לי האפשרות לקבוע או להעריך למי יש סיכויים טובים יותר. כל תוצאה לא תפתיע

הדבר תלוי בכמה מרכיבים. במצב המנטאלי של השחקנים בזמן המשחק, ראינו כבר שחקנים המפגינים ממשחק למשחק רמה שונה וסובלים מחוסר יציבות. הרוסים וההולנדים היו עד־כה היציבים ביותר.

השחקן המצטיין

בין שאר הדברים שעוד נותרו לסיום האליפות הנפלאה הזאת שאורגנה בהצלחה על כל היבטיה, היא בחירת הכדורגלן המצטיין של האליפות. אם הולנד תנצח, קרוב להניח שרונלד קומאן בן ה־25 יקבל את קולות העיתונאים. אחריו בתור יעמדו שני הולנדים נוספים: ואן־באסטן ופרנק רייקרד. בין הרוסים יש שני מועמדים: אלכסיי מכאליצ'נקו ופרוטאסוב.

אין כל סיכוי ששחקן מנבחרת אחרת יזכה בתואר.

מחר במינכן לא נראה את האוהדים האיטלקים. אלה קיפלו את הדגלים שלשום. גם דגלים גרמנים לא נראה. הם סולקו שלשום וכל מה שמעניין את הגרמנים היום הוא הופעתם של בוריס בקר ושטפי גראף בוימבלדון.

הולנד וברה"מ טרפו את כל התחזיות לגבי משחק הגמר

48 שעות לפני משחק הגמר (מחר, ב־16.30 לפי שעון ישראל) הפך מרכז העתונות של האצטדיון האולימפי במינכן למפגש בין עתונאים מכל רחבי העולם. הגמר שכל המומחים צפו אותו, דהיינו בין גרמניה ואיטליה, לא יתקיים והוא שווה בדיוק למחירו של כל עיתון שיצא לאור עד יום שלישי השבוע.

לאמיתו של דבר הסיפור הגדול של אליפות „אירופה 88" הוא ללא ספק יהיה משחק הגמר בין הולנד וברה"מ. אף אם נדייק, שני משחקי חצי הגמר בהם סולקו במפתיע גרמניה ואיטליה יצרו את הגמר המפתיע בין שתי נבחרות שאיש לא הימר עליהן קודם לכן.

כזכור, נפגשו גרמניה ואיטליה במשחק הפתיחה של האליפות בדיסלדורף (1:1) וככל שמשחקי הטורניר התקדמו לעבר שלב חצי הגמר, הוכח שוב כי שום דבר אינו בטוח באליפות זו.

נבחרתה של הולנד, אף אם תרצו הפסדה של גרמניה בהמבורג, הותירו את הגרמנים המומים. כותרות העיתונים עדיין ממשיכים לבכות את ההפסד. „בקנבאואר [illegible] כבר פורסם משאל של „הבילד". למעלה מ־82 אחוזים מהנשאלים סבורים כי הולנד תזכה בגביע, ולגבי שאלה אחרת סבורים 73 אחוזים שעל פרנץ בקנבאואר להישאר על כנו כמאמן הנבחרת. כ־47 אחוז מהנשאלים סברו כי יורגן קלינסמן היה הטוב בשחקני גרמניה.

שערו של ואן־באסטן בדקה ה־89 אשר סילק את הגרמנים מהמשך הדרך, שוחזר שוב ושוב כולל תנועות השחקנים במגרש.

במבט לאחור אפשר לקבוע בוודאות כי הולנד ראויה מכל הבחינות להשתתף במעמד הגמר ולא גרמניה. הגרמנים נראו אומנם עושים דרכם לאט אבל בטוח, אבל המתקפה הרבגונית, במשחק קבוצתי מדוייק ורב־התחבולות, כפי שהוכח במשחק של הולנד נגד ברה"מ (1:0) ונגד אנגליה (1:3) באו לידי ביטוי במחצית השניה נגד גרמניה והתוצאה היתה בלתי נמנעת: גרמניה בחוץ.

עתוני אתמול „חגגו" על חשבונם של האיטלקים, והשמחה לאיד מצאה את ביטויה בין השורות. אם בכך מצאו הגרמנים נחמה, שיבושם להם.

הרוסים, וזאת כבר נכתב, הדהימו את כל הפרשנים אך ההפתעה היתה מושלמת. אומנם לא היו כל סודות בהרכב, משום שבאירופה מכירים היטב את דינאמו קייב.

בעבר פורסם לא אחת כי קבוצות רבות באירופה מחזרות אחרי שחקנים רוסים. השבוע, בראיון טלוויזיה שנערך עם ריינוס מיכלס והמאמן ולרי לובנובסקי, נשאל השוער בן ה־3[illegible] לגבי האפשרות שישוחרר מקבוצתו וישחק בגרמניה באחת מקבוצות הבונדסליגה. תשובתו היתה שהכל אפשרי אך לא בשלב זה.

ויצ'יני: ברה"מ ראויה לנצחון

בנבחרה האיטלקית לא היתה אמש האכזבה גדולה מאוד. כל הנציגים והעשנים של הנבחרת כולל המאמן אזליו ויצ'יני, ציינו כי משחקי אליפות אירופה היוו הכשרה טובה לכדורגלנים הצעירים לקראת הגביע העולמי בעוד שנתיים.

ויצ'יני אמר במסיבת העיתונאים כי הוא רואה בחיוב את העובדה שנבחרתו נימנית על הרביעיה המובילה באירופה. הוא גם לא התבייש להודות שהנבחרת הסובייטית היתה ראויה לנצחון. „לצעירים שלנו יש עוד הרבה מה ללמוד – אמר המאמן האלגנטי – עד 1990. הנבחרת הזו מסוגלת להתעלות. הדבר החשוב הוא שהצעירים הללו רכשו נסיון".

• גרהארד אייגנר ממערב־גרמניה נבחר אתמול במינכן כמזכ"ל אופ"א (התאחדות הכדורגל האירופית). הוא מחליף את השווייצי האנס באנגרטר שפרש לאחר פעילות רצופה שנמשכה קרוב ל־29 שנים. אייגנר בן ה־45 שיחק בעבר בקבוצות זוטרות לפני שעבר לשפוט ולאמן נוער.

פרוטאסוב רוצה לאיטליה

לנצחונם של הסובייטים על ההולנדים במחזור הפתיחה של בית 2 המוקדם לא תהיה השפעה על המפגש החוזר בינהן מחר באיצטדיון האולימפי במינכן (4.30 אחה"צ שעון ישראל). כך סבורים כאן המומחים וכך סבור גם „מלך השערים" הסובייטי אולג פרוטאסוב.

פרוטאסוב שהבקיע את השער השני מול איטליה בנצחון בנבחרת שלשום, צוטט אתמול כשאמר: „זה לא ישנה מאומה (הנצחון המוקדם). מכל מקום אנחנו לא שיחקנו אז במלוא יכולתנו וזה פועל לטובתנו. ההולנדים לא מתארים לעצמם כמה אנו חזקים היום".

פרוטאסוב אמר עוד במסיבת העיתונאים לאחר המשחק בשטוטגארט, כי הוא וחבריו מכבדים מאד את ההולנדים על חוזקם הגופני, הטכניקה המבריקה שלהם והמשחק האטקי שלהם. „הולנד הרבה יותר חזקה מהאיטלקים – המשיך ואמר פרוטאסוב – אבל אסור לזלזל בנבחרת איטליה שתגיע לשיאה בגביע העולמי 1990." הוא אף צוטט כשאמר איטליה והולנד יקנו כינור ראשון בגביע העולמי ויגיעו שם לחצי־הגמר.

מי שמטריד בעיקר את פרוטאסוב לקראת המשחק מחר הוא הבלם שחום העור פרנק רייקארד עליו יצטרך להתגבר כדי להגיע לשער. „הוא עשה לי צרות צרורות במפגש האחרון בינינו. אני חושב באיזו דרך להתגבר עליו."

אגב, פרוטאסוב שניצח את האיטלקים דווקא מאד מחבב אותם והוא אפילו רוצה לשחק בליגה האיטלקית לאחר שיחגוג את יום הולדתו ה־28.

הנבחרת הסובייטית תחסר מחר את בלמה ארוס השיער אולג קוזנייצוב שספג בטורניר שני כרטיסים צהובים. מאידך עשוי לחזור להרכב הקיצוני המהיר איגור בלאנוב שהחמיץ את המפגש נגד האיטלקים בגלל פציעה.

וימבלדון: עוד מדורגים הודחו מהמשך הטורניר

עוד שני מדורגים הודחו ביום הרביעי של אליפות ווימבלדון ה־102. בכך עלה מספר המדורגים ש„עפו" עד כה לארבעה. שני המדורגים הם אנדרס יארייד משוודיה המדורג 11 ואמיליו סאנצ'ו מספרד, מדורג 13.

יאריד נוצח בידי היהודי האמריקאי, ג'ים גראה 3:6, 6:7, 3:6, 0:6 וסאנצ'ו על ידי פטר קורדה מצ'כוסלובקיה 6:7, 3:6, 3:6, 6:0, 1:6.

ג'ימי קונורס בן ה־35 מארה"ב, המבוגר מבין 128 הטניסאים שפתחו בתחרויות, הוכיח כי טרם בא ליחו, ובעידוד הקהל הרב שמילא את המגרש המרכזי, ניצח את אלוף העולם לנוער, האוסטרלי בן ה־18 ג'ייסון סטולטנברג 6:3, 7:6,6:3.

גם המדורג שלישי, שטפן אדברג משוודיה, עלה לסיבוב השלישי, כשניצח את האמריקאי ריצ'י רנברג 6:7,3:6, 5:7, 6:2. המדורג תשיעי, הצ'כי מילוסלאב מציש, הבקיע את הסובייטי אלכסנדר וולקוב 6:2, 6:4, 6:4. הגרמני אריך ייליך שניצח את בלעד בלום בסיבוב הראשון, גבר על בן ארצו טורה מייקה 6:1, 6:1, 6:4.

בנצחון מפתיע השיג ההולנדי מנו אוסטינג על אלוף ניו זילנד, קלי אוורסן 6:4, 7:6, 6:4, 3:6, 6:1.

האלופה מרטינה נבראטילובה, המדורגת שניה, טרם נתקלה ביריבה קשה. היא הביסה את האמריקאית אלי האקאמי 6:2, 6:1. פאם שרייוור מארה"ב המדורגת שלישית, ניצחה את הסובייטית נטלה מדוזבקי 6:3, 6:4. גם המדורגת 13, הסובייטית לאריסה סאבצ'נקו עלתה. היא גברה על היפאנית מאאסקו יאנאגי 7:6, 6:3.

כריס אוורט בת ה־33 מארה"ב המדורגת רביעית, נתקלה ביריבה קשה, הגרמניה כריסטינה זינגר, עליה גברה 6:4, 6:3, 6:3.

שוער ארגנטינה לבטיס סביליה

שוער נבחרת ארגנטינה בכדורגל, נרי פומפידו בן ה־31, שסייע לארצו לזכות בגביע העולם ב־1986 במכסיקו, נרכש על ידי בטיס סביליה, שעבורו שולם סכום של 300 אלף דולר לקבוצה ריבר־פלייט בואנוס איירס.

לפני 11 חודשים, נקטעה אצבעו של פומפידו באחד האימונים, אך הרופאים בבואנוס איירס הצליחו לאחות אותה למקומה.

בטיס סביליה ניצלה מנשירה, לאחר שהצליחה במשחקי המבחן להקדים את יריבותיה בנקודה.

עיטורי הצטיינות ל־40 ספורטאים בערב אולימפי

מאת שמואל קליגר

ערב רעיוני שימשה אתמול בערבו ביה בערב אולימפי נהדר – 40 שנות ספורט בישראל שנערך אמש באמפיתאטרון של אוניברסיטת ת"א במסגרת חגיגות ה־40 של המדינה.

במעמד סגן ראש הממשלה, יצחק נבון, יו"ר הוועד האולימפי, יצחק אופק, ממלא מקומו יעקב כספי ונכבדים אחרים עלו לבמה 40 ספורטאים כדי לקבל עיטורי הצטיינות על תרומתם לספורט הישראלי. הם עלו עשרה עשרה לפי העשורים בהם הצטיינו.

הספורטאים: יעקב חורדוזוב, יהושע גלזר, דוד סבק, תמר שמבר, שמעון שלה, אברהם שנאור, אהובה קראוס, דוד קושניר, שושנה ריבנר, נחום סטלמך, אורי זוהר, רלף קליין, חיים חזן, תנחום כהן־מינץ, אברהם מלמד, גרשון שפע, אלעזר דווירמן, יאיר פנטילט, דבורה מרגר־מרכוס, הנרי הרשקוביץ, מרדכי שפיגלר, לידיה לזרוב, חנה שזיפי, שלומית ניר, אסתר רוט, דן ברנר, יובל וישניצר, מיקי ברקוביץ, אהוראד ויין, טל ברודי, איתן פרידלנדר ושמשון ברוקמן, בועז יצחקי, ברוך חגי, גדעון הרמן, שלמה גליקשטיין, עודד מכנס, יואל סלע ואמיר, עמוס מנסדורף, אורי מלמיליאן, אורי כרמי.

הצרפתי פייגלין אלוף העולם

מאת יצחק צ'יבין

הצרפתי פייגלין הרב, זכה אתמול באליפות העולם משקל קל בגלשנים כבר לאחר השיוט השישי. הוא ניצח בארבעה מתוך שישה שיוטים והדבר הספיק לו לזכות בתואר.

במקום השני נמצא כעת ההולנדי, ריטספמה מרסל (סיים אתמול שלישי) ושלישי נמצא הצרפתי, קריסטין מישל שאתמול סיים שני.

הישראלי עגבר עוץ מדורג במקום ה־32 והוא איבד את הסיכוי לעבור את המינימום לאולימפיאדת סיאול. במשקל כבד מוביל האיטלקי, פרדיני לוקה. אתמול הוא סיים שני.

בין הנשים מובילה הצרפתיה, קאסר האלדי. היא ניצחה בשלושה מקצים. מזג האויר הסוער אילץ אתמול תשע נשים לפרוש במהלך התחרות.

هكذا من الأصل

مكزامن الأصل

הלוח הכללי | ידיעות אחרונות | הלוח הנפוץ ביותר | דבר ראשון בבוקר

לאופסט מרכזי
דרושים
מונטג'רים מעולים
תנאים טובים למתאימים
לטלפן מיום ראשון 336482 ת"א

קיבוץ מעגן לחוף הכנרת
מחפש
אחות מוסמכת
עם רקע בעבודה קהילתית
נא לפנות בשעות אחה"צ והערב
ללאה 06-753738

לבית הספר היסודי בקיבוץ שפיים
דרושה
מורה
לשנת הלימודים תשמ"ט
עדיפות למורה רווקה.
להתקשר בשעות העבודה
בבית הספר: 052-523436 אחה"צ ובערב
אשל - 052-523474 - הרטה 052-523442

לחברת מזון מובילה
דרושים
צעירים
בעלי קטנועים לסידור מהירה
ברשתות השיווק בגוש דן
שעות עבודה גמישות.
נא לפנות בכתב לת.ד. 33025 תל-אביב 61330 "עבור צעירים" ולציין כתובת מגורים ומספר טלפון בבית.

לחברת יבוא ושווק מוצרים דיאגנוסטיים לרפואה ומחקר
דרושים/ות
אנשי מכירות מעולים לכל רחבי הארץ
- נסיון קודם במכירות דיאגנוסטיקה.
- רקע אקדמאי/ידע בדיאגנוסטיקה מעבדתית.
- יכולת נהול עצמאי של פרויקטים ותוך השתלבות בצוות

תנאים טובים כולל הדרכה והשתלמויות בארץ ובחו"ל למתאימים.

נא לפנות בצרוף פרטים ונסיון קודם אל ת.ד. 4161 רמת-גן עבור "מכירות".

למציגות של חברה
לתרופות וכימיקלים בת"א

★ **איש מכירות לכימיקלים**
– רקע בכימיה ומאן
– אנגלית ברמה גבוהה (עדיפות שפת אם)
– גיל רצוי – 35, רשיון נהיגה חובה.

★ **מזכירה מנוסה**
– שליטה טובה מאד באנגלית (עדיפות שפת אם)
– ליום עבודה מלא.
– תנאים טובים למועמדות המתאימות.

★ **פקידה:**
– עם נסיון בעבודה על מחשב, להוצאת חשבוניות ועבודות משרד כלליות.
– ליום עבודה מלא

נא להתקשר בימים א'-ה' בין 8.00-16.00, ביום ו' בין 8.00-13.00.
לטל. 03-204106, 03-292077

למשרד עורכי-דין
דרושה
כתבנית מעולה
למעבד תמלילים לניר
טלפון: 03-200305, רחל או סמי.

דרוש
דפס מנוסה
(5 שנות נסיון לפחות)
המכיר את כל סוגי האופסט לניהול והפעלת בית דפוס
למתאים יוצע חוזה מיוחד
5 ימי עבודה בשבוע, באוירה נעימה.
לפנות 03-5562555 לתמירה.

למפעל לייצור מגנטים "מגנמאי"
בקיבוץ גשר
דרוש
הנדסאי או טכנאי אחזקה
למחלקת אחזקת מכונות המפעל
על המועמד להיות בעל ניסיון בתעשיה
רצוי מהסביבה הקרובה
טלפון 06-562472 בין השעות 7.00-15.00

למשרד פרסום
דרושים
נציגי מכירות לפרסום
בעלי נסיון מוכח והמלצות
המעונינים יתקשרו לטלפון:
03-9666167/8 לתיאום ראיון.

למחלקת סיוע ללקוחות
של רשת זהב
דרושים
אנשים בעלי:
* מוטיבציה גבוהה
* נסיון בהדרכת לקוחות.
* יכולת עבודה עם אנשים
* נסיון בעבודה עם מחשבים אישיים
* ידיעת השפה האנגלית

***

תנאים מצויינים למתאימים
נא לפנות בכתב אל:
מנהלת מחלקת סיוע בשיווק.

ר/ש/ת/ז/ה/ב
מקבוצת עורק - דפי זהב
קהילת סלוניקי 7, ת"א
ת.ד. 24049 מיקוד 61240, טל. 03-494444

לחברה העוסקת
במוצרי דיאגנוסטיקה
דרוש/ה
מזכירה יעילה לניהול משרד

הכישורים הנדרשים:
רקע במזכירות רפואית
שליטה מלאה בהדפסה וקצרנות עברית
ידיעת אנגלית – יתרון בלבד
נא לפנות בימים שישי וראשון בלבד
לטלפון 03-264756

דרושה מזכירה
שליטה מושלמת באנגלית
הדפסה במעבד תמלילים עברית ואנגלית
נא לשלוח קורות חיים אל ת.ד. 21241
תל-אביב 61212 עבור אינטרנשיונל

למפעל מתכת במפרץ דרוש
רתך
ארגון, נירוסטה ואלומיניום
04 727771, 726835

בי"ס ויצ"ו לבננות ולמטבאות נוף
בי"ס להנדסאים באדריכלות נוף ויצ"ו שוויצריה
דרושים מורים
משרות מלאות: ★ אנגלית ★ ביולוגיה
חצי משרה: ★ שרטוט ★ מתמטיקה ★ תנ"ך
שליש משרה: ★ גיאוגרפיה
נא לפנות טל' 03-9325931 03-9320940
רח' אחד העם 80 מול בית 85

לקפטריה - מסעדה באילת
דרושים/ות
★ **טבח מקצועי**
המלצות חובה !!
★ **מלצריות מקצועיות**
למתאימים/ות תנאים טובים
להתקשר 059-77937
בין השעות 17.00-19.00

רים
השלובות הריהוט הגדולה בישראל

לרשת חנויות "רים"
דרוש/ה
איש/ת מכירות
– צעיר/ה ודינמי/ת
– בעל/ת נסיון במכירות
– רצוי ידע בשרטוט
העבודה במשרה מלאה, בשעות מפוצלות
לפנות: 03-255223 (שולי או דני)

למוסד בנקאי דרושים

א. עובדים בכירים בתחום האשראי
כישורים:
1. השכלה אקדמאית רצוי במינהל עסקים ו/או כלכלה;
2. מיומנות בניתוח פיננסי של חברות;
3. נסיון בתחום האשראי או נסיון בתחום הכספי;
4. יכולת שוק ונהול משא ומתן פיננסי;

ב. מתמחים בתחום האשראי
מוסמכים במנהל עסקים, כלכלה או ראיית חשבון המעונינים להתמחות בתחום האשראי.

נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 33580 תל-אביב 61334
– סודיות מובטחת –

לרשף מחשבים
דרוש
נציג מכירות בכיר
ובעל ניסיון
למוצרי תוכנה מתקדמים ל-PC/ PS
לפנות בכתב לאיריס, רשף מחשבים,
ז'בוטינסקי 28 רמת גן 52495
הדיד הישראלי

דרושים
צעירים - צעירות יוצאי צבא
לעבודה משרדית טכנית מעניינת
לחודשים יוני יולי
התחלה מידית
נא לפנות לטלפון: 03-374650

לרב-בריח יבנה
דרוש
מהנדס/הנדסאי תיכון
ליחידת פרוייקטים
התפקיד ליצירתיים המעוניינים בשינוי, אתגר ושותפות בפיתוח אמצעי הנעילה של העתיד.
נדרש נסיון של 3 שנים לפחות.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד
לת.ד. 465 יבנה 70653
עבור יעל – אגף הנדסה
רב-בריח: מקום גדול לעבוד בו.

בר-לוי
מזוגאויר לרכב בע"מ
למפעלנו באזור התעשיה הרצליה ב'
דרושים:

מנהל מחלקת שרות
הכישורים:
★ נסיון של 3 שנים בתחום מיזוג אויר לרכב.
★ ידע כללי במכונאות / חשמלאות רכב.
★ כושר ניהול צוות עובדים.
★ תקשורת בין-אישית מעולה.

מחסנאי טכני
הכישורים:
★ נסיון של 3 שנים כמחסנאי טכני.
★ בוגר קורס מפסלים של צה"ל.
★ נסיון בעבודה עם מערכת ממוחשבת – יתרון.

שרטט/ת מכונות
הכישורים:
★ נסיון של 3 שנים כשרטט/ת מכונות במשרד הנדסי.
★ בוגר/ת קורס שרטוט נסיון בשרטוטי איזומטריה – יתרון.

מודליסט עץ
תאור התפקיד:
★ בנית מודלים לוואקום פורמינג.
★ נסיון של 3 שנים.
★ יכולת עבודה בצוות.
– עדיפות לתושבי הסביבה –

המעוניינים יפנו בכתב-יד בלבד ובעט כדורי בציון המשרה המבוקשת בצירוף קורות חיים ונסיון.
לת.ד. 2052 הרצליה ב' 46120
סודיות תשמר בקפידה

דרוש
סוכן ביטוח חיים
בראשית דרכו
לעבודה כשותף או
שכיר בתנאים מצויינים !
- במשרד ביטוח
- בעל מוניטין רב
- תיק לקוחות גדול ביותר !

*
העבודה באזור נתניה

רציניים/ות בלבד
מתבקשים להתקשר
לאורלי — טל. 03-258 321
(16 קווים אוטומטיים)
— סודיות מובטחת —

חברה צעירה ודינמית בתחום האלקטרוניקה הרפואית
עם הרחבת הפעילות השווקית בחו"ל
דרוש
איש מכירות ליצוא
להשתלבות במערך המכירות לחו"ל של החברה.

כשורים נדרשים:
א. נסיון מוכח במכירות של ציוד אלקטרוני. נסיון במכירות לשוק הבינלאומי יתרון.
ב. השכלה במדעים מדויקים. (הנדסה, פיסיקה)
ג. ידיעה טובה באנגלית.

למועמד המתאים צפויה עבודה רבת אתגר.
יש לפנות בצרוף קורות חיים בכתב יד ל-ת.ד. 4879 ת"א 61048. יש לציין מספר טלפון להתקשרות.

דרושים
אנשי מכירות מעולים
בכל הארץ
- נסיון מוכח במכירות
- ידע וחוש טכני
- בעלי רכב

לקביעת ראיון נא להתקשר
לטל' 057-78708

לחברה מבוססת
בתחום חומרי ההדברה
דרוש
איש שדה
★ בעל ידע ונסיון חקלאי
★ תואר מוסמך/בוגר בחקלאות (הגנת הצמחת)
★ בעל רשיון נהיגה
עדיפות למועמדים עד גיל 28
נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים והמלצות לת.ד. 33263 ת"א 52520 עבור "איש שדה"
– סודיות מובטחת –

בית ירח
בי"ס תיכון מקיף
דואר נע עמק הירדן טלפון 06-750803
דרוש/ה
מורה לאנגלית
יש אפשרות למגורים
באחד מקיבוצי הסביבה

Dun & Bradstreet International

לדן אנד ברדסטריט החברה המובילה בעולם בתחום המידע העסקי דרושים:

1. פקידה
משרה מלאה, 5 ימים בשבוע 08.00-17.00.
העבודה כרוכה בצילום, תיוק מסמכים ועבודה אדמיניסטרטיבית.

2. כתבנית
מעולה על מעבד תמלילים איינשטיין, עבודה בין השעות 13.00-18.00, 5 ימים בשבוע.

נא לפנות בכתב יד לת.ד. 20001 ת"א 61200, ולציין על המעטפה את המשרה המבוקשת.

הקשר שלך אל עולם העסקים

דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
מדופלם עם נסיון
של לפחות 5 שנים
לפנות: ת.ד. 381 הרצליה ב'
מיקוד 46103

לצילומעתיק בע"מ
חברה לשיווק מכונות
לצילום מסמכים
לסניף ת"א המרכז וירושלים
דרושים
אנשי מכירות
★ נמרץ דינמי, בעל רכב הכרחי.
★ ניסיון בשיווק ציוד ומיכון משרדי.
★ נסיון מוכח בניהול משא ומתן במפעלים ומוסדות.
★ תנאי שכר טובים:
★ שכר בסיסי + עמלות + אחזקת רכב.
טלפונים 03-5744543, 03-5744511
לפנות לאריאלה

הועד המקומי שערי תקווה
מחפש
מזכיר/גזבר
בהצעות בכתב נא לפנות עד
20/6/88 למזכירות שערי תקווה
ד.נ. אפרים מיקוד 44810

לחברת השקעות ציבוריות בת"א
הנמצאת בתנופת פיתוח
דרוש:
סוכן מכס
הכישורים:
- בעל רשיון לסיות מכס
- נסיון של 3 שנים לפחות
- בעל יכולת לניהול צוות עובדים.

תנאים טובים למתאים.
בפרטים נא לפנות טלפונית
לענת: 03-614760
03-615830
– סודיות מובטחת –

בוא ליצור כוח

לבעלי מקצוע מעולים יש מקום עבודה אצלנו

★ **מסגרים כלליים:**
בעלי נסיון בעבודות הרכבת דודים וצנרת.
ידיעה טובה בקריאת שרטוטים וביצוע עבודות הרכבה.
נסיון בעבודה עם כלי הרמה

★ **מסגרים-מכונאים להרכבת ציוד מסתובב:**
מכונאים מעולים בהרכבת ציוד מסתובב גדול, כגון:
דחסנים, משאבות אנכיות ואופקיות, מניפות יונקות ולוחצות וכו'
ידיעה טובה בקריאת שרטוטים וביצוע עבודות הרכבה
נסיון בעבודות עם כלי הרמה

★ **מסגרים-מכשירנים להרכבת ציוד מכשור מכני:**
ידיעה טובה בקריאת שרטוטים וביצוע עבודות הרכבה.
נסיון בהרכבת לוחות מיכשור.
נסיון בעבודה עם צנרה נחושת, נירוסטר וכלדת רגילה

מקום העבודה: תחנת הכוח "רוטנברג" באשקלון.
לתושבי גוש דן מובטחת הסעה.
פנה אישית כל יום עד השעה 17:00 למר ריבקין, מחלקת כח אדם. טל' 03-612910 או למר הלפרין בתחנת הכוח טל' 051-49210
כתובתנו: מחלקת כח אדם, אגף הביצוע, רח' החשמל 16, ת"א.

מודעה זו מיועדת לנשים ולגברים כאחד.

בנה את עתידך איתנו!

חברת החשמל לישראל בע"מ

פילת אגף השמה

ללקוח שלנו
מפעל בתחום המתכת
דרוש/ה
מודליסט מומחה
אשר ינהל מחלקה ליצור ואחזקת מודלים ותוכניות ליציקה.
כישורים:
* הנדסאי או טכנאי מכונות
* נסיון רב ביצור תבניות
* כושר נהול צוות עובדים
נא להפנות קורות חיים מפורטים לפילת בע"מ, רח' ירושלים 24, חיפה 33131 – ולציין משרה מס' 5420
סודיות תישמר בקפידה

פילת אגף השמה

ללקוח שלנו
חברה תעשייתית בתחום המתכת
דרוש/ה
מנהל מפעל
המועמד המתאים יהיה מהנדס עם רקע טכני, צעיר, נמרץ וסמכותי, בעל נסיון בניהול מפעל תעשייתי ושליטה טובה באנגלית.
מקום העבודה אזור המרכז.
נא להפנות קורות חיים מפורטים לפילת בע"מ.
דרך פתח-תקוה 114 ת"א – 67012, משרה 5430
סודיות תישמר בקפידה

טוק בשופר-סל

אנו מציעים לך להצטרף לחברה דינמית ומתפתחת.
חברתנו מציעה מעוגנות תעסוקתית, קידום מקצועי ואישי ותנאים סוציאליים משופרים.
דרושים לסניפינו באזור ת"א והמרכז
סגני מנהלי סניפים
★ השכלה תיכונית לפחות
★ יכולת הנעת צוות עובדים
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב-יד בלבד, בציון קורות חיים למחלקת כח-אדם, שופר-סל בע"מ, ת.ד. 84 פתח-תקוה 49100.
נא לציין משרה מבוקשת.
שופר-סל

מנהלים בע"מ
איתור ומיון מנהלים ועובדים בכירים
באריה 12 ת"א טל 852411, 660726 ת.ד. 4665 ת"א 61046

לחברה גדולה בענף הטקסטיל
דרוש
מנהל בקורת טיב מרכזית
איש טקסטיל בעל נסיון עשיר בנושאי בקורת טיב, לתפקיד עצמאי ובכיר.
השכלה רלבנטית (הנדסת טקסטיל/הנדסת תעשיה וניהול) – רצויה.
אפשרי גם איש מקצוע בטקסטיל ללא נסיון קודם בנושאי בקורת טיב המוכן להשתלב בתחום.
המועמד המתאים יפנה בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון בעבודה אל "מנהלים" ת.ד. 4665 תל אביב 61046.
סודיות מובטחת
MENAHALIM LTD
EXECUTIVE RECRUITMENT AND SELECTION

לחברת יבוא תרופות
דרוש/ה
תועמלן/ית רפואי/ת
לאזור ירושלים
בעל/ת השכלה פרה־רפואית, שליטה טובה באנגלית ורשיון נהיגה.
קורות חיים בכתב יד יש להפנות לת.ד. 3316 ת"א עבור התועמלן.
סודיות מובטחת.

Budget rent a car
דרושה
כתבנית
אנגלית/עברית
★ רצוי שפת אם אנגלית
★ ידע במעבד תמלילים
★ למשרה מלאה
לפנות לעוזי טל: 03-323111
בודג'ט השכרת רכב

חברה לשיווק מוצרי גינון
(מכסחות, מרססים וכו')
דרוש
מנהל חנות
רצוי בעל נסיון בענף.
לפנות בכתב־יד אל ת.ד. 4407, תל־אביב 61044 עבור "מנהל חנות".

גרניט
סוכנות לביטוח בע"מ
דרושים
★ איש משק ותחזוקה
★ מקבל/ת עסקים
שד' יהודית 8 תל־אביב
טלפון 03-337021 עבור רימון

לחברה בניגריה
מערב אפריקה
דרוש:
מנהל כללי
לחוזה מיוחד קצוב של שנה
הכישורים הדרושים:
★ נסיון בניהול כללי
★ שליטה מלאה בשפה האנגלית
על המעוניינים לפנות בכתב יד בצירוף פרטי קורות חיים ונסיון קודם בעבודה לת.ד. 1468 ת"א
עבור "מנהל כללי ניגריה"
– סודיות מובטחת –

למעזי יצוא בע"מ
דרושות
מקדמות — נציגות מכירה
בעלות הופעה נאה ויכולת משא ומתן.
רצוי נסיון ורכב. 03-9616327-8

לחברת שיווק למוצרי צריכה השייכת לקונצרן גדול
דרושים:
צעירים/צעירות
שיוכשרו כאנשי מכירות
דרישות התפקיד:
★ מגורים באיזור גוש דן
★ בעלי רכב
★ גיל – עד 30
★ רצון להצליח
★ בוגרי 12 שנות לימוד (כולל תעודת בגרות)
★ אחרי שירות צבאי מלא
★ הופעה נאה
המעוניינים יפנו בכתב יד תוך ציון קורות חיים ומס' טלפון להתקשרות, לת.ד. 3896 פ"ת, מיקוד 49103. נא לציין ע"ג המעטפה – עבור מחלקת מכירות.

עולם האשה
לעולם האשה
דרושים/ות
1. **עורך/ת לשוני/ת**
נסיון קודם בתחום העיתונות. תנאים טובים למתאימים/ות. סודיות מובטחת.
2. **פקידת מערכת** במשרה מלאה
חופשה בשיטה עיוורת חובה!
3. לסוכנות הדוגמנות, **מתאמת הזמנות**, רצוי דוגמנית צלום לשעבר, מעל גיל 25. נסיון בניהול משרד
לצלצל לטל: 5610454

לחברה מסחרית ארצית
דרוש
מוכר חוץ ארצי
לצמיגי ציוד עפר
דרישות התפקיד: השכלה אקדמאית בנושא שיווק, נסיון מוכח בשיווק צמיגים של 5 שנים לפחות, כולל יכולת לנהל מו"מ טכני ומסחרי, ידיעת השפה האנגלית על בוריה, גיל עד 35 שנה, בעל רשיון נהיגה, מגורים בגוש דן.
על המעוניינים לפנות בכתב יד בלבד בפירוט קורות חיים ונסיון מקצועי לת.ד. 866 תל־אביב 61008 עבור מספר 562.

חברה רצינית לפרסום
והוצאה לאור
מבקשת:
מקדמי/ות מכירות
רציניים/יות !!
אם יש לך כח שכנוע
ולא מסתפק/ת
ב־2,500 ש"ח לחודש
יש לנו מה להציע לך !!!
מיום א' 4-03-5103961,
03-657526

לחברה מסחרית בת"א
דרושים לאולם תצוגה ומכירה
1. **אנשי מכירות**
למכשירי חשמל ביתיים בעלי תעודות בגרות ונסיון של שנתיים לפחות בענף זה
2. **מחסנאים** השכלה תיכונית, נסיון של 3 שנים לפחות, ידע בהפעלת מחשב וניהול מלאי ממוחשב
המעוניינים יפנו בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 36229 ת"א מיקוד 61361. סודיות מובטחות

למשרד עו"ד
בתל־אביב
דרוש
עורך דין
רצוי נסיון בבתי־משפט
טל' 03-203122

שהדור
לחברת שהדור
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות סוג ג'
בעל/ת ידע ונסיון בכל תחומי הנהלת חשבונות, למשרה מלאה.
לפנות לטל: 03-7511117-9
בין השעות 08.00-15.00

לתיכון בצנלסון כפר־סבא
דרושים
מורים
לשנה"ל תשמ"ט
למקצועות: כימיה, אזרחות, הסוציולוגיה
לפנות טלפון
052-33376
052-33699

מילא
מרכז ייעוץ למשאבי אנוש
עבור אחד מלקוחותינו אנו מחפשים!
מנהל אגף כח אדם
למפעל תעשייתי גדול
כישורים נדרשים:
★ בעל השכלה אקדמית בתחום מדעי ההתנהגות/כח אדם/ניהול.
★ בעל ניסיון בניהול אגף כח אדם במפעל תעשייתי גדול של לפחות 7 שנים.
★ גיל 35-45.
★ למועמד שייאלץ לבצע שינוי מגורים תנתן עזרה בדיור.
לפנות בכתב יד בלבד ל:
"מילא" ת.ד. 22511 תל־אביב
סודיות מוחלטת תשמר בקפידה!
מודעה זו מיועדת לגברים ונשים כאחד.
גיוס עובדים • מבדקים • ייעוץ והכוון תעסוקתי • ייעוץ ופתוח ארגוני

למעבדת צילום גדולה
דרושה
מדפיסת תמונות צבע
בעלת נסיון.
נא לפנות לטלפון: 2-03-888521

למוסך מרכזי בת"א
דרושים
מכונאי רכב
בעלי נסיון
נא לפנות לטל. 330106

לחברה תעשייתית בירושלים
דרוש
מנהל חשבונות
בעל נסיון וידע
בהנהלת חשבונות ממוחשבת
למשרה מלאה
5 ימי עבודה בשבוע
המעוניינים יפנו בצרוף קורות חיים, ותק ונסיון מקצועי, ודרישות שכר לת"ד 347 ירושלים 91002 עבור מנהח"ש

המשביר המרכזי
למחלקת פיליפס
דרוש
מקדם מכירות
Salesman
בעל נסיון בשיווק מוצרי חשמל ואלקטרוניקה ביתיים, בעל רשיון נהיגה.
נא לפנות לטל' 03-389238 לאליס בימים א'-ה' בין 7.30-15.00.

אם את
★ **מורה**
★ **אחות / סייעת שיניים**
יש לך רכב ואת מעוניינת לעבור הסבה לפרסום במכירות – ולקבל הכנסה גבוהה. לשלוח קורות חיים בכתב יד ותמונה לת.ד. 61019 ראשל"צ

גרפיקאי/ת מבצע/ת
(עם נסיון 3 שנים לפחות)
בוא/י להצטרף לצוות!
ש.ב.ה שרותי ברודסקי הלוך בע"מ
המקה הפרסום טל: 03-280191

לחברה גדולה בענף המזון דרושים לסניף תל־אביב והמרכז
מחלקים
נסיון מעשי מוכח בחלוקת מזון לקמעונאים ורשתות שיווק, רשיון ג' הכרחי
לתאום ראיון להתקשר מיום א' לטלפונים 03-9233284, 03-9233283.

למכון רפואי ברמת־גן
דרושה
טכנאית ארגומטריה
(עדיפות לבעלת נסיון)
פרטים: החל מיום ראשון בטלפון 03-5708143

לביה"ס היסודי ב[illegible]
דרושים:
מורה לכיתות יסוד
ומורה לאנגלית
לפנות בבוקר לאיקה 06-953827
בערב לאורנה 06-953935

עו"ד
דרוש/ה עורך־דין בעל נסיון מוכח בנזיקין, מסחרי והופעות בבתי משפט
ימים א'-ה' מ־8.00-17.00 (בלי יום שישי)
טלפון 03-5448068, 03-5448070, 03-234667

לחברה ציבורית דרושים
1. **חשב** לטיפול במערך החשבונאי של החברה וחברות בנות, רצוי רו"ח.
2. **מנהל חשבונות ראשי.**
3. **מזכירת מנכ"ל.**
המעוניינים מתבקשים לפנות בדחיפות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד 24239 ת"א 61241

סטודיו עם נוף
פרסום
מחפש
גרפיקאי/ת מנוסה
עם השראה ועם ביצועים
03-454195

סולוג
דרושים/ות
★ **סורג** – למכונות שטוחות עם נסיון
★ **תופרות אוברלוק וזינגר** – עם נסיון
סולוג־מפעלי סריגה בע"מ
רח' הפלך 3, ת"א. טל': 824121 ליד איצטדיון בלומפילד

לבית מרקחת דרוש
רוקח חרוץ
ובעל יוזמה, אפשרי פנסיונר לחצי משרה
תנאים מעולים
03-286740 ובערב 03-427170

דרושים באיזור תל־אביב
עובדים סוציאליים
לתפקידים שיקומיים
לפנות בשעות הערב
לטלפון: 03-971735

פוספטים בנגב
בע"מ
דרוש
מהנדס
מכרה
מקום העבודה: מכרה ערד – מישור רותם.
דרישות התפקיד:
1. מהנדס אזרחי בעל ניסיון של שנתיים לפחות בעבודות עפר, או מהנדס מכרות בעל ניסיון של שנתיים לפחות במכרות פתוחים.
2. יכולת לעבודת צוות.
3. שליטה טובה בשפה העברית.
4. רשיון נהיגה – יתרון.
לפניות טלפוניות: משה קציר טל. 4-057-59631. לפניות בכתב: מרכז גיוס ת.ד. 435 דימונה 86100

דרוש..
לעבודה של מספר חודשים
נהג
מתדלק מטוסים
הכישורים הדרושים:
– גיל עד 35
– יוצא צבא
– מצב בריאותי תקין
– עבר ללא דופי
יתרון לבעלי רשיון נהיגה מעל 15 טון
מועמדים מתאימים המעוניינים במשרה מתבקשים לפנות לנסים, בטלפון: 03-5412151

אראן אלקטרוניקס בע"מ
דרוש
אחראי מחלקה
להשכרת ציוד מקצועי
דרישות התפקיד:
★ כושר ביצועי
★ כושר ניהול משא ומתן
★ יכולת תפעול צוות עובדים
לפרטים לפנות טלפון: 03-5712288

סהר
חברה ישראלית לביטוח בע"מ
מתשבה אחת קדימה
★ **פקיד/ת תביעות**
מדור תביעות
נסיון הכרחי.
★ **מקבל/ת עסקים**
לבטוח חיים
נסיון הכרחי.
★ **כתבנות/ית**
עברית־אנגלית.
★ **דפס/ית 1/8 המאדה**
ידע ב־1/4 G.T.O
– משרה מלאה 5 ימי עבודה –
נא להתקשר 03-640618 פרט ליום ו'

מעצב גרפי
03-5103260

דרושים
קיבוצניקים
בשנת חופשה לעבודה רצינית ומשתלמת
אפשרות לדיור
טלפון: 02-917358

לחברה גדולה להפצת מזון דרוש
מפקח מכירה
לסניף המכירות המרכזי בגוש דן
דרישות התפקיד
★ השכלה תיכונית ומעלה
★ נסיון מוכח בעבודות מכירה ופיקוח
★ כושר ניהול מו"מ
★ יכולת ניהול צוות עובדים וכושר ארגוני
★ ביצועיסט בעל כושר תכנון
★ גיל 30-40
★ נכונות לעבודה קשה ובשעות חריגות
★ מגורים בגוש דן
המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב יד ובצירוף קורות חיים לת.ד. 1416 חיפה
סודיות תישמר בקפידה

כסף עם ריח טוב!
למפעל למוצרי מאפה
דרושים
★ **אופים**
★ **מרדדי בצק**
★ **עובדי "יצור"**
נא להתקשר לטלפון 03-5593760
בשבת 03-5514411

לעבודה באפריקה דרושים
1. **כלכלן**
ידע ונסיון בתמחיר תעשייתי
ידע בתוכנה"ש ממוחשבת
שליטה מלאה בשפה האנגלית
2. **חשמלאי מוסמך**
לאחזקה וטיפול במכונות, וברכב קל וכבד
רצוי נסיון קודם בעבודה ביבשת אפריקה
הפונים לדרישות ישלחו קורות חיים ודרישות ... לת"ד 6281 ירושלים ולציין ע"ג המעטפה עבור מנהל כח אדם
– סודיות מובטחת –

עתודות
עתודות - כח־אדם, השמה ושיבוץ.
לחברה עתירת ידע
באזור התעשיה דרומי לתל־אביב
דרוש/ה
כלכלן/ית בכיר/ה
לניהול מערכת תקציב, תמחיר ובקרה בכפיפות למנהל כספים
דרישות התפקיד:
★ בוגר/ת כלכלה ובעל/ת תואר שני במנהל עסקים
★ נסיון מעשי בתקציב ובתמחיר במפעל תעשייתי
★ ידע בשימוש ב־PC ובלוטוס 123
★ שליטה בשפה האנגלית ברמת דיווח בכתב ובע"פ
★ יכולת הפעלת אנשים ויחסי אנוש טובים
★ גיל עד 35
★ התפקיד אינו כולל רכב חברה (!)
מועמדים מתאימים יפנו טלפונית לדורית טל. 2-03-5448351, מיום א', או בכתב ל"עתודות" ת.ד. 3101 תל אביב 61030.
– סודיות מובטחת –

החברה לעולים מבריטניה בע"מ
מחפשת מקום עבודה לר"מ ומקווה להעזר בכם
1) בן 44. נסיון עשיר בניהול עסק – חנות ומכירות. דובר אנגלית, עברית, צרפתית, בעל רכב.
2) רואה חשבון אנגליה–ישראל בן 44. 15 שנות נסיון דובר אנגלית, עברית, צרפתית, בעל רכב.
3) בן 56 – מרשים. נסיון רב ביחסי ציבור ועבודה עם קהל – מוכן גם לעבודה פקידותית ועריכה. דובר עברית ואנגלית, בעל רכב.
לתשומת לבכם, בטיפולנו מספר עולים חדשים גילאי 40–55 חרוצים, נאמנים, ואמינים שעדיין לא שולטים בעברית, והמחפשים מעסיק שיתן להם הזדמנות להשתלב בעבודה.
נא לפנות לצביה – 03-265244.

לחברה גדולה
למיכון וציוד משרדי
דרושים
● **טכנאי/ת שרות**
לאיזור הצפון
★ אלקטרונאי/ת או מכשירן/ית
★ יוצא/ת צבא עד גיל 25
★ בעל רשיון נהיגה (פרטי)
★ מגורים בטבריה
★ העבודה כרוכה בנסיעות, ובמגע עם קהל מגוון
● **איש מכירות לנושא הדפוס**
איזור ת"א והמרכז
★ יוצא צבא עד גיל 35
★ בעל רכב פרטי.
★ דפס או בעל מקצוע קרוב לענף הדפוס בעל כושר מו"מ עם לקוחות.
● **נציג/ת מכירות ויחסי ציבור**
לאיזור ת"א והמרכז, ולאיזור חיפה והצפון
★ כישרון ליצור קשר עם קהל מגוון
★ הופעה מסודרת ונאה
★ 12 שנות לימוד לפחות
★ יוצא/ת צבא עד גיל 25
תנאי שכר בהתאם לכישורי המועמד
נא לפנות בכתב יד, בצירוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 30437 תל אביב 61303
– סודיות מובטחת –

למסעדה יוקרתית
דרוש
שף
לבירור פרטים 03-657655

טכנאי שיניים
(אפשרי פנסיונר)
לתפקיד אדמיניסטרטיבי והדרכה
לפנות בכתב־יד
ת.ד. 48171 תל־אביב

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה,
תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

לחברת רוסון יבואני NIKE
דרושים **אנשי שטח אגרסיבים**
נסיון שיווקי עדיף
רכב הכרחי
03-7516770, 03-7517048 למאיר מיום א'

לחברה תעשייתית בקרית מטלון (פ"ת)
דרושה
פקידה מנוסה
(עבודה עם מחשב)
שעות העבודה – א'-ה' 08.00–16.00
ו' 08.00–13.30
להתקשר 03-9223151 בין השעות 10.00–12.00

למפעל מתכת דרושים
1. **פחחים / צבעים**
2. **מבנאי מטוסים**
3. **מבקר איכות**
תנאים טובים למתאימים ★ 5 ימי עבודה
לקביעת ראיון טלפון 052-556159
בין השעות 8.00–12.00 לבקש את אודה

לגוף העוסק בשרותים פיננסיים
דרושים:
מועמדים/ות לשיווק, תפעול וניהול עיסקאות פיננסיות
הכישורים הדרושים:
• מעל גיל 26
• השכלה תיכונית מלאה
• נסיון מוכח במכירות
• רצון ויכולת להצלחה
לקביעת ראיון נא להתקשר.
ת"א: 03-613142 ; י־ם: 02-522822,522704
חיפה: 04-701514 ; ב"ש: 057-77497

דלתא DELTA
דלתא טקסטיל שיווק בע"מ
דרושים/ות
דיילות מכירה
למיבצע מיוחד בחודשי יולי־אוגוסט במרכזי קניות ובחנויות, בכל רחבי הארץ.
★ העבודה במשמרות (בוקר וערב)
★ מתאים לגימנזיסטיות (בוגרות יא'-יב') וסטודנטיות
נא לפנות למיכל, בין השעות 08.00–16.00, טל. (03) 5233644

מורה,
עובד מדינה,
אקדמאי,
שכיר
אנו מציעים לך משרה נוספת כשכיר בתפקיד מענין בשעות אחה"צ.
אפשרות למשרה מלאה.
הדרישות לתפקיד:
★ גיל 28-40
★ נכונות לעבוד שעות רבות
★ המודעה מיועדת לגברים ונשים
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ומספר טלפון לת.ד. 31437 ת"א מיקוד 61313 עבור "משאבי אנוש" לא יאוחר מ־1.7.88
סודיות מובטחת

מילא
מרכז ייעוץ למשאבי אנוש
עבור אחד מלקוחותינו אנו מחפשים!
מנהל תפעול
כישורים נדרשים:
★ מהנדס תעשייה וניהול.
★ ניסיון של 2-3 שנים בתחומים: תפ"י, כח אדם ומשלוחים.
★ מגורים - כרמיאל והסביבה.
לפנות בכתב יד בלבד ל:
"מילא" ת.ד. 22511 תל־אביב
סודיות מוחלטת תשמר בקפידה!
מודעה זו מיועדת לגברים ונשים כאחד.
גיוס עובדים • מבדקים • ייעוץ והכוון תעסוקתי • ייעוץ ופתוח ארגוני

هكذا من الأصل

הלוח הכללי ידיעות אחרונות הלוח הנפוץ ביותר דבר ראשון בבוקר

עיריית קרית מוצקין
דרושים/ות
עובדים/ות מוסמכים/ות
– לעבודה סוציאלית כללית
– רצוי תושב/ת הקריות
★ משרה מלאה (עובד אחד)
★ חצי משרה (שני עובדים)
עובדים/ות סוציאליים/יות העונים/ות על הכישורים הנ"ל יפנו/תפנינה בכתב תוך פרוט קורות חיים לגב' זלדה קוסק, מנהלת הלשכה לרווחה, לא יאוחר מיום שישי 1.7.88.
פרטים נוספים טלפון 04-709709.

פיברן – מפעל לייצור מתקני משחקים
דרושים:
מסגרים, רתכים, נגרים ומנהל מסגריה
053-699871 ,053-698317

למפעל מזון מוביל
בתחום מוצרי המאפה
דרושים
סוכנים
באיזור המרכז והדרום
נא לפנות בכתב יד, בצירוף קורות חיים ונסיון קודם, לת.ד. 6345 כרמיאל 20101 (עבור „סוכנים")
– סודיות מובטחת –

בית החולים בקור חולים ירושלים
דרושה
מזכירה מעולה
דו לשונית למנהל הרפואי
לפנות בכתב: ת.ד. 492 ירושלים
לשכת המנהל הרפואי

לחברה גדולה במרכז תל־אביב
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
סוג ג'
עם תעודה ונסיון, למשרה מלאה.
בדבר פרטים לפנות לת.ד. 4496 ת"א 61044
עבור מנהל חשבונות, בצרוף נסיון קודם ומספר טלפון לצורך קביעת ראיון.
סודיות מובטחת.

למלון „קיסר" בטבריה
דרושים
★ **מנהל אחזקה**
בעל תעודת חשמלאי מוסמך, עם נסיון של 3 שנים במלונאות.
★ **סגן שף**
★ **שף קונדיטור מקצועי**
★ **פקידת הזמנות**
עם נסיון קודם בעבודה
★ **מלצרים מקצועיים**
בדבר פרטים נא לפנות למנהל כח־אדם
טלפון 06732333

לאורים אביוני בע"מ
דרושים
1. **קבלני משנה להרכבת תקרות ומחיצות**
2. **מזכירה למשרה מלאה**
5 ימים בשבוע. שליטה מלאה באנגלית + הדפסה. רצוי ידע בהנה"ח, עיבוד תמלילים, יבוא ויצוא.
לפנות למשה 03-808490.

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, התשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

דרושים בחולון:
סגן שף
טבחים
★ העבודה בימי א'–ו'
אחראי ניקיון
★ העבודה בימי א'–ה' במשמרת לילה
בירושלים:
טבחים
★ העבודה בימי א'–שבת
אפסנאי למחסן מזון
★ העבודה בימי א'–ו'
בפרטים נא לפנות לגב' חוה
03-5592446–7

קופת חולים מכבי
דרושים
דרושים
למרפאת שיניים בבאר־שבע
1. **מנהל רפואי**, רופא שיניים בעל ותק של 5 שנים לפחות, למשרה מלאה.
2. **רופאי שיניים כלליים/מומחים** למשרות מלאות או חלקיות.
3. **שיננית.**
4. **סייעות מנוסות.**
בדבר פרטים נא להתקשר למנהלת רפואת השיניים לד"ר ש. בריק או מר ד. גז, לטלפון: 03-5103711

ל־טמפו
טמפו תעשיות בירה בע"מ
דרוש/ה
עורך(ת)־דין
מתחיל(ה) ללשכה המשפטית, בחולון,
לתפקיד עוזר היועץ המשפטי
המעוניינים מתבקשים להתקשר
לטל. 03-800131
קו פנימי 23 או 49

דמרוהב
דרושים
1. **מתכנת**
רצוי נסיון במחשבי VAX/VMS
2. **מפעיל**
לעבודה במשמרות.
למועמדים בעלי רצון להתמודדות עם אתגרים גדולים ויכולת עבודה עצמית מובטחים:
★ תנאים טובים
★ עבודה רבת ענין
המעוניינים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים וטלפון להתקשרות, לת.ד. 33023 תל־אביב 61330 עבור מחלקת מיכון.

להעשיות לכיש בע"מ
דרוש
מנהל שרות
דרישות התפקיד:
★ בעל הכשרה ונסיון מוכח במיכון חקלאי.
★ ידע ונסיון מקצועי רב בתחומים: מכונאות דיזל, הידראוליקה, ידע באלקטרוניקה, בחשמלאות רכב ומסגרות.
★ בעל כושר ארגוני וניהולי מוכח.
★ יכולת לנהל מו"מ עם לקוחות.
★ עדיפות לבעלי רקע וטיפול בציוד המיוצר ע"י החברה.
המעוניינים יפנו בכתב להעשיות לכיש בע"מ, ת.ד. 105 שדרות 80100 ולציין על המעטפה „מנהל שרות".

לברומגן
תל־אביב
דרושה
פקידת מכירות
למשרה חלקית
(ימים א'–ה' מהצהריים
יום ו' – בבוקר)
טל. 03-287963,
03-281760

לחברה גדולה
דרוש
איש מינהלה
לחצי משרה בבוקר + רכב
(רקע ברטוחי יתרון)
03-5743359

לחברת **אגיס** בע"מ
דרוש/ה
תעמלן/נית רפואי/ת
לכל אזורי הארץ
הכישורים הדרושים:
- רקע פרא־רפואי (תואר ראשון במדעי הטבע)
- ידיעת אנגלית ברמה אקדמית
- רשיון נהיגה
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 20087 ת"א 61200
המחלקה המדעית
רק מועמדים מתאימים יענו
סודיות מובטחת

רשות שדות התעופה בישראל
רשות שדות התעופה לישראל
לעבודה בטחונית בנמלי התעופה
אילת וירושלים
דרושים
יוצאי יחידות קרביות
בנתונים הבאים:
★ לוחמים בוגרי קורס פיקודי יוצאי יחידות שדה, לאחר שרות צבאי מלא;
★ 12 שנות לימוד;
★ עד גיל 27;
★ פרופיל 82 ומעלה (למרכיבי משקפיים – חובה עדשות מגע רכות);
★ תחילת העבודה מותנית במעבר קורס בשכר, אשר ייפתח בחודש אוגוסט 88;
תנאי שכר טובים למתאימים
ועדת קבלה לקורס־יתקיים בנמל התעופה בן־גוריון, מחלקת עובדים, בנין הטרמינל, קומה ג' חדר 312 בתאריכים 26.6.88, 28.6.88, בימים א,ג, בין השעות 10.00–13.00.
על הפונים להצטייד בתעודת זהות, פנקס מילואים, תעודת שחרור פנקס שבוי ושתי תמונות.
מועמדים אשר יימצאו מתאימים בועדת הקבלה, יידרשו לעמוד במבחן התאמה לתפקיד אשר ייערך בשלב מאוחר יותר.

לעבודה בטחונית בחו"ל
דרושים
קציני מילואים
נתונים נדרשים:
★ גילאי 32–21.
★ שירות מלא ביחידות שדה כלוחמים ומפקדים.
★ ידיעה טובה בשפה האנגלית ו/או בשפות אירופיות אחרות.
★ השכלה תיכונית מלאה לפחות.
★ כושר גופני טוב ובריאות תקינה.
המתאימים ייצאו לשליחות של כשנתיים בחו"ל.
(אפשרות לתעסוקה גם בארץ).
המעוניינים העומדים בכל הדרישות לעיל יפנו בכתב לת.ד. 39350 ת"א מיקוד 61392 עבור "ג.ד. בצרוף תולדות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מס' ת.ז. וטלפון.
– פונים מתאימים ייענו –

מכללת בית ברל
דרושה
לבורנטית למדעי הטבע
● הכישורים הדרושים:
– בוגרת ביה"ס ללבורנטים או מגמה ללבורנטים במקצועות: ביוטיקה, זואולוגיה, מיקרוביולוגיה וגנטיקה.
– רצוי רקע אקדמי B.Sc במדעי הטבע.
– עדיפות לבעלת נסיון קודם.
במסגרת התפקיד הדרוש עזרה במעבדות.
העבודה בהיקף של משרה מלאה.
המעוניינות העומדות בדרישות הנ"ל מתבקשות להגיש את מועמדותן, בכתב־יד, בצרוף תולדות חיים וצילומי תעודות עד לתאריך 5 ביולי 1988.
הכתובת: מבנן הטבע, בית־ברל מיקוד 44905.
המועמדות המתאימות יוזמנו לראיון.
● המעוניינות בפרטים נוספים מתבקשות לפנות לטלפון: 052-25155 קו פנימי 48.

כפר הנוער בן־שמן
לכפר הנוער בן שמן
דרושים
לשנה"ל תשמ"ט
1. **רכז הדרכה חטיבתי** – בעל תואר אקדמאי (ראשון לפחות) במדעי החברה או בחינוך, נסיון בעבודה דומה במשך 5 שנים לפחות, מגורים במקום חובה.
2. **רכז תרבות** – בעל ידע ונסיון בתחומים: בימוי, דרמה, יכולת בארגון ערבי תרבות ותוך עם תלמידים וארגון אירועים תרבותיים לכל האוכלוסיה.
מגורים במקום.
3. **רכז מוסיקה** – בעל השכלה מוסיקלית, כושר להקים ולנהל מקהלות, להקות זמר, תזמורת, ידע בנגינה על פסנתר לצורכי ליווי וכלים נוספים רצויים.
4. **מדריכים חברתיים** – בעלי השכלה תיכונית/על תיכונית ונסיון בהדרכת בני נוער.
מגורים במקום חובה.
5. **ספרן** – לשעות אחה"צ והערב, בעל נסיון בהוכנה.
6. **מורים** – לבית הספר התיכון ששנתו ... למשרה.
★ למתמטיקה, לחטיבה העל ★ לאנגלית ★ מדריך שלית.
המשרות הנ"ל מוצעות לנשים ולגברים כאחד.
על המועמדים לפנות אל: כפר הנוער בן שמן, מיקוד 71804 טלפון 08-220111
בין השעות 08.30–15.00.

נציבות שירות המדינה
מודיעה על
פרסום מכרז פומבי מספר 180
למשרת סגן/ית בכיר/ה לממונה על השכר והסכמי עבודה
ביחידת השכר והסכמי עבודה, ירושלים במשרד האוצר.
הדרגה: 10–12 של דירוג האקדמאים במדעי החברה והרוח.
דרישות המשרה: השכלה אקדמית (תואר ראשון) בכלכלה או במינהל עסקים.
נסיון של תשע שנים בעבודה דומה והתמצאות בתחומי השכר בשרות הציבור.
ידיעת השפה האנגלית.
פרטים נוספים, תיאור התפקידים אפשר לקבל בלשכה המרכזית של נציבות שירות המדינה, רחוב קפלן 3, ירושלים ת.ד. 91007 טלפון מספר: 02/63924.
בקשות בצרוף מסמכים יש להגיש על גבי טופס מדף 2115 (אותו אפשר להשיג בכל סניפי הדואר) ללשכה הנ"ל עד ליום כ"ב בתמוז התשמ"ח (7.7.88).

הזדמנות יוצאת דופן
להצליח בגדול!
אם את/ה שאפתן/ית, מתמיד/ה, חרוץ/ה ואוהב/ת לעבוד עם אנשים –
רשת סוכנויות ביטוח מובילה מציעה לך להצטרף לשורותיה, וללמוד מקצוע נדרש, מעניין ומשתלם!
למתאימים/ות תנתן הדרכה צמודה, תמיכה כלכלית עד להצלחה, אפשרות קידום לתפקיד נהולי ויכולת להשגת הכנסה גבוהה מאד!
גיל מעל 24, השכלה תיכונית לפחות ורצון בלתי מתפשר להצליח – הכרחיים.
מעניין אותך?
התקשר/י לעדי – טל. 630236, 03-630222
וקבע מועד לפגישה.

לחברה הפועלת באפריקה
דרושים
1. **מהנדס חשמל.**
2. **מהנדס מיזוג־אויר ואינסטלציה.**
– בעלי נסיון של 8 שנים בביצוע, תכנון ותמתור של מערכות גדולות, מיזוג־אויר מרכזי. – ידיעת אנגלית.
3. **הנדסאי/טכנאי חשמל.**
4. **הנדסאי/טכנאי מיזוג־אויר ואינסטלציה.**
– בעלי נסיון של 8 שנים בביצוע התקנות גדולות, שירות למערכות מיזוג־אויר מרכזי.
– ידיעת אנגלית.
המעוניינים, בעלי כישורים כנדרש, יפנו בכתב, בציון קורות־חיים ונסיון לת.ד. 2017, יבנה.

בית ספר תיכון כפרי
ויצ"ו שוצריה
נחלת־יהודה
מיקוד 75910
ראשון־לציון
דרושים
לשנת הלימודים תשמ"ט
1. **מדריכים חברתיים**
2. **אם בית**
בעלי השכלה מתאימה ונסיון קודם של 3 שנים
3. **אם בית מרכזית**
עם נסיון קודם מוכח והשכלה מתאימה בחינוך בלתי פורמלי.
כל המשרות הנ"ל מחייבות מגורים במקום.
4. **מורה לאנגלית**
בהיקף של ½ משרה.
5. **מורה לחקלאות וטבע**
½ משרה לחטיבת הביניים בעלי רשיונות הוראה.
על המעוניינים לפנות בכתב לפי הכתובת לעיל בצרוף קורות חיים מקומות עבודה קודמים ושמות ממליצים.

טמפו
BEER & SOFT DRINKS MANUFACTURERS
יצרני בירה ומשקאות קלים
טמפו תעשיות בירה בע"מ
למפעל בנתניה
דרושים
1. **עובדי ייצור/מפעילים**
★ לעבודה במשמרות
2. **מכונאי רכב**
★ בעל נסיון בעבודה על דיזל ובנזין
3. **מפעיל חדר מכונות**
★ בעל רקע טכני
★ עבודה במשמרות
4. **מכונאי אחזקה**
★ בעל נסיון בתעשיה
5. **פקיד/ת יבוא/יצוא**
★ שליטה מלאה בעברית ואנגלית כולל הדפסה
★ רצוי בעל/ת נסיון זהה בארץ או בחו"ל
●●● תנאים טובים למתאימים ●●●
המועמדים המתאימים יפנו טלפונית ל־053-58131, לכח־אדם.

מדינת ישראל
משרד החינוך והתרבות
אגף כח אדם בהוראה

ירושלים, ה' בתמוז התשמ"ח
20 ליוני 1988

הודעה מס' התשמ"ט/5 על
משרות ניהול פנויות

אגף כח אדם בהוראה מודיע על משרות ניהול פנויות של מנהלים בבתי־ספר יסודיים, בחטיבות הביניים ובבתי הספר המקיפים השש שנתיים לקראת שנת הלימודים תשמ"ט.
מן המועמדים נדרשים כישורים בתחומי ההשכלה הפדגוגית והאקדמית, הכשרה מיוחדת במינהל החינוך מינהל כללי וותק בהוראה של חמש שנים.
התכונות פרסמנו בפירוט בחוזר מנכ"ל מיוחד ד' שבט (התשמ"ח) פברואר (1988) נוהל מינוי מנהלים במוסדות חינוך רשמיים. המעוניינים להציג מועמדותם ימלאו טופס בקשה למשרת ניהול שאפשר לקבלו בכל לשכה מחוזית של משרד החינוך והתרבות. הטופס ימולא בשני העתקים: האחד יישלח אל מנהל המחוז שבו נמצאת המשרה הפנויה, והאחר אל המפקח על בית הספר שבו מועסק המועמד.

היום האחרון לקבלת בקשות בלשכות המחוזיות – יום שישי ט"ו בתמוז התשמ"ח (1 ליולי 1988)

רשימת המשרות

א. מחוז ירושלים – רחוב דוד המלך 18, ירושלים מיקוד 94101 טלפון 02-238211
1. ביה"ס המקיף שש שנתי „בית צפאפא" בבית צפאפא. 12 כיתות ז'–י"ב. כיתה אחת לחינוך מיוחד.
2. ביה"ס הממלכתי „עדיחו" בבית שמש. 9 כיתות א'–ו'.
3. חטיבת הביניים הממלכתית דתית „פירסט" בבית שמש. 7 כיתות ז'–ט'.
4. ביה"ס הממלכתי „ארזוף" בירושלים. 13 כיתות א'–ו'.
5. ביה"ס הממלכתי „ארנמייסי" בירושלים. 13 כיתות א'–ו'.
6. ביה"ס הממלכתי „בית הכרם" בירושלים. 17 כיתות א'–ו'.
7. ביה"ס הממלכתי „גילה ג'" בירושלים. 18 כיתות א'–ו'.
8. ביה"ס הממלכתי „גילה ד'" בירושלים. 11 כיתות א'–ו'.
9. ביה"ס הממלכתי דתי „נוה עציון בית" בירושלים. 7 כיתות א'–ו'. 3 כיתות ז'–ח'.
10. ביה"ס הממלכתי דתי „רמות 02" בירושלים. 12 כיתות א'–ו'. 4 כיתות ז'–ח'.
11. ביה"ס הממלכתי לחינוך מיוחד „אל אמלי" במזרח ירושלים. 5 כיתות א'–ח'.
12. ביה"ס הממלכתי לחינוך מיוחד „אל בכריה" במזרח ירושלים. 5 כיתות א'–ח'. ביה"ס חדש.
13. חטיבת הביניים הממלכתית „אל קדס לבנות" במזרח ירושלים. 12 כיתות ז'–ט'.
14. ביה"ס הממלכתי „בית חנינא בנים" במזרח ירושלים. 16 כיתות א'–ט'.
15. ביה"ס הממלכתי „סור בהר בנים" במזרח ירושלים. 26 כיתות א'–ט'. 2 כיתות מקדמות. 2 כיתות גן.
16. ביה"ס הממלכתי „סואחרה בנים" במזרח ירושלים. 25 כיתות א'–ט'. כיתת גן אחת.
17. ביה"ס הממלכתי „עיסאויה בנים" במזרח ירושלים. 12 כיתות א'–ו'. 2 כיתות גן.
18. חטיבת הביניים הממלכתית „מבשרת ציון" במבשרת ציון. 13 כיתות ז'–ט'. המשרה פנויה לשנה.
19. ביה"ס הממלכתי „מטלטי ב'" במעלה אדומים. 16 כיתות א'–ו'.

ב. מחוז המרכז – בית הדר דפנה, שד' שאול המלך 39, תל־אביב מיקוד 64928
טלפון 03-5435276
1. ביה"ס הממלכתי „בכר" באבן יהודה. 19 כיתות א'–ו'.
2. ביה"ס הממלכתי דתי „רמב"ם" בבית דגן. 6 כיתות א'–ו'. 2 כיתות ז'–ח'. כיתה אחת טיפולית. המשרה פנויה לשנה.
3. ביה"ס הממלכתי האזורי בבית חנן. 7 כיתות א'–ו'. 4 כיתות ז'–ח'. כיתה אחת ללקויי למידה. כיתה אחת טיפולית. המשרה פנויה לשנה.
4. חטיבת הביניים הממלכתית „אילוף" בבית השמונאי. 8 כיתות ז'–ט'. ביה"ס חדש.
5. ביה"ס הממלכתי „ויצמן" בבית יהושע. 10 כיתות א'–ו'. המשרה פנויה לשנה.
6. ביה"ס הממלכתי דתי „שחם" ע"י בית עריף. 7 כיתות א'–ו'. 2 כיתות ז'–ח'. 3 כיתות לחינוך מיוחד.
7. ביה"ס הממלכתי האזורי בבני עטרות. 11 כיתות א'–ו'. 3 כיתות ז'–ח'.
8. חטיבת הביניים הממלכתית בגדרה. 13 כיתות ז'–ט'.
9. ביה"ס הממלכתי „בן גוריון" בגן יבנה. 12 כיתות א'–ו'. המשרה פנויה לשנה.
10. ביה"ס הממלכתי דתי „אריאל" בגני תקוה. 7 כיתות א'–ו'.
11. ביה"ס הממלכתי „הלפיד" בהוד השרון. 25 כיתות א'–ו'.
12. ביה"ס הממלכתי „ביאליק" ביבנה. 12 כיתות א'–ו'. המשרה פנויה לשנה.
13. ביה"ס הממלכתי בכוכב יאיר. 12 כיתות א'–ו'. 6 כיתות ז'–ט'. המשרה פנויה לשנה.
14. ביה"ס הממלכתי דתי בכוכב יאיר. 6 כיתות א'–ו'. המשרה פנויה לשנה עם אפשרות הארכה.
15. ביה"ס הממלכתי „אהרונוביץ" בכפר מל"ל. 14 כיתות א'–ו'. המשרה פנויה לשנה.
16. חטיבת הביניים הממלכתית „אלוף" בכפר סבא. 18 כיתות ז'–ט'. המשרה פנויה לשנה.
17. ביה"ס הממלכתי „ארץ" בכפר סבא. 12 כיתות א'–ו'.
18. ביה"ס הממלכתי „השרון" בכפר סבא. 12 כיתות א'–ו'.
19. ביה"ס הממלכתי ע"ש „יצחק שדה" בכפר סבא. 18 כיתות א'–ו'. המשרה פנויה לשנה.
20. ביה"ס הממלכתי „קפלן" בנחלת יהודה. 6 כיתות א'–ו'.
21. ביה"ס הממלכתי לחינוך מיוחד „בבית הנחלים הממשלתי נס ציונה" בנס ציונה. 11 כיתות א'–ט'.
22. ביה"ס הממלכתי „הדר" בנס ציונה. 12 כיתות א'–ו'. 4 כיתות ז'–ח'.
23. ביה"ס הממלכתי דתי „רעות" בנס ציונה. 6 כיתות א'–ו'. כיתה טיפולית אחת.
24. ביה"ס הממלכתי „בארי" בנתניה. 24 כיתות א'–ו'. 9 כיתות ז'–ח'. המשרה פנויה לשנה.
25. ביה"ס הממלכתי „מרדוף" בפתח תקוה. 19 כיתות א'–ו'. 2 כיתות לחינוך מיוחד.
26. חוה לחינוך חקלאי בפתח תקוה. 41 כיתות א'–ו'. 60 כיתות ז'–ח'.
27. ביה"ס הממלכתי „יסודות" בפתח תקוה. 16 כיתות א'–ו'.
28. חטיבת הביניים הממלכתית דתית „ישורון" בפתח תקוה. 18 כיתות ז'–ט'. 2 כיתות מקדמות. המשרה פנויה לשנה.
29. ביה"ס הממלכתי „ביק"א" בפתח תקוה. 18 כיתות א'–ו'. 2 כיתות אורגניות.
30. ביה"ס הממלכתי „שיפר" בפתח תקוה. 18 כיתות א'–ו'.
31. ביה"ס הממלכתי „בית אור" בקדרון. 14 כיתות א'–ו'. 5 כיתות ז'–ח'. 2 כיתות לחינוך מיוחד.
32. ביה"ס הממלכתי דתי „אהל מאיר" בקרית עקרון. 9 כיתות א'–ו'.
33. ביה"ס הממלכתי דתי „סיני" בראשון לציון. 20 כיתות א'–ו'. 4 כיתות לחינוך מיוחד. המשרה פנויה לשנה עם אפשרות הארכה.
34. חטיבת הביניים הממלכתית „קרוף" בראשון לציון. 22 כיתות ז'–ט'. המשרה פנויה לשנה.
35. ביה"ס הממלכתי „רמז" בראשון לציון. 18 כיתות א'–ו'. 2 כיתות לחינוך מיוחד.
36. ביה"ס הממלכתי „רנגים" בראשון לציון. 8 כיתות א'–ו'. המשרה פנויה לשנה.
37. ביה"ס הממלכתי „יהודי" ברעננה. 12 כיתות א'–ו'.
38. חטיבת הביניים הממלכתית ברעננה. 6 כיתות ז'. ביה"ס חדש.
39. ביה"ס הממלכתי אזורי בתל מונד. 18 כיתות א'–ו'. 3 כיתות לחינוך מיוחד.

ג. מחוז הדרום – בית הממשלה – דרך הנשיאים – באר־שבע טלפון 057–663511
1. ביה"ס הממלכתי „הרי אילת" באילת. 16 כיתות א'–ו'.
2. ביה"ס הממלכתי דתי „ר"א" באשדוד. 3 כיתות א'–ו'.
3. ביה"ס הממלכתי „צאלים" בבאר שבע. 12 כיתות א'–ו'. 4 כיתות ז'–ח'. המשרה פנויה לשנה.
4. ביה"ס הממלכתי לחינוך מיוחד „צבר" בדימונה. 8 כיתות א'–ט'.
5. ביה"ס הממלכתי מאוחד בירוחם. 21 כיתות א'–ו'. המשרה פנויה לשנה.
6. ביה"ס הממלכתי דתי „תושיה" בכפר מימון. 9 כיתות א'–ו'. המשרה פנויה לשנה.
7. ביה"ס הממלכתי „אבישור" בערד. 14 כיתות א'–ו'.

ד. מחוז חיפה – רח' סנט לוקס 7, חיפה. מיקוד 35055 טלפון 04-562323
1. ביה"ס הממלכתי „שרת" באור עקיבא. 5 כיתות ז'–ח'. פירסום חוזר.
2. חוה חקלאית ממלכתית „גן כרמית" בכפר גליקס. 9 כיתות ו'. 3 כיתות ז'. המשרה פנויה לשנה עם אפשרות הארכה.
3. ביה"ס הממלכתי דתי „בית הילד" בפרדס חנה. 8 כיתות א'–ו'. ביה"ס בתוך מוסד ילדים. משרה משולבת עם המוסד.
4. ביה"ס הממלכתי דתי „נעו"ם" בקרית אתא. 9 כיתות א'–ו'.
5. ביה"ס הממלכתי „נתיבים" בקרית חיים. 13 כיתות א'–ו'.
6. ביה"ס הממלכתי דתי „יבנה" תב"ד בקרית טבעון. 6 כיתות א'–ו'. המשרה פנויה לשנה.
7. ביה"ס הממלכתי „רמניב" בקרית טבעון. 13 כיתות א'–ו'.
8. ביה"ס הממלכתי „זבולוני" ברכסים. 7 כיתות א'–ו'. כיתה אחת טיפולית. המשרה פנויה לשנה.

ה. מחוז הצפון – בית הממשלה, נצרת עלית. מיקוד 16000 טלפון 06-572960
1. ביה"ס הממלכתי דתי באליקים. 6 כיתות א'–ו'. כיתה אחת טיפולית.
2. ביה"ס הממלכתי בקיבוץ אפיקים. 7 כיתות א'–ו'. 2 כיתות ז'–ח'.
3. ביה"ס הממלכתי בבצת. 10 כיתות א'–ו'. המשרה פנויה לשנה עם אפשרות הארכה.
4. חטיבה לגיל הרך בגבעת אלה. גן + 2 כיתות א'–ב'.
5. ביה"ס הממלכתי בתל־אג'רה. גן + 6 כיתות א'–ו'.
6. ביה"ס הממלכתי דתי „תחכמוני" בטבריה. 16 כיתות א'–ח'. כיתה טיפולית אחת. המשרה פנויה לשנה.
7. ביה"ס הממלכתי ביאנוח. 12 כיתות א'–ו'.
8. ביה"ס הממלכתי בכברי. 6 כיתות א'–ו'. פירסום חוזר.
9. ביה"ס הממלכתי דתי „מוריה" בכרמיאל. 11 כיתות א'–ו'. 2 כיתות ז'–ט'. המשרה פנויה לשנה עם אפשרות הארכה.
10. ביה"ס הממלכתי דתי בקיבוץ לביא. 16 כיתות א'–ו'. המשרה פנויה לשנה. פירסום חוזר.
11. חטיבת הביניים הממלכתית דתית במעלות. 4 כיתות ז'–ח'. פירסום חוזר.
12. ביה"ס הממלכתי בקיבוץ סאסא מרדכי. 6 כיתות א'–ו'. פירסום חוזר.
13. ביה"ס הממלכתי בגין. 8 כיתות א'–ח'. פירסום חוזר.
14. ביה"ס הממלכתי דתי „ארבל" בנצרת עלית. 6 כיתות א'–ו'. כיתה אחת טיפולית. המשרה פנויה לשנה עם אפשרות הארכה.
15. ביה"ס הממלכתי „כרמל" בנצרת עלית. 11 כיתות א'–ו'.
16. ביה"ס הממלכתי בקיבוץ עין זיוון. 6 כיתות א'–ז'.
17. ביה"ס הממלכתי דתי „תוחלת" בעפולה. 3 כיתות א'–ו'. 6 כיתות ז'–ט'.
18. ביה"ס הממלכתי דתי „יבנה" בקרית שמונה. 6 כיתות א'–ו'. המשרה פנויה לשנה עם אפשרות הארכה. פירסום חוזר.
19. ביה"ס הממלכתי בשומרה. 5 כיתות א'–ו'.

ו. מחוז תל־אביב – בנין הדר־דפנה, שד' שאול המלך 39, תל־אביב.
טלפון 03-5435406
1. ביה"ס הממלכתי דתי „מירון" בתל־אביב. 6 כיתות א'–ו'. 2 כיתות לחינוך מיוחד.

הלוח הכללי | ידיעות אחרונות | הלוח הנפוץ ביותר | זה דבר ראשון בבוקר

לתעשיה הצבאית
אזור חיפה
דרושים
נהגים מקצועיים
בעלי רשיונות נהיגה לאוטובוס וגורר נתמך (סמיטריילר)
בעלי נסיון בעבודה של 3 שנים
המתאימים יפנו בכתב בצירוף קורות חיים וצילום הרשיונות המתאימים לת.ד. 437 חיפה מ. 31003 לציין מס' ת. זהות.

פיברן – מפעל לייצור מתקני משחקים
דרושים:
מסגרים, רתכים, נגרים ומנהל מסגריה
053-698317, 053-698871

לעיתון יומי גדול
באיזור אשדוד קרית גת
קרית מלאכי ואשקלון
דרושים/ות
מקדמי מכירות
עדיפות לבעלי ניסיון. תנאים טובים
ואפשרויות קידום למתאימים/ות
לקביעת ראיון טל' 08-525561

למפעל יצוא ברזל בנין
דרוש
מכונאי ראשי
★ נסיון 3–5 שנים במפעל תעשייתי.
★ רקע אקדמאי מתאים.
★ רצוי ידע בחשמל והידרנך.
★ נסיון באירגון מחלקת אחזקה במפעל.
★ ידיעת השפה האנגלית.
תנאים טובים למועמד המתאים
נא לפנות בכתב לת.ד. 6825 אשדוד או טלפונית 08-561001 לחנה או גדי.

דרוש חשב
למוסד ציבורי בתל-אביב
דרוש חשב
בעל נסיון לחצי משרה.
לפרטים נא לפנות
לטלפון 03-614281.

לרשתות שיווק במרכז הארץ
דרוש/ה
סדרן/ית
אחראי ונמרץ בעל רכב
אפשרי פנסיונר/ית
בדבר פרטים נא לפנות למר יעקובי רח' החשמל 1 תל-אביב בין השעות 14.00 – 16.00

מנהל חשבונות
אם הקידום חשוב לך
בוא למנפאואר
במנפאואר אתה עובד, באופן טבעי, בתחומים רבים ומגוונים ורוכש מיומנות מקצועית, מגוונת, בפרק זמן קצר מהמקובל. לכן, אם הקידום חשוב לך. עשה כמוני, הצטרף למנפאואר.
משרד ראשי: ת"א בן יהודה 12 טל' 03-298877

MANPOWER מנפאואר
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
תל-אביב: 03-298877, ירושלים: 02-233436, חיפה: 04-530051, באר-שבע: 057-79523, רחובות: 08-473734, חולון: 03-847218.

בואו ל'משרדיות' שלנו ברחבי הארץ

פתח-תקוה
רח' ההגנה 16, טל. 03-9301913
- מדפיסות טובות א/ע על מסוף IBM עבודות פקידות קלות. רצוי בעלות סוג בטחוני
- מנהל חשבונות סוג 3 עצמאי עם נסיון בהנה"ח ממוחשבת, ידע בנהול מלאי, תזרים מזומנים, תכנון ונהול כספים
- קלדניות מנוסות בהנה"ח
- מעבדות תמלילים על א"ב עברית
- מנה"ח סוג 2 על תכנת חשבשבת נסיון מוכח עם המלצות.
- סגן / סגנית מנהל מחלקת יצוא רצוי נסיון בשטח הטכסטיל, אנגלית טובה, הכרות של דוקומנטים. עד גיל 40.

חולון
רח' וייצמן 30, טל. 03-849321
- מזכירה בכירה – נסיון בנהול משרד, אנגלית ברמה גבוהה, דיבור והדפסה נסיון על מעבד תמלילים, 6 י"ע, משרה מלאה, חולון.
- מזכירה רפואית – תעודה ונסיון הכרחיים, עבודה בשעות אחה"צ, 5 י"ע.
- פקידה הנה"ח – נסיון בחשבשבת ובהוצאת חשבוניות חובה, 6 י"ע א'-ה' 08:00-15:00 ביום ו' עד 12:00, עבודה קבועה, חולון.
- כתבנית עברית/אנגלית – נסיון על מעבד תמלילים איינשטיין, אנגלית ברמה גבוהה, 6 י"ע, משרה מלאה, חולון.
- מרכזנית טלקס – בעלת הופעה ונימוסים, ידע באנגלית. עבודה במשמרת בוקר, 6 י"ע, חולון.

נתניה
רח' שטמפר 15 (מעל בייס רמה).
טל. 053-332177
- מזכירות יבוא – יצוא, ידע בדוקומנטים, שליטה טובה באנגלית, הדפסות על מעבד תמלילים, למשרה מלאה 6 ימי עבודה בשבוע לעבודה קבועה, תנאים מצוינים.

- קלדניות מנוסות, ידע בתוכנת חשבשבת לעבודה קבועה במשרה מלאה, נתניה, הרצליה.
- מרכזניות יוצאות צבא לעבודה בשעות 06:00 - 14:00 5 ימי עבודה בשבוע.
- כתבניות עברית ו/או אנגלית מנוסות לתקופות קצרות וממושכות.
- מזכירה + מעבד תמלילים + ידע בהנה"ח, לחודה.

תל-אביב
ככר אתרים 134, טל. 03-202460
- מזכירה עברית בכירה, לעבודה מגוונת תחת לחץ, יכולת נסות, הדפסות מעולות על מכונה ו/או על מעבד תמלילים, רצוי מעל גיל 35, העבודה במשרה מלאה ועם אפשרות לשעות נוספות. 6 ימי עבודה בשבוע, בתל-אביב.
- מזכירה אנגלית - בכירה, למחלקת יצוא, ידע בעברית רצוי, לנהול התכתבות באנגלית, רצוי מעל גיל 30, העבודה במשרה מלאה 6 ימי עבודה בשבוע בתל-אביב.
- פקידת יבוא, מעקב אחרי תיקי יבוא, ידע בהדפסות בעברית ובאנגלית + טלקס עבודה במשרה מלאה, 6 ימי עבודה בשבוע בתל-אביב.
- מזכירה בעברית + הדפסה על מעבד תמלילים, וורדסטאר 5,4,18 ימי עבודה בשבוע בשעות 7:30 – 17:00 (אפשרי בשעות 10:00 – 17:00) לתקופה ממושכת.
- קלדניות הנה"ח לעבודות לתקופות קצרות וממושכות
- מעבדות תמלילים עברית ו/או אנגלית על תוכנות וורדסטאר, א"ב, איינשטיין, DCF, תמר, טעם, לתקופות קצרות וממושכות.

סופר תקשורת
RS שרותי כח אדם
החברה המובילה בתחום התעסוקה

לחברת מזון מובילה בתחומה
דרוש
מנהל מחסן הפצה
לסניף בירושלים
כישורים נדרשים:
★ כושר ארגון וניהול מוכח
★ יכולת עבודה בתנאי "לחץ"
★ יכולת הפעלת צוות נהגים וצי רכב לחלוקה
★ גיל 30–45
★ רשיון נהיגה
שעות העבודה מעל למקובל
מועמדים מתאימים, תושבי ירושלים, יפנו בכתב יד תוך פירוט קורות חיים לת.ד. 1993 ת"א 6101, עבור "מנהל מחסן הפצה" (בגי).

אי.די.אל. בע"מ – ירושלים
תעשיה עתירת מדע בתחום דיאגנוסטיקה רפואית
דרוש למעבד המו"פ
חוקר בכיר בדרגת PH.D.
לניהול יחידה לנוגדנים מונוקלונאלים
★ ידע מעשי בכל שלבי ההפקה של נוגדנים מונוקלונאלים – הכרחי.
★ נסיון מוכח של הפקת לפחות 5 נוגדנים מונוקלונאלים – הכרחי.
★ נסיון בתעשיה – רצוי.
5 ימי עבודה בשבוע
מועמדים בעלי כישורים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב ולשלוח קורות חיים, למחלקת כח אדם, ת"ד 5577 ירושלים 91054, או ישירות לד"ר יורם גורסקי: בעבודה 02-818041, בבית 02-865849, בערב.

לעמותת "ירדן"
דרוש
מנכ"ל
לבית-הספר התיכון המקיף האזורי "ירדן"
בעל תואר אקדמי ונסיון במנהל (רצוי מנהל חינוכי).
ינתנו תנאים מועדפים.
בדבר פרטים נא לפנות לטובה כהן מחלקת חינוך, מועצה אזורית בקעת-הירדן טל' 02-941434, 02-941234/5/6.

דרושים
קבלני שלד
עם ציוד לבניית בתים פרטיים, באזור בית-אריה בעבודה רצופה
טלפון: 03-841834

נשיונל סמיקונדקטור National Semiconductor
המרכז הטכנולוגי למיקרואלקטרוניקה שבמגדל העמק ממשיך בקליטת עובדים מעולים.
למחלקת פיתוח דרושים:
פיסיקאים/מהנדסי אלקטרוניקה
משרה 2107
לתפקידי מהנדסי פיתוח תהליכי VLSI
תאור התפקיד:
- פיתוח ואפיון רכיבי VLSI
- פיתוח, אינטגרציה ואפיון של תהליכי ייצור מתקדמים למעגלי VLSI CMOS

כישורים נדרשים:
- מהנדסי אלקטרוניקה/פיסיקאים בעלי ידע ונסיון במיקרואלקטרוניקה
- סטודנטים מצטיינים המסיימים לימודיהם השנה.

תיתכן נסיעה לחו"ל לצורכי השתלמות
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים, תעודות וציונים אל: נשיונל סמיקונדקטור ישראל בע"מ ת.ד. 619 מגדל-העמק 10556 עבור מחלקת כח אדם, לציין את מס' המשרה וטלפון להתקשרות.

עבודה עכשיו
תל-אביב, טל' 03-298877
בן יהודה 12, א'-ה' 08.00-14.00
למחלקה הטכנית
דרושים:

מלחימות/מחווטות
מלחימים/מחווטים שנתיים נסיון לפחות. ידע בתקנים צבאיים. יוצאי במצ"א יתרון לעבודה ממושכת באזור ר"ג.
מבקר/ת איכות ויזואלי שלש שנות נסיון לפחות. ידע בתקנים צבאיים, קריאת שרטוטים חשמלי לפרויקט ממושך באזור ר"ג.
הנדסאי/ת אלקטרוניקה נסיון של 3–4 שנים בתעשיה. רצוי רקע אנלוגי במכונות תעשייתיות בתחום הפיתוח ותיאום יצור. לפרויקט ממושך במפעל עתיר ידע באזור הרצליה
יוצאי צבא — לעבודה בהתקנת צנרות באזור הרצליה, לפרויקט זמני בתקופת הקיץ. בשכר גבוה.
כתב/ת טכני רקע בתחום האלקטרוניקה לעריכת וכתיבת פרוספקטים בתחום האפליקציות, שפת אם אנגלית. לעבודה באזור הרצליה.
מבקר/ת איכות ויזואלית לבקורת על מעגלים ערומים באזור ת"א.
כרסם C.N.C. בעל ידע בתכנות לעבודה ממושכת באזור ת"א.
שרטט/ת הנדסה אזרחית ידע ונסיון בעפר, כבישים ומבנים לעבודה בת"א.
מפעיל בונדר חצי אוטומטי לעבודה ממושכת באזור ת"א

למחלקה המשרדית
מרכזנים/יות
בעלי נסיון בוגרי תיכון, לאחר שרות צבאי, ליום מלא, לעבודות מגוונות לתקופות קצרות וממושכות.
MANPOWER מנפאואר החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
יותר טוב מנפאואר
ADMARK

דרושה
מזכירה נבונה ומוכשרת
לניהול משרד. משרה מלאה
★ ידיעה מושלמת באנגלית (רמה של שפת אם)
★ גיל 40–45 נשואה
★ מגורים ר"ג גבעתיים
★ הדפסה: עברית אנגלית
★ מסוגלת לעבוד בלחצים
לפרטים נא לפנות לטל' 5714335 בשעות 17.00–21.00

לחברת בניה הפועלת בנהריה
דרוש
מהנדס ביצוע
או **מנהל עבודה בכיר**
לתפקיד מנהל סניף
עדיפות לבעלי נסיון בנהריה
להתקשר בשעות הבוקר
טלפון 04-330211

לחברת בניה
דרוש
מהנדס ביצוע בכיר
גיל 35–45, 8 שנות נסיון לפחות
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 514 ת"א 61004 עבור "מהנדס"

למוסד ציבורי גדול
במרכז הארץ – דרוש
דפס מקצועי
למכונות דפוס מולטיליט.
בעל ניסיון של שלוש שנים לפחות וכושר ניהול צוות עובדים. לאחר שירות צבאי.
נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים לת.ד. 7093 מודעה מס' 571
פונים מתאימים ייענו.

לחברה פרטית בענף הבניה
דרוש
כלכלן
ניסיון בענף הבניה וניסיון מוכח במחשבים אישיים.
קורות חיים – נא לשלוח לת.ד. 126 גבעתיים מיקוד 53101 עבור "כלכלן". סודיות מובטחת.

מפעל להזרקת פלסטיק וייצור תבניות
מעונין בהצעות עבודה
03-5369058

לחברה גדולה
דרוש
איש מינהלה
לחצי משרה בבוקר + רכב (רקע פרסומי יתרון)
03-5743359

דרוש ל"אלפא – נתי" מחשבים ותקשורת בע"מ
איש מכירות
לאולם התצוגה
עם נסיון בשיווק מחשבי P.C. והכרת השוק.
תנאים טובים למתאימים
03-224884, 03-204706

דרוש בחיפה
משווק
להגדרות מבע
053-346028
03-7524883 לאבי

איש מכירות בתחום הצילום
ניסיון מוכח והמלצות.
שכר יסוד + אחוזים
לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 3165 קרית מוצקין

לכביר מעליות בעפולה
דרושים
★ מרכיבי מעליות
★ עוזרים להרכבת מעליות
★ בלתי מקצועיים לעבודה במסגרייה
טלפון 052-448212

איגוד ערים לאיכות הסביבה איזור אשדוד – חבל יבנה
דרוש/ה
רכז/ת הסברה וחינוך סביבתי
במשרה מלאה.
תאור התפקיד: הקמת מרכז לחינוך סביבתי, הוצאת חומר רקע ופרסומים בנושאים סביבתיים, הדרכת סיורים, ארגון והפעלת מערך הסברה לצבור, ארגון השתלמויות וימי עיון, ריכוז פעילויות התנדבות והקמת מרכז למידע סביבתי.
דרישות המשרה: נסיון בהוראה בהדרכת מורים, יכולת יצירת מגע עם גופים צבוריים ועם הציבור הרחב, יכולת הבעה בכתב ובעל-פה, כושר ארגוני, בעל/ת רכב.
את ההצעות יש לשלוח עד יום ו' 8.7.1988 למשרדי איגוד הערים ת.ד. 799 אשדוד 77106
יש לצרף קורות חיים, מכתבי המלצה ותעודות על השכלה.
פרטים בטל: 08-521478
צביקה שמר, יו"ר האיגוד

לאופנת נינה
דרוש **סוכן**
עם נסיון, בעל רכב
לאזור הצפון
לילנבלום 17 ת"א 03-656829

למוסד כספי דרוש
חשב
רו"ח בעל נסיון של 5 שנים בתחומים הבאים:
★ ניהול כספים ★ ניהול צוות עובדים
★ שליטה במערכת חשבונות ממוחשבת
נא לפנות בצרוף תולדות חיים ופירוט נסיון בעבודה לת.ד. 14067 תל-אביב
סודיות מובטחת

APA אפא הנדסה
טל' 04-575780 • ת.ד. 117, טירת הכרמל 30–250
העבודה במצר מפיתוח ליצור
1. **מהנדס רכיבים** – בעל ניסיון וידע בכתיבת מפרטי בדיקה לרכיבים אלקטרו מכניים: מחברים מפסקים חוטים וכבלים.
2. **מהנדס רכיבים אלקטרוניים** – בעל ניסיון בעבודת Cross Reference של רכיבים.
3. **מהנדס אלקטרוניקה** בעל ניסיון בתכנון שנאי תמסורת לתקשורת – ליעוץ ותמיכת מפרטים.

כל המשרות באיזור המרכז.
קורות חיים וניסיון יש לשלוח אל: ת"ד 117 טירת הכרמל 30250.

למתנ"ס באר-יעקב
דרושים:
1. **רכז נוער וספורט** מדריך/ת מוסמך/ת או מורה ומעלה נסיון מוכח
2. **מדריך/ת נוער** הכשרה בתחום ההדרכה. נסיון מוכח
3. **רכז/ת תרבות וחוגים** בעל/ת אוריינטציה בעבודה קהילתית. בעל/ת הכשרה אקדמאית או אמנות מתאימה. נסיון מוכח

נא לפנות בכתב יד למתנ"ס רח' עוזיאל 13 באר-יעקב. טלפון 08-246058 בצירוף המלצות ותעודות המעידות על נסיון והשכלה

דרושים
מקדמי מכירות
בענפי שיווק ותקשורת
★ **אנשי מכירות**
★ **מרכז/ת פרוייקטים**
על המועמדים להיות בעלי נסיון ובעלי יכולת ליצירת קשר עם גורמים מהדרג הבכיר בסקטור הציבורי, הפוליטי והעסקי.
לפרטים נוספים נא להתקשר: 331936, 331986, 332062, 03-332991 (לשרה).

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה
התשמ"א 1981

לחברה תעשייתית קטנה בת"א
עוזרת מנהלית למנכ"ל
התפקיד כולל:
הקמה וניהול משרד החברה
ביצוע מטלות שונות לפי הצורך.
הכישורים:
- השכלה תיכונית לפחות, השכלה אקדמאית – יתרון.
- נסיון בעבודות אדמיניסטרטיביות.
- ידיעת השפה האנגלית ברמה טובה.
- ידע בתהליכי יבוא יצוא – יתרון.

★ מקום העבודה: ק. המלאכה ת"א.
★ 5 ימי עבודה בשבוע (07.30–16.00).
לקביעת ראיון נא להתקשר מיום א' בין השעות 08.00–13.00 לטלפון 03-321181

ספרימקס בע"מ
שדרות
למפעלנו אשר בהקמה
דרוש/ה
מנהל/ת ייצור
כישורים דרושים:
★ בוגרות תעשיה וניהול.
★ נסיון מעשי בקונפקציה.
★ נכונות לעבודה מאומצת.
עזרה בדיור בקרית גת או בשדרות מובטחת.
על המעונינים לפנות בכתב יד למחלקת כח אדם ת.ד. 120 קרית גת מיקוד 82000 עבור מנהל יצור

למפעל פלסטיק
באזור התעשיה ראשל"צ
דרושים
מכונאי אחזקה
בוגרי בי"ס מקצועי תלת שנתי לפחות בעלי רקע מעשי בהידראוליקה ופנאומטיקה.
מלגזן למשמרות
בעל נסיון של שנה אחת לפחות
מפעילים
לציוד אוטומטי חדיש – למשמרות
10 שנות לימוד לפחות.
הדרכה תינתן במקום.
לקביעת ראיון לפנות לכח אדם טל' 03-9612919

המועצה המקומית **אור-יהודה**
הועדה המקומית לתכנון ובניה
אור-יהודה–אזור
דרוש
הנדסאי / טכנאי
בנין או אדריכלות
לעבודה בתפקידי רישוי ופיקוח במסגרת הועדה לתכנון ובניה אור-יהודה–אזור.
★ רצוי בעל רכב אישי.
★ תנאים טובים למועמד המתאים.
בא לפנות אלינו בצירוף קורות חיים בכתב יד, למזכירות מועצת אור יהודה עד לתאריך 15.7.88.
יצחק בוכובזה, עו"ד
ראש המועצה

למושב פצאל בבקעת-הירדן
דרוש
מרכז משק
בעל נסיון
★ מגורים במקום ★ משכורת בהתאם לכישורים.
טלפון: 02-941130 בשעות 8.00–12.00 והערב 02-941273.

כתבנית למעבד תמלילים!
מזכירה דו-לשונית!
מגיע לך
תיק-ים במתנה
אם יש לך שנתיים נסיון לפחות, חבר מציעה לך עבודה מעניינת במשרה מלאה ומעניקה לך תיק-ים מדליק במתנה.*

צלצלי למחלקה המשרדית של חבר עוד היום טל. 03-5101420
*כפוף לתנאי המבצע
◆ **מעבדות תמלילים מנוסות** עברית/אנגלית IBM PC, א–ב, אינשטיין + WORDMILL + "לניר".
◆ **כתבניות עברית מנוסות** - ידע בהדפסת טבלאות - לעבודה מיידית.
◆ **דיילות מנוסות** - (12 שנות לימוד + בגרות עיונית) הופעה נאה - מידית - שעות גמישות - נסיון קודם חובה.

חבר
חברה לשרותי כח אדם
ת"א, בניין מגדלור בן יהודה 1, טל. 03-5101420.
ראשל"צ, טל. 03-9666208, 9666139 ירושלים, 02-234265-6-7
חיפה, טל. 663966, 04-667267 שעות הקבלה 08:00-18:30
לעבוד בחבר · להרגיש בבית

ארגן אלקטרוניקס בע"מ
בגבעתיים
דרושה
פקידה כתבנית
רצוי ידע במעבד תמלילים
למשרה מלאה
לאחר שרות צבאי
לקביעת ראיון נא לפנות לזהבה טל. 03-5712288

איתם איגוד מועמדים
עבור לקוחותינו
חברה ליבוא ושיווק בת"א
דרושה
פקידת מכירות
קשר טלפוני עם לקוחות לקבלת הזמנות, הזנת המחשב בפרטי ההזמנות ומעקב אחרי ביצוע, קשר עם המחסן, הוצאת חשבוניות.
על המועמדת להיות בעלת יוזמה, אדיבה, מסודרת ומסוגלת לעבוד גם בתנאי לחץ.
נא להתקשר לגב' חוה רודניק בימים א'-ה' בשעות 10.00-14.00 טל' 052-576676
רח' סוקולוב 58, הרצליה, 46380 טל: 052-576676
הכתובת למזכירות בכירות

לעבודה בעיתון הנשים הגדול במדינה!
אשת מכירות מעולה

למפעל מזון באזור המרכז
דרוש
מנהל מחסן
★ בעל נסיון בניהול מחסנים.
★ תינתן עדיפות ליוצאי חיל אויר.
★ תושב גוש דן.
נא לפנות בכתב יד בפירוט קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 31318, תל-אביב.
המודעה מיועדת לבני שני המינים.

אופטיקנה
דרושים/ות לנו
■ אופטומטריסטים
■ אופטיקאים
■ מוכרים מנוסים בענף
לפנות מיום א' לטל: 03-5460445

هكذا من الأصل

مكان الأمل

עיריית נתניה

מכרז חיצוני מס' 88 / 35 למשרה של:

מזכיר / ה וחשב / ת
אגף הנדסה ותשתית

מתבקשות הצעות למשרה של מזכיר/ה וחשב/ת אגף הנדסה ותשתית.

תאור התפקיד:
מהול ואחריות בנושא כח־אדם ותקציב האגף.

הכישורים הדרושים:
א. השכלה של 12 שנות לימוד לפחות, רצוי השכלה אקדמאית.
ב. ידע ונסיון בנושא כח־אדם.
ג. כתשר נהול מר"מ.
ד. רצוי נסיון פיקודי בצה"ל.
ה. ידיעת השפה העברית על בוריה.
ו. גיל עד 45 שנים.

הדרגה המוצעת:
מקבילה למשרה של מנהל מחלקה, 8–11 בסולם הדרוג של האקדמאים יט"ו־ר"ב (אישית) בסולם הדרוג האחיד.

טפסים להצעות מועמדים, בצרוף קורות חיים בכתב יד המועמד/ת והמסמכים הנדרשים יש להגיש למחלקת המנגנון, עד יום שלישי, כ' תמוז תשמ"ח (5.7.88).

את הטפסים ניתן לקבל במזכירות העירייה, רח' תל־חי 8, נתניה.

יואל אלרואי
ראש העיר

ג ל א ג ר ף ב ע " מ

חברת לפיתוח וייצור ציוד גרפי מתקדם

דרוש

תכנת

בעל נסיון של 5 שנים
כולל עבודה עם משפחת IBM-PC

בתחומים
C, ASM
DOS, BIOS
GRAPHICS
H/W INTERFACE

נא לפנות טלפונית לנחמה 08-595488
או לת.ד. 80 גדרה מיקוד 70750

לקבוץ בצפון
דרוש

רופא שיניים

בוגר אוניברסיטת ירושלים או ת"א עם נסיון של 3 שנים לפחות. ליומיים בשבוע.
לטלפן במשך היום 7.00–14.00 06-947512
בשעות הערב ובשבת 06-947696

אם את מחפשת

פעילות אינטנסיבית ואם יש לך זמן וכח לעבוד יום ארוך (14 שעות ביממה) – אבלנו תמצאי אפשרות להוכיח את עצמך בניהול פרוייקט מיוחד, בחודש הקיץ. אם תצליחי – ואם תרצי – תמשיכי איתנו לפרוייקטים נוספים.
עדיפות לקצינות ניהול / מבצעים.
נא לטלפן ל־03-5711095 מיום שישי אחה"צ (לא בשבת).

למשרד שמאים דרוש

שמאי אלמנטרי בכיר

לניהול המחלקה האלמנטרית
רכב, שכר גבוה ו/או אחוזים
(מספר עבור מיקח על שמאים נוספים)
03-5741080 ובערב 03-293481
– סודיות מובטחת –

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, התשמ"א 1981

לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

האגודה לתכנון ולפיתוח שירותים למען הזקן בישראל
אשל
דרוש/ה:

מנהל מרכז השתלמויות בנושאי זיקנה

תיאור התפקיד: ניהול המרכז, ריכוז וארגון קורסים והשתלמויות בנושא זיקנה לעובדים עם זקנים.
מקום העבודה: תל השומר.
דרישות המשרה: השכלה באחד מהתחומים הבאים:
• חינוך – (עדיף השכלה מבוגרים) עבודה סוציאלית, מדעי ההתנהגות, סיעוד.
• נסיון בפיתוח ובביצוע מערכת השתלמויות מורכבת.
• יוזמה ומחויבות לתוכניות חדשות.
• ידע בנושא זיקנה ויתרון בקשרים.
• יכולת אדמיניסטרטיבית וארגונית טובה.
• נכונות לעבודה בשעות בלתי שגרתיות ונסיעות ברחבי הארץ.
תשובה בצירוף קורות חיים, נסיון והמלצות לאשל ת.ד. 3489 ירושלים – 91034 עד 10.7.88.

לחברה גדולה בענף מוצרי צריכה
דרושים/ות

משווק / ת

הכישורים הדרושים:
• נסיון קודם במכירות ובשיווק.
• בעל/ת השכלה מתאימה בשיווק – רצוי אקדמאי/ת.
• בעל/ת כושר ניהול משא ומתן – ושכנוע.
• הופעה מתאימה.

– העבודה באיזור המרכז –

מנהל / ת חשבונות

• סוג 3.
• נסיון 5 שנים.
• נסיון בטיפול בבנק.
• נסיון בהתאמות – לקוחות, בנקים.

– העבודה באזור תל־אביב –
– תנאים טובים יוצעו –
– למועמדים המתאימים –

נא לפנות בכתב לת.ד. 1423, חיפה מיקוד 31013, ולציין המשרה המבוקשת.

לחברה גדולה בשרון
דרוש
מנהל
עבודה
עם נסיון רב בעבודות גמר, רצוי במבנה ציבורי ומסחרי.
נא לפנות בכתב לת.ד. 33833 חיפה.

מועצה מקומית קריית המחלקה לשירותים חברתיים
דרוש/ה

עובד/ת סוציאלי/ת

לפרוייקט יחודי בתחום הטיפול בגמילה מסמים.
• עדיפות לבעלי נסיון בתחום הטיפול המשפחתי.
• שעות עבודה לא שגרתיות.
לפרטים נוספים נא לפנות לרפאל וידר. בטלפונים: 053-697548, 697111, 699004.

לחברת אי.פי.אס בע"מ יבואנים ומפיצים מוצרי אלקטרוניקה, דרושים:
1. סוכני מכירות לאזור המרכז.
2. מזכירת מכירות
טלפון: 03-234455

המכללה הדתית לחינוך בגבעת וושינגטון
ד.נ. שקמים, מקוד 79860
דרושים:

א. מרכז חינוך חברתי ומרכז הפנימיה בעל נסיון ובעל כושר ארגון. מגורים במקום חובה.

ב. מורים במשרות חלקיות למחשבים, לאנגלית ולמדעי הטבע.

בעלי ניסיון שעסקו בהכשרת מורים יפנו לטלפונים: 08-625313, 08-625488

קיבוץ מסילות מחפש

אחות מוסמכת

לכניסה לעבודה מיידית.
רצוי רווקה או עם ילדים מגיל גן ומעלה
טלפון בשעות 07.00–13.00 06-580400
בשעות 16.00–22.00 06-580203

מנהלים בע"מ

איתור ומיון מנהלים ועובדים בכירים

לחברה תעשייתית גדולה בצפון הארץ
דרושים

מנהל הנדסת יצור

מהנדס תעשיה ונהול, בעל נסיון של מספר שנים לפחות בתחום הנדסת יצור בתעשיה, לתפקיד דינמי ועצמאי, המציע אפשרויות קידום לעתיד.

כלכלן מפעלי

אחריות לנושאי תמחיר, תקציב, בדיקות כדאיות ובקרה מפעלית. מועמד מתאים יהיה בעל השכלה בכלכלה או בהנדסת תעשיה ונהול (התמחות בכלכלה), עם כשורים גבוהים, יוזמה ומרץ, אשר יוכל להתקדם בעתיד לתפקידי נהול.

המועמד המתאים יפנה בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון בעבודה אל "מנהלים" ת.ד. 4665 תל אביב 61046.
סודיות מובטחת

MENAHALIM LTD.
EXECUTIVE RECRUITMENT AND SELECTION

דרוש

מנהל עבודה ויצור

לגריה עם 30 עובדים
עם נסיון בעבודות צבוריות ומכרזים.
טלפון: 03-5709337

רשות שמורות הטבע
לרשות שמורות הטבע
דרוש

מטפל בבעלי חיים בשמורת חי־בר יוטבתה.

דרישות:
רקע ונסיון בטיפול בבעלי חיים, רצוי בוגר אוניברסיטה במגמת בעלי חיים.
בריאות תקינה, רשיון (רצוי גם על טרקטור).
העבודה בשעות לא מקובלות.
המעוניינים יפנו לרשות שמורות הטבע למילוי שאלונים עד לתאריך 1.7.88
אילת – שמורת חוף אלמוג
באר־שבע – האבות 19
ירושלים – ירמיהו 78

לחברה קבלנית לבנין ולאינסטלציה ביוזד
דרושה

מזכירה כללית

למשרה מלאה.
הכשורים: הדפסה טובה מאוד בעברית
נסיון רב בביצוע עבודות משרד כלליות
התנאים יקבעו בהתאם לכשורים.
לקביעת ראיון נא לפנות לחברת מבנה ת.מ.ס. בע"מ
טלפונים 03-5364917 03-358774

בעלי הובלה ושחר בע"מ חברה לשילוח בינלאומי
דרוש/ה

איש / אשת מכירות

בעל/ת נסיון קודם בשילוח בינלאומי
נא לפנות לטלפ' 03-320162/4/9 לזאב, מיום א'
– סודיות מובטחת –

למחלקת גביה בחברת ביטוח
דרוש

פקיד

לאחר שרות צבאי + ת. בגרות
או רקע בהנה"ח
טל': 03-5430785, 03-200438

קופת חולים מכבי

דרושים

למעבדה המחוזית בחיפה דרוש
עובד / ת מעבדה רפואית
בעל/ת נסיון
פניות בכתב בצרוף קורות חיים ותעודות מקצועיות לשלוח אל: קופ"ח "מכבי", המעבדה המחוזית – חיפה רחוב הרצל 73, חיפה.

* * *

מרפא / ה בעיסוק
מקום עבודה: ת"א
למשרה חלקית
תחום עיסוק: מבוגרים
בפרטים נא לפנות לגב' יולאנה אשל, טלפון: 03-5463371

* * *

מרפא / ה בעיסוק
מקום עבודה: הרצליה
למשרה חלקית
חובה נסיון בתחום עיסוק ילדים ומבוגרים.
בפרטים נא לפנות לטלפון: 03-5402464

* * *

מרפא / ה בעיסוק
מקום עבודה: רמת־גן
למשרה חלקית או מלאה
בפרטים נא להתקשר לטלפון: 03-7524141

* * *

אחות מוסמכת
מקום עבודה: ת"א
למשרה מלאה או חלקית
ניסיון בעבודה עם קשישים
בפרטים נא לפנות לטלפון: 03-201699

* * *

אחות מוסמכת
מקום עבודה: רמת־גן
למשרה חלקית
בפרטים נא להתקשר לטל': 03-7524141

* * *

פיזיותרפיסט / ית
מקום עבודה: ירושלים
למשרה מלאה או חלקית
בפרטים נא לפנות לד"ר ירום, טלפון: 02-224471

* * *

רופא נשים
מקום עבודה: אילת
בדבר פרטים לפנות למר לוי
טל': 03-5103711 שלוחה 143

* * *

למרפאת שיניים גדולה ומודרנית בתל־אביב, דרושות
סייעות מנוסות.
בדבר פרטים נא לפנות לטלפון: 286708, 03-284677

* * *

קלינאי / ת תקשורת
מקום עבודה: הרצליה
למשרה חלקית
תחום עיסוק: טיפול ברפוי בדיבור בילדים ומבוגרים
בפרטים נא להתקשר לטלפון: 03-5402463

* * *

למרפאת שיניים חדשה בפתח־תקוה דרושה
שיננית
נא לפנות לטלפון: 03-914113

לתפקיד ממלכתי בחו"ל
הכרוך בניהול צוות עובדים גדול

דרושים

קצינים (במיל.)

בדרגות סרן עד סא"ל

■ דוברי אנגלית (או צרפתית או גרמנית) ברמה סבירה
■ בעלי רקע פיקודי בחידות השדה של צה"ל. נסיון בתפקיד ניהולי – יתרון.
■ מצב בריאותי טוב.

מועמדים אשר יסיימו בהצלחה תקופת הכשרה "יצאו בקיץ 1988 עם משפחותיהם לשליחות בת שנתיים־שלוש בחו"ל.
תחילת ההכשרה יונואר 1988

המעונינים, בגילאים 27–43, השנים לדרישות יפנו בכתב לת.ד. 33333 תל־אביב
מיקוד: 61333. נא לציין קורות חיים, פרטים אישיים מלאים (כולל מספר ת.ז.) ומספר טלפון להתקשרות. פונים מתאימים ייענו.

סודיות מובטחת

למלון דן כרמל־חיפה

דרושים/ות

סגן/ית מנהל/ת קבלה
מנהל/ת הזמנות
קופאי/ת קבלה
פקידות קבלה (למשמרת לילה)
מרכזן/ית
קונדיטור/ית

בעלי הכשרה מקצועית ונסיון מתאים יפנו למח' כ"א טל' 04-386211

מלונות דן

סופר־פארם

לסופר־פארם שפירא בפתח תקוה
וסופר־פארם גבעת סביון
דרושים

רוקחים/ות

נא לפנות בין השעות 13.00–16.00 בלבד
לטל. 03-909030 (סופר־פארם שפירא לעדינה)
או 050-25031 (סופר־פארם גבעת סביון לאילן)

הזדמנות ואתגר

האם יש לך כושר שכנוע?
הזדמנות מצוינת למקדמות מכירה בטלפון בחברת תקשורת גדולה.
אם את בעלת כושר ביטוי ושכנוע, קול נעים, סבלנות ומוטיבציה גבוהה אנו מציעים לך משרה מלאה

כמקדמת מכירות בטלפון

עבור חברת תקשורת ותיקה ומצליחה.
• 5 ימי עבודה בשבוע 08.00–17.00 באוירה נעימה בתל־אביב.
• משכורת קבועה.
• הערכה כספית מיוחדת להישגים.
• הכשרה מקצועית ברמה גבוהה, שכר מתחילת ההדרכה.
• אין צורך בנסיון קודם.
לקביעת ראיון ופגישה נא לפנות לטלפון 03-258157 בין השעות 08.00–17.00

מזכירה בכירה

לניהול משרד באופן עצמאי

שפת־אם אנגלית • ידע בתרגום, ניסוח והדפסה בשפות עברית ואנגלית על בוריין.
שבוע עבודה מלא.
רק מועמדות העונות על כל הדרישות מתבקשות להתקשר לקביעת ראיון.

הקולג' הישראלי לרפואה אלטרנטיבית
רח' יעבץ 30 תל־אביב, 65258, טל. 5102270; 03-5101062

לאבן־זיו חברה קבלנית
דרושה:

קלדנית

* בוגרת תיכון
* ידע בהנה"ח
* נסיון בפקידות כללית.
– משרה מלאה –
נא לפנות בדחיפות בכתב יד ל"אבן־זיו" רח' אליהו בחור 4, תל־אביב 62645.

ALLFOODTAB

טבלית מזון מהפכנית לבריאות והרזיה

דרושות

נשות מכירה

ברמה גבוהה בכל הארץ
בשיטת חוגי בית
גיבוי פרסומי – רווחים גבוהים
–מוצרי בריאות נוספים

* * *

לפנות בכתב יד לת.ד. 46106 ת"א 61460

למשתלת "בונסאי" בבני ציון

דרושות עובדות ועובדים משוחררי צבא

מאיזור השרון
שכר עד 1000 ש"ח
ראיונות ייערכו במשרדי החברה בבני ציון
בימים א'–ה' 10.00–12.00 (טלפון 052-441596)

אמניר
תעשיות מחזור

למפעלנו באזור המרכז
דרוש

סדרן עבודה

דרישות התפקיד:
* נסיון בנהול ותפעול צי רכב
* נסיון בהפעלת צוות עובדים גדול
* יכולת ארגון גבוהה וכושר אילתור.
* יחסי אנוש טובים ויכולת לעבוד בצוות.
* נכונות לעבודה קשה ומאומצת, הכרוכה בשעות עבודה רבות ובלתי שגרתיות.
מגורים באזור גוש דן.
נא לפנות בכתב לת.ד. 7009 ר"ג, 52170, עבור עוזי כרמי.
– סודיות מובטחת –

לבולט בע"מ

החברה המובילה בציוד שקילה אלקטרוני
לתעשיה חקלאות ומסחר
דרוש

מהנדס מכונות

בעל ידע באלקטרוניקה
* בעל נסיון
לפנות ליצחק טלפון 03-7515186-7-8

למחלקה לשירותים חברתיים רמת הגולן
דרושים

פסיכולוגים חינוכיים ועובדים סוציאלים

לטיפול במשפחות ובילדים,
עדיפות לבעלי ניסיון.
לקביעת ריאיון נא לפנות לטלפון 06-961355

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, התשמ"א 1981

לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

למשרד אדריכלים גדול
דרוש

הנדסאי אדריכלות

מנוסה
טל. 03-5101191 בימים א'–ה'.

לחברת תקליטים
דרושה

מרכזנית

ימים א'–ה'
מ־8.00–17.00
ידע באנגלית + הדפסה עברית
03-800191 – גיניסר

קיבוץ מורן
מחפש בדחיפות

אחות מוסמכת

לעבודה שכירה
פרטים בטלפון 06-989331
לפנות לליאורה

למסגרת לילדים נכים
דרושים:
לחודש יולי

מטפלים/ות.

ולשנת הלימודים הבאה:
פסיכולוג, מרפאים בעיסוק, פיזיותרפיסטים, קלינאי תקשורת.
03-499161

לצה"ל דרושים

★ **כלכלנים בדרגות סגן–רס"ן לקבע**
* המעוניינים יפנו לטלפונים 03-692253, 03-267527

★ **אקדמאים בוגרי כלכלה / מנהל עסקים / חשבונאות / הנדסת תו"נ**
עד גיל 30 לשרות קבע בתחום פיקות וניהול תקציבים עדיפות תנתן לקצינים.
* לתאום פגישה טל' 03-267527

★ **לבי"ס קדם צבאי בירושלים דרושים מורים**
למקצועות: אנגלית, לשון, ספרות, תחביר ומתמטיקה למגמות מסמ"ר ובגרות אקסטרנית.
* מועמדים מתאימים יפנו לטל': 02-691504
02-419257 – בערב.

מפעלי ניר
אמריקאיים ישראליים בע"מ

דרושים

1. חרט
רצוי ידע בכרסום.

2. צבר
רתך פלב"ם וארגון,
כושר נהול צוות עובדים.

3. מכונאי אחזקה.
עם נסיון. לעבודה במשמרות.

המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב למחלקת המנגנון ת.ד. 142 חדרה.
סודיות מובטחת.

למפעל אלקטרוניקה בירושלים
דרוש:

מהנדס / ת אלקטרוניקה

להובלת צוות פיתוח
רקע במעגלים אנלוגיים ר.F.
נסיון במעבר מפתוח לייצור
טל. 02-822611 אבינועם, ליסה

לבית האריזה מעלה החמישה
דרוש/ת

טבח / ית

עבודה במשמרות,
עדיפות לירושלמי/ת.
לפרטים נא התקשרו לאשכנזי אברהם
טל. 02-342591

לחברת שמירה ואבטחה בנתניה
דרושים

מפקחים אזוריים

לאזור הרצליה, נתניה, תל־אביב

הכישורים הדרושים:
יוצא יחידה קרבית/עדיפות לבוגרי קורס פיקודי
● עד גיל 35 ● בעל כושר ארגון וניהול כוח אדם
● 12 שנות לימוד ● עבר ללא דופי ● טלפון בבית
● רשיון נהיגה/עדיפות לרשיון ג.
לפנות בכתב בצירוף קורות חיים ונסיון קודם בניהול במידה ויש לת.ד. 7082 נתניה

לסניף אילת של מוסד ציבורי ארצי
דרוש
מחסנאי
(משרה 2755)
* בעל נסיון מוכח של 3 שנים לפחות
* בעל נכונות לעבודה בתנאי קירור
* בעל נסיון בקריאת דו"חות מחשב
* מגורים באילת חובה
תנאים טובים למועמד המתאים. מועמדים יפנו אל טל. 03-430438 בין השעות 8:30 — 12:30 החל מיום א' או ישלחו פירוט קורות חיים ונסיון אל ת.ד. 11024 ת"א 61110
סודיות מובטחת
המודעה לשני המינים
תהל
תחנת ייעוץ לנושאי כח אדם בע"מ

ציקלון
מוצרי תעופה בע"מ
דרושים/ות
לאגף היצור
1. מבנאים תעופתיים
עדיפות ליוצאי חיל האוויר ובוגרי ביה"ס מקצועיים בתחום הנ"ל
2. מסגרי כלים
בעלי נסיון בעבודות מסגרות מדויקות
3. מסגרים מעולים
בעלי נסיון של 5 שנים לפחות
4. כרסם C.N.C.
ידע כללי בתכנות C.N.C. ליצור סדרתי SET-UP, 5 שנות נסיון
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות לאסתי נוימן טל. 04-962211
מובטחים תנאים טובים למועמדים מתאימים
— מודעה זו מיועדת לגברים ונשים כאחד —

יותר טוב מנפאואר
למחלקה המשרדית ת"א.
בן יהודה 12, א'—ה' 14.00 — 08.00
טל' 284128, 03-298877
עבודה מעניינת?
שעות גמישות?
אצלנו תמצאו שכר גבוה ותנאים טובים אם הינכם מנוסים בתחומים הבאים:
* עיבוד תמלילים
ידע בתוכנות W.S, ארב, אינשטיין, נעם, W.M לאניר WANG, C.P.T ואחרים.
* כתבנות
לסניף חולון, שנקר 47, טל: 03-884737
א'—ה' 14:00 — 08:00
* עיבוד תמלילים עברית-אנגלית
אנגלית ברמת שפת-אם עדיפות לנסיון במעבד
5 ימי עבודה בשבוע. עבודה לתקופה ממושכת
בשכר גבוה.
מנפאואר
MANPOWER
המשרות במודעה זו מוצעות לנשים ולגברים.
מדליון הכסף ניתן כאות הוקרה והכרה למצטיינים שבין עובדי מנפאואר

לחברה בבת־ים
* מנהל עבודה / אחראי משמרת
* חשמלאי ראשי מוסמך
* מסגר
* לבורנט
* מחסנאי
* מחלק סחורה — רשיון ג'
* מלגזן
* מכונאי רכב, דיזל
* חצרן — תיקונצ'יק
* פקיד/ת משלוחים לאחה"צ
אפשרות לעבודה קבועה או זמנית או חלקית או לעבודה בשעות אחר הצהריים
נא לפנות לאורנה או חבצלת 03-9616374-5 או לת.ד. 37075 ת"א

דרושים
דחוף
לחברת שווק גדולה
מחלק (שכיר)
רשיון
תנאים טובים למתאים
נא לפנות לאריק, טל' 03-9616374-5

הלוח הכללי
בשבילך ובשבילי

מנהל כח אדם

מסור מודעתך ב דחף
ב דחף תקבל יותר
לפרטים נוספים: תל-אביב: 03-622233-4 יהודית ברכה
ירושלים: 02-226335-6 יאיר צוברי
חיפה: 04-645333-4 אריה טל

דרושים
למוסד גדול
דרושים/ות:
פקידי קהל
לעבודה בסניפי ת"א והסביבה.
בוגרי 12 שנות לימוד לפחות
שעות העבודה מפוצלות.
מתכנת / ת מתחיל / ה
בוגר/ת מדעי המחשב או קורס תכנות מקיף.
שעות העבודה רצופות.
עורך / ת דין
לעבודה במחלקה המשפטית.
שעות העבודה רצופות.
המעוניינים/ות מתבקשים/ות לפנות בכתב בצרוף קורות-חיים, תוך ציון שם המשרה, לת.ד. 2060 תל-אביב, מיקוד 61020.
— סודיות מובטחת —

דרושים
מכונאים + חשמלאים לרכב
מתחילים + מנוסים. שכר גבוה + אפשרות ללימודים
03-5103811/2

למשרד מהנדסים
דרושים
מהנדס בניין
לעבודות תיאום ופיקוח באזור ירושלים
02-351252

לחברה גדולה באזור המרכז
דרושים:
אנשי מכירות צעירים ודינמיים
1. לציוד רפואי.
2. לציוד בימוי אבליט
3. מזכירה
— שליטה מוחלטת עברית אנגלית
בעלת נסיון
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים, פרטי השכלה ונסיון קודם לת.ד. 9056 רמת-אביב
תנאים מצוינים למתאימים
— סודיות מובטחת —

עיריית לוד
דרוש
מציל
לבריכת השחיה העירונית
תנאים טובים
פרטים אצל אלברט סויסה — מנכ"ל העיריה
טלפון: 08-259915
מקסים לוי
ראש העיר

לחברה פרטית לאלקטרוניקה דרושה לחברה מלאה
מזכירה בכירה
...

לחברה גדולה באזור צפון תל-אביב
דרוש/ה
פקיד / ה
למחלקת שרותי יצוא
הכישורים הדרושים:
* ידע בעבודה על מחשב.
* ידיעה בכלית באנגלית.
* רצוי נסיון ברוקומנטציה ביצוא.
שעות העבודה: 16.00 — 08.00
יום ו' 13.00 — 08.00
לפנות בכתב עם קורות חיים לת.ד. 24177 תל-אביב 61241
— סודיות מובטחת —

לאגודת אכסניות נוער בישראל
לאכסנית הנוער "בית שרה" "עין גדי"
דרוש/ה
טבח/ית מקצועי/ת
(רצוי רווק/ה מגורים במקום)
לקבלת פרטים לפנות 057-84165, 84445

לקיבוץ מרחבית
דרוש/ה
מורה לכיתה ג'
בוגר/ת אורנים או סמינר הקיבוצים
בדבר פרטים להתקשר בשעות הבוקר:
06-598881
06-598681 'נא"ה

חוק הזדמנויות שוות בתעסוקה, תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור להפלות בין גבר לאשה ...

למשרד רו"ח בת"א
מזכירה מנוסה
ידע בהנה"ח
משרה מלאה
03-299936
03-295746

דרושים
דרוש
מנופאי מנוסה
תנאים טובים למתאים
להתקשר למשה רוזינה
טלפון: 03-822863

המועצה המקומית נס־ציונה
דרוש/ה
קצין בטחון
בהתאם לסעיף 13 ל"כללים בדבר מילוי משרות פנויות", נמסרת בזאת הודעה על משרה פנויה:
תיאור התפקיד:
1. אחראי על עניני הבטחון במוסדות חינוך ובמוסדות המועצה, בתחום הרשות המקומית.
2. אחראי על הקשר שבין המועצה ומחות הבטחון, צה"ל ומשטרת ישראל.
3. ראש מטה ועדת מל"ח מקומית.
4. עבודה בשעות בלתי שגרתיות.
הכישורים הנדרשים:
1. השכלה תיכונית.
2. בוגר קורס קצינים בצה"ל או משטרת ישראל.
3. בעל כושר ארגוני ומנהלי וכן כושר בהדרכה וייעוץ.
4. כושר הבעה מעולה בכתב ובע"פ.
5. יכולת גבוהה לקיום יחסי אנוש נאותים.
6. מגורים בישוב בתנאי הכרחי.
טפסים להגשת המועמדות ניתן לקבל במזכירות המועצה. את הטפסים בצירוף: קורות חיים, המלצות ותעודות המעידות על כישורי המועמד יש להגיש עד ליום ששי, 8.7.88.
ניסן קרופסקי
ראש המועצה

המועצה המקומית נס־ציונה
דרוש / ה
מנהל המרכז הקהילתי ביד־אליעזר
בהתאם לסעיף 13 ל"כללים בדבר מילוי משרות פנויות", נמסרת בזאת הודעה על משרה פנויה:
תיאור התפקיד:
1. ייזום, תכנון וניהול המרכז הקהילתי.
2. ניהול והנחיית צוותי מדריכים ועובדים.
3. אחריות להכנת תקציב וביצועו.
4. ארגון אירועי תרבות בשכונה.
5. קשר עם מוסדות חינוך, תרבות וממשלה.
6. עבודה בשעות בלתי שגרתיות.
הכישורים הנדרשים:
1. השכלה אקדמאית — יועדפו בעלי השכלה בתחום החינוך, מדעי החברה וההתנהגות ובוגרי תכנית שורש.
2. נסיון בניהול בהיקף נרחב: ניהול עצמאי של תקציב וצוות.
3. נסיון קודם בחינוך ו/או מינהל חינוכי. רצוי בתחום החינוך הלא־פורמלי והעבודה הקהילתית.
4. כושר הבעה מעולה בכתב ובע"פ.
5. פתיחות, גמישות, יכולת תכנון וארגון, כושר הדרכה.
6. מגורים במקום.
טפסים להגשת המועמדות ניתן לקבל במזכירות המועצה. את הטפסים, בצירוף: קורות חיים, המלצות ותעודות המעידות על כישורי המועמד יש להגיש עד ליום ששי, 8.7.88.
ניסן קרופסקי
ראש המועצה

פקר פלדה
למשרדי החברה בתל־אביב
דרוש/ה
חשב/ת שכר
על המועמד/ת להיות בעל/ת נסיון של 4 שנים, לפחות, בתפקיד דומה, רצוי במפעל תעשייתי (כולל ידע בהנה"ח ועבודה עם מחשב אישי).
נא לפנות בכתב־יד, תוך פירוט תולדות חיים ונסיון קודם, לת.ד. 1549 תל־אביב, מיקוד 61014, עבור "חשב/ת שכר".
— סודיות מובטחת —

דרושה
פסיכולוגית
לגיל הרך.
נא להתקשר בשעות הבוקר למיכה ת"א 415147
בשעות אחה"צ (פרט לשבת) 08-487671

לחברה פרטית העוסקת בתכנון ובניה של מכונות מדוייקות
דרושים:
1. מהנדס מכונות
צעיר, דינמי, בעל נסיון של שנתיים, לפחות, בתכנון ובפיקוח על קבלני משנה.
2. הנדסאי / טכנאי מכונות
לתכנון
נא לפנות לת.ד. 37569 תל־אביב, מיקוד 61376.

SOS
כפר הילדים — "ירדים"
לנשים
אם את בעלת עניין ורצון לתרום לגדל ולחיות עם ילדים את נוכל לספק לך מקום עבודה.
כפר הילדים בערד "מקיים" בית לילדים שהוריהם אינם יכולים לטפל בהם.
אצלנו תמצאי בית ועבודה.
אנו מעוניינים בנשים לא נשואות בגילאי 25-44 (אפשרי עם ילד משלך).
לפרטים, נא לפנות בכתב ל"כפר ירדים" קורות חיים לת.ד. 64 ערד 80700
בטלפונים: 057-958888, 958843
בין השעות 08:00—14:00

לחברה לעמילות מכס דרושים
1. בוגר עם "ראש טוב" לאחר שרות צבאי
+ תעודת בגרות ללימוד נושא מקצועי. עדיפות לבעלי רקע בייצוא.
2. מנהל חשבונות
מתמחה בהתאמת לקוחות.
03-335071 (מגיל כ"א)

לקיבוץ עין זיון דרושה
אחות מוסמכת
טלפון 06-962172
(בשעות היום והערב) לבקש את דלית

אורט ישראל
דרושים
מהנדסים, מורים ומדריכות
אילת
לבי"ס תיכון מקיף אורט ע"ש גולדווטר
רח' חטיבת הנגב, ת.ד. 595
טלפון. 059-72105/7/6
* מורה למדע וביולוגיה
(לחטה"ב)
* מורה לאנגלית
(הטבות + עזרה בדיור מוצעים למורים).
אשקלון
לבי"ס תיכון טכני אורט
אפרידר, טלפון 051-33735
* מורה ללשון
* מורה לפיסיקה
* מורה למחשבים
* מורה לגיאוגרפיה
* מורה למקצועות הפקידות
(משרה חלקית)
רמת־גן
1. לקרית חינוך אורט
רח' אריה בן־אליעזר
טלפון: 777922, 03-775171
* שרטט/ת או טכנאי/ת מכונות
לעבודה במשרד הטכני
(אפשרי בוגר/ת מגמת מכניקה)
2. לבי"ס טכנולוגי אורט ע"ש אבין למדעים ומקצועות ייחודיים
רח' שלם 1 טלפון 03-774030
* מורה למיקרוביולוגיה
(בעל/ת תואר שני — להדרכה במעבדה ולהרצאות)
בני־ברק
לבי"ס תעשייתי אורט ע"ש לובינסקי — למקצועות הרכב
רח' הרב כהנמן 101
טלפון: 03-746164
* מורה לתנ"ך וידע־העם
* מורה לחינוך גופני וחדר כושר
(בנים — משרה חלקית)

לכפר הנוער אלוני יצחק
דרוש
מדריך / ה חברתי
מגורים במקום.
לקביעת ראיון
06-389090

למשרד ראשי בתל־אביב
פקידה מקצועית
...

חוק הזדמנויות שוות בתעסוקה, תשמ"א 1981
...

דרוש
מוכיר / מרכז משק
בעל נסיון
לפנות בכתב יד למושב ד.נ. חוף אילון
מיקוד 73265

אתה
מחרט, הכרסם או המכלטן
מעוניין לעבוד בקנדה?
אנא התקשר (שיחת גוביינא) ל־ב
001-416-8865500
G&S Management Consultants
80 Steeles Ave West Suite 201 Thornhill
Ontario, L4J 2L1, CANAEDA

SF סנפרוסט בע"מ
מזון איכות מוקפא.
דרוש/ה
מנהל/ת מח' רישום מכירות
הכישורים הנדרשים:
* ידע בהנהלת־חשבונות
* יכולת לנהל צוות עובדים
* נסיון ניהולי של 3 שנים
* השכלה תיכונית לפחות
* עדיפות לבוגרי אוניברסיטה/מכללה
נא לשלוח קורות חיים ל"סנפרוסט"
אגף כח אדם, ת.ד. 2223 אשדוד 77121
— סודיות מובטחת —

לסוכנות לביטוח
דרוש/ה
מקדם/ת מכירות
... ביטוח (חיים)
לפנות בכתב לדחוק, יהודה המכבי 13 תל־אביב
37 למספר

לחברת ק.ש.י. - קוסמטיקה טבעית ישמונית
דיילים/דיילות
למכירה ברשתות — שיווק
בתל־אביב, ירושלים, חיפה, ...
שכר גבוה...
04-220966, 333397

בארץ ובחו"ל
לתפקיד במסגרת ממלכתית
המאפשר קריירה מעניינת
דרושים מועמדים
העונים לתנאים הבאים:
* שליטה גבוהה בעברית, הבנה, קריאה וכתיבה.
* נכונות לשלב יציאה לחו"ל.
* לאחר שרות צבאי מלא.
* גיל 23-45.
* בריאות תקינה.
המעוניינים מתבקשים לפנות לת.ד. 33791 ת"א, מיקוד 61337 או לטל' 03-210075
בצירוף פרטים אישיים כולל מס' ת.ז., קורות חיים ונסיון עבודה, כתובת עדכנית ומס' טלפון
רק פונים מתאימים ייענו
— סודיות מובטחת —

אקדמאי/ת בוא להשתלב בענף הפרסום
למזרדי פרסום דרושים
אקדמאים/ות
לרכש מודעות בעתון יומי גדול
אפשרות למשכורת בסיסית + עמלות
03-339984 (18 קוים)
למיכל המאירי, החל מיום ראשון בין השעות 9.00-16.00

המועצה המקומית נס־ציונה
דרוש/ה
רכז/ת משפחתונים
...
ניסן קרופסקי
ראש המועצה

למפעל קיבוצי בדרום
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
מדופלם/ת
בפרטים לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים, ותק, נסיון לת.ד. 324 אשקלון 78102

2000 ש"ח בלבד?
באם להערכתך זהו שווייך מודעה זו היא מיועדת אליך.
אם גילך מעל 25 השכלתך תיכונית (לפחות) המעוניין להצליח ולהרוויח
מחכים להתקשרותך
בטלפון 03-613205
אבידור — סוכנות לביטוח

חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות

חוקרת משטרתית מחשידה תנ"צ יורם גונן בהשמדת מסמך בעת חקירת בלס

עו"ד פנינה בן יוסף מספרת: לא הסכמתי לדרך חקירתו של גונן את בלס – הוא התאמץ להרגיע אותו. החתמתי אותו על הבטחה שלא יוסיף לנהוג כך. בהפסקה חטף לי את הנייר – נשכתי את אגרופו – והוא הטביע אותו במיחם הקפה ומאז נעלמו עקבותיו

מאת נתן רועי, סופר "דבר" לענייני משטרה

עו"ד פנינה בן יוסף, ראש צוות החקירה השני שחקר את איש העסקים דוד בלס, מחשידה את ראש היחידה הארצית לחקירות הונאה בשעתו, תנ"צ יורם גונן, בהשמדת מסמך חקירה, בתקופה שחקרה את בלס.

בכתבה, המתפרסמת היום במוסף "שבעה ימים" של "ידיעות אחרונות" אומרת פנינה בן יוסף לכתבת ענת טל-שיר: "לעולם אינך מראה לנחקר שיש לו אבא. זה שובר את מנהיגות החוקר בעיני הנחקר, ולא משנה אם הוא שליט השוק האפור או פקיד בבנק. חיכינו, הצוות ואני, כשעה וחצי עד שגונן גמר להרגיע את בלס. הודעתי לגונן שלא אסכים לנהל חקירה בתנאים כאלה (שגונן מרגיע את בלס בעת החקירה על ידי חוקרי היחידה – נ.ר.) ודרשתי ממנו הבטחה בכתב שאירוע כזה לא יישנה. גונן ניסח על פיסת נייר התחייבות כזו. בלילה, כשתמה החקירה, עמדתי במסדרון עם אחד החוקרים והראיתי לו את הנייר של גונן. פתאום צץ גונן וחטף את הנייר מידי. נשכתי את אגרופו. גונן הטביע את הנייר במיחם הקפה הסמוך ומאז נעלמו עקבותיו של אותו מסמך".

תנ"צ בנימין זיגל, שהואיין לצורך הכנת הכתבה, אשר דומה לה הופיעה לפני כשבועיים ב"דבר" של שבת, מתייחס למעשה של גונן (הרגעת בלס) ואמר כי זה הליך פסול לחלוטין.

משפטנים שעימם שוחחנו אתמול בקשר להשמדת המסמך על ידי גונן, אמרו כי המדובר בעבירה חמורה ביותר, ובמיוחד כשהמדובר בחקירה כה רגישה כמו חקירת בלס. לדבריהם, בהתחשב בעובדה כי יורם גונן הוא עורך דין, העבירה לכאורה חמורה עוד יותר ויש לחקור אותה עד תום.

חוקרים ששירתו ביחידה הארצית המכירים פרשה זו זמן רב (אגב, נרמז עליה בכתבה שפורסמה ב"דבר" ועסקה בהקמת ועדת חקירה לבדיקת המתרחש ביחידה), אמרו כי המפכ"ל חייב להחזיר את גונן מארה"ב שם הוא משמש נציג המשטרה בהיותה חמורה ביותר. דוברת המשטרה, רות שלוינגר, אמרה אתמול בתגובה: "מדובר בדבר המוצג חד צדדית. הדברים הוצגו בצורה מכפישה. יש ליורם גונן הרבה מה לומר. לא נגררנו בעבר וגם לא ניגרר עתה.

מארגנים החתמת המונים לשחרורם של הפולארדים

מאת צח זבולוני, סופר "דבר"

"ישראלים למען הפולארדים", קבוצת אנשים לא מפלגתיים, פועלת לשחרורו של פולארד ורעייתו אן. חבריה החלו במבצע החתמה על עצומה למען שחרורם שתוגש לממשלה. הם מקווים כי יצליחו לגייס 50,000 חתימות.

בינתיים נודע כי פולארד שלח מכתב אל חברי גוש אמונים, ביקש מהם למסור דרישת שלום לאסירי המחתרת שכינה אותם "פטריוטים" והביע צער על שבצעו "רק חצי עבודה".

מכתבו גרם מורת רוח בקרב הקבוצה מחשש כי הוא עלול לשבש את מבצע ההחתמה.

בעלי "גבור סברינה" מחפשים משקיע לחילוצה מן הקשיים

מאת אבי שומרט, סופר "דבר"

תשלובת הטקסטיל הגדולה "גבור סברינה" נקלעה לקשיים חמורים והיקף חובותיה מסתכם בכ-40 מיליון דולר. בעלי החברה, משפחת רוזוב, פועלים למציאת משקיע נוסף בניסיון לשפר את מצב ההון של התשלובת.

לפני כחודש פרסמה החברה את מאזנה לשנת 1987, המורה על הפסדים מצטברים בסכום האמור. חובותיה מוערכים בסכום זה. בהודעתה לבורסה נאמר כי החברה פועלת למציאת משקיע שיצטרף אליה.

עיקר החובות של "גבור סברינה" הם לבנקים ומעריכים כי נסיון בעליה למצוא משקיע שישפר את מצב ההון של החברה נעשה בלחצם של הבנקים.

התשלובת מעסיקה כ-1,700 עובדים המועסקים ברובם במפעליה בכפר סבא, בנתניה ובקריית שמונה.

יו"ר ועד העובדים במפעל בקריית שמונה, דוד בוכובזה, אמר אתמול כי העובדים מודאגים ממצבה של החברה כפי שבא לידי ביטוי בפרסומים האחרונים. לדבריו, המפעל בקריית שמונה מעסיק כ-200 עובדים, חלקם תושבי דרום לבנון.

מהנהלת החברה נמסר אתמול כי בעלי החברה מנהלים משא ומתן עם גורמים המגלים עניין בהשתלבות בבעלות על התשלובת. לדבריהם, הפרסומים האחרונים גרמו נזק רב לחברה.

מניות "גבור סברינה" הנסחרות בבורסה, מוחזקות ברובן בידי הציבור. מניות אלה איבדו מערכן מאז פרסום המאזן האחרון שהורה על הפסדים, והן הגיעו לשפל הסופי תקיים.

גבי ללוש (ליכוד) מתכונן לבחירות... בהפקת סרט

מאת נתן רועי, סופר "דבר" בתל אביב

הליכוד מתכונן לבחירות הקרובות: גבי ללוש, מנכ"ל חברת "חלמיש", החברה העירונית-ממשלתית בתל אביב ומאנשיו הקרובים ביותר של שר הבינוי דוד לוי, משקיע 10,000 דולר בהפקת סרט חדש על פרוייקט שיקום השכונות ביחוד עם החברה למוסדות חינוך, תרבות ושיקום שכונות.

במכתב שהגיע לסופר "דבר" ונשלח אל ללוש לפני שבועות אחדים, נאמר: "בהמשך לשיחות שהתקיימו בברון, הוחלט על הפקת סרט על פרוייקט השיקום בתל אביב. כמו כן סוכם כי הסרט יביא לידי ביטוי את כל ההיבטים השונים של הפעולות שנעשו במסגרת הפרוייקט וימומן על ידי חברת "חלמיש" וחברת מוסדות חינוך במשותף.

"בתהליך הבדיקה לקביעת מפיק הסרט התקבלו חמש הצעות והתקיימו שש פגישות שבסופן הוחלט על מסירת הפקת הסרט לחברת "קלנסקט-הפקות". מר חנוך שמרן, המרכז את פרוייקט שיקום השכונות בלשכתו של ראש עיריית תל אביב יגאל גריפל, ילווה את מפיקי הסרט מתחילתו ובכל שלביו. עלות הפקת הסרט הינה 21,102.00 שקל והשתתפותכם ב-50 אחוז תהיה 10,551 שקל. בהתאם לתנאי התשלום עלינו לשלם מקדמה בגובה של 33 אחוז מהסכום הכולל עם חתימת ההסכם. חלקכם במקדמה הינו 7153 דולרים. על החתום: יורם ימיני, סמנכ"ל חברת מוסדות חינוך תרבות ושיקום שכונות בתל אביב".

תו חנייה חדש לתושבי ת"א

התמרור החדש המסמן מקום חנייה בלעדי לתושבי תל אביב

מאת נתן רועי, סופר "דבר" בתל-אביב

מקומות חנייה בלעדיים יישמרו על ידי עיריית תל אביב החל ב-1 באוגוסט השנה לתושבי העיר החונים ליד בתיהם. יהיה זה עם הנהגת תו חנייה חדש המבטיח מקום מ-5 אחר הצהרים עד למחרת בבוקר.

תו החנייה, שיחולק בעירייה מאוגוסט, יכשיר חנייה רק ליד המדרכות שאינן מסומנות.

יוסף גבעול, ראש אגף התחבורה בעירייה, אמר אתמול כי המדובר בחנייה בלעדית ב-200 רחובות בקירוב. כך יתווספו לתושבי העיר 3000 מקומות חנייה.

הסדרי החנייה החדשים הם שלב נוסף לפני הפיכת מרכז העיר לרחובות משולבים כמו אגבל הגלבוע.

גבעול הוסיף כי אגף התחבורה החליט לנקוט מדיניות חדשה – "עם הפנים לתושב" – וזה אחד השלבים הראשונים בה.

★ כמה עשרות תושבים מרחוב מורד הגיא בכרמיאל פונו אתמול מבניין רב-קומות כאשר ריח חריף של גז התפשט באוויר. בבניין, בן שמונה קומות, השתררה בהלה וכבאים ושוטרי תחנת כרמיאל סייעו בהוצאת האנשים ממנו.

"לא הספקתי להאזין לשיחות המנכ"ל" טוען החשוד בהטמנת מיקרופון

מאת יוסי ליבוביץ', סופר "דבר"

משטרת זבולון ממליצה להעמיד למשפט את המהנדס אבי גולדמן (33), תושב עכו, כחשוד בהטמנת המיקרופון בלשכת מנכ"ל מפעל "פרנקלין" במפרץ חיפה. העונש המירבי הקבוע בחוק על סעיף זה הוא שנת מאסר בפועל.

גולדמן, שהיה מהנדס ראשי במפעל, פוטר לפני חודשים לאחר שנתפס בגניבה מן המפעל. שלשום נעצר לחקירה במשטרת זבולון בחשד כי הטמין את המיקרופון הסמוי וגם האזין לשיחותיו של המנכ"ל יצחק יעקבי.

לסופר "דבר" נודע כי גולדמן הודה בחקירתו בשני סעיפים: בקניית המיקרופון ממהנדס אלקטרוניקה בן 27 מקריית אתא וכן בהטמנתו בלשכת המנכ"ל. לעומת זאת הכחיש מכל וכל כי האזין לשיחותיו. "לא הספקתי להאזין", אמר בחקירה.

החוקרים סבורים כי המניע שלו במעשה זה היה בעקבות סכסוכים שפרצו בחודשים האחרונים במפעל בין עובדים בכירים. "הוא כנראה רצה לתפוס את המנכ"ל בביצים", אמר מקור בכיר במשטרת מרחב חיפה לסופר "דבר".

החוקרים גם העלו השערה שהמניע למעשה קשור בנסיבות התאבדותו של בכיר במפעל לפני כשנתיים. הלה שם קץ לחייו בירייה בהיותו בתוך רכב המפעל ביערות הכרמל והשאיר מכתב שהסביר את הסיבות למעשה.

החוקרים הגיעו למסקנה שאינם מסוגלים להוכיח כי המהנדס אכן האזין לשיחות המנכ"ל ולכן הוא לא יואשם בהאזנת סתר אלא רק בהטמנת המיקרופון.

בתום חקירתו שוחרר גולדמן בערבות משטרתית – אותה ערבות שכבר נמצאת במשטרה מחקירתו הקודמת כשנתפס עם ציוד שנגנב מהמפעל. חומר החקירה יועבר כעת ללשכת התביעות במרחב חיפה להגשת כתב אישום.

מצוד אחרי רוכב אופנוע

(ע). – לשכת התנועה של מרחב השרון עורכת מצוד ללכידתו של רוכב האופנוע שפגע למוות במיכל זונשטיין בת השש וחצי מפתח תקוה בעת שחצתה את הכביש.

הילדה, שנפגעה אנושות, מתה מפציעה בבילינסון שלשום סמוך לחצות.

מקימים את המחלף חרף מעורבות בג"צ

מאת אריה אדר, סופר "דבר"

מע"צ תתחיל בהקמת המחלף בצומת גבעת שמואל שעל כביש גהה תוך שבועיים למרות ששאלת המבנה המדויק שלו תלויה ועומדת בבג"צ.

הקמת מחלף חיוני זה מתאפשרת לאחר שבג"צ התיר להתחיל בעבודות שאינן שנויות במחלוקת. בשלב זה יוחל איפוא בהקמת הגשר בין בני ברק וגבעת שמואל. העבודה תימשך שנה עד שנה וחצי. עם השלמת הגשר יתבטל הרמזור המפריע לתנועה הצפופה של כביש גהה.

הקמת המחלף מתעכבת שנים בשל התנגדותה של עיריית בני ברק לזרימת התנועה בתחומה בשבתות ובחגים. אחרי שהושג הסדר עימה, עתרה לבג"צ גבעת שמואל, שקופחה על-ידי ההסדר עם בני-ברק. עתירה זו תלויה ועומדת עתה בבית המשפט.

בתוך כך מתעכב הטיפול בכמה פרוייקטים תחבורתיים חיוניים בשל העיצומים במשרד הפנים. בהם: המחלפים המתוכננים לצומת הכפר הירוק ולצומת בר-אילן וכן כביש תפר-כרמיאל. במע"צ מזהירים שאם לא יוחל בסלילת כביש זה תוך זמן קצר, לא יהיה מנוס מדחיית העבודה לשנה הבאה.

ניצני קורא לחברת העובדים לגייס כסף בעזרת הבורסה

מאת אבי שומרט, סופר "דבר"

מנכ"ל הבורסה לניירות ערך, יוסי ניצני, קרא אתמול לראשי חברת העובדים להיעזר בשוק ההון כדי לגייס הון לסקטור העסקי שבשליטתה, בהופיעו בפני מועדון בית ברנר של עובדי המינהל במועצת פועלי תל אביב.

ניצני טען, כי שוק ההון מוגבל כיום ביכולתו להציע הון בסכומים משמעותיים ורק שינוי באווירה הכלכלית בצד הכנסת גורמים חדשים לפעילות בבורסה, כמו קופות גמל וחברות ביטוח, תעודד את השוק ותאפשר לו למלא את יעודו.

מנכ"ל הבורסה קרא לממשלה לממש את הצהרותיה בדבר מכירת החברות הממשלתיות. לדבריו, על הממשלה לנצל את הבורסה לצורך מכירת החברות הנמצאות בשליטתה.

בתשובה לשאלה הבהיר ניצני, כי רק שינוי באווירה הכלכלית, שיתבטא בחידוש הצמיחה במשק יוביל לשינוי מגמת המסחר, יביא לשיפור משמעותי בהיקף הפעילות בבורסה.

בתגובה מחברת העובדים נמסר כי היא החליטה עוד לפני חודשים אחדים לראות בבורסה כלי לגיוס הון בשלבים שונים ואף להנפיק אגרות חוב, אך על הפרק ניצב כיום נסיונה לחזור לרווחיות.

מאמץ להביא גופת ינון לוי משוודיה

(ע). – שגרירות ישראל בשוודיה פועלת נמרצות להטסת גופת הצעיר ינון לוי (24) – שגופתו נמצאה לפני כשבועיים ביער צפונית לשטוקהולם – לקבורה בישראל.

כתב "עתים" בחיפה מוסר כי משטרת שוודיה עדיין משהה את מסירת הגופה לידי חברה קדישא של הקהילה היהודית בשוודיה לצורך הטסתה לקבורה בישראל. בינתיים היא השלימה את תהליך הזיהוי. בני משפחתו של הנרצח, המתגוררים בקריית אתא, שוחחו אתמול טלפונית עם יעקב ישראלי בשגרירות ישראל בשטוקהולם שהבטיח לעשות כל מאמץ כדי שהגופה תישלח היום לישראל.

צעיר ירה בארוסתו ופגע גם באמה עקב ביטול נישואים

מאת יוסי ליבוביץ', סופר "דבר"

תושב הכפר אל עראמשה בגבול הצפון נעצר אתמול על ידי שוטרי תחנת נהריה כחשוד בניסיון לרצוח את ארוסתו ואמה בירייה אקדח.

שלשום בערב התפרץ הצעיר, בן 24, לבית ארוסתו, ריזה עלי (18), שהיא גם קרובתו, כשאקדח שלוף בידו. הוא ירה לעברה כדורים אחדים ואחד מהם פגע בכתפה.

אמה קפצה על בתה כדי לגונן עליה והצעיר ירה גם בה, פגע במותנה ונמלט. שתי הנשים הועברו לבית החולים בנהריה.

הרקע למעשה הוא שהצעיר כנראה לא היה מסוגל להתגבר על עלבונו לאחר שהצעירה החליטה לא להינשא לו. מאוחר יותר הסגיר את עצמו הצעיר והתברר כי גם באקדח החזיק ללא רשיון.

ונגר תובע מפלד לחקור פרשת הנפלים ליד ביה"ס

מאת יוסי ליבוביץ', סופר "דבר"

ראש עיריית כרמיאל ברוך ונגר תובע מאלוף פיקוד הצפון יוסי פלד להקים ועדת חקירה צה"לית בנושא הנפלים שנמצאו ליד בית הספר התיכון "מגרים" בעיר.

זאת, לאחר שבאמצע השבוע פרצה באיזור שריפה שבמהלכה נפצע קשה צור כהן, תלמיד בן 15 מבית הספר, לאחר שרימון נפל התפוצץ סמוך לפניו בעת שניסה לכבות את האש. התלמיד עדיין מאושפז ברמב"ם ומצבו ממשיך להיות קשה.

במברק ששלח אתמול ונגר לאלוף הפיקוד הוא גם תובע ממנו להורות על עריכת סריקה יסודית בשטחים הריקים הסמוכים למקום הפיצוץ כדי לגלות נפלים, תחמושת או חפצים שיש בהם סכנה לתושבים.

מלשכת דובר צה"ל בצפון נמסר כי מברקו של ונגר לאלוף הפיקוד עדיין לא הגיע וכאשר יגיע, יטופל בהתאם.

שני ערבים חשודים בשוד ובהכאת תייר בחיפה

מאת יוסי ליבוביץ', סופר "דבר"

"הלכתי לעשות פיפי בגן ופתאום התנפלו עלי שניים. אחד מהם הרביץ לי בראש באלה", סיפר אתמול אחר חצות תייר בן 26 המתגורר בחיפה לאחר שהוכה ונשדד על ידי שני אלמונים.

היה זה כאשר התייר, והוא יהודי, נכנס לגן הזיכרון בחיפה כדי לעשות את צרכיו. השודדים דרשו ממנו את כספו, חיפשו על גופו ושדדו ממנו 10 שקלים. עד ראיה התקשר למשטרת חיפה וניידות סיור פתחו במרדף אחר השודדים. כעבור זמן קצר נתפסו שני ערבים בני 22

אחרי ביקור באוסטריה יסיירו צעירי הפקידים גם בגרמניה

מאת חיים באור, סופר "דבר"

משלחת של 16 בעלי תפקידים צעירים בהסתדרות הפקידים יוצאת ביום ראשון לביקור של שבועיים בגרמניה, כאורחו של איגוד עובדי המינהל והפקידים במדינה זו.

גילם של המשתתפים בסיור הוגבל לתיקרה של 35 שנה. בראש המשלחת, משה גוז, מזכיר הסתדרות הפקידים בחיפה. יתר חברי המשלחת הם חברי ועדים ב"מבטחים", בשכ"ן, בויצ"ו, ב"כלל", בבנק "פיננסוטגר", מדריכה בתנועת הנוער העובד בטבריה ושני דרוזים מהצפון.

לפני מספר חודשים שיגרה הסתדרות הפקידים משלחת דומה לאוסטריה, כאורחת איגוד הפקידים במגזר הפרטי שם.

ביום שני תצא לאוסטריה משלחת של ראשי הסתדרות פועלי הבניין – כאורחת האיגוד האוסטרי המקביל. במשלחת שלמה דהאן מזכיר הסתדרות פועלי הבניין, סרי יוסף, מזכיר אגודת פועלי הבניין בירושלים, סמי כהן מהנהלת קרן הפנסיה של פועלי הבניין ושמואל אדלשטיין, מזכיר ועד הפועלים הציבים ב"סולל בונה". שלמה דהאן ימשיך משם לביקור בהונגריה, אך טרם ברור אילו פגישות צפויות לו במדינה זו. נסיעתו לבודפשט מנגדת מוועד הפועל פרטית.

במלאת שנה לפטירת חברנו

שמשון דורון ז"ל

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו
ביום ראשון י"א בתמוז תשמ"ח 26.6.88 בשעה 17.00
בבית העלמין בגען.

המשפחה
וקבוץ נען

במלאת שנה לפטירת אבינו וסבנו היקר

גד לוין ז"ל

נעלה לקברו בבית העלמין הישן בחדרה ביום ראשון י"א בתמוז תשמ"ח 26.6.88 בשעה 3.30
נפגשים בכניסה לבית העלמין

המשפחה

בצער וביגון אנו מודיעים על פטירתו של

ר' אברהם אבל ז"ל

קלצק – פ"ת

הלוויה התקיימה אתמול, ח' בתמוז תשמ"ח בפתח-תקוה.

המשפחה המתאבלת

במלאת שנה למותו של יקירנו

בני ברטוב ז"ל

שקיפח חייו במסע באנדים בבוליביה
נעלה לקברו ביום א' י"א בתמוז תשמ"ח
26.6.88 בשעה 17.30.
לאחר האזכרה נתייחד עם זכרו במפגש רעים בבית התרבות

קיבוץ אור הנר
ומשפחת ברטוב

ההסתדרות הכללית
של העובדים בארץ ישראל
מפעלי תרבות וחינוך בע"מ
המחלקה לנופש עיון וטיול
בשיתוף
המרכז לתרבות ולחינוך

פתוחים בהרשמה

למפעל הנופש והעיון בירושלים – קיץ 1988

מחזורי נופש של שבוע ימים יתקיימו
בחודשים יולי – אוגוסט
ארוחה וכלכלה מלאה – מלונות 4 כוכבים
בתכנית טיולים, הרצאות, תכנית אמנותית,
פעילות חברתית ועוד.

לפרטים והרשמה נא לפנות למפעלי תרבות וחינוך,
רחוב ויצמן 32 תל-אביב (בנין בית ליסין) או
בטלפון 218452, 03-257813

נהג ! תן טרמפ לחייל !

למלכה קופר

אתך באבלך על מות
אחותך

מזל חזבי ז"ל

הנהלת תנובה אקספורט
ועובדיה

הננו מודיעים בצער
על פטירתה של חברתנו בגימלאות

רבקה קויש ז"ל

ומביעים תנחומינו למשפחה

בית הסנה

למירון רפופורט

ברכות חמות
ומזל טוב
לנישואיך עם
אוסנת

בית דבר

---

100 שנה לבאר-טוביה

בחודש ספטמבר ימלאו 100 שנה לעליה לאדמת באר-טוביה

אנו מבקשים מבני המושבה, חברי הקבוצה ואחרים ליצור קשר עם מזכירות באר-טוביה 08-581005 או בערב 08-582683.

הוועדה המארגנת

קדם כימיקלים בע"מ

הודעה על אסיפה כללית רגילה

נמסרת בזה הודעה כי ביום 25.7.88 בשעה 10.00 תתקיים במשרדי החברה ברח' מאנה 5 בתל-אביב, האסיפה הכללית הרגילה של בעלי המניות של החברה.

על סדר היום:

1. קבלה ואישור של הדו"חות הכספיים, דו"ח המנהלים, ודו"ח רואה החשבון של החברה ליום 31.12.87.
2. בחירת חברי הדירקטוריון של החברה וקביעת שכרם של הדירקטורים מקרב הציבור.
3. מינוי רואה החשבון של החברה וקביעת שכרו.

אם תוך חצי שעה מהמועד שנקבע לא יימצא המנין החוקי, תידחה האסיפה מאליה לשבוע אחד, לאותה שעה ולאותו מקום. ואם באסיפה שניה זו לא יימצא מנין חוקי תוך מחצית השעה מהזמן שנקבע, יהוו שני חברים הנוכחים בעצמם או ע"י בא כח מנין חוקי.
חבר רשאי להיות נוכח בעצמו או ע"י בא כח.
כתב מינוי בא כח או ייפוי כח, או העתק שלהם מאושר ע"י נוטריון או ע"י עו"ד, יופקד במשרדי החברה 48 שעות לפחות לפני המועד שנקבע לאסיפה. בלי הפקדה כאמור, לא יהא האדם הנקוב במסמך, רשאי להצביע מכוחו.

בפקודת הדירקטוריון

ההסתדרות הכללית של העובדים בא"י
המרכז לתרבות ולחינוך
עיריית כרמיאל
משרד החינוך והתרבות
אגף התרבות והאמנות

ישראל ISRAEL 40
68 שנה להסתדרות

פסטיבל מחול כרמיאל

27-29 ביוני 1988

מזמין את אוהבי וחובבי המחול לרקוד, לצפות ולהנות בחגיגת המחול הגדולה

- הרקדות מהבוקר ועד לשעות הקטנות של הלילה.
- מופעי מחול אמנותי של מיטב להקות המחול בארץ.
- מופע פתיחה מרהיב באמפיתאטרון החדש בכרמיאל, בבימויו של **יונתן כרמון** בליווי תזמורת צה"ל בניצוחו של **יצחק גרציאני** ובהשתתפות מאות רקדנים וזמרים. יום ב' 27.6.88 שעה 21.00.
- הופעה מיוחדת של **להקת המחול המודרני – לונדון** בניהולו האמנותי של רוברט כהן. יום ג' 28.6.88 שעה 21.00
- "דליה 88" – מרתון של מחול ישראלי באמפיתיאטרון, בבימויו של יונתן גבאי ובהשתתפות:

להקות "הורה ירושלים"	להקת הסטודנטים ירושלים	להקת כרמיאל
להקת הטכניון אבא חושי	להקת כרמל משה	להקת גבעתיים
להקת צופי רמת-גן	להקת מתנ"ס טבעון	להקת פרדס חנה
להקת אשקלון	להקת אוניברסיטת ת"א	להקת ראשון לציון
להקת רחובות	להקת "עמל" חדרה	להקת פתח-תקוה
להקת באר-שבע	להקת כפר מנחם	להקת עיריית ת"א
להקת "אנחנו כאן"	להקת אילת	

★ פינות הווי ★ מדורות ★ ערבי שירה לתוך הלילה.
★ מתנה רוקדים מכל רחבי העולם.
• שיחזור חג הביכורים ע"י קיבוץ גן שמואל.

כרטיסים במחירים עממיים!!!

משרד גרבר, מרכז הכרמל, חיפה, טל: 384222, 04-384777
וביתר משרדי הכרטיסים בארץ הנחות לקבוצות מאורגנות, טל: 04-388011

הנחה במכירה מוקדמת

מפעלים במשבר / עמירם סיון

מחיר השיקום

חברת העובדים תיחלץ מהמשבר במחיר אובדן חלק מן המפעלים והחברות שבבעלותה. יש ליישם את עקרון העזרה ההדדית רק כאשר היעילות הכלכלית אינה מוטלת בספק

משק העובדים מוצא את עצמו באופן מתמיד בפני הצורך להגן על זכות קיומו. הוא אינו נתפס כדבר טבעי, אלא כיצירה חברתית המחויבת להצדיק עצמה כל העת. בתקופות של שגשוג כלכלי ורווחיות טובה למפעלי חברת העובדים נוטים להצדיק את הגשמת המטרות של פיתוח המשק, ביסוס אזורי־הפיתוח, שמירת התעסוקה וקידום רווחת הכלל והפרט על־פי תפיסות החברתיות הסוציאליסטיות.

התקופות הקשות – תקופות שבהן נמצאים מפעלי חברת העובדים במצוקה, תקופות של הפסדים – הן שעות המבחן. כיצד יצליח משק העובדים לשמור על עקרונות של יעילות כלכלית, גם כשאלה מתנגשים במטרותיו החברתיות?

סוגיה זו התגלתה כבר להוגי רעיון חברת העובדים ולמייסדיה בתחילת הדרך, עוד בשנות העשרים. על רקע המשבר הכלכלי ביישוב, כשלון "סולל בונה" המצב הרעוע במוסדות אחרים, התעורר ויכוח שהוביל לתמורה הבלתי־נמנעת בתפיסה הכלכלית – מעבר ממשק "הראוי" ליעילות כלכלית. התהליך היה אבולוציוני. הוא החל ברמה המפעלית ונמשך בגיבוש עקרונות כלכליים כתפיסה כוללת. התהליך הזה היה מלווה במאבק בין הגישות השונות, אשר מרכיבים אידאולוגיים וטעמים כלכליים ומעשיים שימשו בו יחדיו.

יעילות כלכלית היא תנאי הכרחי לקיומה של חברת העובדים לא רק לכלל הקבוצה, אלא לכל יחידה בתוכה. אסור להתחמק מהחלטה על סגירת מפעל או צמצום פעילותו – אף־על־פי שמשמעות ההחלטה היא פיטורי עובדים – אם אין אפשרות להביאו לרווחיות בלוח זמנים סביר. הטיפול במפעל מפסיד צריך להיות ברור ומוגדר: ניתוח הסיבות לקשיים, ניתוח שממנו עלולה לנבוע המסקנה הקשה לסגור, או, אם יש סיכויים להבראה – גיבוש תוכנית הבראה. הפעלת עזרה הדדית, בין מפעלי חברת העובדים למפעל הנמצא בקשיים, נכונה רק כאשר היעילות הכלכלית אינה מוטלת בספק. יישומה של תוכנית הבראה למפעל מותנית בהגדרות ברורות של טווח הזמן המוקצב ובשיתוף פעולה של העובדים. על העובדים לדעת מהי המשמעות של כשלון התוכנית ולהתגייס למען הצלחתה. ההבראה עוברת דרך הסכמה לפיטורים חלקיים, ויתור על שכר, שינויים בתנאי עבודה, ניידות עובדים. מן הראוי כי גם ההנהלה תתרום לתוכנית ותעשה אף היא ויתורים בשכר. במקרים רבים ראוי שתוכנית ההבראה תלווה בחילופי מנהלים.

אם נבדוק את יישומן של תכניות ההבראה במפעלים שכשלו בארה"ב ניווכח, כי שיקום מפעל המכוניות האמריקאי "קרייזלר" היה כרוך בוויתור על שכר בתמורה לסיוע ממשלתי. ב"ג'נרל מוטורס" גובשה תוכנית שהבטיחה לעובדים קביעות לכמה שנים, תמורת עליות שכר מתונות. נוסף על כך נקבע שם כי לא יחולקו בונוסים למנהלים, אלא אם יינתנו תוספות שכר לפועלים.

המשימות החברתיות של חברת העובדים (ושל ההסתדרות) – תעסוקה, הבטחת מקום עבודה, רמת השכר ותנאי העבודה – אינן יכולות להתגשם לאורך זמן ללא יעילות כלכלית. שמירה קנאית על "רווחת הפרט" – מקום עבודתו, תנאי העבודה והשכר – ללא התחשבות בהכרח ביעילות כלכלית, כלומר ברווחיותו ובכושר התחרות של המפעל, תביא בסופו של דבר לפגיעה ברווחת הכלל ולחיסולו של משק העובדים. נדרשת, אם כן, הבנה מעמיקה ורחבה בקרב כל ציבור החברים – כולל

(סוף בעמוד 18)

דפים בואבים / יזהר סמילנסקי

מכתב קטן למפקד צבא בשטחים

הנה, הרסת השבוע שנים־עשר בתים בשטחים, ומחר תהרוס כנראה עוד עשרים ומחרתיים שלושים, וגם תאטום וגם תגרש, ועוד ידך נטויה. טוב, ומה השגת? כבר הרתעת ככה את כל משליכי בקבוקי התבערה? יש לך עוד מיליון וחצי נוספים. תצטרך להרוס עוד מיליון וחצי.

"נהרסו כך וכך בתים של חשודים בהצתה" – זה הנוסח. די להיחשד כדי להיהרס. האב ייהרס על החשד בבנו. המשפחה כולה תהרס על החשד באחד. יפה. אבל מה השגת לאחר שהרסת? זה הפתרון? או רק ראווה של הגאוותן הגברי שלך?

אתה זוכר, המפקד, איך נפטרים ממחלת הקדחת? אפשר לרדת אחרי מיליוני היתושים ולהכותם אחד אחד בטפיחה עזה, ואפשר לייבש את הביצה. בראשונה עוסקים בתוצאות ובשניה עוסקים בסיבות.

במה אתה עוסק, המפקד, ומכלה כחוך?

בכמה זמן הורסים בית?

בונים אותו בשנה, לפעמים במאה שנה. ויש גם בתים שעומדים מאז העולם עומד.

כמה זמן נמשכת הריסת בית? פחות מזמן המחשבה אם היה צריך להרסו. כמה זמן נמשכת המחשבה אם להרסו? פחות מזמן צלצול הטלפון שציווה להרוס.

רחיפה אחת ואיננו. הור נבעה בסביבה המוכרת ומשפחה שהיתה לה ממשות ושם וכתובת ובני־אדם מכל הגילים היחסים – הפכה ברגע להיות למשל: הנענשים. וכך גם היתה המחשבה על ההריסה. היא לא ראתה לפניה בני־אדם אלא מיני מושגים מופשטים: מסיתים, מציתים, נענשים, מורתעים, וכל השאר. ואז קם המופשט והרס את הממשי. והזי הפך למושג.

בלילה לא רואים לאן הלכה המשפחה שנהרסה. לא יודעים מה הם עושים כעת. ואיפה הם יושבים כעת – באיזו פינה עקורים על המטלטלים שלהם, מתחת לשמיים ריקים וכבדים.

האם נרשם שם עליהם בפינה אחת משהו כעת?

נעשה ונשמע, נשמע ונעשה / דני רובינשטיין

היכן מפקדת האינתיפאדה

מאז גל המעצרים הגדול מוכתבים הכרוזים ברדיו אש"ף מבגדד ומופצים ביוזמה מקומית. מי שעושה זאת הן ועדות עממיות, הקיימות בכל פינה בשטחים. מדי פעם הן מוסיפות תוספות מקומיות לנוסח המשודר

מי זו מפקדת האינתיפאדה המסתורית, המפיצה מדי פעם כרוזי הנחיות לשטחים? די מוזר שחולפים חודשים על חודשים וכל זרועות הבטחון והמודיעין למיניהן אינם מצליחים לשים יד על אותה חבורה אלמונית של פעילים ומארגנים, הרוחפים את מיליון וחצי ערביי השטחים להפגין, לשבות, ליידות אבנים ובקבוקי תבערה ולהצית שדות. לכאורה, אפשר לחשוב, שמדובר באיזו קבוצה מיוחדת במינה של אנשים מוכשרים מאד שמצליחים להסתתר ולהתחמק ממעצר ובתוך כך להמשיך ולהנהיג את הציבור הערבי. למעשה לא ברור בכלל אם קיימת מפקדה כזאת.

לפני חצי שנה היה מוסכם על הכל (כולל המנהיגות הפלשתינאית בשטחים ומחוצה להם) שמדובר בהתפרצות עממית וספונטנית מאד, שבאה ללא הכנות, ללא ארגון וללא מנהיגות מוכרת. בשבועות הראשונים של ההתקוממות היו רחובות הערים בגדה ובעזה מלאים בכרוזים מכל המינים ומכל הסוגים, שעל־פי ניסוחם אפשר היה לנחש מי מפיץ אותם. היו כרוזים עם סיסמאות של הפתח, כרוזים שבהם מונחים מרקסיסטיים השגורים בפי תומכי חזיתות השמאל הפלשתינאיות, כרוזים עם פסוקי קוראן של הקבוצות המוסלמיות לסוגיהן וכו'. בתוך מהומת הכרוזים של אותם ימים אי־אפשר היה לדבר על יד מכוונת ומארגנת אחת, אלא על מאות ועדות נוער, עשרות שלוחות של איגודים מקצועיים, אין סוף ועדי תלמידים וסטודנטים שכל אחד פועל כמעט לבד, דוחף לכיוון הפוליטי הרצוי לו, וכולם מרכזים עוצמה רבה של תסכול ועוינות שהצטברו בשטחים.

יותר מחודש חלף עד שבינואר 1988 התברר – גם לתושבי השטחים עצמם – שפוטנציאל הזעם נגד הכיבוש הישראלי חורג בהרבה מסתם עוד גל של מהומות רחוב חולפות, כפי שהיה מדי פעם במשך כל השנים. כרוזים ראשונים בחתימת "המפקדה המאוחדת של ההתקוממות" התחילו להתפרסם, איפוא, בעקבות המאורעות ולא לקראתם. ואכן הכרוזים העידו שפעילים של הקבוצות הפוליטיות השונות בגדה ובעזה הצליחו להגיע לתיאום מסויים ביניהם.

במערכת הבטחון ניתחו שוב ושוב את הכרוזים הראשונים ומצאו שתוכנם משתנה מפעם לפעם. כרוזים אחדים, לדוגמא, כתובים בסגנון אחיד המעיד על כך שמחבריהם פעילי הפתח. כרוזים אחרים יוצרים את הרושם שיש בהם ניסוחים של פשרה בין הפתח ובין "החזית הדמוקרטית" של נאיף חוואתמה. בכרוזים נוספים יש טביעת אצבעות של הכרזי המפלגה הקומוניסטית הפלשתינאית וכך הלאה. אפשר לדעת זאת מפני שעמדות הארגונים השונים ידועות. הפתח, למשל, אינו מרשה לקרוא לפגיעה פיסית בראשי ערים או בפקידי ממשל שאינם מתפטרים. חזיתות השמאל מנסות לתקוף יותר את אוהדי ירדן בשטחים.

לפחות שלוש קבוצות של פעילים ממחנות שונים תיאמו ביניהן את "כרוזי המפקדה הכללית", המסומנים במספרים סידוריים אחד עד כיוון מספר עשר. התיאום היה חלקי ומה שנתן לכרוזים את עוצמתם היתה העובדה, שכמה תחנות שידור החלו לפרסם כהבלטה. תחילה תחנת השידור "אל־קודס", הפועלת בהר הדרוזים בסוריה, ועימה תחנת השידור של אש"ף בבגדד ובעקבותיהן תחנת השידור הערבית של רדיו מונטה־קרלו. השידורים באו בהדרגה, במקום הפצה רחבה של הכרוזים ברחובות. כמובן שהיו הבדלי נוסח משמעותיים למדי בין השידורים – כך עד המשבר ונקודת המפנה בכרוז מספר עשר.

כרוז מספר עשר פורסם למעשה שלוש פעמים, בשלוש גירסאות שונות. בגירסתו הראשונה היתה דרישה נחרצת מחברי הפרלמנט הירדני בשטחים להתפטר מתפקידים (כולל איומים) ולאחר מכן באו תיקונים שביטלו דרישה זו. מקורות מרכז־עמון ומאש"ף בחו"ל סיפרו על רוגז ומריבות בתוך ההנהגה הפלשתינאית ועל מגעים עם ירדן שהביאו בסופו של דבר לתיקון הכרוז. באותם ימים גילו שירותי הבטחון אחד מבתי הדפוס (בכפר עיסוויה במזרח ירושלים), שהדפיס חלק מהכרוזים. היו אלה הכרוזים שבהם בלט חלקם של תומכי "החזית הדמוקרטית". באותה תקופה החלה מערכת הבטחון הישראלית לעשות מעצרים המוניים של אלפים בשטחים וקרוב לוודאי שרבים מהפעילים שניסו – ולעיתים אף הצליחו – לארגן ולתאם את פרסום הכרוזים, נכלאו.

כל זאת אירע לפני כשלושה חודשים ומאז השתנתה מתכונת הכרוזים שהגיעו עד מספר 20. הם מתחילים, אומנם, באותה סיסמה: "שום קול לא יגבר על קול האינתיפאדה" (סיסמה שהיא פרפרזה על סיסמת אש"ף בזמן מלחמת האזרחים בירדן ב־1970: "שום קול לא יגבר על קול המהפכה"), גם קביעת הימים לשביתות ולהפגנות דומה, אבל דרכי הפרסום וההפצה של הכרוזים שונה לחלוטין. שינוי זה מעיד שמרכז הכובד של חיבור הכרוזים עבר לחו"ל.

כיצד אם כן פועלת מערכת הכרוזים בחודשים האחרונים או במלים אחרות, כיצד מתפקדת אותה מפקדה אלמונית ומסתורית. הדברים פשוטים למדי. תוכן הכרוז החדש משודר פעמים אחדות ברדיו אש"ף מבגדד בקצב איטי של הכתבה. בעשרות מקומות בשטחים (ואולי גם בישראל) מקליטים או רושמים את תוכנו. אחר־כך מדפיסים במכונת כתיבה או במחשב ביתי, מצלמים בכמה עשרות עותקים ומפיצים בכפר, בשכונה ובסביבה הקרובה. כך מוצאים היום את אותו כרוז על סוגים שונים של נייר, בגדלים שונים ובעימוד גרפי שונה.

מי שעושה זאת הן ועדות עממיות, הקיימות בכל פינה בשטחים, והן גם מוסיפות, מדי פעם, תוספות מקומיות לנוסח האחיד המשודר ברדיו. בירושלים ובקלקיליה, למשל, הוסיפו הוועדות המקומיות גם קריאות לפגוע בראשי הערים הממונים, אברסניבה וחלף. בג'נין הוסיפו איומים על פקידים מקומיים של משרד הפנים. בעזה מוסיפים הפעילים המוסלמים תוספות משלהם והם אפילו מדפיסים כרוזים עצמאיים, שהגיעו, אגב עד למספר 23 (לעומת 20 בספירה המקובלת).

השיטה שהתמסדה הוכיחה את עצמה. ראשית כל הממשל הישראלי אינו יכול לחסל אותה. עוצרים כמה פעילים של ועדה מקומית בכפר מסויים, ואז באים אחרים במקומם; כמעט בלי שום צורך בארגון ובסידור. ואם בכלל אין להם מחליפים, או מגיעים לכפר הכרוזים מהכפר השכן. אפילו בזה אין צורך מיוחד, שכן תמיד יש מי ששמע את תוכן הכרוזים ברדיו והדברים עוברים מפה לאוזן. שנית, השיטה טובה מפני שהיא בטוחה מפני הפצה פרובוקטיבית של כרוזים מתוצרת הממשל הישראלי. לדברי התושבים כבר היו דברים מעולם, כאשר בראשית ההתקוממות נמצאו ברחובות גם כרוזים שנועדו לבלבל את האוכלוסיה על־ידי מתן הוראות סותרות.

אם כי סביר להניח שתוכן הכרוזים נקבע ברובו המכריע בחו"ל, עם מעט תיאום בעזרת שליחים וטלפונים לשטחים, הרי כמו בתחילת ההתקוממות, גם עכשיו, המאורעות מקדימים לעתים את הכרוזים ולא להיפך. דוגמה טובה היא פרשת שריפת השדות והיערות. בימי השרב הראשונים פרצו בארץ שריפות – ככבכל שנה – ואילו בכרוזי "מפקדת ההתקוממות" לא היתה על כך אף מלה. חיפשתי ומצאתי שגם בשנים קודמות, כאשר פרצו שריפות הקיץ היו חשדות שאילו הצתות על רקע לאומי והיו מקרים שהחשדות התאמתו. תאורטית לפחות קיימת אפשרות שהשריפות הראשונות השנה היו בכלל מקריות, אלא שדוברים ישראליים, ובכללם כמובן העיתונים, העלו מיד את הסברה ואת החשד שאלה הצתות בזדון. כך או כך, רק אחרי שכל הארץ דיברה על שהערבים שורפים את המדינה במסגרת האינתיפאדה, התפרסם כרוז מספר 19, ובו הנחייה לשרוף רכוש של האוייב ונקבע לכך יום מיוחד (יום רביעי השבוע). זהו מן מעגל קסמים שבו כלל לא ברור מה קודם למה ההנחיות לפעולות, או להיפך. נעשה לנשמע, או נשמע לנעשה.

אם בחודש השני והשלישי להתקוממות היה נסיון ברור של פעילים בשטחים לתיאום ואפשר היה לראות בנסיון זה מעין שלב ראשוני של הקמת "מפקדה מאוחדת", הרי כבר זמן ממושך שאין בגדה ובעזה שום קבוצה מגובשת של אנשים שאפשר להצביע עליהם ולומר: אלה מפקדי ומארגני ההתקוממות. מי שנותן למהומות ולשביתות את הדחף ואת העוצמה איננה שום מפקדה, אלא נכונותם המעוררת לעיתים פליאה של אלפים ושל עשרות אלפים להענות לצווים של תחנות השידור הפלשתינאיות. יש ביניהם הפועלים לבד כמו אותו צעיר ממחנה הפליטים ג'לזון, שניסה לרצוח את ראש עיריית אל־בירה, והנה אף לא ארגון פלשתינאי אחד, גם לא הקיצוני שבהם, לא לקח על עצמו את האחריות לכך. אין בשטחים שום חבורה חשאית, מחתרתית השולטת בארועים, חרף העובדה שהכינוי "המפקדה המאוחדת של ההתקוממות" הפך כבר למיתוס ברחובות שכם, חברון ועזה.

עיתונאי ערבי, ידיד ממזרח ירושלים, אומר, שבשטחים מאמינים שיש מפקדה כזאת מפני שנורא רוצים להאמין בכך: זה נוסך גאווה בלבבות. בסך הכל, לדבריו, מה שקרה הוא: "ולד בסכר בלד" או בעברית: ילד סוגר עיר, כלומר בני הנוער מיידי האבנים ומקימי המחסומים קובעים את גורל העיר כולה. אבל אין ספק שכוחם של צעירים אלה נובע מאותו פרץ של כעס ואיבה לממשל הישראלי, לו שותפים הכל מרפיח עד ג'נין והוא המכוון את המאורעות, הוא אולי יותר מכל קבוצת אנשים יכול להיקרא, כמפקדת האינתיפאדה.

שולחן עורך / חנה זמר

בין נושרים ליורדים

מאמר מערכת אמור לקבוע את עמדת העתון לגבי מעשה או מחדל, אירוע, מדיניות או החלטה בנושא מוגדר העומד על הפרק. הנושא שהתבקש ביום ראשון בערב היה החלטת הממשלה על הטסת יהודי ברית־המועצות "לישראל תחילה". איני זוכרת שאי־פעם היו לי לבטים כה קשים כפי שהיו לי בעניין הזה. אף לא יכולתי להיעזר בדעתם של עמיתי במערכת, כי הם היו חלוקים בינם לבין עצמם: זה זעק שההחלטה היא תרפה, וזה ראה את התרפה דווקא במימדי הנשירה. למען האמת אני עצמי הייתי חלוקה בדעתי, אם אפשר לומר כך.

זה מקרה קלאסי שבו צודקים שני צדדים בעלי עמדות מוגדרות, כמו בבדיחה היהודית המפורסמת על הרב, שהצדיק כדין תורה גם את התובע וגם את הנתבע ולבסוף גם את הרבנית ששללה את עמדתו.

נזכרתי במאמר מזהיר של ישעיהו אברך בעניין זה ב"דבר", אחד האחרונים שכתב לפני מותו, ובו הוקיע בעטו השנון כל כוונה להביא יהודים מברה"מ לישראל בעל־כורחם, פן יהיו כאן "אסירי ציון" אמיתיים.

אבל נזכרתי גם בחוויה טראומטית שהיתה לי לפני כמה שנים בעת ביקור במרכזו של "נושרים" בלאדיספולי. בילית שם כמה שעות בשיחה עם יהודים מברה"מ שיצאו ממנה באשרות ישראליות, מאסו בהן בהגיעם לוינה, המשיכו ללאדיספולי שבאיטליה כדי להמתין שם לאשרות כניסה לארה"ב או לקנדה או לאוסטרליה. בשיחות אתי על סירובם לעלות, הם הפגינו הרבה מן הזלזול והרבה מן הניכור ושום דבר מהכרת הטובה. השתי זעם ועלבון והשפלה חרות.

מדינת ישראל חייבת לעשות ככל יכולתה ואף מעבר לה, כדי להציל יהודים בכל מקום שבו הם זקוקים להצלתה. יהודי ברה"מ אינם בסכנה. רק החירות שלהם מוגבלת, כשם שמוגבלת חירותו של כל אדם במשטר טוטאליטארי – והמשטר הסובייטי הוא טוטאליטארי גם בעידן הגלאסנוסט המהולל. נכון, היהודים שם מוגבלים גם ביכולתם לחיות חיים יהודיים, אבל מתוך נסיון אנחנו יודעים שאף בבואם למערב הם אינם מנצלים את האפשרות הנתונה שם לחיות חיים יהודיים. מדוע, אם כן, אנחנו חייבים להעניק להם אשרות ישראליות ולקבל תמורתן יריקה בפרצוף? מצד שני...כן, אפשר למנוע נימוקים טובים גם לעמדה שכנגד. תיקו.

את הבעיה של "דבר היום", מאמר המערכת שלנו, פתרתי. תמיד קל יותר להגיב ולייעץ מאשר להחליט ולשאת באחריות לתוצאות. ואשר לתוצאות – במקרה שלפנינו נראה לי שממילא אין הרבה סיכויים שהחלטת הממשלה תצא לפועל. או שברית־המועצות לא תשתף פעולה, או שהקונסוליה ההולנדית לא תשתף פעולה, או שרומניה תירתע ברגע האחרון. אבל גם אם נצליח להביא לכאן את היהודים האלה בעל כורחם, הם ינשרו מכאן, אלא שאז הם יהיו בבחינת יורדים. ספק אם זה יותר טוב.

כותרות ומושגים

כאשר המשל יהיה דומה לנמשל יבואו ימות המשיח, אומר פתגם יהודי. לפעמים נדמה לי שדבר זה נכון גם לגבי כותרת ומה שכתוב מתחתיה. כאשר עורך צריך למצות בכמה מלים עיקרה של כתבה שלמה, אי־אפשר לצפות להצלחה תמיד, מה גם שלקשיי האובייקטיבי מצטרף לחץ הזמן. משום כך אפשר למצוא בעתונים הבהרות תדירות הנוגעות לכותרות. באחרונה היתה לי בעניין כזה התכתבות עם קיבוץ חולתה, ועדיין אינני יודעת מי צודק. וזו תמצית הסיפור: חבר המשק עמיחי בדיזאב פרסם בעתון המתנחלים "נקודה" הצעה להשתמש בכלבים מרצקים ואמיצים נגד מיידי האבנים ובקבוקי התבערה. הוא נידב להם גם את עזרתו כמאלף כלבים בעל נסיון. כתב "דבר" דיווח על הפרסום בתמצית עניינית. אלא מה? לבדיזאב יש טענה נגד הכותרת, שהופיע בה הביטוי "לשסות כלבים". לדעתו, זהו סילוף רוח דבריו, והוא דרש התנצלות. השבתי לו בנימוס, שלדעתי מה שפורסם ב"דבר" היה הוגן. אחרי ככלות הכל (וזאת לא כתבתי לו), אפילו לא הזכרנו שברשימתו האשים חבר חולתה את צה"ל, כי "צומצמה עד למינימום תגובת החיילים מול ברד האבנים ובקבוקי תבערה". מסכנים המתנחלים, החיילים לא מגינים עליהם. ומדוע לא? לדעת בדיזאב – "בעקבות הרעש של התקשורת ושל יפי הנפש". את הפנינים האלה שכתב ב"נקודה", כאמור, אפילו לא הזכרנו, אבל הוא עדיין רוצה התנצלות. מזכיר הקיבוץ, אמנם בהסתייגות, חושב שאולי ההתנצלות מגיעה לו. אני מתנצלת, אם כן, לא רק על הביטוי, אלא גם על אחריותנו כתקשורת וכיפי־נפש, שבגלל הרעש שלנו החיילים רק יורים וקולעים, רק כולאים אלפים במעצר מינהלי, רק אוטמים בתים ומפוצצים בתים, ואינם יכולים להרוג מן המינימום הזה.

תמיהות

מדוע, בעצם, מתנגדים כל־כך עובדי "אליאנס" לפתיחת המפעל על־ידי כונס הנכסים? אחרי ככלות הכל, "אל־על" פועלת תחת מפרק כבר כמעט חמש שנים, אבסורד ישראלי העובד לגמרי לא רע. האמת היא שצריך היה לכתוב משהו חריף מאוד על התנהגותם המבישה של מפגיני "אליאנס", ועוד היד נטויה.

ומה קרה לישראל המרימה קול זעקה כל אימת שמתפרסמת ידיעה־על־שמועה־על־אפשרות של אספקת נשק למדינה ערבית, ואילו הידיעה על כוונת סין לספק לסוריה טילים נתקבלה בזלזול מופגן? אולי מפני שיש לנו קשר כלשהו לטילים האלה, ואיננו רוצים להלקות את עצמנו. זה רעיון לתחקיר עתונאי שלא יעבור את הצנזורה.

בג"צ: לא לעולם חוסן / חיים י. צדוק

דחייה להלכה, פטור למעשה

רס"ן (מיל.) יהודה רסלר (הוא עו"ד רסלר אשר למאבקו המשפטי בשנת 1969 אנו חייבים את שידורי הטלוויזיה בשבת), ועמו עוד שני אנשי מילואים, עתרו לבית־המשפט הגבוה לצדק וביקשו לפסול את ההסדר הקיים בעניין דחיית השירות הצבאי של בחורי ישיבה. בג"צ השאיר את ההסדר על כנו, אך פסק־הדין עשוי להיות ראשיתה של פריצת דרך לביטול אפשרי של ההסדר או לצמצומו.

היקף הבעיה הוא ממשי מאוד. בשנת 1986־1987 היה מספר הנהנים מן ההסדר 17,017. מתוך המחזור שהתגייס לצה"ל בשנת 1975 נדחה שירותם של כ־800 בחורי ישיבה, בעוד שבשנת 1987 היה המספר כפול: 1,674. מדובר באנשים שעברו את כל הבדיקות ונמצאו כשירים לשירות. מספר זה ילך ויגדל בשנים הקרובות. אין כאן דחיה לתקופה קצובה בלבד, דוגמת זו הניתנת לעתודה האקדמאית. למעשה, בחורי הישיבה ששירותם נדחה, בשל היות "תורתם אומנותם", פטורים ברובם משירות סדיר ומשירות מילואים.

לא תעמוד על דם רעך. ההסדר אינו מקובל על רובו הגדול של הציבור בישראל. צורמים הנימוקים כגון "צה"ל שומר על הגוף והישיבות על הנפש" או "צה"ל מגן על היהודים והישיבות על היהדות" ומקוממת ההשוואה בין חיילים הנספים במערכה ובין אברכים ה"ממיתים עצמם באוהלה של תורה". הנושא שנוי במחלוקת עמוקה גם בתוך הציבור הדתי. בחורים דתיים, גם בחורי ישיבה, שירתו בכל מערכות ישראל ונתנו את נפשם עליה. יש הרואים ב"חלוקת העבודה" – "אני אלמד תורה במקומך ואתה תילחם ותיהרג במקומי" – עבירה על הלאו המפורש "לא תעמוד על דם רעך" (ויקרא, י"ט, ט"ז).

כמי שכפאם שד. שרי הבטחון ניסו מדי פעם להתמודד עם הבעיה ולא יכלו לה. פנחס לבון, בשנת 1954, ניסה לחולל שינוי, אך נבלם על־ידי ראש הממשלה דאז משה שרת. שמעון פרס, בשנת 1975, החליט להגביל את המכסה ל־800 איש לשנה, אך המחסום נפרץ. אריאל שרון ומשה ארנס השליכו את יהבם על המציאות הקיימת והוסיפו, בנימה של צער: "אין בכוחי לשנותה". ב־1985 אמר יצחק רבין: "כשר בטחון הייתי מאושר לו כל (ההדגשה במקור) אזרחי המדינה הכשירים היו נוטלים חלק בהגנה על המולדת. אולם יש מציאות, שבתנאים הקיימים לא ניתן לשנותה".

דברי שרי הבטחון מעידים שאין לבם שלם עם ההסדר והם פועלים על פיו בלית ברירה, כמי שכפאם שד.

הפיכת קערות על פיהן. בהזדמנויות קודמות, כאשר הנושא הועלה בפני בג"צ, פטר את עצמו בית־המשפט מבדיקת חוקיות ההסדר לגופו ודחה את העתירות על־הסף. פעם (בשנת 1970) פסק בית־המשפט, כי לעותר אין "זכות עמידה", מאחר שלא הצליח להצביע על פגיעה אישית ממשית בו. פעם אחרת (בשנת 1981) נדחתה העתירה בנימוק שהנושא הוא "בלתי שפיט", באשר אין בידי בית־המשפט "קנה־מידה משפטיים" להכרעה והמדובר בבעיה ציבורית שיש להשאיר את פתרונה בידי הגורמים הפוליטיים. בית־המשפט סירב אז "להיגרר לוויכוח ציבורי־פוליטי, בנושא רגיש ומסעיר שבו קיימים חילוקי דעות חריפים בציבור". עד העתירה האחרונה של רסלר וחבריו נמנע בג"צ מלדון בעניין לגופו.

בעתירה זו הפך בית־המשפט את קערת "העדר זכות העמידה" ואת קערת "אי־השפיטות" על פיהן.

זכות עמידה לכל. בפני בית־המשפט היו תצהירים של שני קציני צה"ל בכירים במילואים, שעסקו בזמן שירותם בבעיות כוח־אדם במטכ"ל. אחד מהם העיד, כי "דחיית גיוסם של בחורי ישיבה משמעותה מניעת הקמתם של חמישה גדודי שריון או שני גדודי חי"ר כל שנה". הקצין השני העיד, ש"אם כל תלמידי הישיבות יגויסו וישובצו לשירות ביחידות צה"ל... יביא הדבר להפחתה משמעותית של נטל שירות המילואים של כלל חיילי המילואים". בית־המשפט ראה בתצהירים אלה תשתית עובדתית מספקת כדי להעניק לרסלר ולחבריו זכות עמידה.

מעבר לפגיעה באינטרס של העותרים, פסק בית־המשפט – על רקע הליברליזציה שהונהגה בשנים האחרונות בעניין "זכות העמידה" – כי העתירה ראויה להישמע גם מפני שמדובר בבעיה חוקתית, בעלת אופי ציבורי שיש לה נגיעה ישירה לשלטון החוק. אם תישלל מהעותרים זכות העמידה, לא ניתן יהיה כלל לבחון את חוקיות ההסדר לגופו, כי אין איש במדינה שמעמדו מבוסס יותר ממעמדם של העותרים.

הנושא שפיט. גם טענת אי־השפיטות חסמה בעבר את הדרך בפני בירור העניין לגופו. הפעם החליט בית־המשפט שהנושא "שפיט", דהיינו, שהוא מתאים לדיון משפטי ושבית־המשפט הוא המוסד הראוי להכריע בו. שלושת השופטים לא היו בדעה אחת באשר לקו התיחום המדוייק בין שפיטות ובין אי־שפיטות, אך כל השלושה היו תמימי דעים כי, יהיה קו התיחום אשר יהיה, נושא דחיית השירות של בחורי הישיבה הוא נושא שפיט.

הסדר שקשה להשלים עמו. שלא כמקובל, טרחו שלושת השופטים להדגיש, כי החלטתם להשאיר את ההסדר הקיים בעינו אין לראות בה נקיטת עמדה לגופו של עניין. הסתייגותם מוזקרת מדבריהם. בולטים במיוחד דבריו הבוטים של הנשיא שמגר: "אין להבין את הסכמתי לתוצאה המשפטית, כאילו אני שלם עם ההסדר בדבר אי־גיוסם של חלק מבחורי הישיבות, כפי שהוא נוהג כיום". "ההסדר הקיים... אמנם איננו בלתי חוקי, אך מן הבחינה העניינית הוא, לדעתי, בלתי מניח את הדעת (ההדגשה במקור) וקשה להשלים עמו. הוא מעורר שאלות נכבדות בתחום המוסר הציבורי והאישי"... דברים אלה נאמרים כאן גם כדי שהתוצאה המשפטית לא תטשטש את השיפוט הערכי, הלאומי והאנושי, המקנן בעניין זה, לפי הערכתי, בלבו של חלק נכבד מן הציבור... אינני נכון לסמוך ידי על ההסדר מן הבחינה העניינית". "פטור של אלפי צעירים משירות צבאי איננו נושא שיכול לרדת מסדר היום".

השופטים הבהירו היטב, כי פסיקתם אינה סוף־פסוק. הם המריצו את הרשויות המוסמכות לחזור ולדון בבעיה לעתים מזומנות. הם השאירו דלת פתוחה לרווחה להמשך המאבק המשפטי ולעיון מחודש בבג"צ. הם הזהירו במיוחד מפני הגדלת מספר הדחיות והפטורים.

הכמות העושה איכות. אומר הנשיא שמגר: "מה שאנו קובעים עתה לגבי תוקפו המשפטי של ההסדר, כאשר הוא מועבר לראשונה בשבט הביקורת השיפוטי העניני, איננו בא לפטור את הרשות המבצעת מן החובה להוסיף ולבחון מעת לעת את המשמעויות של הענקת פטור למספרים הולכים וגדלים של יוצאי צבא". השופטת בן־פורת: "יתכן שבעתיד יגיעו ממדי הדחיות לכדי שיקול רציני באשר לסבירות גישתו של שר הבטחון, עד כדי הצדקה להתערבותו של בית־משפט זה". השופט ברק: "יש חשיבות, בסופו של חשבון, למספרם של בחורי הישיבה שגיוסם נדחה. קיים גבול אותו אין שר בטחון סביר רשאי לעבור. הכמות עושה איכות".

ראו, הוזהרתם. בג"צ שיגר מסר ברור למימסד הבטחוני: הפעם עוד חמקתם בעור שיניכם; אשר לעתיד – ראו, הוזהרתם.

هكذا من الأصل

مكزامن الأمل

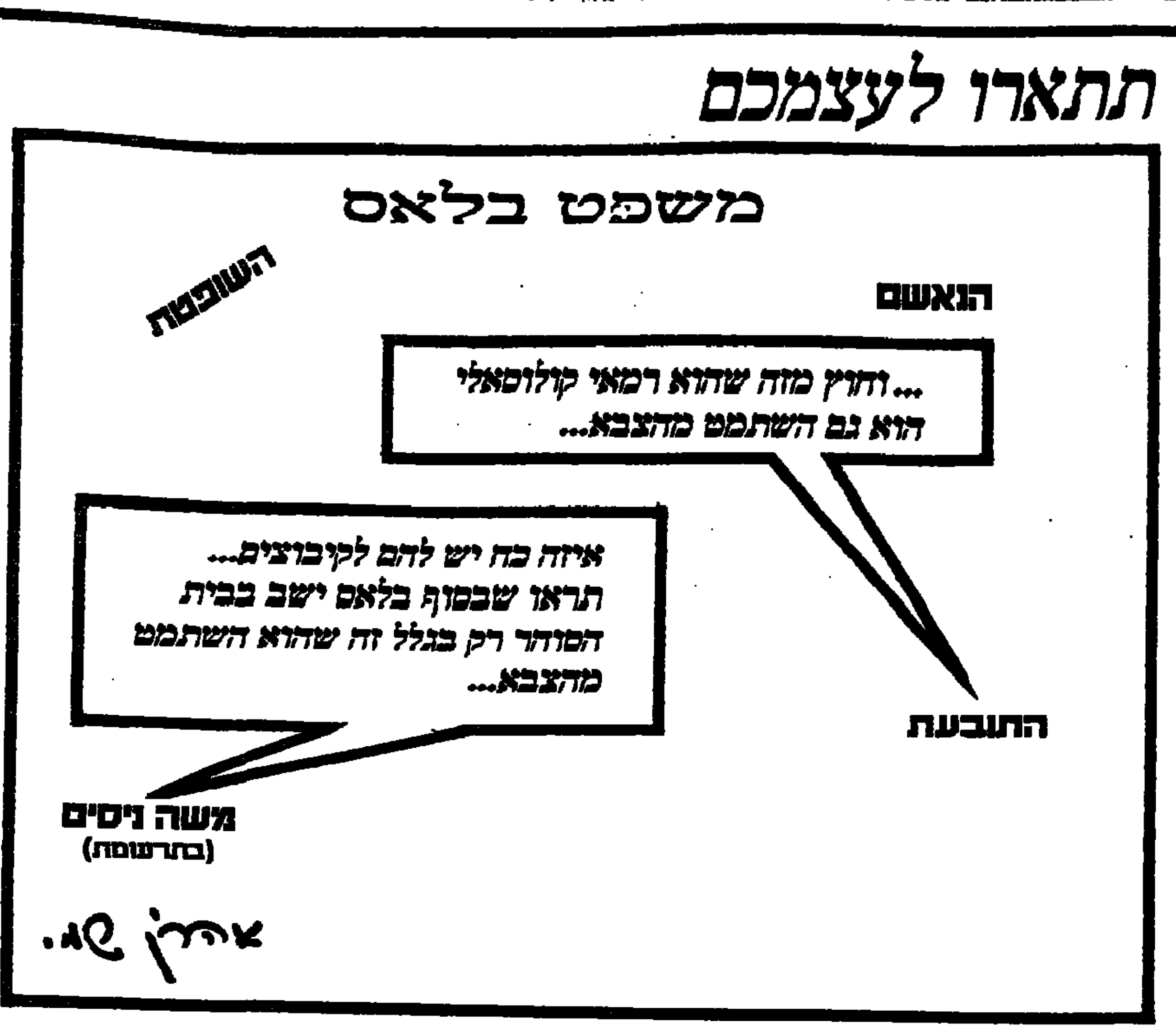

נצחון מוסרי מול אילוצים פוליטיים / שלמה גינוסר

רובית או יחסית

המאבק לשינוי שיטת הבחירות צבר החודש תאוצה, אך אסור לשכוח שבין מחייבי השינוי יש ויכוח חריף על פרטיו. בסופו של דבר זה יהיה הקרב האמיתי: גרסת יעקבי־וירשובסקי נגד גרסת רייכמן ושות'

כבר היה מי שאמר פעם, שהבחירות לא משנות, בעצם, שום דבר יסודי, ואילו באמת הן היו משנות משהו – כבר מזמן היו מבטלים אותן. המערכת הפוליטית שלנו, כמו כל המערכות הדומות בדמוקרטיות המערביות, מסתייגת, כמובן, מהגרסה הצינית הזאת. אבל, בכל זאת, היא פתחה עצמה בחודש האחרון לוויכוח על שינוי שיטת הבחירות. על מידת רצינותו של ויכוח זה נוכל לעמוד לא היום ולא מחר. אך, כבר עכשיו אפשר לומר, שהאילוצים הפוליטיים מכניסים את היוזמה לשינוי שיטת הבחירות בסד.

המאבק לשינוי שיטת הבחירות צבר החודש תאוצה כאשר הכנסת אישרה ברוב מרשים מאוד בקריאה ראשונה הצעת חוק לשינוי שיטת הבחירות. תיקון של חוק יסוד הוא בהחלט אירוע חריג ואפשר לומר, ששתי המפלגות הגדולות, המערך והליכוד, עשו כאן שריר כלפי מפלגות קטנות, בעיקר הדתיות אך לא רק הן, למרות הפוטנציאל הקואליציוני שלהן בעתיד הקרוב, אחרי הבחירות באות.

זהו, כמובן, שריר־בערבון־מוגבל. ראשית, הליך החקיקה הוא רק בראשיתו (קריאה ראשונה). שנית, הצעת החוק שאושרה היא רק רעיון־מסגרת. אפילו אם ועדת החוקה תשב עכשיו ברצינות, להתקינו לקריאה שניה ושלישית, עדיין דרך ארוכה מאוד לפניה עד שהחוק יאושר, אם בכלל. אלא, שהאילוצים הפוליטיים, שאותם הזכרנו קודם, כבר מבשרים סחבת מעצבנת בעצם הנכונות להמשיך את הליכי החקיקה בנושא זה. מול נכונותם של מחייבי שינוי שיטת הבחירות לדון בפרטי השינוי עולה השד המאיים של ה־1 בנובמבר.

המפלגות המתנגדות לשינוי שיטת הבחירות, שעליהן צריכות המפלגות הגדולות לחשוב כשותפות־בפועל לקואליציה עתידית אחרי הבחירות, החלו כצפוי להפעיל לחץ נגד המשך ההליכים. מעשית ועובדתית מדובר, בינתיים, בלחץ שהמפלגות הדתיות מפעילות על הליכוד, מפלגת־החסות שלהן בקואליציה הנוכחית. הליכוד מעכב, לפי שעה, את העלאת הנושא לדיון בוועדת החוקה. השר גד יעקבי, מראשי יוזמי החקיקה לשינוי שיטת הבחירות, כבר הזהיר השבוע מפני עיכוב בחקיקה ואמר, כי הליכוד ישים את הכנסת ללעג ולקלס את עצם הצבעתם של חבריו בעד שינוי שיטת הבחירות, אם ימנע עכשיו את ההתקדמות בחקיקה בנושא זה. [illegible]

החוקה תביא, תוך שבועות ספורים, את הצעת החוק לקריאה שניה ושלישית במליאה, כדי שבית־המשפט העליון יוכל לקבוע את החלוקה לאיזורי הבחירה וכדי שוועדת הבחירות המרכזית תוכל להיערך מבחינה ארגונית לביצוע הרפורמה. אולם, נכון לעכשיו, אפשר להטיל ספק גדול מאוד באפשרות שהרפורמה בשיטת הבחירות, אכן תאושר בכנסת הנוכחית.

יתירה מזאת, יש מקום להטיל ספק גם באפשרות המעשית שהכנסת הבאה תשנה את שיטת הבחירות. אם אמנם תעוכב החקיקה בנושא זה בכמה שנים, יהיה מעניין לבחון מה חלקו של הלחץ החוץ־פרלמנטרי בטעות הטאקטית של הבאת החוק לקריאה ראשונה דווקא ערב הבחירות הכלליות. עכשיו כמעט ברור שרב חלקו של הלחץ הזה, בעיקר של קבוצת הפרופסורים מאוניברסיטת תל־אביב, באישור חוק המסגרת בקריאה ראשונה. זה היה, על פניו, נצחון מרשים. אלא, שכמו שבמקרים רבים אחרים, הנצחון המזהיר בקרב אינו מבשר נצחון במלחמה. אולי להיפך.

עד כדי כך זועמים כמה מראשי הלוחמים לשינוי שיטת הבחירות על הלחץ החוץ־פרלמנטרי שהופעל עליהם – למהר ולהביא את התיקון בחוק לקריאה ראשונה בעיתוי הנבוכי – עד שח"כ מרדכי וירשובסקי אומר לי: „אפשר להשוות את ההצבעה בכנסת בקריאה ראשונה למען שינוי שיטת הבחירות למלחמת ששת הימים – נצחון אדיר בקרב שאינו מבשר נצחון במלחמה". וירשובסקי גורס, שהמפלגות הדתיות, אף שהתנגדו כל השנים לשינוי שיטת הבחירות, לא הפכו נושא זה לדגל. עכשיו, אומר ח"כ וירשובסקי, אחרי כשלונן בהצבעה, הן יעמידו את הנושא הזה כאחת הדרישות והתנאים העיקריים שלהן לכל שותפות קואליציונית אחרי הבחירות. החשש הוא, שמכיון ששינוי שיטת הבחירות איננו נושא אידיאולוגי יהיו שתי המפלגות הגדולות מוכנות לוותר עליו למען הרכבת קואליציה, כדי לקדם נושאים חשובים יותר בסדר־היום הלאומי. אם כך יהיה, גם הכנסת הבאה לא תשנה את שיטת הבחירות והעניין ייקבר לפחות עד אחרי 1992.

ואכן, השבוע רבו הסימנים בכנסת ללחצים שהמפלגות הדתיות מפעילות על הליכוד לקבור את הצעת החוק לשינוי שיטת הבחירות. מול לחצים אלה נמצא הליכוד בלחץ אחר: להפסיק את הסחבת שנוקט יו"ר ועדת הכנסת ח"כ מיכה רייסר בחקיקה למען הפרדת הבחירות לרשויות המקומיות מהבחירות לכנסת. זהו נושא שהליכוד נפל בו בהצבעה בכנסת, בין השאר גם משום שמפד"ל הצטרפה למערך בהצבעה על הפרדת הבחירות. הליכוד מנסה לקרוא עכשיו את המפד"ל לסדר. תוצר הלוואי של מאבקים כאלה הוא, שתמיד יש עסקות בצנרת הפוליטית וזה מטיל צל נוסף על החקיקה למען שינוי שיטת הבחירות.

מה שקורה עכשיו בשטח, מחויר, במידה רבה, את הוויכוח על הגרסות השונות של שינוי שיטת הבחירות למישור התיאורטי־אקדמי. אך, בכל זאת, אסור לשכוח שגם בין מחייבי שינוי שיטת הבחירות יש ויכוח חריף על פרטי השינוי. בסופו של דבר, זה יהיה הקרב האמיתי, אם הרוב שהושג בקריאה ראשונה (69 מתוך 120 חברי כנסת) לא יישחק בעתיד.

גרסת יעקבי־וירשובסקי קובעת רק שבשיטת הבחירות החדשה ייבחרו 80 חברי כנסת באיזורי בחירה בבחירות ישירות ושאר 40 הח"כים ייבחרו ברשימה ארצית. גרסה זאת קובעת שהמדינה תחולק ל־20 איזורי בחירה, כאשר בכל איזור ייבחרו 4 ח"כים. העקרון הבולט בגרסת יעקבי־וירשובסקי הוא שבכל איזור ייבחרו כמה חברי כנסת, כדי לאפשר את מירב הסיכויים שרוב גוני־הדעות באיזור הבחירה יהיו מיוצגים בכנסת.

גרסת הפרופסורים התל־אביבים קובעת שהמדינה תחולק ל־60 איזורי בחירה. בכל איזור ייבחר חבר כנסת אחד בלבד: זה שקיבל את מספר הקולות הגדול ביותר באותו איזור. 60 חברי הכנסת הנותרים ייבחרו ברשימה ארצית בשיטה הנהוגה כיום. גרסה זו גם נכנסת לפרטים: ביום הבחירות יבחר הבוחר פעמיים, בפתק הצבעה אחד הוא יבחר אישית במועמד הנראה לו באזורו. בפתק השני הוא יצביע עבור המפלגה שאותה הוא מעדיף. בשיטה זאת כבר מועלה אחוז החסימה בבחירות לכנסת ל־2.5.

מחייבי גרסת יעקבי־וירשובסקי טוענים כנגד „גרסת רייכמן ושות'" שתי טענות עיקריות. ראשית, חלוקתה של מדינה קטנה כישראל ל־60 איזורי בחירה היא, לפחות, מוגזמת מאד. שנית, עקרון הייצוג על בסיס של נציג־אחד־לכל־איזור־בחירה פגום מיסודו, כיוון שאדם אחד אינו יכול לבטא מגוון דיעות באיזור־בחירה. כידוע, טענה דומה יש באנגליה לאלה המערערים על שיטת הבחירות שם. ואכן, יש משהו פגום בשיטה שבה נציג של מפלגה שנבחר אפילו ברוב של שניים־שלושה קולות, ואילו למיעוט הגדול אין כלל ייצוג בפרלמנט. הגרסה התל־אביבית בנויה, פחות או יותר על השיטה הגרמנית, שם יש ארבע מפלגות עיקריות. אולם, טוענים המצדדים בגרסת יעקבי־וירשובסקי, שם נבנתה שיטת הבחירות במציאות פוליטית פדרטיבית, כאשר לכל מדינה יש פרלמנט שהאזרחים מיוצגים בו כהלכה. החשש הוא, שאם תאושר גרסת רייכמן, שעל־פיה ייבחר רק חבר כנסת אחד בכל איזור, המפלגות הגדולות יציגו מועמדים שיהיו אטרקטיביים במיוחד לחוגים הדתיים, כדי למשוך קולות.

האמת היא, שיש פלוסים ומינוסים לשתי הגרסות גם יחד. במישור התיאורטי לא חסרות גם גרסות אחרות, שלא צברו, לפי שעה, תאוצה פוליטית. נזכיר רק את גרסתו של ד"ר אברהם בריכטה, המציע שמספר איזורי־הבחירה יהיה חופף למספר הנפות המחולקות את המדינה כיום (16) ושבכל איזור ייבחר מספר חברי כנסת דיפרנציאלי, בהתאם למספר בעלי זכות־הבחירה הרשומים באותו איזור (לדוגמה: ארבעה ח"כים בשתי הנפות המאוחדות צפת־כינרת או 16 ח"כים בנפה הגדולה ביותר, איזור תל אביב).

אולם באילוצים הפוליטיים של היום, הוויכוח עדיין מוקדם.

שבוע אמריקאי / אמנון דנקנר, ואשינגטון

האזהרה של אייזנהאור

הפנטגון היה מוכן לרכוש הכל: מטוסים שלא טסים ושריוניות שאינן משוריינות. הפנטגון, בהוראת הנשיא, רצה ציוד, הרבה ומהר. אווירת ההפקרות הזאת הביאה את השחיתות לממדים גדולים

בוואשינגטון חם עכשיו מאד. השמש מכה, הלחות גבוהה והכל סובלים, אבל יש כמה אנשים שמזיעים יותר מהאחרים: הם יושבים אמנם במשרדים ממוזגי אויר בפנטגון, במטות של החברות הגדולות, העוסקות בייצור בטחוני, ובמשרדים המשגשגים של היועצים הבטחוניים. הם מזיעים, כשהם מהרהרים במה שעשו, במה שנתגלה ובמה שצפוי להם בטחונתן האיטית [illegible]

הכל החל לפני כשנתיים, שעה שעובד בכיר בחברה המייצרת ציוד בטחוני קיבל שיחת טלפון מיועץ פרטי לעניינים בטחוניים שהציע לו, תמורת סכום נכבד, מידע פנימי של הפנטגון, אשר היה עשוי להקל על החברה בהתמודדות על מכרזים לייצור עבור משרד ההגנה. מכיוון שהמידע היה של הצי, פנה העובד אל מחלקת החקירות של הצי וזו עימתה את המציע עם המידע שבידה. זה נשבר והחל משתף פעולה עם החוקרים. הוא הסכים להאזנה בטלפון שלו ואף להתקנת מכשיר הקלטה סמוי על גופו, והחומר שהחל זורם היה מדהים בהיקפו. אנשי מחלקת החקירות של הצי פנו אל האף.בי.איי ושני הגופים הקימו מטה משולב של חקירה, שהפעיל האזנות סתר ממושכות, מעקבים אלקטרוניים ופריצות למשרדים שונים כדי לצלם מסמכים. התמונה שנתגלתה לעיניהם של החוקרים כונתה „פרשת השחיתות הגדולה ביותר בתולדות הפנטגון". יותר מ־100 אנשים, חלקם פקידים בכירים ביותר במערך ההרכשה של הפנטגון, היו מעורבים בהקמתה של רשת ענפה אשר פעלה לפי העקרון הבא:

חברות המתמודדות על מכרזים של הפנטגון זקוקות מאוד למידע פנימי של המשרד, הן על הדרישות הספציפיות שלו ותכניותיו לייצור מערכות צבאיות והן, אולי בעיקר, בשלב של הגשת המכרזים, על פרטי ההצעות שהגישו החברות המתחרות. מידע זה זרם על החברות, תמורת שוחד מהפקידים, כשהמתווכים הם יועצי הבטחון, מקצוע אמריקאי מובהק של קצינים לשעבר או פקידי פנטגון לשעבר הפותחים משרדים לייעוץ בטחוני לחברות פרטיות ולפנטגון. היועצים היו מקבלים הזמנות מן החברות, משתמשים בקשריהם הטובים עם חבריהם בפנטגון, משחדים אותם, משאירים לעצמם נתח מכספי השוחד שבהם חוייבו החברות, ומשיגים מהם את החומר הדרוש.

התקדים הגדול שבחקירה היה שעצם דבר קיומה לא דלף במשך שתי השנים בהן התנהלה, דבר כמעט חסר תקדים בוואשינגטון הדולפת. בראש החקירה מטעם משרד המשפטים עמד סגנו של אד מיז לעניינים פליליים, אשר התפטר באחרונה כמחאה על מעללי הבוס שלו, והוא לא גילה דבר על החקירה למיז. ברגע שנחשפו הדברים, שעה שהחוקרים הגישו לכמה בתי־משפט בקשות לצווי חיפוש, היה ברור כי מייד היא תהפוך לנשק פוליטי במערכת הבחירות ולחיסול השכנות הגדול עם ממשל רייגן.

אחת המטרות הראשיות שהציב לעצמו הנשיא רייגן עם כניסתו לתפקיד היתה התעצמות צבאית חסרת תקדים, ששפכה לתקציבי הפנטגון שני טריליוני דולרים. הפקידים, הגנראלים והאדמיראלים של המערכת הבטחונית חשו עצמם כילדים ששולחו לחופשי בחנות צעצועים ענקית. מותר, ואף צריך היה מעתה לחמוד את הכל, לקנות את הכל, לשחק בכל צעצוע יקר, בלי לעשות חשבון. השוק הוצף בביקושים והחברות שינסו מתניים ונכנסו לתוך התמונה הפראית של תפוש בכל יכולתך. האווירה שהשתררה היתה של הפקרות וקלות דעת. הפנטגון היה מוכן לרכוש הכל: מטוסים שלא טסים, משאיות שאינן נוסעות, שריוניות שאינן משוריינות, רעיונות מטורפים של מדענים שקראו יותר מדי ספרי קומיקס בנעוריהם. הפנטגון, בהוראת הנשיא, רצה ציוד, הרבה ומהר, וקיבל את מבוקשו, לעיתים קרובות ברמה של מטבח שדה, העובד מהר הרבה.

הטענה היא כי אווירת ההפקרות הזאת היא שהביאה בסופו של דבר את השחיתות לממדים גדולים: פקידים, יועצים ועובדי חברות גדולות, שראו את הכסף הנשפך בלי חשבון, לא יכלו שלא להתרשם שבעצם הכל מותר ושאפו פשוט להשתתף בחגיגה.

גם סגנון הניהול של שר ההגנה של רייגן בשבע שנות שלטונו הראשונות, קאספר ויינברגר הועלה כאחד הגורמים להתפשטות השחיתות. „שחיתות פושה כשאין ניהול, אין פיקוח ויש הנהגה רפויית ידיים", טוענים המבקרים. „ויינברגר ניהל את הפנטגון כמו שרייגן ניהל את הבית הלבן – ברפיון ובקווים כלליים בלבד. רייגן קיבל כתוצאה מכך את הפרשה האיראנית, הפנטגון מקבל את פרשת השחיתות".

ואכן ויינברגר תפש את תפקידו יותר כאיש מכירות; מאשר כמנהל אחד המנגנונים המורכבים, הגדולים והבעייתיים ביותר בעולם. הוא התרכז במכירת תוכנית החימוש הגדולה של רייגן לקונגרס ולדעת הקהל באמריקה, ואכן הצליח להוציא מן הקונגרס – עם שש שנים של רוב רפובליקאי – סכומי עתק. הוא גם לא הקיף את עצמו באנשי מינהל, אלא בחבורה של אנשים חסרי נסיון, אשר מה שציין אותם היתה דבקות בעיקרי תורת החימוש של רייגן, אמונה אידאולוגית לוהטת ומעט מאוד ידע ונסיון וחלקם אף שוטים מובהקים. עם חבורה כזאת, של מיכאל דקלים בעלי סמכויות מפליגות היה ויינברגר מועד לשבור את הראש.

הבעיה העומדת עכשיו בפני הפנטגון היא לא רק של אנשיו שסרחו ושל השם הרע שדבק בו. יש לו עכשיו בעיה גדולה עם חוזי ייצור שנחתמו. קל להניח כי החקירה מראה או עוד תראה, כי רבים מן החוזים האלה הושגו בדרכים לא כשרות. אלה לא חוזים לאספקת נייר או מסמרים. מדובר בייצור מערכות נשק מתוחכמות בבליוני דולרים. מה יהיה גורלן? האם יופסק ייצורו של מטוס משום שהחברה היצרנית שיחדה פקידים כדי להשיג את המכרז?

לאושרו פטור ויינברגר מהבעיה הזאת, אותה הוא מניח לפראנק קארלוצ'י. התגובה של ויינברגר היתה למשוך בכתפיו ולומר, כי מכיר, אף כי מצער, כי במוסד בו עובדים 25,000 איש יהיו כמה עשרות מושחתים. גם הדיבורים על אווירת ההפקרות שעודדה שחיתות אינם מרשימים אותו ולא את הנשיא רייגן. והאמת היא שבעצם הם צודקים ולא זאת הבעיה האמיתית.

השחיתות האמיתית היא של הממסד כולו, ולאו דווקא בעת ממשלו של רייגן, אף כי רייגן נתן לעניין דחיפה עצומה. היה זה עוד הנשיא אייזנהאור שאמר בדברי פרידתו מהאומה בתום תקופת כהונתו, כי מה שמאיים על עתידה של ארה"ב יותר מכל הוא „הממסד הבטחוני־התעשייתי". דברים אלה נשמעו בזמנו מפתיעים ביותר מפיו של הנשיא הזקן, ונראו מתאימים יותר לרדיו מוסקווה מאשר לגנראל אייזנהאור. אולם השנים הוכיחו כי הנשיא הזקן צדק. התשלובת הזאת, מגלגלת הבליונים, רכשה השפעה עצומה על הממשל ועל הקונגרס, ליבתה את אש המלחמה הקרה, הילכה אימים על דעת הקהל האמריקאית בסיפורים מנופחים על כוחה הצבאי של ברית־המועצות, על הסכנה הצפויה ממנו ועל הצורך להתחמש במהירות ובלי חשבון. עתה מנהלים היא ושליחיה מלחמת מאסף נגד ההבנה החדשה הנרקמת בין ואשינגטון למוסקווה, מאיימת כי הרוסים שומרים מלכתחילה־מוסיקה מפני סכנת איומות תלחמת נגד הסכמים חדשים לצמצום, או – חלילה חלום – פירוק של כלי נשק גרעיניים.

אחד המכשירים היעילים של התשלובת הזאת היה השימוש היעיל בחברי הקונגרס. אלה נרתעים מפני החלטות שפירושן צמצומים צבאיים, סגירת בסיסים מיותרים או פגיעה במפעלים בטחוניים. מפעל בטחוני יושב במחוז השולח ציר לבית הנבחרים או סנאטור לסנאט. אלה שומרים על המפעל לבל ייפגע משום שעובדי המפעל מצביעים בבחירות. הם שומרים גם מפני סגירת בסיס צבאי במחוזותיהם מאותה סיבה. הם מקבלים, נוסף על הקולות, גם תרומות למערכות הבחירות שלהם וסכומים נכבדים לכיסם הפרטי עבור הרצאות בפני מועצות המנהלים של החברות.

מה יאמר, למשל, לס אספין עכשיו? כיו"ר ועדת הכוחות המזויינים של בית הנבחרים, חבר המפלגה הדמוקרטית, הוא צריך להרעיש שמיים וארץ על פרשת השחיתות החדשה. אולם איך ישיב כשיציגו בפני הציבור את העובדות האחרונות על הסיפור, על פיו אנס ממש את הצבא לרכוש משאיות שאין לו חפץ בהן, רק משום שהמפעל המייצר אותן שוכן במדינתו ויסקונסין? התשובה על השאלה הזאת ברורה למדי – אספין יחייך ויאמר שההחלטה היתה מוצדקת והדברים אינם שייכים. זה לא ישכנע איש, אבל זה גם לא כל־כך אכפת לו. אחרי הכל בוחריו מרוצים, הם יכניסו אותו שוב לבית הנבחרים, וזה מה שקובע.

אייזנהאור. הנשיא הזקן צדק

שרון בגוב המשפטנים / טובה צימוקי

לא התקוממות, אפילו לא התנערות

זוהי „הזירה" של אריק. מצויד היטב במפות ובמרשמים לטיפול מבצעי ולפתרון מהיר הוא מגיע ללשכת עורכי־הדין. כדי להרגיש עוד יותר בבית הוא עוסק גם בשאלת האחריות המיניסטריאלית

ניכר היה ביום שלישי השבוע, שכל־כך חשוב לו לאריק שרון לשכנע את המשפטנים בצדקת עמדתו. לארוחת הצהרים החגיגית של הלשכה שציינה, כמה אירוני, את סיום „שנת המשפט" הגיע השר, ממוסמך כמו עורך־דין. הוא היה מצויד בערכת הסברה שכללה מפות, ניירות עמדה, טווחי קטיושות, רשימת הפיגועים החבלניים ברחבי ארץ־ישראל מאז קום המדינה ועוד נתונים מנתחים שונים. הכל למטרה אחת: הוכחת זכות הקניין שלנו בארץ ישראל. הוא אף טרח להוכיח לעורכי־הדין את חיבתו המיוחדת למשפטנים ואפילו את העובדה שהוא עצמו משפטן. „פשוט לא מצאתי עורך־דין שיסכים שאסחוב עבורו את הגלימה והתיק לכן לא הוסמכתי כעורך־דין", אמר אריק ולרגע כבש את ליבם.

אחר־כך, במסגרת של שאלות ותשובות, נתן להם אריק את המרשם המיוחד המהיר והמוחלט שלו לפתרון המצב הבטחוני ובעיקר למה שכינה „ההתפרעויות". הוא לא שכח באותה הזדמנות לגעור ב„כל אותם קרייני חדשות מתחילים המבטאים ברטט ובערגה את המלה 'אינתיפאדה'" שהיא לדבריו מינוח בו משתמש אש"ף. „אלו הן התפרעויות – לא התנערות ולא התקוממות", פסק בתקווה שהמלים ישנו את העובדות.

את השאלה הראשונה שאל עו"ד מצא, אחיו של יהושע מהכנסת: מה היה עושה אריק אילו הוא שר הבטחון בתחילת האינתיפאדה, ומה יעשה אם יהיה שר בטחון. במשפט אחד מסכם אריק את תשובתו: „לו הייתי שר הבטחון – האירועים שהחלו ב־9 בדצמבר לא היו קורים". אבל זה לא הכל. כאן התחילה המתקפה על „הדרג המדיני". „זה מצב בלתי נסבל. איני חושב שאיזושהי מדינה אחרת היתה מרשה לעצמה שבבירתה ירגמו מכוניות באבנים ויזרקו בקבוקי תבערה במשך שבעה חודשים. האם מישהו מתאר לעצמו שהאמריקאים היו מרשים זריקת בקבוקי תבערה בוואשינגטון? הם היו שמים לזה קץ כדי להגן על הדמוקרטיה. בבריטניה זה היה לוקח חצי יום. בצרפת היו מטפלים בזה שעה אחת ואף אחד לא היה בא אליהם בטענות". שרון מספר לעורכי־הדין, כי עם כל ההערכה שיש לו לרבין נראה שאין לו אפשרות להשיב את השקט. שמיר צריך להחליף אותו במישהו אחר, „ואני לא מציע את עצמי".

ואז החל לפרט את דרך הטיפול. בזרוע הפוליטית של אש"ף יש לטפל בעזרת שינויים במערכת חקיקה שתכלול גם מדיניות גירושים חדשה. הוא גילה, כי הגיש למשרד המשפטים מסמך עם הצעות לשינויים בחקיקה. תחום טיפול שני הוא „לשים יד" על העברת כספי אש"ף לשטחים. לדבריו, גם היום, לאחר ההגבלות על העברת כסף דרך גשרי הירדן, מתבצעת העברת כספים דרך בנקים ישראליים. עוד גילה לקהל עורכי־הדין, כי אף־על־פי ששר הבטחון מעלה את הנושא בכל ישיבת קבינט, נגיד בנק ישראל אינו מוריד הנחיות בעניין זה.

לאלה המבקשים להפטר מרצועת עזה הוא מציע לבוא לשם לסיור בהדרכתו. הוא כבר יראה להם את הסכנה הבטחונית. יש לו באמתחתו כמובן את רשימת טווחי הקטיושות עזה־אשקלון, עזה־נתיבות או עזה־אשדוד

באשר לטיפול המבצעי בהתנערות הפתרון ברור: זוהי הזירה של אריק. הוא מגייס את תהילתו כמבער קיני המחבלים בעזה בשנות השבעים. „חיסול" היא מלת המפתח. „העברתי קו על מחבלים שחיסלנו – 120 איש. מאות נעצרו, אך באוכלוסיה האזרחית לא נגענו". גם היום הוא מצדד ב„תוכנית אב" לחיסול כל ראשי ארגוני הטרור הפלשתינאים בכל מקום בעולם. באשר לאנשי השטח – זורקי בקבוקי תבערה ומיידי האבנים – כנגד כל אלה יש לנקוט צעדי ענישה קיצוניים יותר מהנהוגים.

ואז, לאחר שנתן את מרשם הפלא המבצעי הזה, אגב גילוי כמה פרטים מדיוני הקבינט, קם, באופן בלתי צפוי, השופט העליון גבריאל בך וביקש לשאול שאלה. במבטא יקי ובלשון הוטה שאל בך: „ומהי הקונצפציה שלך בדבר אפשרות להגיע לשלום עם הערבים בעתיד?" שקט השתלך באולם, אך שרון לא איבד את קור רוחו. הוא שלף מפה והודיע כי נקודת המוצא לפתרון הם גבולות ה־11 ביוני '67. „מדינה פלשתינאית כבר קיימת בעבר הירדן ובירתה היא רבת עמון. יש לנו מדינה יהודית בארץ ישראל ובירתה ירושלים. בתוך יש איזור שבו יש לנו אינטרס בטחוני. מדינה פלשתינאית אחרת לא תקום, ולא תהיה ריבונות זרה ביהודה שומרון ועזה". שרון אומר למשפטנים, כי היתה זו טעות שעד '77 לא החילו את הריבונות הישראלית על יהודה ושומרון. „עכשיו זה מאוחר כי אנחנו קשורים בהסכמי קמפ־דיוויד". והסכמים כידוע יש לכבד.

אחרי שמכבים את פנסי הטלוויזיה שצילמה את המפגש, ו„אין תקשורת בחדר", מוכן שרון לגלות את הפתרון הסודי שהציע לנציגי מדינות אירופה בבריסל לבעיית הפליטים. „אסור ללכת לשום הסדר בלי שבעיה זו תיפתר". הוא לועג בעקיפין לאלה המציעים להפטר מרצועת עזה ולעורכי־הדין הוא מציע לבוא לסיור בעזה, בהדרכתו, להראות להם את הסכנה הבטחונית הטמונה במסירתה לידיים זרות. אגב כך הוא מבקש מעוזרו ממי בובר להגיש לו את רשימת טווחי הקטיושות מעזה לאשקלון, נתיבות ואשדוד.

את בעיית עזה יש על כן לפתור במסגרת אחרת. „בואו ניקח את רצועת עזה. כל איזור תל־אביב, בת־ים, חולון, יפו, שדה התעופה בן־גוריון, שדה דב והרצליה – בכל האיזור הזה חיים 1.22 מיליון תושבים. יש שם תחנת כוח, גן חיות, פארקים, רמת חיים גבוהה. מה שטח האיזור הזה? – 170 קמ"ר". ואז הוא עובר לרצועת עזה. „יש בה חצי מיליון נפש ושטח כפול משטח איזור תל־אביב – 360 קמ"ר. לכן אם רוצים לפתור את בעיית הפליטים הצעתי להם ללכת לפרויקט הפיכת חבל עזה לאיזור אורבני, תעשייתי ומודרני. יחוסלו מחנות הפליטים ותיבנה תעשיה".

ואיך אתה רואה את האפשרות להשיג שלום, שואל השופט העליון בך. הס באולם – שרון פורש מפה

בסוף שואל עו"ד זלמן סגל, האם אינו חרד לדמותה היהודית דמוקרטית של ישראל. „הבעיה אינה קיימת", משיב לו שרון. כבר היום יש בישראל 700,000 ערבים. אין אפשרות לחיות בארץ ללא ערבים. גם אם היינו חוזרים לקווי '47 היו נשארים בקרבנו 200,000 ערבים. צריך לצאת מתוך הנחה שערבים ויהודים יחיו בארץ ישראל ביחד. בכל מקרה תהיה כאן מדינה יהודית שבה חי מיעוט ערבי גדול".

הדם בערוגת הסלרי / חיים גורי

„כאן מצאנו אותו, אתה רואה, הסלרי פה מעוך ורמוס. סלרי עלים, לא שורש. אתה משתמש בזה למרק, לקציצות. משהו נהדר. היה אכר בן אברים. הוא היה אומר 'כרם ייתן לי בית. בית לא ייתן לי כרם'"

„כאן מצאנו אותו", אומרים שמעון ועופר. „אתה רואה, הסלרי פה מעוך ורמוס". מצטרף שלישי נושא „עוזי", שמוצאו מתל־קציר, ומוסיף: „אתה יכול לראות את הדם על העלים". אני רואה את חלקת הסלרי הסמוכה לכרמו של אלי כהן, נרצחו האחרון עד עתה של הטרור הערבי. חלקת סלרי גואה בירקותה. בקצה המערבי היה מוטל אלי, המכונה בשם החיבה „אליטו". שמעון אומר: „הוא ריסס בלילה את הכרם. רעש הטרקטור והמרסס לא מאפשרים לשמוע שום דבר. הם חיכו לו. הם היו שניים, לפחות. הוא קיבל שבע דקירות בגב ואחר־כך או לפני זה ריסקו לו את הפנים והראש עם צנור השקייה, שברו לו את הכתף. „השלישי", נושא העוזי, מוסיף: „הבאתי מים ושטפתי את הדם מהעלים. הכל היה מלא דם. אך עוד נשאר". עלים מעוכי גופה ועקבות דם שכמו השחירו. אני שב ושואל בפעם השלישית, מדוע לא נשא אתו נשק אישי, לפחות אקדח. הם משיבים לי כי הוא לא אהב כלי נשק „וגם אם היה לו אקדח לא היה מספיק להשתמש בו. הטרקטור רועש והחושך והכל מלא פה כרמים ומטעים. קופצים עליך מאחור". וערוגת סלרי בסמוך. שם כרע, נפל שדוד. „סלרי עלים, לא שורש. אתה משתמש בזה למרק, לקציצות. זה משהו נהדר".

ואחר־כך שבים אל הכרם ונכנסים בצל הגפנים האדירות, המודלות. ועופר תומך בידו אשכול כביר, עודו בוסר, ואומר כי אלי אהב מאוד את הכרם שלו, היה אכר בכל נפשו, בן אברים מגבעת עדה ושמעון מוסיף: „לאלי ולענת היה בית קטן, אתה תראה אותו, ארבעים ושמונה מטרים רבועים. הוא השקיע הכל בכרם ובמטע ובגידולים שלו. הוא היה אומר 'כרם ייתן לי בית. בית לא ייתן לי כרם'" וכמו שמעתי פתאום את כל התורה על רגל אחת, לא הרחק מדמו בערוגת הסלרי. „הוא אהב את האדמה. הוא היה איש מרכזי אצלנו. נוהגים לומר 'אחר מות, קדושים אמור' אך הוא באמת היה עמוד התווך".

שמעון ועופר שבים אתי אל המושב. „השלישי", נושא העוזי, נשאר במטע. עוד אנשים עובדים שם. ביתו של הנרצח נעול. בית קטן. חלקת דשא. חצר אחורית ובה המרסס היתום ומוסך פח ובו הטרקטור שהיה עד לרצח. ענת ההרה ושרון והדר נשארו בגבעת עדה. שם יושבים „שבעה". לאן ישובו? אל מי? „עוד לא ידוע מה יהיה. כולנו עדיין בהלם".

הולך אל בית המזכירות. על הקיר נעוץ [illegible] לענת, שרון והדר. המומים וכואבים עמכן על הרצחו של הבעל, האב וחברנו היקר אלי כהן „אליטו" הי"ד". באחד החדרים קבוצת חברים משקף והסביבה ואתם בני ליס, כתב הטלוויזיה. נכנס לחדר אחר. אל שמעון ועופר מצטרפות אורנה ורותי וגבר שעיד המכונה איציק סיידמן.

אני שומע מפיהם את סיפור מושב שקף שנוסד בשנת 1981. „שקף הוא ישוב התך אופייני. מאפיין הנושא של הרצון לשבת בישוב חקלאי, לעבד את האדמה. תמצא פה חברים מכל הזרמים: עירוניים ואנשי מושבים וקיבוצים ודור שני למושבי לכיש, שרצו חלקת אדמה. מהגרעין של בית"ר נשארה משפחה אחת. שקף נמצא ליד הקו הירוק, בפנים. כל האיזור הזה בשולי המורדות המערביים של הר חברון לכיוון להב שעל גבול הנגב נקרא 'טקסס'. מולנו כפרים ערביים: בית עווא, אדנה, אליכום, סיכה, אל־מג'ד, אל בורג', תרקומיה. ארבעים אלף תושבים. אנחנו הישוב המזרחי ביותר בחבל לכיש".

אתם נמצאים ממש בספר, אני אומר להם, והיו באיזור הזה גניבות ועקירות מטעים והצתות. מדוע אלי לא נשא איתו נשק? ואורנה משיבה: „הוא האמין שלא צריך. הוא לא אהב נשק. היה אומר 'תהרוג אותי ואני לא אותם'. לא חשבנו שזה יקרה לנו". שמעון ברכר הוא יליד ראשון לציון. רותי בן־סעדון היא אילתית. אורנה התחנכה בקבוץ גת של השומר־הצעיר. בעלה דוד הוא יליד המשק. שמעון מספר כי חברה אחת ממושב לכיש, ליליאנה, שאלה אותה: „איך זה מתיישב שהולכים להקים ישוב בעל רקע משותף איש בית"ר ואיש השומר הצעיר. יושבים ביחד. מה מחבר ביניהם? איפה האידיאולוגיה? אין סיכוי לכזה ישוב!" שמעון הוא בית"רי לפי מוצאו, אך ביהודה ושומרון אין הרבה אדמה לחקלאות והוא גם לא דתי, כדבריו. „אני איש אדמה ולכן רציתי בשקף". אורנה מציינת שאנשי השומר הצעיר באו לכאן מפני שזה בתוך הקו הירוק.

אז מה מאחד את שקף? אני שואל אותם. שמעון משיב: „לכל אחד כאן דעות פוליטיות משלו, אך מאחד אותנו ערך העבודה. גם ערך האדם. אני, ערך האדם חשוב לי מאד". אורנה מוסיפה כי „ישנם עוד חברים מהשומר הצעיר והאחות של המושב היא מכפר־מנחם וישנם כאן אשכנזים וספרדים. לכן אפשר לראות בשקף שיקוף בקנה־מידה זעיר של עם ישראל". שמעון: „יש בתוכנו ויכוחים קשים על צורת חיינו במקום הזה. יש התובעים ערבות הדדית מלאה ויש המתנגדים לזה ומישהו מציע ערבות הדדית המתאימה ל־1988. ויש מחלוקת לגבי אשראי מרוכז ושיווק מאורגן, מוסדות משותפים וארגוני קניות ועוד. כן, אנחנו עוסקים היום בבעיות כאלה, בבעיות החזר שבגרוש ופתאום נרצח אלי". אורנה: „ופתאום אתה מוצא את עצמך מול בעיות קיום. רוב במדינה חושב שגמרנו להקים את המדינה ופתאום אתה רואה פה שהמלחמה נמשכת. הנה אלי נרצח. הוא היה מנהיג. איש דומיננטי. סתוי אוהדי". שמעון: „בן גבעת עדה. האמין בחקלאות. לא עבד בחוץ. האמין במטעים. הלך על מטעים. הוא ידע איך מושב צריך להתקיים. האמין שאנחנו נכס לעם ישראל, שאסור לזנוח אותנו. אם שקף לא תהיה קיימת אתה לא תרגיש מחסור בירק ופרי, אך מה שהקים את שקף זה לא רק עוד מאה טונה ענבים. זה שורש. זה אלי והילדים שלו. עם ישראל לא יכול לשחק בבורסה. עם שמשחק בבורסה יפסיד את המדינה. אם עם ישראל פיצה את המהמרים בבורסה הוא יכול גם לסייע ומבית לעובדי האדמה שלו הנאכלים על־ידי הריבית".

שאלתי אותם אם הם מגדלים אותם זני ענבים כבלכיש הסמוכה שיצאו „מוניטין" לכרמיה. הם השיבו בגאווה כי ענביהם אינם נופלים באיכותם מענבי לכיש. „אנחנו עובדים על אותם הזנים. לכיש היא עבורנו דגם. כל אחד מסתכל על אבא שלו או על האח הבוגר שלו. בשבילנו זה לכיש. לכיש היא הפנינה שבכתר. הם מאמצים אותנו וקשורים בנו בקשרי משק ותרבות. אנחנו חוגגים יחד". אני נוגע בפצע. בלכיש, אני אומר להם, אין עבודה ערבית. זהו מושב נפלא ומצליח ופורח ללא עבודה ערבית. מיומו הראשון ועד היום התפרנסו רק מעמל כפיהם או נעזרו בעבודה עברית. אתם האח הצעיר ואתם בנויים על עבודה ערבית. כעת אלי כהן נרצח ועל קברו הכרזתם כמו בשבועה כי מכאן ואילך לא תעבידו ערבים במשקים שלכם. האם אתם מתכוונים לכך ברצינות? האם תעמדו בכך?

הוצאת שקף למחרת הרצח (תצלום: אפי שריד. „ידיעות אחרונות")

והיתה דממה בת רגע. ושמעון ראש הדוברים פה פתח ואמר: „הערבים צריכים להיות ולעבוד אתנו. אני לא רוצה קו ירוק. אני רוצה להיות אתם. ערביי בית הוא עובדים אצלנו, קשורים בנו. הם התנערו האחרונים. אם אני לא אעביד אותו יישבו לי ארבעים אלף בתוך סיר־לחץ. בן אדם יש לו משפחה, הוא רוצה לעבוד ולהתפרנס. בשקף לא עשקנו אותם. הם זכו ליחס הוגן ושכר מכובד. נוצרו בינינו יחסים טובים מאוד. אני בעד להעסיק. אני בעד דו־קיום. אך היום – לא! יכול להיות שטעינו. הבעיה היא לא העבודה הערבית. אני צריך עובדים. למשפחה אין מספיק ידים עובדות. אני צריך עזרה. אך היום, בעקבות הרצח, אני אומר – לאו־יש חשש שהרצח קרה בעקבות עבודת־מודיעין של הפועלים. די באחד אחד של חשש. כאן אני עוסק בחיי אדם..." והיה קשב רגע. ורותי קראה אליה: „זה דו־קיום זה שאני פה והם שני שהם עובדים אצלנו ואנחנו מעסיקים אותם"

ושמעון המשיך כאילו לא שוסע בקריאת־הביניים: „אני אחנך את הבת שלי שבעבר הירדן היו ישובים עבריים. לא ברחנו מסיני. ויתרנו למען השלום. היום זה לא שלי. אך אני רוצה שהיא תדע. אני לא אתיישב בתוך חברון כי אינני רוצה חיכוך. אולי בעוד ארבעים שנה הערבי יהיה מוכן לזה". ורותי שאלה אותו אם הוא בעד מדינה פלשתינית. ושמעון כמו לא שמע והמשיך: „כמו שערבי מחנך את בנו שאמציה היא דוגמה אני אומר לבת שלי..." ודבריו אבדו במהומה, כי מכאן ואילך פרץ הוויכוח משהו שהפך את מושב שקף למשל, למשל „המצב־הישראלי". ואני ישבתי ביניהם ושמעתי קולות צועקים מעברים: „... יש לי קרבה עמוקה אל הערבי שלי...הוא אתי בשדה... נוצרים יחסים... לשנינו אותה זיקה בכרם..." אך רותי קראה תגיגית: „עד שלא ימצאו את הרוצחים לא ניכנס אליהם".

ואחר־כך במרירות מתריסת המשיכה ואמרה: „קל מאוד להעסיק ערבים. זה פותר הרבה בעיות. בנינו את המשקים שלנו בהנחה שנצטרך עבודה ערבית. אך אנשי לכיש מסתדרים בלי עבודה ערבית. כעת אנחנו מוכרחים לבנות מסגרת שתאפשר לנו להעסיק רק יהודים. עבודת האדמה היתה קשורה תמיד גם באידיאולוגיה. אני ראיתי במו עיני קיבוץ אחד, אני לא רוצה להזכיר את שמו ואני מבקשת שלא תעשה זאת, שביום העצמאות עבדו ערביות בעישוב בשורות הכותנה שלו. מוכרחים לבנות מסגרת שלא תהיה כה תלויה בעבודה שלהם. אם לכיש יכולה אז גם אנחנו יכולים. נתנו לנו משק שמצריך הרבה עבודת ידיים אך אנחנו מוכרחים היום לחשוב אחרת..." ואורנה הסכימה עמה. אז התערב עופר והכריז ש„כל עוד עובדים על ירקות זה ענף עתיר ימי עבודה וערבי מוכן לעבוד כל היום".

כאן אירע משהו שחולל מפנה, כי רותי הרימה קולה והצהירה: „יש סיאוב של כל המערכת מה הגבול הדק בין ערבי שעובד אצלנו בשדה לזה שיעבור מחר בגינה ליד הבית? יש סיאוב אצלנו בתפיסה הערכית. למה שמחר הוא לא ישסוף לי את המכונית שלי? הוא לפעמים פה, לא אומר מלה. נשען על הגדר. הוא נכנס לבית שלך, מבקש כוס מים. לא תוכל לומר לו תצא". ואורנה הצטרפה אליה וסיפרה מנסיונה: „...יש קשרים. יש אחד בעל עדר וגם לנו יש עדר. והוא פעם עזר לבעלי בשק תערובת. ובא הביתה והיה צריך שיחה טלפונית לחברון, כי אשתו היתה שם חולה ויש יחסים אישיים ואיפה להציב את הגבולות?" עופר מצטרף לקולות ומציין ש„היה בינינו לבין הכפר השכן בית־אווא קשר כזה והיו סיורים משם לגן הילדים שלנו, אבל אנחנו לא באנו אליהם". ורותי מאשרת: „פחדנו לשלוח את הילדים..." ועופר ממשיך ופתאום מרים קולו כמסכם את המצב: „אני במחנה־מעצר. יש לי גדר ויש לי כס"ש ויש לי צבא ומחר תהיה לי דרך ששטוש וגדר־אלקטרונית וערבי מעזה נכנס לאשקלון בעשר בלילה ומסתובב שם חפשי ואני לא יכול להסתובב אצלם...", ואם כבר אז כבר.

אורנה שבה ונכנסת אל הזירה: „היה אצלנו ערבי גנן שתיקן לי משהו בגג. נתתי לו קפה. דיברנו פוליטיקה. אמרתי לו, איזה מין דבר זה שאני לא יכולה להכנס לעזה ושאתה יכול להסתובב חופשי בכל מקום בישראל. אתה יודע מה הוא אמר לי? הוא אמר לי: 'זו האדמה שלנו ולכן אנחנו בטוחים בכל הארץ'. הוא אמר לי שהוא נולד באשקלון והוא לא רוצה להיות פליט בעזה ואנחנו זרים פה, לכן אנחנו לא מרגישים בטוחן. אמרתי לו שאבא שלי הוא דור שישי בירושלים, אז הוא הסכים שאבא שלי ואני נשאר פה, אך כל אלה שבאו מפולניה ומיוגוסלביה ילכו מכאן. וכך אומר לי ערבי שעובד אצלי בביתי" ועופר נכנס לדבריה ואמר: „אנשים חושבים שנגמרה האידאולוגיה וצריך לעשות כסף ופתאום נרצח אלי ואתה מתחיל לחשוב אחרת על מה שקורה. דבר אחד אני יודע, זה הבית שלי" ורותי ששתקה בפינתה אמרה לנו: „אלה שיושבים ביהודה ושומרון זה אידאולוגיה. לי אין היום אידאולוגיה. הכל נמוג. הכל נמס. אחותי עזבה את הארץ. גם האח של בעלי עזב וטוב להם שם".

„מה שהקים את שקף זה לא רק עוד מאה טונות ענבים. זה השורשים. עם ישראל לא יכול לשחק בבורסה. עם שמשחק בבורסה יפסיד את המדינה". אם שקף היא משל אולי יתחולל בה משהו שיחייב חשבון נפש בישראל כולה, שהיתה לחברת מעבידים

ועופר פסק ש„זה הכל בגלל הביורוקרטיה" אך רותי המשיכה: „יש לי שני ילדים...גן...בית־ספר... צבא... מה אגיד להם על מדינת ישראל" ועופר פולש ומבריח: „אני אגיד להם שאני קשור למדינת ישראל בשם החברים שלי ששוכבים באדמה". אך רותי המשיכה כדוברת אל עצמה: „אנחנו מייצגים דור מבולבל נבוך. כולם צודקים. אך איפה שביל־הזהב?"

ואורנה כאחות בעקב רעותה אמרה שם: „חזרתי מההלוויה של אלי. שמעתי שכנה אחת אומרת שאם זה רצח היא מסתלקת מפה, ואני דווקא בגלל מה שקרה לאלי החלטתי שזה המקום שלי לתמיד, שפה אני אחיה". ורותי הקשיבה לה ובכל זאת אמרה את המלים האלה: „אנחנו מתעייפים ומאבדים כוחות. צריך לקבוע משהו ערכי ורציני. זו מלחמה שחוקת. יום יום. החל מהיום אני בודקת אם מישהו לא מסתתר בחצר או בארון בבית" ועופר אמר לה: „לזה בדיוק הם מחכים, שנרים ידים". ורותי שאלה גם אותי: „אז מהו הפתרון?" ואורנה השיבה לה ש„גם בדיזנגוף זורקים בקבוקי־תבערה". עופר סיכם ש„לכל אחד מאתנו יש פינה קטנה שבה הוא חי וזה המקום שלנו".

מפי שמעון ברכר שמעתי טענות בענייני בטחון. אמרתי לו כי זו אופנה חדשה. בכל מקרה באים בטענות אל צה"ל כאילו הצבא יכול לאבטח כל ישראלי, תמיד ובכל מקום. זה לא הוגן אמרתי לו ולא יאה לעם לוחם. הוא הסכים אתי, אך אמר שזה זמן רב מבקשים אנשי שקף סיווג בטחוני א' ולא ג'. זה קשור גם בתיקצוב. ביקשנו ג'יפ בטחון ותאורה ועוד. היום מסכימים ששקף זה קו־עימות. אלי צריך היה להתרג כדי שיבינו זאת". הוא סיפר לי דבר מוזר שלא אומת על־ידי משום מקור אחר, כי „בשקרה האירוע הגיעו כוחות הבטחון של מחוז לכיש מהר מאוד. הם הלכו על העקבות והגיעו לקו הירוק. הגשש היה שייך למשטרה. הוא לא המשיך. לא היתה חבירה עם צה"ל באיזור חברון. לא היה תיאום. והערבים בכפר לידנו עמדו על הגגות ודגל אש"ף היה שם וראיתי שהם צוחקים לנו. כשהייתי סייר בערבה היינו ממשיכים ללכת בעקבות גם מעבר לגבול הירדני. פה נעצרו בקו־הירוק ולא יודעים לאן הוליכו העקבות". לאן הוליכו העקבות? לבית עווא? לאדנה? לתרקומיה? ואולי הלאה אל מפקדות הטרור הפלשתינאי ואולי הגיעו עד אלג'יר, עד ועידת הליגה הערבית ושם אבדו, שהרי כל „העולם הערבי" נלחם בנו וזו האמת שרבים בקרב הישראלים מסרבים להבינה.

עקבות הרוצחים. אלי כהן בן גבעת עדה. שם נקבר. אשתו ענת היא בת מושב אמציה הסמוך, שנבנה על חורבות הכפר הערבי דאוּימה. שם היתה פעולת נקם אכזרית בשלהי מלחמת השחרור. אנשי גדוד הפשיטה בחטיבה 8 של יצחק שדה ירו פה בעשרות גברים לאחר שנמצא כאן שלל מגוש עציון. כזה וכזאת אכלה החרב. ראשית חטאת, סירובו של ישמעאל לקבל את ישראל כשכן ובעל ברית לתחיית המזרח. אומרים שכעת חל שינוי פה ושם וישנם במחנה האויב הנכונים לשיחות ופשרה. מי יתן עם אלה ראוי לדבר מעבר לדם השפוך. רציתי לומר לרותי כי אלי כהן הוא חלל אחרון, בינתיים, בשורה הארוכה־ארוכה של הרוגי ארץ ישראל וכי כל שנבנה ונוצר כאן נעשה תוך כדי קרב וכי ההיסטוריה אינה נקבעת לפי הנוטשים אלא לפי הנשארים כישראלים ללא תנאי. דברי דרשה ומליצה כאלה. וחשבתי על אנשי שקף שגמרו אומר מכאן ואילך לעבד את אדמותיהם בידיהם ולא בעזרת העבודה הערבית, כאנשי לכיש הנערצים אליהם. אם שקף היא משל אולי יתחולל בה משהו שיחייב חשבון נפש בישראל כולה שהיתה לחברת מעבידים. היעמוד להם כוחם לדבוק בהתחייבות החגיגית הזאת? וביתו של אלי כהן נעול. דממה. אך על קיר המזכירות ראיתי: „לכל החברים! היום יום רביעי משעה 05.00 יורדים לרסס בחוגה. הרכב הצבאי יהיה במקומו! תתארגנו ותמסרו לחבריכם". וזה מה שקרה בשקף שיש בה שלושים משפחות ומאה ילדים ועשר נשים הרות דרך קבע, כמו שנאמר לי.

40 שנה אחרי. מאיר פעיל לא סולח / טלי זלינגר

אנייה עם נשק למען ממלכת יהודה

אסירי המחתרת עוד יזכו לחנינה ולהשלמה. בנים סוררים זוכים אצלנו לרהביליטציה מושלמת. גם בגין צפצף על אולטימטום מטעם צה"ל ורק אחרי שירו פגז באנייתו „אלטלנה" הוא הוביל את האצ"ל להתמסר לשלטונות

אסירי המחתרת היהודית שעדיין יושבים בכלא יזכו כנראה לחנינות, עוונם ייסלח להם גם אם לא במהרה יישכח. המדינה השלימה עם בניה הסוררים. בנים סוררים זוכים כאן לא רק למחילה אלא גם לרהביליטציה, מושלמת כל־כך עד שהם מעפילים אל פסגות השלטון. מי חושב כיום, בדיוק 40 שנה אחרי פרשת האנייה „אלטלנה" עד כמה נפתלות דרכי החיים והרהביליטציה שהוליכו את גיבוריה של הפרשה המרה הזאת אל שלטון ומלכות, גם אם לא מלכות יהודה הנחשקת מאז? ד"ר מאיר פעיל, היסטוריון ואיש השמאל, לא יכול לסלוח להיסטוריה את תעתועיה. הוא זוכר. בעיניו, היתה פרשת „אלטלנה" המקרה החמור ביותר של הפרת המרות הלאומית, מקרה גרוע בהרבה מפרשת המחתרת היהודית.

פעיל, מחקר צנוע במכון גלילי שב„יד טבנקין" בסמינר אפעל, נובר בקרבי ההיסטוריה, בודק בפרטים ומחפש הסברים. „מרגע שיש מדינה, יש מוסדות ויש צבא, והמצאים במלחמה הכי נוראה שהיתה נגד צבאות ערביים, ברגע השפל הכי חמור של הפלישה, החבר'ה האלה הולכים בניגוד מפורש להסכם שהם חתמו עם ממשלת ישראל ומביאים ארצה באורח עצמאי נחתת טנקים גדולה וכה קרוב לאלף איש וכ־5,000 רובים. את הנשק והאנשים הם לא רוצים למסור לידי שלטונות המדינה המוסמכים ופניהם לשחרר את ירושלים בניגוד להחלטת האו"ם כדי להקים את ממלכת יהודה. מדובר באיום של ממש על השלטון. זה חמור ביותר", אומר פעיל, אשר במחקרו גילה בין היתר את פרטי ההסכם שחתם מנחם בגין עם ישראל גלילי על פירוק האצ"ל והתמסרותו המוחלטת למדינה ולצה"ל. את ההסכם הזה ביכר, לדברי פעיל, בגין שלא להזכיר בספרו „המרד" בשל התמורה שבה הוא מעמיד את התנהגותו בעניין „אלטלנה".

חגיגות ה־40 המתמשכות צובעות בהיר את מפעל חיינו כאן עד כה. אבל השבוע מלאו 40 שנה לפרשה שהיא, איך שלא מביטים עליה, כתם כהה בפסיפס הגבורה והחזון. פרשת „אלטלנה", האנייה שאחריתה בלהבות גבוהות שלדעת מאיר פעיל לא מן הנמנע שהציתו קברניטיה, האירה באדום־שחור את קו החוף של תל־אביב והותירה ריח, שלא לומר סרחון, הדוק באוויר הקיץ ההוא ועד עולם. ב„לקסיקון לבטחון ישראל" שחיברו שיף והבר (הוצאת זב"ם, 1976) מתואר קצרות הערך „אלטלנה" בלשון נייטרלית כביכול שאיננה מחפשת אשמים. ד"ר פעיל, במחקרו כמו בחייו, לא מתיימר להיות אובייקטיבי או נקי מעמדות ומרגשות. הפרטים שגילה החוקר שבו הולמים היטב את האיש הפוליטי שהינו והמסקנה על־כן היא חמורה: מנחם בגין וחבורתו מרדו בשלטונות, איימו על תשתיתו של המפעל שהם עצמם שאפו להגשמתו, נהגו בניגוד לכל הגינות והגיון. דוד בן־גוריון שהחליט להפעיל בסופו־של־דבר גם תותחים נגד הספינה המורדת, „קיבל החלטה מתונה בהחלט" בהתחשב בחומרת הנסיבות, לדעת ד"ר פעיל המשחזר כך את קורות הימים ההם:

ב־14 במאי, יום שישי, הכריז דוד בן־גוריון על הקמת המדינה. במוצאי שבת נפגשו גלילי ואשכול עם בגין שהודיע להם כי לאצ"ל יש ספינה ובה כאלף איש ונשק והיא עוגנת בנמל בדרום צרפת. הוא מבקש רבע מיליון דולר כדי להשלים את הרכש ואזי יסכים הארגון שממשלת ישראל תשתמש בספינה להביא בה עולים או ציוד. ב־17 במאי מרים גלילי טלפון אל מטה האצ"ל ומודיע לחיים לנדאו שהתשובה להצעה הזאת היא שלילית. „שאול אביגור היה אז באירופה וגלילי התייעץ אתו בעניין זה. אביגור ענה לו בקשר האלחוטי ביניהם: 'זאת ספינה שחורה, אל תגעו בה'. ספינה שכל מבריח נשק, כולל הבריטים מכירים אותה וכל השלטונות בימים ובנמלים. 'אנחנו לא צריכים אותה' אמר לגלילי".

פעיל מוסיף כי מנחם בגין חשב שיוכל לפתות את ראשי מערכת הבטחון כאן ב־5000 רובים מסוג אנגלי שכבר אז יצא מהשימוש בשדותינו ושאגב, אחר־כך התברר שהיה ברובו ג'אנק ובחלקם לא היו נוקרים. „הוא לא ידע שלצה"ל יש כבר 15,000 רובים משלו עוד מהתקופה הבריטית ועוד 25,000 רובים צ'כיים שעמדו להגיע, כ־5,000 מקלעים בינוניים וכבדים ו־25 מרשמיטים. „הוא חי בעולם מושגים לא ריאלי. לאצ"ל כולו היו 180 רובים".

בעוד האצ"ל ממשיכים בהכנותיהם מפאריז לשיגור הספינה, מוקם ב־1 ביוני צה"ל באופן רשמי. באותו יום עצמו, מספר ד"ר פעיל, חותם ישראל גלילי עם מנחם בגין הסכם בדבר התפרקות האצ"ל. „בהסכם הזה נאמר בין היתר שאצ"ל מתפרק בכל תחומי מדינת ישראל ובכל תחומי מרות ממשלת ישראל. שלא יהיו איי־הבגות", אומר פעיל היום. „ועוד נכתב שאצ"ל מצטרף לצה"ל גדודים־גדודים. בסופו של דבר הפיקו מאנשיו שלושה גדודים". בסעיף אחר של ההסכם נאמר שאצ"ל יעמיד לרשות צה"ל את כל מקורות הנשק שלו, את כל מחסניו וכל תעשייה שעומדת לרשותו.

ימים אחדים חולפים וארצה מגיעה משלחת של אנשי האצ"ל בצרפת ובתוכם נתן גרמנט. הם מדווחים לבגין על מצב „אלטלנה" (אלטלנה – מנוף, כינויו הספרותי של ז'בוטינסקי, לפי הלקסיקון לבטחון ישראל). לדברי פעיל בגין לא הזכיר באוזניהם דבר בעניין ההסכם עליו חתם עם עוזרו הבכיר של שר הבטחון. גרמנט מחפש יעדי נחיתה לספינה וחוזר לצרפת. הוא מגיע לפורט דה־בוק ב־11 ביוני, רק שעות אחדות טרם שהפליג משם „אלטלנה". אין בפיו הודעה או הוראה ממנחם בגין להתמסר לנציגויות ישראל בצרפת. בארץ נכנסת לתוקפה ההפוגה הראשונה.

„מה שעשה בגין בעניין 'אלטלנה' לאחר שחתם הוא הפרה גסה ביותר של חתימת עצמו", אומר פעיל. ב־11 ביוני יוצאת „אלטלנה" ברוב טקס „כמו שבית"רים יודעים". אנשי הש"י בפאריז ידעו כמובן על מהלכיה ואף כי יכלו לבקש את אנשי שלטונות הבטחון הצרפתים לעצור בעדה, והם גם הציעו לאנשי הש"י לעשות כן, ביכרו לתת לה להמשיך בדרכה בהנחה שאנשי האצ"ל יכבדו את ההסכם. „שאול אביגור התייעץ עם הארץ ובארץ אמרו לה 'בגין חתם על הסכם. הוא בטח יעמיד את הספינה לרשות המדינה, אז תנו לו לצאת'. היתה להם אמונה בו".

ב־12 ביוני הבי.בי.סי מודיע על טקס הפלגתה של „אלטלנה" ועל היותה הפרה של ההפוגה. „בגין נבהל וב־13 ביוני נפגש עם גלילי לגלות לו את דבר ההפלגה. הוא אמר לו: 'ברזל האדם במים. מה לעשות?' הבטיחו לו תשובה בעבור 24 שעות אחרי שיוועצו בבן־גוריון. ההתייעצות העלתה שאפשר לסמוך על בגין, הוא יכבד הסכמים. הוחלט להעמיד לרשות נחיתתה את חוף כפר ויתקין, היא מכמורת. לצה"ל ניתנה הוראה לקלוט את הנשק והאנשים. הוחל בהכנות".

ארבעה ימים חולפים, נכנסים לשלב התיאומים ומתברר שלאנשי האצ"ל אין כל כוונה למסור את הנשק לצה"ל. גלילי הודיע ששיתוף הפעולה מופסק לאלתר.

בליל 19–20 ליוני מגיעה הספינה לחוף כפר ויתקין. „על בסיס ההתנהגות המתונה, הידידותית־כמעט של בן־גוריון וגלילי, בגין היה בטוח שלא יעשו כלום", סבור פעיל. סירת דייגים שלא היתה אלא סירה של הש"י עם פלמ"חניקים עליה איתרה את „אלטלנה". האנייה סבה על עקביה וחזרה שוב לפרוק את נשקה לטובת האצ"ל וירושלים בירת ממלכת יהודה, רק בלילה הבא. עם אור חיכו לה כוחות גדולים של צה"ל שכיתרו את אנשי האצ"ל על החוף ואת הנחתת במים. „בגין צפצף על האולטימטום שמסר לו מטעם גלילי מפקד חטיבת אלכסנדרוני ופרצו פרצי אש", אומר פעיל. מי ירה ראשון ומדוע, לא ברור. התוצאה בחוף כפר ויתקין – 4 אנשי אצ"ל הרוגים ושני חיילי צה"ל. „אנשי אצ"ל ירו על חיילי צה"ל. זה מחריד. דבר שלא ייעשה. יכול צה"ל במקרים מסוימים לירות על יהודי ואחר־כך לבדוק אם בדין או לא. אבל שיהודי יירה על חייל צה"ל במדים? בשום אופן ומקרה לא" מזדעק ד"ר פעיל. העובדה הזאת, והתחלת עריקתם של אנשי אצ"ל מהכוחות שהיו על החוף במשימה שהטילה עליהם הממשלה החוקית, הם הבקע הגדול שד"ר מאיר פעיל רואה כשבר שאין שני לו עד היום. מרידה במרות ממלכתית וחבלה בשלמות ובכבוד העם.

יוני 48'. אלטלנה בחוף ת"א. האש צובעת את הרוחות

כך או כך, אלטלנה הפליגה לתל־אביב, המאבק נמשך, חיילי אצ"ל ערקו מיחידותיהם בדרך לקרבת הרחוב בתל־אביב במלחמת האחים הקטנה שהתחוללה מול חוף פרישמן. על יגאל אלון הוטלה בצהרי ה־22 ביוני המשימה להפסיק את המלחמה הזאת ואת הנסיון להשתלט על מטה מחוז תל־אביב של צה"ל ועל מטה הפלמ"ח. הוא מונה מפקד האיזור. לגיזרה הובהלו 3 פלוגות פלמ"ח, 2 פלוגות חי"ש וסוללת תותחים שמהן ירה אחד, „התותח הקדוש" המפורסם חמישה פגזים אל האנייה. פגז אחד פגע. בגין (שעלה לאנייה בכפר ויתקין) קפץ מהאנייה אל החוף, נשא נאום והצב להכות בדרדיו ובבוקר המחרת החליטו אנשי האצ"ל להתמסר לרשות. האש קידרה את הרוחות.

מאיר פעיל טוען שפגז אחד כזה לא יכול היה לגרום לשריפה שהשתוללה אחר־כך על האנייה. „התותחן עדיין חי בקיבוץ לוחמי הגטאות, והוא אומר עד היום שהם שרפו לבד את הספינה", טוען ד"ר פעיל. לדבריו, מהווה פרשת „אלטלנה" שיעור מאלף בהכלגה של השלטון, דוגמה מאלפת של התמרדות במרות ממלכתית ודוגמה מדהימה לתעתועי ההיסטוריה. „המחריד מכל הוא שאחרי כל זה הם הגיעו לשלטון", הוא אומר.

هكذا من الأصل

זהירות! פסיפס לפניך. חקירה / נתן רועי

סוף הטיול

נפילתו של שמואל רוזנצוויג ממטולה אל תהום פעורה ולא מגודרת באתר חפציבה, ומותו זמן קצר לאחר מכן, מציבים סימני שאלה חמורים לגבי אחריותה של רשות הגנים הלאומיים למבקרים באתריה

בשולי מפת האתרים של רשות הגנים הלאומיים נרשם: „אתר בית־הכנסת בית אלפא (חפציבה) – שרידי בית־כנסת יהודי מהמאה ה־6 לספירה שנחשפו בשנת 1928 בקיבוץ חפציבה שלרגלי הגלבוע ליד בית אלפא. אולם בית־הכנסת מרוצף בפסיפס צבעוני, מהגדולים בארץ. כתובת ארמית מספרת שהפסיפס נעשה בימי הקיסר יוסטיניאנוס. מעל לרצפת הפסיפס הקימה הרשות מבנה מקורה והתקינה תאורה. במקום גן ומזנון". לכאורה אחד מבין עשרות האתרים המוגנים בארץ.

ביום ג', ה־3 במאי 1988, הגיעה לאתר זה קבוצת קשישים מן המושבה הצפונית מטולה. הקבוצה הסתדרה סמוך לכניסה והחלה לעשות דרכה לתוך המבנה. סמוך לכניסה מעד שלמה רוזנצוויג, אחד הקשישים, ונפל מגובה של שני מטרים. ראשו נחבט באחד האבנים, הוא איבד את הכרתו ופונה לאחר יותר משעה לבית־החולים בעפולה, שם נפטר שעות ספורות לאחר מכן.

רחל גביש, מדריכת תיירים מקצועית, שהגיעה למקום עם קבוצת תיירים אחרת, היתה עדת ראייה למקרה הטרגי. „זה היה בסביבות השעה שלוש בצהרים. ירדתי יחפה לרצפת הפסיפס, כדי להסביר לתיירים את סיפורו של האתר. בכניסה למבנה, סמוך לקופת האתר, עמדה קבוצה דוברת עברית שהרעישה מאד. הקבוצה מנתה 30 קשישים. הם הקשיבו להסברים שנתתי והתחילו להתקרב לעברי. המבנה המקורה שבנתה הרשות לא היה מגודר. פתאום שמעתי נקישה וראיתי שאחד הקשישים צונח על ראשו ממשטח העץ הבלתי מגודר אל רצפת הפסיפס ותוסף חבטה בגולגלת. אני עדיין שומעת את קול הנפץ. הוא היה שרוע על רצפת הפסיפס כשהוא מתרוזר. אנשי הקבוצה החלו לצעוק צעקות שבר. חלפו כמה דקות עד שהתעשתתי. אל רחבת הפסיפס הגיע אדם מהקבוצה שלי, רופא תעשייתי אמריקאי, שהילך את לשונו של הקשיש, הטה את ראשו והחל לטפל בו".

על הרגעים הראשונים לאחר האסון אין מחלוקת. כל האנשים שהיו במקום העידו לאחר המקרה, כי באתר נחשפו מחדלי בטיחות. איתן בן יוסף, מנהל המתנ"ס במטולה, שהיה אחד האחראים לקבוצת הקשישים, שיגר ב־9 במאי 1988 מכתב ארוך למרדכי בן־פורת, הממונה על רשות הגנים הלאומיים. זה, נרעש מן המקרה, כתב בלשון קשה: „מעבר לעצם האירוע הטרגי היו כאן כמה מחדלים בטיחותיים ואנושיים, שעליהם אני מבקש להתריע: א. בכניסה לחדר הפסיפס אין תאורה מספקת. המקום חשוך ולנכנסים מן החוץ לוקח זמן מה עד שעיניהם מתרגלות לחושך – זמן שבמקרה זה היה קריטי. ב. בכניסה יש רצפת עץ ומדרגות. בין רצפת העץ לתהום הפעורה אין כל מעקה בטחון. מעקה כזה היה מונע באופן מוחלט את נפילתו של שלמה רוזנצוויג ז"ל. ג. האחראי במקום, ששמע את הצעקות ואת ההודעה על התאונה, לא טרח לקום ממקומו, אלא הורה לאנשי הקבוצה לקרוא לנהג האוטובוס, שיבוא לפנות את הנפגע ולקחת אותו באוטובוס לבית החולים (!) ד. אותו אחראי לא הרשה לאנשי הקבוצה להשתמש בטלפון שהיה לידו על מנת שיוכלו להזעיק עזרה. משניסו להתקשר בטלפון הציבורי, המותקן במקום, הוא צעק עליהם שהם מקלקלים לו את הטלפון. בפועל חלפו כ־15־20 דקות יקרות, עד שהצלחנו להזעיק עזרה. ה. כתוצאה מכך הגיעה הניידת לטיפול נמרץ, שהוזעקה מעפולה, רק לאחר 35 דקות ורק או קיבל הנפגע טיפול".

מוסיפה על כך רחל גביש: „שמעתי את שומר האתר צועק על אנשי הקבוצה: איפה הנהג שלכם? תפנו אותו בעצמכם. אנשי התרוצצו כדי למצוא אסימון. בידי השומר לא היה מספר טלפון של תחנת מגן־דוד־אדום הקרובה. הוא מנע מן האנשים להשתמש בטלפון שעל שולחנו ואמר שהוא מקולקל. בהעדר קשר מהיר הגיעה ניידת הטיפול הנמרץ מעפולה רק לאחר שלושת רבעי שעה. אנשי הקבוצה התרוצצו מסביב כמו עכברים. אני עזבתי את המקום עוד בטרם פינו את הנפגע".

גביש מגיעה לאתרי רשות הגנים הלאומיים כמה פעמים בשבוע. היא מוסיפה להדריך באתר בית־הכנסת גם לאחר המקרה המצער. „אני לא ישנה טוב בלילה מאז המקרה. זה יושב לי עמוק בראש ומפחיד אותי. הרבה לא השתנה שם: אין טלפון בעל קו חיצוני במשרדי שומר האתר. הרבה ימים עברו עד שרשות הגנים הלאומיים תלתה שלט קרטון על המבנה המסוכן ועליו נכתב: אין מעבר. לא התקנה עדיין תאורה מסביב לפסיפס. העובדה שאין שם מעקה היא מחדל נורא. צריך להתקין מעקה כפול, מותאם לגובהם של ילדים ולגובהם של מבוגרים".

לאחר התאונה התלוננה המשפחה בתחנת המשטרה בבית־שאן. המשטרה פתחה בחקירה על גרימת מוות ברשלנות. רשות הגנים הלאומיים היא הנתבעת העיקרית.

שבעה מיליון מבקרים מגיעים מדי שנה ל־37 אתרי הרשות. תקציב התפעול שלה נשען על דמי הכניסה שהיא גובה מן המבקרים. הצורך בהקמת גוף ממלכתי שיקבל לטיפולו את האתרים, יכשיר אותם לקליטת קהל ויתחזק אותם ברמה נאותה הביא מלכתחילה לכינונה של „רשות הגנים הלאומיים" (בראשית דרכה נקראה הרשות: המחלקה לשיפור נוף הארץ ופיתוח אתרים היסטוריים). על מפת האתרים מצאנו כתוב: „בכל אחד מן האתרים ההיסטוריים נעשה מאמץ לשלב את העתיקות לתוך הנוף על־ידי גיוון מתאים. הותקנו דרכי גישה ומשעולים, נקודות תצפית, שירותים ושלטי הסבר והכוונה. פעולות רשות הגנים הלאומיים נעשות לעיתים קרובות בשיתוף עם רשויות מקומיות שבתחומן נמצאים האתרים". האם כל אלה אכן נעשות? האם הרשויות המקומיות אכן ממלאות את התחייבויותיהן? האם רשות הגנים הלאומית אכן עשתה כל שיש לאל ידה כדי לשמור על חיי המבקרים?

ב־13 ביוני, במשרדו בתל־אביב, התייחס מרדכי בן־פורת, מנכ"ל רשות הגנים הלאומיים, לתאונה באתר חפציבה. „לפי הסטטיסטיקות שלנו ביקרו באתר בית־הכנסת בחפציבה 1.5 מיליון איש, מאז נטלה רשות הגנים הלאומיים לידיה את הטיפול באתר זה עוד בשנת 1961. המקרה שלפנינו מצער אמנם, אבל לא היו מקרים נוספים של מוות במקום. אנחנו מקימים, לפי תקנות שונות, מעקות בטיחות, אבל אין אפשרות לגדר את הטבע. אין, ולא מקובל, לגדר את כל האתרים. פה ושם אנחנו מקימים קטעי גדר. כשבנינו את אתר חפציבה עמדה לפנינו התנוה, שהמבקרים מגיעים לכאן בצורה מאורגנת, הולכים מסביב לאתר, ומקבלים הסברים. על־פי נוהל שקבענו מבקש העובד המקומי באתר מהמטיילים להמתין להסברים מפיו טרם כניסה לאתר. לרוב לא נכנסים, עד שנמסר הסבר ראשוני".

על העדר תאורה מתאימה במקום, אומר בן־פורת: „זה פרי עיצוב שלנו. הרעיון היה להאיר את רצפת הפסיפס על־ידי עמעום השטח שלא נועד לצפיה. זו שיטת תאורה". בן־פורת מוסיף ואומר: „מבדיקה שלנו עולות שתי נקודות המתייחסות לתלונות שהוגשו לנו. המתלוננים טוענים, כי לא איפשרו להם לטלפן מן המקום. מבדיקה שעשינו התברר שהעובד במקום הסביר להם, שהטלפון במשרדו הוא טלפון פנימי המחובר לגורמים בקיבוץ בית אלפא. כשקרה המקרה המצער התקשר העובד למרפאת המשק. יש באתר טלפון נוסף, טלפון ציבורי, ואף אחד לא הפריע להם לטלפן ממנו. הנהג של הקבוצה התקשר לבסוף לבית־החולים בעפולה. מבדיקה שלנו התברר, כי העובד במקום ביקש לעכב את הקבוצה, כי כמה מאנשי הקבוצה לא שמעו זאת, נעו לתוך המבנה ואחד מהם נפל".

– האם אתם פועלים עתה כדי לשפר את רמת הבטיחות?

„אנחנו מזמנים את האדריכל שתכנן את האתר, ובניגוד לדעתו נקים מעקה. עוד לא עשינו זאת, אבל בקרוב נקים את המעקה. קרה אסון הצריך לתקן את העניין".

– האם יש הוראות בטיחות באתרי הרשות?

„אין לנו הוראות למטייל. בכל מקום יש תנאים אחרים וההוראות בהתאם. אין דמיון בין אתר לאתר. בשום שמורת טבע אין הוראות בטחון. גם כשהייתי מנהל אגף הייעור בקרן־קיימת־לישראל לא היו שם הוראות להזהר מפני עצים נופלים. יש נהלים של הזעקת עזרה ראשונה. לא יותר מזה".

בין רצפת העץ לתהום אין מעקה בטיחות. הכניסה לחדר הפסיפס חשוכה. האחראי למקום לא הטריח את עצמו לקום ממקומו ולא הרשה לאנשי הקבוצה להשתמש בטלפון כדי להזעיק עזרה

★

לפני כמה חודשים פסק בית־המשפט המחוזי בתל־אביב תשלום דמי פיצויים בגובה של מיליוני שקלים לתייר מארה"ב, שנפגע בעת סיור באתר של החברה להגנת הטבע. רשות הגנים הלאומיים לא למדה את הלקח.

נוורוזה, פוליטיקה ולמעלה מזה / דניאל בן־סימון

הקצב הדרוש לקב"ה

הכינוס שהיה בשבוע שעבר בירושלים בחסות מכון שפינוזה ניסה לעמוד על שורשי הקנאות הדתית והמזיגה שבין הפונדמנטליזם ללאומנות. בחלל הדיונים האקדמיים ריחפו הרב כהנא, גוש אמונים והמחתרת היהודית

הפרופסור משה דוד הר מהאוניברסיטה העברית סיפר שאת ימיה האחרונים של מלחמת יום הכיפורים הוא עשה בקרית ארבע. במסגרת שירות מילואים כמובן. ניגשה אליו שם אשה מקומית וסיפרה לו, כשהבעה של צער על פניה, ששמעה ברדיו כי עומדים להכריז על הפסקת אש. התפתחה שיחה בין השניים. הר: „אבל את יודעת כמה אנשים נהרגים מדי יום, גם יהודים וגם ערבים". האשה: „זה שערבים נהרגים, זה לא חשוב. אבל יהודים שנהרגים למען המולדת, זה נפלא, אינך יכול לתאר לעצמך כמה זה נפלא".

משה דוד הר, היסטוריון, סבור שהקנאים הדתיים מעלים את המוות לדרגה שאין עליונה ממנה. „קח את אנשי המחתרת היהודית" – הוא אומר – „הם אנשים רגילים, שהרי הם לא יצאו מדעתם מבחינת האינטליגנציה או השפיות הנורמלית הפתולוגית. להיפך, השיקול שלהם היה שאחרי שהם יחריבו את המסגדים, תפרוץ מלחמה עולמית. במלחמה כזו עלול עם ישראל להישמד, אבל הרי הקדוש ברוך הוא לא ירשה שיקרה דבר כזה, ועל כן הוא יבנה קוסמוס חדש, שמים חדשים וארץ חדשה אחרי שיעניש את כל הנוכרים. האנשים האלה מאמינים שדבר כזה יקרה במוקדם או במאוחר, אך מכיוון שהקב"ה אינו עובד בקצב הדרוש, צריך לאנוס אותו לעבוד כמו שצריך".

באחד מטיוליו באיזור הר הבית הבחין הסופר עמוס אילון בחבורה של צעירים, חובשי כיפות סרוגות שהתגודדו מול שער הברזל בחומה המערבית. הצעירים נשענו אל השער הסגור ושרו את שיר המעלות. „מדוע אתם מתגרים בנו?" שאל אילון. „אין להם זכות להיות פה. זה מקום קדוש שלנו", נענה. „הם חיים כאן", אמר אילון. „כן, אבל פה יקום בקרוב הבית השלישי", אמרו לו. „איפה?". „במקום כיפת הסלע", אמרו. „אתה חושב שתזכו לראות זאת בעיניכם?" שאל אילון. „בקרוב מאוד נראה בעינינו כוהנים בעבודתם, ישראל במעמדם ולויים על דוכנם", אמרו לו.

זה היה בשנת 1983, שנה אחת לפני שנתפסה המחתרת היהודית. אילמלא נתפסה עלולה היתה האפוקליפסה הזאת של הפיכת מסגד לבית־מקדש לפרוש כנפיים, ומי יודע, אולי גם לקרום עור וגידים.

בשבוע שעבר היה בירושלים בחסות מכון שפינוזה כינוס של חוקרים, כדי לתהות על השורשים של הקנאות הדתית ועל המזיגה שבין הפונדמנטליזם לבין הלאומנות. בחלל הדיונים האקדמיים ריחפו הרב מאיר כהנא, גוש אמונים והמחתרת היהודית.

פרופסור מנחם פרידמן מהאוניברסיטה העברית טען, כי מבחינה היסטורית צמחה הקנאות הדתית ופרחה רק במקומות בהם המרכז הפוליטי פשט את הרגל. „רק חולשתה של המערכת הפוליטית היא שמאפשרת לקבוצות קנאיות קיצוניות לפעול ולהשתמש באלימות כדי לקדם את מטרותיהם". לדעתו, פועלים הקנאים החרדים בירושלים בתוך מסגרות נוקשות, „אולם טעות לומר שהם חיים בהרמוניה עם סביבתם הקרובה. הקנאים חיים במתח ובקונפליקט מורכב עם סביבתם התומכת. הרגיעה היחסית בימים אלה בסכסוך הדתי־חילוני בירושלים אינה רק תולדה של פעילות המשטרה. הם מרוסנים על־ידי המערכת הפנימית שלהם ובמיוחד על־ידי ההנהגה הרבנית שלהם, הבד"ץ".

ד"ר אהוד שפרינצק מהאוניברסיטה העברית הפריך את הטענה שאין הבדל מהותי בין הקנאות מבית מדרשו של מאיר כהנא לבין הקנאות של גוש אמונים. „הרב אברהם יצחק קוק האמין כבר בשנות השלושים שמעשיהם של החלוצים הציוניים בבניין הארץ רצויים אצל הבורא והם מקרבים את הגאולה. בנו הרב צבי יהודה, מנהיגו הרוחני של גוש אמונים, הגדיר את מדינת ישראל ואת ממשלת ישראל כמלכות ישראל שבדרך, שרק מתוך הריבונות תצא מלכות ישראל". ד"ר שפרינצק סבור שכהנא שייך לזן אחר לגמרי. הוא מאמין שמדינת ישראל חיה בחטא ויכלה להיגאל אילו ממשלתה ותושביה היו חוזרים בתשובה. שעל כן נתפסת המדינה, בעיני כהנא, כמדינה בלתי לגיטימית, שחוקיה אינם מחייבים, צוויה אינם אוכפים, שאפשר לצפצף עליהם ואפילו חובה לעשות זאת. שפרינצק סיפר שפגש את כהנא ושאל אותו על הדמויות שעימן הוא חש הזדהות. כהנא ענה לו כך: „יש לי את אברהם אבינו, יצחק ויעקב... אבל אם אני יכול לחשוב על מישהו שאני מזדהה עימו באמת, הרי זה דוד המלך, שנאמר עליו שבלילה הוא לומד ובבוקר הוא עושה מלחמה".

ד"ר שפרינצק מצא הבדלים נוספים ביחס של שני הארגונים לאלימות. „שיטת כהנא היא שיטה של הטלת טרור ופחד, והיא נגזרת מאמונתו המוחלטת בצורך לסלק מכאן את הערבים. בגוש אמונים מושקעים [illegible] עצום למנוע אלימות [illegible] ולנוע בצורה בטוחה ואפילו סובלנית לקראת הגאולה". המחתרת היהודית במובן הזה, היתה תקרית. היא ביקשה לזרז את קצב הגאולה של עם ישראל. ד"ר שפרינצק: „לא היה לגביהם שום אקט מתוכנן שלא אושר על־ידי הרבנים. יותר על כן, כאשר המחתרת לא קיבלה רשות, היא לא פעלה. הסיבה היחידה שכיפת הסלע עוד יושבת במקומה, היא שהרבנים אליהם פנו, פשוט לא אישרו... כל הפעולות האחרות קיבלו היתר מלא מהרבנים. מה שמדהים הוא לא מה עשו ואיך עשו, אלא היקף המחשבה והדיונים ההלכתיים שהושקעו בהוצאת התוכנית שלהם לפועל".

במאמר שכתב בבטאון המתנחלים „נקודה" ניסה הרב מיכאל צבי נהוראי לתהות על הציונות הגאולתית, שפקדה את גוש אמונים והצמיחה מתוכה את המחתרת: „ברוב להיטותה לגלות את הקודש שבחול נהפך עליה החול עצמו לקודש, ובעולמה הנעול אין מקום לסייגים דמוקרטיים או לשיקולים פוליטיים ומוסריים. כי אלו הן 'חולשות אנושיות' המהוות מכשול בדרך להתממשות האידיאלית של הכוונה האלוהית... עיזוב רעיוני זה על בסיס האמונה, שלפיה עם ישראל קבוצי מטה יודעים בבירור את סוד שרפי מעלה, הביא לעולם את הפרי הבשל של המחתרת היהודית. זו כבר מתעלה אל מעבר למושגי הטוב והרע האנושיים, והדגם האידיאלי הניצב בפניה הוא אברהם אבינו בשעת העקידה, הבא לקדש את שמו של הקדוש־ברוך־הוא על־ידי הרחבת תחום מלכותם של ישראל. האחריות האישית והלאומית מועברת כולה לידי שמיים, רצו החיים מאבד לגמרי את משמעותו שהרי בעולם שאין בו ספקות, אין גם צורך בטהרתו לעניני דיני נפשות. [illegible]

[illegible] הקנאים שבשלהי בית שני. אלה עם שם ה' בגרונם וחרב הפיפיות שבידם מוטטו את ממשלתו החוקית של רבן שמעון בן־גמליאל והביאו בסופו של דבר לחורבן המקדש והעם".

הפרופסור אביעזר רביצקי ניתח את תפיסת הגאולה של הכהנאות מבית־מדרשו של מאיר כהנא וטען שהיא שואבת את כוחה מהשנאה הפתולוגית לזר. הגוי וההתנגשות עימו הם נקודות הכובד ומוקד הזהות של הכהנאות. כשם שהרבנים מכוונים כלפי תרבות המערב, כך הם מכוונים כלפי הערבים היושבים בקרבנו. „יותר מכך, כאן מתבקשת דמוניזציה של הנוכרי... הערבים רובם ככולם הם רוצחים אפלים, אנסי בנותינו ומפתיהן, גוזלי פרנסתנו. הביטויים המשמשים באסיפות הם: ג'וקים, כלבים ושועלים. ראוי להסב את העיסוק האובססיבי שלו בשאלת יחסי מין בין גויים ליהודיות, כלשונו של כהנא: 'יום יום הישמעאלי מוסיף לחילול השם בשוטטותו בארץ, כשהוא תר אחרי יהודיות לשכב איתן'".

ובכל זאת, האם הקנאות הדתית היא רק מזיגה של דת ופוליטיקה? ככל שמתוודעים יותר ויותר לחזיונות האלוהיים בהם שקועים המתחזנים האלה, כן מתחזקת הנטיה לחפש את הסיבות במקום אחר. הפרופסור ירמיהו יובל מציע הסבר אלטרנטיבי. „אי־אפשר להבין קנאות דתית מבלי להבין שמדובר בסוג מסויים של נוורוזה, שאני קורא לה נוורוזה מטפיסית. מדובר באנשים שמרגישים את עצמם בקוסמוס מבלי להבין אותו לגמרי, שחיים כל הזמן בהרגשה של חוסר אונים, באימה סמויה. הם חשים את סופיותם בתוך הקוסמוס, ומהר מאוד מוצאים את עצמם נקלעים לעמדות מוחלטות וקנאיות".

מחיר השיקום

(סוף מעמוד 15)

העובדים במפעלי חברת העובדים – לעקרון השמירה על היעילות הכלכלית.

חברת העובדים נמצאת כיום במשבר קשה, ואלה שאינם מאוהדיה אומרים שהוא משבר קיומי. שורשי המשבר בתחילת שנות השמונים, בהן נסחפנו כולנו, בעקבות ממשלת ישראל, באווירת השפע של חוסר מגבלה במשאבים. הקבוצות השונות של חברת העובדים גדלו, התרחבו, השקיעו, והוציאו כסף ללא חשבון כלכלי נכון. גם האינפלציה הקשתה על עריכת החשבון. בתקופה זו עלתה רמת השכר והשתפרו תנאי העבודה מעבר ליכולת הריאלית של המפעלים והדיון הציבורי התמקד בשאלת המשימות החברתיות הנוספות שיקח על עצמו משק העובדים, וזאת על יסוד אותו רווח מדומה. התפתחויות אלו נכונות למשק הפרטי והציבורי, וההתיישבות העובדת בכלל זה.

כאשר התחוורו לנו העובדות, וזה קרה באופן הדרגתי בתחומים השונים של משק העובדים, בלטה ההתחבטות של חברת העובדים: „סולל בונה" מצא עצמו בדילמה של הבטחת תעסוקה ל־14,000 עובדים בענף בניה הולך ומצטמצם. כך נעשתה השגיאה ההיסטורית, אשר גרמה למשבר הקיומי החריף ש„סולל בונה" שרוי בו בשנתיים האחרונות. ב„כור" אנו מוצאים כבר שנים רבות פירוש מוטעה ליעדים ולעקרונות של חברת עובדים. כך, למשל, עזרה הדדית למפעלים חסרי כושר קיום כלכלי, תעסוקה בכל מחיר ורמת תגמולים לעובדים, מעבר ליכולת המפעל הכלכלי.

תוכנית הבראה של מפעל מחייבת ביצוע מהיר כדי לעצור את הדימום. קביעת נורמות חדשות של יעילות מחייבת לפעמים החלפת המנהלים ונציגות העובדים גם יחד

גם בנסיונות הנעשים במגמה לצאת מהמשבר אנו מבחינים בשגיאות המסכנות את המשך הקיום ובצעדים שאינם מחוייבי המציאות. ואף עומדים בסתירה לעקרונות חברת העובדים. הטיפול המתמשך מדי בפתרון המשבר (כדי להגיע להבנה ושיתוף) מביא לדימום המסכן את יכולת השיקום. גם רמת הפיצויים הגבוהה לנפלטים מהיחידה שבמשבר מסכנת את קיומם של הנשארים.

אינני רוצה להצביע על האשמים – אם כי יש לומר שאין הם נמנים רק עם קבוצת התייחסות אחת – אלא להצביע על סילוף יעדים ועקרונות שהביא אותנו לנקודה זו.

ברוב נסיונות השיקום שאנו עדים להם כיום יש הכרח להחליף את המנהלים. במקרים רבים יש גם צורך להחליף את שותפיהם בציבור העובדים, כלומר את נציגות העובדים, כדי לשנות את הנורמות שנקבעו בחברות שבמשבר. נקודת תורפה זו לא קיבלה עד היום את הטיפול הראוי לה.

חובה לומר כי תקופת המשבר הארוכה והדימום הקריטי יביאו את חברת העובדים לשיקום וליציאה מהמשבר במחיר של אובדן חלק מהמפעלים והחברות שבבעלותה. ואם מישהו לא הבין נכונה את דברי: לא העקרונות אנכרוניסטיים, אלא העשיה היא שהיתה מוטעית וכושלת.

* (עמירם סיון הוא יו"ר הנהלת בנק הפועלים. הדברים המובאים כאן הם מתוך הרצאה שנשא ב„יד לוינסון").

שבוע ים תיכוני / יוני להב

פרונקל על האף, יבלת בקרסול

כך, פתאום, צמח לי בבוקר פרונקל על האף. יצאתי לרחוב המפוייח ומכוניות השתעלו לי ישר על הבגדים, וכל ממהרי ה„ביין טו פייב" התנשמו לי בפרצוף, ולרגע כבר סברתי שאיש לא הבחין בפרונקל שלי, על האף, עד שבת אחותו של ידידי מנוער, חיים, הבחינה בי מעבר לכביש: „יש לך פרונקל על האף".

„זה לא פרונקל, זו השקפתי על המצב", הסברתי לה באריכות. „אני נרגן ומיוסר מכל המהומה ועל כן אצלי, פסיכוסומטית, זה צומח על האף".

„אתה דווקא די חמוד עם הפרונקל על האף, ועכשיו, אחרי שנודע לי שזה ניצב שם כמחאה על המצב הבטחוני, אולי אסכים להיפגש אתך לרנדוו על שפת הים, תוך התבוננות בפרונקל על האף".

היה לילה מטורף. אבל בבוקר, כשקמתי, ובגופי התבוננתי, גיליתי שצמחה לי יבלת על הקרסול.

„זה ודאי דרך היתול, היבלת הזו על הקרסול", בֵּרר אצלי שכני, רופא אוזניים, גרון ואף. „הו, לא" עניתי לו, „כתוצאה ממשבר הערכים ומשנאת הזר, פיתח גופי אמצעי הגנה מזור, שהצמיח לי יבלת בקרסול". „תאכל אצלי דג סולי" בֵּרר אצלי רופא האף. „עכשיו, כשנעשה לי מובן נושא היבלת בקרסול, אני חש פתאום כל כך קרוב אליך... אולי אפילו אצלצל בתגים". וכך בילתי עם הדוקטור בפלמה דה מיורקה – באה גם אשתו של הדוקטור – וכשחזרנו, הלכנו לישון לבד, בלי הדוקטור, בלי אשתו של הדוקטור, ובלי אף אחד. חלמנו חלומות פז נטולי יבלות ופרונקל. אבל כשקמתי בבוקר בדקתי את גופי, מוכה יגון גיליתי־דאיתי, לא טעיתי – בולקעלאך על גב היד.

„שביתות בבתי־חולים. הדה־הומאניזציה. הברוטאליזציה של זרועות הביטחון. הצורך החוף בריאורגניזציה בשורות העיתון. אופס סליחה התבלבלתי. המשפט האחרון שייך לגורמי המנהלה" – כך ביארתי לכל שוחרי הבולקעלאך על גב היד. ואז הופיעה אמא שלי ותחת זרועה סל קניות עם תרופות לכל המדווים. „קח אקמול, זה יעביר את השכול. קח רוקאל. עם רוקאל להילחם בפשיזם – קל", האיצה בי. אבל כנראה שהרוקאל היה מקולקל, כי הבולקעלאך על גב היד נותר, ומה שיותר מזה, ופשרו בלתי משוער, הוא כשקמתי בבוקר שאחרי, כיסתה פריחה ירקה את גופי. „או ויי" נתמלטה הקריאה מפי, אך היא נחנקה בעודה באיבי, מכיוון שבריזק הגיעו לחורי המוח עולי הרגל, והם דרכו לי על הרגל ותקעו לי בקורקבן דיגל, והיו שם כולם, גברים, נשים וטף (חוץ מרופא האף. הוא ברח עם אשתו של הדוקטור). ואני את קולי הרמתי, וכך טענתי: „זה הכל בגלל המלחמות, ובגלל הסירוב, אנו עושים את אותן טעויות שוב ושוב, ראו הזהרתם, אני התרעתי, אך לדברי בוזתם". והמון ירייים ליטפני, והנשים הנוגות חירמנוני, ונפגשתי לקוקטייל עם מוחמד בסיוני, ועוד הלכתי לי והתכערתי לי בקוף, וכל מעריצי כיסו את הגוף, ובקרוב אבחר בעשירייה הראשונה של שש מפלגות קואליציה, וכמה חבר"ה הגישו פטיציה התובעת למנות אותי לראש העיר, והם מינו אותי ליקיר גדרה ולאביר חדרה, ומה המשל פה ומה הנמשל – אל תשאל, קורא יקר, אל תשאל. אבל אם במקרה יצוץ לך פרונקל על האף, דע לך: אתה חף כמו תחת של תינוק, אתה חף, אתה חף, אתה חף.

הבט, ילדי, למעלה, אל שמי הכוכבים (שיר ילדים)

הבט, ילדי, למעלה, אל שמי הכוכבים
כך הם ניצבו תמיד – לנצח לא כבים;
מלא את ריאותיך אויר של בטחון,
השאר למנהיגיך לערוך את החשבון.

הבט אל הדרום – מפליג לו שם טיל סיני
עם קו איוור עדין בטעם פיליפיני;
ראה הוא מתבונן הוא מתקרב אלינו...
התחל עכשיו, ילדי, לקרוא לאלוהינו.

היי, שור נא והבט אל אופק הצפון!
שם בשחקים שועט עוד טיל מונחה קטנטון;

מסוריה מתרומם הוא, מטעם גורבאצ'וב,
מפיץ הוא את הגלאסנוסט, וזה רק ה„בקרוב".

ומי זה בא אלינו מאופק המזרח?
הזנב איראני, השאר כבר לא כל־כך:
ישנה שם קפרודוקציה, אירן־אפגניסטן,
אבל את ראש הנפץ תרמה שוב פקיסטן.

עכשיו יורד עלינו גשם נדבות
וכמו אחרי כל גשם, צצות הפטריות:
נשלח גם את טילינו אל שמי הכוכבים
שלנו לא פחות מטיליהם שווים.

אם יש דבר־מה קבוע – הלא היא האיוולת
אשר את עולמנו לנצח מנהלת.

במאבק על זכויות היתר / חגי אשד

יריה ראשונה

ההחלטה של הממשלה מחייבת את היהודים בברית־המועצות להחליט אם הם רוצים להיות ישראלים. היא לא כופה עליהם לבקש ויזה ישראלית, אלא רק למלא את החובה האלמנטרית הנובעת מקבלתה

זו אינה רק החלטה הנוגעת ליהודי ברית־המועצות. וגם אין זו רק החלטה מינהלית, חלקית ומבודדת, בקטע אחד של בעיית העליה והקליטה. ההחלטה של ממשלת ישראל השבוע, שיהודים המבקשים ומקבלים ויזה ישראלית יבואו במישרין אליה, היא החלטה מרחיקה לכת ביותר. היא נוגעת לכל שטחי חיינו. וזהי יריה ראשונה במערכה מדינית מסובכת עם ממשלות ברית־המועצות וארצות־הברית הולנד ורומניה ואוסטריה. אף אחת מהן לא אמרה עדיין את המלה האחרונה לגבי החלטה זו ולגבי כל מה שכרוך בביצועה. וגם לא הארגונים והקהילות היהודיות בארצות־הברית. לכולם יהיה מה לומר והם יגידו. וגם „הנושרים" שאולי יעתיקו לנמל התעופה בן־גוריון את דרכי המאבק והסיקור הטלוויזיוני העולמי, שסיגלו לעצמם שם, כדי שיאפשרו להם להמשיך בדרכם לארץ הברית האמריקאית. זה יכול להיות קשה ולא נעים וכל שונאי ציון לא יהססו להטפל אלינו בנושא הזה.

אבל זו יכולה להיות נקודת מפנה. בתנאי שהיא לא תישאר בגדר תשלום מס שפתיים בעלמא. בתנאי שהממשלה תמצא די כוח בנפשה להדוף את כל ההתקפות על ההחלטה הזאת ולעמוד בכל הנובע מהנסיון לקיים אותה. בתנאי שהיא לא תהיה עוד החלטה הצהרתית שתעלה אבק על מדף החלטות הממשלה. האמת היא שזו עוד החלטה של „אין ברירה", שרק ההתחלה שלה ברורה למחליטים ולא כל מה שיבוא כעקבות הנסיון להגשימה. בקבלת ההחלטה הזאת נגררנו כולנו להתמודדות עם עצמנו ולא רק עם הנושרים מיוצאי ברית־המועצות. ואפילו לא רק עם היורדים מקרבנו, שהם האחים התאומים של הנושרים. ואפילו לא רק עם אחינו היהודים, הציונים והלא־ציונים, בתפוצות ובגלויות, שלא עולים לארץ ואפילו לא מבקרים בה כתיירים ברובם המכריע. ועכשיו אפילו פחות מאשר קודם לכן. נכפתה עלינו התמודדות עם כולם. עם כולנו. משום שכל אחד מאיתנו יישאל – למה רק הנושרים? למה נטפלתם רק אליהם? למה אתם מעמיסים רק עליהם את כל כובד העול שרבים כל־כך מתחמקים ומשתמטים ממנו בכל יכולתם?

אולי העולים עצמם, מיוצאי ברית־המועצות, ואולי חבריהם, שכבר עשו כברת דרך לפניהם, ישאלו אותנו למה אנחנו מטילים דווקא עליהם את כל המשא של המהפכה הציונית, שהיא גם מהפיכת הגירה – מהפיכה של קרע וניתוק משפה, תרבות, אורחות חיים והיטלטלות אל קרקע אחרת ושמיים אחרים ושפה אחרת – וגם מהפיכת הנשמה של בניין עם וארץ ומלחמות חוזרות ונשנות עם שכנינו הערבים, משליכי האבנים ובקבוקי התבערה והסילים והפצצות ומציתי השדות והיערות בארץ המזוהמה והחמה הזאת. ואת המסים כבר הזכרנו ואת הבירוקרטיה הקשה והרעה, שבה „פקיד לפקיד – פקיד" כל אחד בתורו במעגל־קסמים של תלאות ומכשולים מקוממים. וזה הכל עכשיו ההזה, בכל זה יהיה מוטל על כתפיהם של „הנושרים" דווקא.

ועל אלה יתוספו כל השאלות הצידקניות על חופש ההגירה והתנועה, ששואל הדובר הסובייטי גנאדי גראסימוב, הלוחם הידוע לחופש ההגירה, ושואלת דוברת ה„סטייט דיפרטמנט" פיליס אוקלי ושואלים רבים וטובים גם בתוכנו. לכל אלה לא תספיק התשובה הפורמלית הנכונה כשלעצמה, שלא מדובר בכפייה על מי שלא מבקש ומקבל ויזה ישראלית דווקא. מדובר באנשים שאינם נתונים היום בסכנת רדיפה והשמדה ויש להם לאן לבוא ולאן ללכת. לא על חופש הגירה הם נאבקים, אלא על זכויות יתר של קבלת תמיכה כספית אמריקאית, כאילו הם פליטים נזקקים. וזאת – בנוסף על מערכת זכויות היתר כעולים חדשים הממתינות ומובטחות להם כאן.

אבל לא זה העיקר. האמת היא שהם הגיעו אל המצב הזה של ברירה בין שתי מערכות של זכויות יתר לא כיהודים „שמגיע להם". הם זכו במה שהם זוכים עכשיו בכוח מאבק לאומי־קולקטיבי ממושך, מאבק היסטורי עתיר קורבנות וסבל. בכוח סיבלם וקורבנותיהם של רבים אחרים לפניהם ואחריהם. מגיע לכולם, בתנאי שכולם יתנו לכולם ולא רק יקחו כל אחד לעצמו. וגורלם כגורל קודמיהם. הם ואנחנו יחד נישאים על גלים גדולים של מהפיכה לאומית, מרצון ומאונס. לא רק כבודדים. לא רק במאבק על זכויות אדם, אלא במלחמה על זכותו ועתידו של עם – העם היהודי המפוזר ההופך לעם ישראלי בארצו ובמדינתו ובתרבותו העברית. בדם וביזע, כמכור וכידוע.

הדברים הללו כבר מזמן אינם נשמעים בקרבנו. התלמידים לא שומעים אותם משום שהמורים לא משמיעים אותם והסופרים ו„היוצרים" שלנו עסוקים בנושאים אחרים. בלבטי הפרט ובזכויות הלאומיות הצודקות של העם הפלשתינאי דווקא ובהזדהות עם המאבק שהוא מנהל נגדנו. לא ראינו אותם בהפגנות למען זכותם של יהודי ברית־המועצות לצאת משם ולעלות לכאן. וגם לא בקבלות הפנים למסורבים ולאסירי ציון, שזכו לעלות לאחר שנות מאבק וייסורים. וגם עכשיו, לאחר שכבר התחיל המפנה של פתיחת שערי ברית־המועצות מסרב לבו של העם היושב בציון להיפתח ולהתפעם. קול מצהלות היורדים נשמע ברמה. מסכי הטלוויזיה הישראלית פתוחים בפניהם לרווחה. וגם הם, כמו האחים התאומים שלהם הנושרים מברית־המועצות נהנים משתי מערכות של זכויות יתר. הרגל הישראלי הדרכון והוויזה נשמרים למענם וניתנים לכל יהודי מרגע אחד למשנהו – בחינם, בלי תנאי ובלי תמורה.

האמת היא שכבר מזמן הגיעה השעה להתחיל לשים קץ למצב הזה. מי שחשב ששנות הארבעים להקמת המדינה היא זמן טוב להגיגות, קבע בכך שזה גם זמן טוב לחשבון נפש לאומי ולהכרעות קשות. זה גם הזמן לבחון מחדש את גלגוליו של חוק השבות ואת מסכת הזכויות והחובות של האזרחות הישראלית ואת ההגדרה העצמית של הזהות העברית־הציונית. גם המאבק נגד הנשירה כפה עלינו את ההכרעה הממשלתית הזאת. אלא שזו רק ההתחלה. אין שם צידוק מוסרי להפלות את הנושרים לרעה. מה שמוטל עליהם צריך להיות מוטל גם על היורדים. על כולנו. ההחלטה של הממשלה מחייבת את היהודים בברית־המועצות להחליט אם הם רוצים להיות ישראלים. היא לא כופה עליהם לבקש ויזה ישראלית, אלא רק למלא את החובה האלמנטרית הנובעת מקבלתה. היא תחייב את יהודי ארה"ב להכיר בהבדל שבינינו לבינם. היא תחייב את כולנו לעמידה במערכה הממושכת על קיום ההחלטה של הממשלה מתחילת השבוע. ההחלטה עצמה היא רק היריה הראשונה במערכה הזאת. אלא אם כן יתברר שהיתה זאת הכרזה בעלמא והכדור שנורה היה כדור סרק ולא יותר.

מרוסיה באהבה / אמיר רוזנבליט

טיסה ישירה למרכז הקליטה

החלטת הממשלה להעניק אשרות יציאה רק ליהודים שיעלו לישראל מעוררת בבאר־שבע תגובות מעורבות. ד"ר לב אוטבסקי: זה אונס במצב של אימפוטנציה. דוד שורק: חבל שלא הוחלט כך לפני שנים. כבר הפסדנו רבבות עולים

קהילת עולי ברית המועצות בבאר־שבע רוגשת. החלטת הממשלה בדבר מתן אישורי יציאה מברה"מ רק ליהודים שיעלו במישרין לארץ מעוררת תגובות מעורבות. בבירת הנגב מתגוררים היום כ־24 אלף עולים מברית המועצות, המהווים את הריכוז העירוני הגדול ביותר של עולים מארץ זו.

בין ראשי המתנגדים להחלטה בדבר טיסות ישירות עומד ד"ר לב אוטבסקי, אחד הפעילים המרכזיים למען העליה מברה"מ ואביה של מסורבת העליה לשעבר, יבגניה יודברובסקי. אוטבסקי, חוקר במפעל „תרכובות ברום" סבור, כי הדבר החמור ביותר שעלול לקרות בעקבות הנהגת טיסות ישירות הוא פגיעה חמורה בדמותה של ישראל כמדינה חופשית. „אונס הוא אקט מכוער, אבל אונס במצב של אימפוטנציה, מעורר גיחוך", אומר אוטבסקי בציניות. „איני רוצה לראות את מדינתי במצב מביש כזה, שהרי החלטה כזו לא תיסגור את הפרצות ובוודאי תימצאנה אופציות נוספות ליהודי שירצה להגר לארץ אחרת. וכי מי יפריע ל„היאס" (הארגון האמריקאי שמסייע ליהודי ברה"מ להגר לישראל), לפתוח מחר משרד עצמאי בבוקרשט? ואם כך אכן יקרה, אנו נצטייר כאידיוטים, שלא חשבו עד הסוף לאן תוביל החלטה זו".

ד"ר אוטבסקי, מזוקן ותביב, הוא חבר פעיל במועצת התאחדות עולי ברית המועצות בישראל. זה שנים הוא נמצא בקשר הדוק עם אסירי ציון ומסורבי עליה בברה"מ. לדבריו, ההחלטה האחרונה של הממשלה רק תפגע במאבק למען העלאתם של מסורבי העליה לארץ. אוטבסקי מציין, כי בניגוד למקובל לחשוב, מצבם של היהודים בברית המועצות אינו מזהיר. „על רקע השמועות המופצות בקרב יהודי ברה"מ על המצב הקשה בארץ, בולטים באחרונה סוגים חדשים של סירובניקים. רבים מהיהודים בברה"מ מנועים לצאת, מכיון שאבי המשפחה או אחר מבניה, מתנגד לכך".

אוטבסקי מונה כמה דוגמאות, שהבולטת בהן היא משפחת אקסלרוד בלנינגרד. אבי המשפחה, חבר במפלגה הקומוניסטית ומתנגד חריף של הציונות, מסרב לאפשר לארבעת ילדיו לעלות. למסורב עליה אחר, א. זליצ'נוק, לא נותנים אישור עליה זה כ־10 שנים „מטעמי סודיות" (בשל עבודתו במכון לחקר הימים) וזאת למרות שארבעת חבריו לעבודה עלו זה מכבר לארץ ואחד מהם, פרופ' סייני, נקלט באוניברסיטת בן גוריון. „במשך שנים", אומר אוטבסקי „היה מאבקנו למען יהודי בריה"מ מבוסס על רעיון זכויות האדם, כפי שעוגנו בהסכמי הלסינקי, שם נאמר במפורש כי לכל אדם יש זכות מליאה לצאת באופן חופשי מכל מדינה, כולל מדינתו שלו. אם נפנה היום לכל מדינה נאורה בעולם ונאמר לראשיה „בואו ניאבק נגד הפגיעה בזכויות האדם, אנו עלולים להיראות במצב מגוחך, לאור החלטת הממשלה על עליה ישירה". אוטבסקי מזכיר, כי בשנת 1980 ניסתה הסוכנות היהודית להנהיג מדיניות, לפיה רק יהודים שיש להם קרוב משפחה בארה"ב, יכולים לנסוע לשם, אולם לדבריו, המדיניות הזאת לא עמדה במבחן המציאות ובוטלה לאחר חדשים אחדים.

בדרך כלל, הרוב התומך בהחלטת הממשלה מקרב עולי ברה"מ בבאר שבע, הם כאלה שעלו לארץ בעליות של שנות ה־60 וה־70, בעת שאחוז הנשירה היה מועט". אוטבסקי עלה לארץ בשנות ה־80. „אני מבין את הרגשותיהם של המחייבים את ההחלטה ומכבד אותם", הוא אומר בחיוך, „אבל אני סבור, שמדיניות לא קובעים על פי הרגשות, אלא במחשבה תחילה. רק מדיניות שתהיה מבוססת על יסודות מוסריים, תצלח".

אחד הפעילים הבולטים בקרב עולי ברה"מ בבאר שבע הוא המהנדס אפרים (פימה) פיינבלום, חתן „פרס קפלן" (פעמיים), חבר מועצת עיריית באר שבע ומי ששמש בשנים האחרונות יו"ר התאחדות עולי ברה"מ בישראל. פימה, ששובץ למקום ה־42 ברשימת מפלגת העבודה לכנסת, אומר נחרצות, כי ההתאחדות מחייבת חד משמעית את ההחלטה. לדבריו, כבר ב־7 במרץ אשתקד, קיבלה מועצת ההתאחדות עולי ברה"מ החלטה חד משמעית הדורשת הנהגת טיסות ישירות מברה"מ לישראל וביטול מעמד של פליט לעולים. „אנו רואים חשיבות עליונה בכך שיהודי העוזב את ברה"מ, לא יהיה פליט", הוא מטעים.

יו"ר התאחדות עולי ברה"מ בנגב, דוד שורק, לשעבר יו"ר המועצה הציבורית למען יהודי ברה"מ: „החלטת ממשלת ישראל הינה החלטה מהפכנית וחבל שלא התקבלה לפני 15 שנה. בינתיים הפסדנו רבבות עולים שהיגרו לארה"ב, לקנדה או לאוסטרליה". שורק טוען, כי במקביל להחלטה יש לנקוט אמצעי חירום לשיפור קליטתם של העולים, בעיקר בתחום התעסוקה והדיור. שורק, שעלה מרוסיה ב־1948, טוען, כי הבעיה העיקרית בענין מתן מעמד של פליט ליהודים שעוזבים את ברה"מ איננה של ממשלת ארה"ב, אלא של הארגונים היהודיים שם. „חשוב לזכור שעבורם העליה מברה"מ היא „סם חיים". הם סבורים, בטעות, שיהודי ברה"מ שיצטרפו אליהם, יחזקו דווקא את ההיבט היהודי־לאומי שלהם. כמובן שיש להם אינטרס כלכלי בכך, שכן הקהילות היהודיות בארה"ב מקבלות את הקצבות שלהן על פי מספרן".

סגנו של שורק, מרק מויוס, המשמש חבר מועצת עיריית באר שבע, מצדד אף הוא בהחלטת הממשלה, אולם הוא תוקף קשות את מדיניות הקליטה בישראל וטוען, שההחלטה לסגור את מרכזי הקליטה היא משגה חמור. „צריך להיות טיפש או סופר־פטריוט כדי לא להיענות לפיתויים שמוצעים כיום לעולים בוינה בעצם מתן מעמד של פליט. טיסות ישירות יש להנהיג במקביל לשיפור תנאי הקליטה בארץ. יש לחזור למצב שהיה קיים עד 1978, כאשר עולים קיבלו דירות מעמידר בשכירות. ביטולה של הפריבילגיה הזו על ידי דוד לוי, שהיה אז שר הקליטה, בנימוק המגוחך, כי „לא תהיה יותר קליטה דה־לוכס" היא פרדוקסלית. בכלל, לא ברור לי, מדוע כל שרי הקליטה שבאו אחרי לוי, כולל יעקב צור, לא פעלו להחזרת המצב לקדמותו. אם אז היתה אפשרות לסדר דירות לכ־40 אלף עולים, אז מדוע הדבר קשה היום, כאשר שיעור העליה בשנה מסתכם בכמה אלפים בלבד? למצוא עבודה בבאר שבע, זה דבר נדיר, כמעט כמו לזכות ב„טוטו". אז אם יסגרו את מרכזי הקליטה במרכז הארץ, העולים ייאלצו לבוא לנגב ולעמוד לפני שוקת שבורה, בעיקר בתחום התעסוקה".

ראש המחלקה להיסטוריה באוניברסיטת בן גוריון, פרופ' שמעון רדליך, נחשב למומחה ללימודים רוסיים. רדליך, המשמש זה שבוע נשיא האגודה הישראלית ללימודים סלאביים ומזרח אירופיים, סבור כי רצוי לבחון את החלטת הממשלה לתקופת ניסיון, בצורה כזו שמי שיקבל ויזה יוכל להגיע רק לארץ, אולם אחר כך הענין יהיה פתוח והעולה יוכל לנסוע מכאן לאן שיחפוץ. להערכתו, בעקבות החלטה זו, יצטמצם מספר היהודים שיהיו מעוניינים לצאת מברה"מ ומאידך, אלה שיגיעו לארץ בעקבות המדיניות החדשה, חלקם יחליטו להישאר, למרות שרובם אינם ציונים ואין להם רקע יהודי מסורתי, הן מסיבות חומריות והן משום הסיכוי שההיכרות עם הארץ תשנה את התדמית הקשה שיש לישראל עקב התעמולה הסובייטית הבוטה.

פרופ' רדליך מעריך, שהמצב במזרח התיכון וסיכויי השלום עשויים להשפיע בכיוון של עליית יותר יהודים. „בל נשכח שיהודי ברה"מ עברו טראומה במלחמת העולם השניה ואחד הגורמים המשפיעים עליהם, זה החשש מפני היתכנות של מלחמות בישראל". הוא תוקף את המנהיגות בישראל, ובמיוחד את ראש הממשלה, יצחק שמיר, שמצייר תמונה לא נכונה לגבי המתרחש בברה"מ מאז עליית גורבאצ'וב. „אותם שרים אינם מודים במהפך מרחיק הלכת המתרחש בברה"מ באופן כללי, וביחס ליהודים בפרט ובהשפעת גורמים קיצוניים בקרב עולי ברה"מ בישראל, הם משתדלים לטעון שכל מה שמתרחש היום בברה"מ זה „קוסמטיקה" בלבד", אומר החוקר. לדבריו, כל הסובייטולוגים צופים בענין רב לקראת הכנס שלא מן המנין של המפלגה הקומוניסטית, שייערך בברה"מ ב־28 ביוני, שם אמורה המפלגה לאשר את הרפורמות של גורבאצ'וב ולחזק את ידיו בהמשך הדרך. פרופ' רדליך טוען עוד, כי פוטנציאל העליה הגדול והבטוח ביותר נמצא היום דווקא בקרב אותם היהודים בברה"מ שחזרו בתשובה והפכו להיות דתיים חרדים.

ישראל־קארט בלאנש או ויזה / יקיר צור

מנערים את מרבד הקסמים

הכתובת על הקיר נרשמה מכבר והיא לא היתה שדה התעופה בן־גוריון. זרם הנושרים נעשה, תוך הסכמה שבשתיקה מצד המוסדות הלאומיים לשטפון אדיר. גם שוללי החלטת הממשלה שבעקבותיה תבוטל תחנת המעבר בווינה אינם מתנגדים מטעמים של הגנה על זכות הנשירה, אלא בעקב בגלל חוסר יעילותה

שנות ה־70. העליה הגדולה

החלטת ממשלת ישראל להעניק בשגרירות ישראל בבוקרשט אשרות כניסה לישראל ליוצאים מברה"מ, שמשמעותה המעשית היא צמצום אפשרויות ההגירה לארה"ב – על חשבון הויזה הישראלית – באה לתקן, מעט ומאוחר מדי, שגיאות שנעשו במשך שנים בנושא הטיפול ביהודי ברה"מ.

הכתובת על הקיר נרשמה כבר לפני שנים, אך דבר לא נעשה עד שהגיעו מימדי הנשירה למימדים הנוכחים של 90 אחוז ויותר. שיטות הפעולה, שננקטו במשך שנים במאבק למען יציאתם של יהודי ברה"מ, הפכו את הויזה הישראלית לאמצעי זול ויעיל כדי להגר מברה"מ. ריצ'ארד שיפטר, עוזרו המיוחד לענייני זכויות האדם של שר החוץ האמריקאי, „גילה" השבוע שהשימוש באשרות הישראליות נעשה נוח כל־כך, עד שלא רק יהודים, אלא אפילו נוצרים ארוקים, יצאו מברה"מ לארה"ב, כשבדרכונם הסובייטי מוטבעת אשרת יציאה לישראל.

במשך שנים התמסדה השיטה, לפיה אין שואלים ואין בודקים יותר מדי בציציותיו של אדם, המבקש לחתום על בקשה לאיחוד משפחות עבור קרוביו בברה"מ. פעילי המאבק בארץ חיפשו ומצאו אנשים בעלי שמות משפחות זהים, אליהם הצמידו קרובי משפחה פיקטיביים. במקרים אחרים התבקשו החותמים על הבקשות לאיחוד משפחות לשלוח מכתבים אישיים ל„קרוביהם" החדשים, כדי לחזק את טענת הקשר המשפחתי.

זרם הנושרים, שהחל כטפטוף באמצע שנות השבעים, נעשה, תוך הסכמה שבשתיקה מצד המוסדות הלאומיים – ממשלת ישראל והסוכנות היהודית – לשטפון אדיר. ראשי המדינה והתנועה הציונית, שהיו מודעים לחומרת הבעיה, חששו מפני עימות עם מנהיגי יהדות ארה"ב. כך נעשה שיתוף הפעולה בין הסוכנות היהודית ובין ארגוני ההגירה היהודים־אמריקאים (היאס וג'וינט) לעניין שבשגרה. מי שאינו רוצה, בווינה, להמשיך למדינת ישראל, מקבל פתק מפקיד הסוכנות והולך לקבל טיפול בהיאס ובג'וינט. ראש הממשלה יצחק שמיר ואחרים, שניסו לערער על ההסדר הקיים, בו נאלצת מדינת ישראל להתמודד בכוחות לא שווים מול ה„חלום האמריקאי" המחוזק ב„זכויות הפליט", נענה במקהלה: „זו פגיעה בעקרון הבחירה החופשית".

כאשר נפתחו מחדש, לפני כשנה וחצי, שערי ברה"מ וזרם היוצאים הלך וגבר, התייצב אחוז הנושרים סביב ה־75־80 אחוז. סברה היא כי החודשים האחרונים של האינתיפאדה אחראים לתוספת של 10־15 אחוז במספר הנושרים. מכל מאה יהודים המגיעים כיום מברה"מ לוינה, פניהם של פחות מ־10 מועדות לישראל.

החלטת הממשלה השבוע, על אף הבעייתיות שבה, נתקלה, די במפתיע, בתגובות חיוביות רבות ובדרכה פחות התנגדות ממה שניתן היה לצפות. מלבד תגובתם השלילית הצפויה של נתן שצ'רנסקי ואידה נודל, הגיבו מרבית יוצאי ברה"מ, בכללם גם אסירי ציון ומסורבי עליה לשעבר רבים, בחיוב על החלטה זו. גם השוללים, עשו זאת לא מטעמים של הגנה על זכותם של הנושרים לנשור, אלא חלקו בעיקר על יעילותה והפנו אצבע מאשימה כלפי ממשלת ישראל על כשלונה בתחום קליטת העליה.

אסיר ציון לשעבר יולי אדלשטיין מקבל באופן עקרוני החלטה זו, ואינו מקונן על גורלם של „הנושרים המסכנים", שיקשה עליהם עכשיו לצאת לארה"ב. עם זאת יש לו ביקורת על סדרי העדיפויות של ממשלת ישראל. „החלטה זו", אומר אדלשטיין, „אין לה שום ערך כל עוד לא קדמו לה שתי החלטות חשובות יותר: איך מתמודדים עם בעיות הקליטה ואיך נוקטים צעדים להגברת החינוך היהודי־ציוני בברה"מ".

אדלשטיין, שתמך, עם בואו ארצה, ברעיון הטיסות הישירות, שינה את דעתו בתקופה האחרונה. אחת ההפתעות הנעימות היו לו בביקורו בארה"ב, שם נפגש עם יהודים יוצאי ברה"מ. להפתעתו גילה שלא כולם מתבוללים שם ויש רבים השומרים, גם שם, על יהדותם ואפילו מבקרים קבוע בבית־הכנסת. „אין ספק שהחלטה זו לא תעורר התלהבות בקרב יהודי ברה"מ המבקשים לצאת לארה"ב, אבל זה לא מה שמדאיג אותי. הנקודה הבעייתית היא: מה נעשה עם אלה שיגיעו לכאן דרך בוקרשט, ולא ירצו להישאר בארץ אפילו זמן קצר. אני בהחלט יכול לתאר לעצמי איזה יהודי מצ'וקמק אחד, יושב בלוד ולעיני מצלמות הטלוויזיה צועק לכל העולם: 'אני לא ציוני, אני לא רוצה לבוא לפה ולהרוג ערבים'. מחזה לא יוסיף דבר לתדמיתם של יהודי ברה"מ ולתדמיתה של מדינת ישראל בכלל".

לעומת אדלשטיין, שצ'רנסקי ונודל, המסתייגים ומתנגדים להחלטת הממשלה, הביעו השבוע אחרים מהבולטים שבאסירי ציון ופעילי העלייה לשעבר תמיכה מלאה בהחלטת הממשלה ואף הצרו על כך, שהחלטה זו לא התקבלה עוד קודם. אסיר ציון לשעבר, אבא טראאטוטה, היה נחרץ ביותר. „הנושרים הם גנבים. הם גונבים במטוס מקום של אלה שרוצים לעלות לישראל וגונבים את התמיכה הכספית של יהדות העולם, במקום להפנות כסף זה לעזרה בקליטת העולים במדינת ישראל", אמר טראאטוטה.

האם יש בהחלטת הממשלה אלמנט של כפיה. „לא", אומר אסיר ציון לשעבר, מארק רימשיץ. „אין זו כפיה. ליהודים בברה"מ יש שלוש אפשרויות: להשאר בברה"מ, לעלות לישראל או להגר למדינה אחרת לפי הזמנה של קרובי משפחה. אם שום דרך אינה מתאימה להם, הם יכולים לפתוח במאבק משלהם ולשבת בבית־הסוהר עד שישיגו את מטרתם, כמו שאנחנו עשינו".

הפתרון אליו הגיעה ממשלת ישראל, במאמציה לבלום את תופעת הנשירה, הוא בבחינת הרע במיעוטו. עדיף היה, כמו שטען השבוע מנכ"ל הקונגרס היהודי העולמי, ישראל זינגר, לקיים טיסות ישירות מוסקווה־לוד. אלא שחזון אחרית הימים הזה עשוי להתממש רק אם וכאשר יחודשו היחסים הדיפלומטיים בין מוסקווה לירושלים. עד אז, יש לקוות שגם צעדים אדמיניסטרטיביים אלה יצליחו לבלום, במידת מה, את קצב הנשירה ויחזירו לצירוף המלים: „אשרת יציאה לישראל", את משמעותן האמיתית.

געפילטע פיש קואופרטיבי / גדעון קוץ, מוסקווה

אכלתי אצל יוסף

יוסף מוסקוביץ' פרזובסקי, יהודי שחרחר מגרוזיה, וסטיאנה, בלונדינית שאינה יהודיה, פתחו מסעדה יהודית רשמית ראשונה מאז מלחמת העולם. מבחר תבשילים, מוסיקת רקע חסידית. אל תחמיצו

„אצל יוסף", קפה־מסעדה באזור לא הכי טוב, ליד תחנת הרכבת ברובע פבילצקאיה, יכול היה להיות עוד אחד מאותם בתי קפה „קואופרטיביים", כלומר פרטיים, שצצו במוסקבה בעקבות התחיקה המוניציפאלית החדשה אלמלא ההגדרה שנלווית לשם השיגרתי והיא „יבראיסקי קפה" – „קפה יהודי". יש לנו כאן, איפוא, עניין עם היסטוריה יותר מאשר עם גסטרונומיה. מסעדה יהודית „רשמית" ראשונה בברית המועצות אחרי המלחמה.

לאחרונה קיבלו אפילו יוסף מוסקוביץ' פרזובסקי – יהודי שחרחר יוצא גרוזיה ורעייתו הבלונדית הבאה סטיאנה, שאינה יהודיה – היתר לרשום את המוסד שלהם במדריך הטלפונים (כלומר בשרות הנושא שם זה במרכזיה, כי ספרי טלפונים לא מוצאים במוסקבה) עם ההגדרה „הלאומית".

המסעדה היא סיפור הצלחה. מלאה מן הצהריים ועד הלילה. באים יהודים ולא יהודים הבהנים מגעפילטע פיש ותבשילים למיניהם. רווחים בשלב זה אין. ראשית, יש לשלם למדינה את „השקעתה" במקום וגם אחר־כך היא גובה את חלקה. מחיר המוצרים עבור הקואופרטיבים גבוה מזה השמור לעסקים ממשלתיים. על כך מתגברים בעזרת תחושת השליחות. שתי המבשלות הקשישות, יהודיות ניצולות שואה שהאכילו חיילים בזמן המלחמה, עובדות בהתנדבות. יהודים מגיעים מחוץ למוסקבה ומביאים אתם בשר ומצרכים שונים.

בצד המתנדבים מגיעים גם פרובוקטורים, שטוענים כי המזון אינו טוב. יש איומים אנטישמיים. המכונית של יוסף יצאה מכלל פעולה בגלל הוצאתם לפועל של איומים כאלה. כמה פעמים הופיעו צלבי קרס על הדלת והחלונות. אצל יוסף מגלים אופטימיות זהירה. הם לא יוותרו? הם סומכים על ההתפתחויות החיוביות, על הגלסנוסט והפרסטרויקה ורצונם המוצהר של גורמים בשלטון לאפשר ליהודים לפתח שוב את תרבותם. התרבות מתחילה בקיבה. להקה של ארבעה נגנים משמיעה ניגונים חסידיים. על הקירות תמונות של יוצרים יהודים, כמה צילומים. יוסף וסטיאנה מעוניינים שישלחו להם „חומרים יהודיים" לקישוט וגם קצת דוגמאות והסברים על פעולתן של מסעדות יהודיות בישראל ובעולם.

גורמים בשלטון מספרים לנו על כוונתם לפתוח מחדש את התיאטרון היהודי על שם מיכואלס. בינתיים רצה זו העונה הרביעית בתיאטרון הקטן על שם סטניסלבסקי ברחוב גורקי הצגת „רחוב שלום עליכם 40" מאת ארקאדי סטביסקי. הצגה שעשתה היסטוריה משום שטיפלה בראשונה בנושא שנחשב לטאבו: הגירתם של יהודי ברית המועצות לישראל. באולם צופים יהודים רבים שמגיבים לעתים קרובות בהתרגשות, אפילו מוחים דמעה.

סיפור המעשה: שני אחים מחליטים לעלות. אביהם הזקן, בולשביק ותיק תושב אודסה – מתנגד. האם משכנעת אותו שבישראל יוכל להמשיך את פעולתו המהפכנית, להפגין. האב משתכנע בלית ברירה. השכנים מתרחקים מן המשפחה. בסיום הדראמאטי הזקן מתאבד. המשפחה נשארת כדי לקבור אותו למרות שתוקף האשרה יפוג – פרט לאחד האחים שמחליט, בכל זאת, להגר, אבל לא לישראל – לאמריקה. במחזה (ברוסית) הבנוי במתכונת „ידישאית" קלאסית של מלחמת דורות ומסורת מול רוחות חדשות יש לא מעט ביקורת ואירוניה בצד מס שפתיים למולדת הסובייטית.

בד בבד עם גילויים ראשונים אלה של הכוונות הטובות לעידוד התרבות היהודית (עדיין לא העברית) צצים גם גילויי האנטישמיות, כמו בקפה של יוסף. דיאלקטיקה הרוסית, כנראה, בעיר כמו מוסקבה שבה רחוב סמוך לבית הכנסת הגדול נקרא על שמו של...בוגדן חמילניצקי, הפורע הגדול. פסיכוזת הפוגרומים, שליוותה את ארועי אלף השנים לכנסיה הפרבוסלבית, היתה, למרבה המזל, בלי כיסוי, אך קדמו לה איומים ממשיים. סדרה של חילולי קברים וניתוץ מצבות בבתי קברות יהודיים בעיירות ליד מוסקבה. כרוז חתום על ידי ארגון מסתורי בשם „מוות ליהודונים" הופץ בחודש מאי. בכרוז, שעותק ממנו הגיע לידי, נאמר: „חברים ופטריוטים רוסיים, כמה זמן נוכל לסבול עוד את היהודים המלוכלכים, אשר בלי חשש מסתננים לתוך חברתנו ובמיוחד לתפקידים נושאי רווחים? איך נוכל לקבל שמנוולים אלה יהפכו את ארצנו הנפלאה להמון יהודי. מדוע אנו, סלאבים מבריקים, אינטליגנטים ויפים צריכים להסכים לכך שהנוכחות היהודית היא תופעה טבעית? מדוע לעורר היהודי יש אפשרות לקבל שמות רוסיים ולטעון ללאום רוסי בדרכוניו, כפי שעושים זאת היהודים המסריחים המסתתרים תחת השמות הגדולים והגאים של אומתנו?"

ערב בואו של רונלד רייגן למוסקבה אירעה התרחשות תקדימית ראויה לציון במטה הק.ג.ב. הממוקם במרכז מוסקבה מאחורי פסל המייסד דז'רז'ינסקי (שאותו, בניגוד לבניין, מציגים לתיירים). דימיטרי וסיליב, מנהיג הקבוצה הלאומנית „פאמיאט" (זכרון) הדוגלת ברוסיה גדולה לרוסים בלבד, זומן לשם והוזהר רשמית לחדול מכל פעולה אנטישמית. ובניסוח רשמי: „פעילות אנטי־חברתית שעלולה לגרום לסכסוכים אתניים". וסיליב הגיש לפני כחודש תביעה על הוצאת דיבה נגד יד ימינו של גורבצ'וב, המזכיר לענייני אידיאולוגיה של הפוליטביורו אלכסנדר יאקובלב, שהאשים עוד כספטמבר שעבר את „פאמיאט" באנטישמיות. „מנהיגי „פאמיאט" הם אנטישמים. אבל הם התחילו את פעולתם בפריטה על רגשות נאצלים כמו הגנת אתרים, איכות הסביבה ומלחמה באלכוהוליזם. הם טוענים שהיהודים והבונים החופשיים אשמים בכל. פעם היינו פותרים את הבעיה בבית המשפט תוך סיכון להפוך אותם לקדושים מעונים – דבר שהיה מזכה אותם בהגנת המערב". וסיליב טוען שארגונו אינו אחראי לכרוזים ולאיומים האנטישמיים ושוכח את המאמרים האנטישמיים הזולניים ונאומי ההסתה שלו ושל אנשיו בערים שונות ברוסיה – שהועתקו אפילו בכמה עתונים סובייטיים. יש הטוענים כי הוא כלי בידי גורמים במפלגה המשתמשים באנטישמיות כמו בבעיות הלאומיות האחרות כדי לנגח את גורבצ'וב ואנשיו שהעניקו, לאחרונה, למשל, ריהביליטציה ל„אופוזיציה היהודית" של סטאלין.

יש המספקים הסברים מקיאווליסטיים יותר. יועץ בכיר כמו גיאורגי ארבאטוב מנצל איומים אלה כדי לטעון שכל לחץ חיצוני בעניינם של יהודי ברית המועצות יעודד גלים אנטישמיים. התהליך „חידוש התרבות היהודית" שאותו מבשרים קולות בהנהגה הסובייטית צפויה עוד דרך ארוכה.

هكذا من الأصل

مكان الأهل

משא
לספרות, אמנות ועיון

משני עברי „הקו החרוך"

מאת שמואל מורה

„חיילים של מים, מערבית: נעים עריידי ונביל מנצור; „הזרה המתחילה" – ספריית „מעריב", ספרי סימן קריאה, הוצאת הקיבוץ המאוחד; 1988; 141 עמ'.

זהו קובץ של ספרות ערבית־ישראלית מתורגמת, הפותח בשלושה שירים מאת סיהאם דאוד ומסתיים בשלושה שירים מאת הסופר והמשורר הדרוזי נעים עריידי. בקובץ זה ימצא הקורא מבחר סיפורים קצרים מאת הטובים שבמספרים הערבים והם לפי סדר אלפביתי: זכי דרוויש, אמיל חביבי, מוחמד עלי טאהא, מוחמד נפאע ונעים עריידי.

כמובן, אין זה קובץ ייצוגי, לא מבחינת השירה ולא מבחינת הסיפור הקצר בשפה הערבית בישראל, אולם הוא שופך אור על הזרמים השונים בסיפור הקצר הערבי. לפנינו שלושה מספרים מוסלמים: דרוויש, טאהא ונפאע; מספר נוצרי, אמיל חביבי; ומספר דרוזי נעים עריידי. אף שהערבים בארץ מנסים לטשטש ולהכחיש הבדלים דתיים בגישתם הספרותית, הרי שאלו מתגלים בגישה הכללית של כל קבוצה וקבוצה הן לגבי רמת הסגנון והן לגבי הנושאים שהם מעלים בסיפוריהם.

קובץ סיפורים זה, היוצא לאור בשנה הארבעים לעצמאותה של מדינת ישראל, מעיד על ההתפתחות הגדולה של הספרות הערבית בישראל. עם קום המדינה היה חלל ריק בספרות הערבית, חלל שניסו למלא אותו עולי עיראק, שהמשיכו לכתוב בערבית, ומצאו בבטאוני ההסתדרות והמפלגה הקומוניסטית במה להעלות על דפיהם את זכרונות המאבק המשותף בין יהודים וערבים בעיראק. נושאי כתיבתם עסקו בעיקר בשוויון, בחירות, בחיי היהודים בגולה, יחסים בין יהודים וערבים בישראל ובתיאור דרכה המשונה של האהבה בחיים. סופרים אלו שמו דגש על הצד האוניברסאלי והאנושי של סבל האדם כדי שלא לשוות לספרותם צביון לאומי מצומצם, כדי שתתקבל הבנתם בספרות הערבית בישראל.

לעומת זאת כתבו בוגרי בתי־הס' התיכוניים בכפרים הערביים בישראל רשימות בוסר, הקרובות לרפורטז'ה עיתונאית על חיי הכפר הערבי בישראל. רשימות אלה, שניתנה להן הכותרת של „סיפור" היו רוויות נימת מחאה על מצבו של הערבי בישראל, לא כאויב שהניח את נשקו, אלא כאדם מוכה ומושפל תחת ממשל צבאי חשדן, וכחף מפשע מול תליינים, כבני משפחות שהתפוררו כפליטים אומללים בכל ארצות ערב שהקשר בינם לבין אלו מקרוביהם שנשארו בישראל הוא הסתננות מעבר לגבול, דבר ההופך אותם למטרות של כדורי צה"ל, או דרך תוכניות דרישות השלום הנשלחות דרך תחנות השידור.

אבל באותם הזמנים לא חסרו סופרים, שניסו לראות את נקודות האור במדינה דימוקרטית־סוציאליסטית וריבונית זו, הנאבקת למען רווחתם הכלכלית, התרבותית והבריאותית של תושביה, האשר מנסה להחדיר שיטות חדשות לחקלאות הערבית השמרנית. ארבעים שנים של התפתחות כלכלית, דימוקרטיה ועלייה מתמדת ברמת החינוך הצמיחו ספרות ערבית משגשגת בישראל שעוררה את התפעלותם של המבקרים הערבים בארצות ערב, שגילו את מקוריותה לאחר מלחמת ששת הימים. זוהי ספרות ריאליסטית של מחאה חברתית, מדינית ולאומית ואף ביקורת חברתית נוקבת אשר מגליה הם השאיפה לשחרור האשה והמאבק בין הדורות.

הסופרים הערבים בישראל דומים בגישתם הספרותית לסופרים הערבים שצמחו בארצות ערב בשנות העשרים והשלושים של המאה הזו. סופרים אלו מעדיפים את הסגנון הרהוט והבהיר, המשובץ במילים בעלות קונוטציה ורמזים לתרבות ולהיסטוריה ערבית קלאסית, על הסגנון האישי השואב מהערבית המדוברת המשרה אווירה נפשית וחברתית מסויימת. הדמויות בדרך כלל הן לבנות או שחורות, חד־ממדיות, המסר הוא ישיר, ברור וחד־משמעי. הם מעדיפים את הנושאים הלאומיים העולים על האנושיים והפסיכולוגיים, את הארצי על הנצחי.

תכונות אלו בולטות בעיקר בסיפוריו של מוחמד עלי טאהא, מתוך העורך הספרותי של עיתון „אל־אתיחאד" (האחדות) הקומוניסטי, היוצא בחיפה. סיפורו „החריג והכלל" מבוסס על מונולוג ארוך של כפרי זקן, אשר חושד בכל אדם שאינו ערבי הבא לבקרו בכך שהוא נציג הממשל. מי שאינו ערבי עלול להיות לגביו או גובה מס־הכנסה או פקיד מנהל המקרקעין או שוטר או מבקר למען תעסוקת בחורות. מטרתם של כל הפקידים האלו היא להשפיל ולנשל את האזרח הערבי או לנצלו למטרות הבחירות ע"י הבטחות שווא או איומים. אך האויב הגדול ביותר לגבי הדובר הסיפורי הוא אגף הייעור, אותו משרד שנוסד למען נישול הערבים מאדמותיהם. לא התורכים, שסחטו את כל אוצרות הערבים וגייסו אותם לצבאם להלחם באנגלים, ולא האנגלים, שהיכו את ילדי הערבים באכזריות והלו אותם, השכילו להמציא את התחבולה שישראל זממה: כל האויבים הזרים הקודמים הואילו להשאיר לערבים את הגבעות, אותם מרחבי מרעה לפרות, לכבשים, לעזים, לסוסים ולחמורים אשר העניקו לפלאח הערבי שפע של חלב ומוצריו ופרנסה בכבוד. כאן טמונה המלכודת הישראלית לפלאח הערבי: „באלוהים, יא חוואג'ה, בכפר זה היו מאות של ראשי בקר, מאות של כבשים, מאות של עזים, וכשהעדרים היו מגיעים אל הגבעות היו אלה הופכים להיות שחורות... אבל היום אנו מוצאים בצרות איזה צלחת של לבן, ואין מוצאים את הגבינה קונים מן העיר... הו... איזה עולם!" (שם, עמ' 79).

וכך הצליח הממשל הישראלי לברות את פרנסתם של הפלאחים ולהפכם לעניים, לאחר שנאלצו לשחוט או למכור את עדריהם.

מכאן אפשר להבין, שאגף הייעור הוא האויב הגדול של הערבים במדינת ישראל, ואין להתפלא איפוא, שהיערות של הקרן הקיימת לישראל שהם גאוותה של המדינה, הם אלה המעניקים את הכינוי „הקו הירוק" לגבולה שלפני מלחמת ששת הימים, ואילו היום בשל השריפות המשתוללות לעיתים קרובות ביערות ישראל שמא ניתן יהיה לכנות גבול זה „הקו החרוך".

אולם, לפי הדובר הסיפורי, רשימת אויבי הפלאח בארץ היא גדולה יותר, ומצטרפים אליה העיתונאים הבאים לסקר אירועים, סוללי הכבישים ואף הרופא הבא לרפא, שהרי הוא נותן סוג אחד של כדור לכל המחלות ופעם אחת בשבועיים הוא בא... המוסד היהודי היחידי בעיני הדובר הסיפורי הוא האוניברסיטה בישראל, אלא שבשל עוניו של הפלאח, אין הוא מסוגל לשלוח את ילדו ללמוד שם. כך הופכים כל ההישגים החיוביים של מדינת ישראל לשרשרת אחת של תוכניות לנישול הערבים מאדמותיהם.

עניין כבוד האשה המוסלמית, הרכילויות והפצת השמועות בכפרים והמנהג של טיהור כבוד המשפחה על רקע זה מתוארים בידי אומן ע"י שני המחברים טאהא ונפאע.

לעומת העוני, הסבל, הבדידות והניכור של הערבי באדמתו המתוארים ע"י הסופרים המוסלמים, שעניין הכבוד הוא הנושא והציר המרכזי בסיפוריהם, אין האידיאולוגיה הקומוניסטית שאליה הם משתייכים, משאירה את רושמה. לעומת זאת אנו מוצאים אצל הסופר והמדינאי אמיל חביבי שפעילות חברי מפלגתו וליכוד כוחות הערבים עם השמאל הישראלי בהנהגת מפלגתו הם הציר העיקרי של יצירתו הספרותית. גם הסגנון המיוחד של אמיל חביבי המשלב את הקלאסי הרהוט עם המדוברת העסיסית הגדוש בקונוטאציות לתרבות, ספרות, היסטוריה ושירה ערבית קלאסית ועממית, מוסיף אלמנט יחודי לסיפוריו.

סיפוריו של אמיל חביבי שנכתבו בעקבות מלחמת ששת הימים דנים בשמחת המפגש בין שני חלקי העם הפלסטיני: אלו שהתגוררו בגדה לבין אלו שבישראל. מפגש זה מחזיר את הגאווה העצמית לערבים בגלותם את קרוביהם, ואת זכרונות הילדות ונופיה: המורה הערבי־ישראלי אינו חושש עוד לדבר עם פעילי המפלגה הקומוניסטית, הילד הערבי ישראלי, שמגלה שיש לו קרובים עשירים בגדה, זוכה לקופסת קוסה וכך ע"י איחוד שני חלקי העם הפלסטיני – איחוד שהתאפשר אך ורק ע"י הישראלים – הם יוצאים במאבקם המשותף להגשים את חלומות העצמאות והאושר שלהם.

היחיד בין המספרים האלו, שאינו רואה בחייו של הערבי בישראל סיוט מתמשך הוא נעים עריידי הדרוזי.

ציונה תגר, הרובע הערבי ביפו, 1926

בסיפורו „חיילים של מים" (121־109), הכתוב בגוף ראשון, מתוארים המהפכה החברתית שמתחוללת בקרב הצעירים הדרוזים, הזלזול במנהגים הישנים וקבלתן של השקפות חיים חדשות וכמו כן מתוארים הלבטים אשר השקפות אלו מעוררות בליבם. לעומת זאת בסיפור „מותו של מאהר אל־מסעוד" (עמ' 123־135) דן המחבר באמונות, במנהגים המקודשים של הדרוזים, ובמחיר שעל בן הגאולה הדרוזי לשלם עבור מעמדו הרם בהיותו מתווך בסכסוכי משפחות. בסיפור רגיש ומרשים זה מתוארת אמונתם של הדרוזים בגלגולי נשמות ומסורת תרבותם המקודשת להגן על השכן. מנהג אותו קיים מאהר אל־מסעוד, בשעה שהבריח מול צה"ל בעת הכנסתו לכפר: „כולנו בני כפר אחד, ומה שיקרה לנוצרים ולמוסלמים יקרה לכל בני הכפר, ואם הם יסולקו, תצטרכו לסלק גם אותנו" (שם עמ' 135), וכל תושבי הכפר נשארו בכפרם.

התרגום הוא מעשה אמן, והעברית יפה ללא שמץ של מלאכותיות בתרגום. ישנה שליטה טובה בשתי השפות ולהוציא מקרים מעטים כמו, למשל, כותרת הסיפור „רובביקה", כשהמקור שם הסיפור הוא „אם אל־רובביקה" שמשמעותו באידישית – סוחרת האלטעזאכן.

אכן זיכו אותנו שני המתרגמים: נעים עריידי ונביל מנצור בקובץ מהנה וראוי לקריאה.

אברהם בלבן

אביב

א

לְיַד נְתַנְיָה הָפְכוּ חוֹלוֹת הַחוֹף הַמְּלֻחִים
אַדְמַת פְּרָחִים.
לְפֶתַע הָיְתָה אַדְמַת הַמִּדְבָּר הַקָּשָׁה
אַדְמַת־חֲבַצָּלוֹת, רֶחֶם־אִשָּׁה.
צִבְעוֹנִים הִתְגַּשְּׁמוּ פְּעוּרֵי־פֶה
וּפְסָמוֹת נִגְרִית חֲרֵדוֹת בְּקוֹ חֶרֶשׁ.
בּוֹא אֵלַי, קוֹרְאָה הָאִשָּׁה.
רוּחַ תְּכֻלָּה שׁוֹטֶטֶת כִּמְלַטֶּפֶת עַל הָעוֹר הַחַם.
בּוֹא אֵלַי, בּוֹא אֵלַי, לוֹחֶשֶׁת הָאִשָּׁה.

ב

הָאִשָּׁה אוֹמֶרֶת
עַל הַחוֹל הַחַם
הָיִיתִי עֲרֵגָה לְחָוָה,
הָיִיתִי טַל,
לֹא, כִּי כְּבָר הָיִיתִי בְּשָׂדֶה.
הוֹ כּוֹסִי רְוָיָה.
מָלֵאתִי בַּר.

ג

חִפּוּשִׁית מְהַלֶּכֶת עַל הַחוֹל הַחַם.
מוֹתִירָה שְׁבִיל כְּרִקְמָה רַכָּה.
אַט־אַט, סַבְלָנִית, הִיא עוֹקֶפֶת מִכְשׁוֹל בְּדַרְכָּהּ,
מוֹתִירָה עַל הַחוֹל דְּמוּת כְּרִיד.
אֵיךְ תֵּדַע שֶׁזּוֹ יַד רוּחַ, רוֹגַעַת,
לְדָבָר כְּעֵת אֵינָהּ מִתְגַּעְגַּעַת.

ככה הסתלקה האהבה

בְּצֶפֶת, בִּירִידָה שְׁכוּרָה,
הִבְרַחְתִּי בְּלִי דַּעַת יוֹנָה מִקִּנָּהּ.
חֲצִי יוֹם הִמְתִּינוּ
שְׁנֵי גּוֹזָלִים שְׂעִירִים לְשׁוּבָהּ.
לִפְנוֹת עֶרֶב הַחֵלּוּ רוֹחֲשִׁים אֹכֶל,
מְבַקְּשִׁים חֹם.
שׁוּב וָשׁוּב נִסָּה לְהַחֲסוֹת
אֶת בִּכְנַף אָחִיו.
רוֹעֲדִים מִקֹּר, נוֹאָשִׁים,
שׁוּב וָשׁוּב הִקִּישׁוּ מַקּוֹר בְּמַקּוֹר.

„לא פואמות או דרמות"!

מאת אברהם הגורני

עוזי שביט (עורך), „ספר שלונסקי ב': מחקרים על אברהם שלונסקי ויצירתו"; מכון כץ, אוניברסיטת ת"א וספרית פועלים; תשמ"ח; 243 עמ'.

„...שומה עליך להביא לאוצר „דבר" כשר מיוחן נפשך. אם בשיר ואם בפרוזה (... בשיר – בוודאי לא לפואמות או לדרמות, אלא לאותם הדברים הקטנים הנכתבים בשורות קצרות ובבתים מעטים כאשר ידעת..." (ב' כצנלסון; מתוך מכתב לשלונסקי, 31.3.25).

לא בכל יום ניתן להרעיש את עולם האקדמיה בפירסום איגרת־דרמית־פואמה ששם מחברה לא נודע עדנה, לערוך בדיקת רקמות וליחס אבהותה לביאליק. אבל פואמה דרמטית גנוזה של שלונסקי מתוך עזבונו ניתן להכין לעת מצוא לדפוס ללא טירחה יתירה. את [illegible] ומאמץ זה להקדיש, משום כך, לחיבור בתבניתו כלשונו, שיצדיק את פרסומה ויציע איזו סברה לשאלה בגון: מדוע, בכל זאת, דן המחבר את היצירה לגניזה.

עוזי שביט לא נגרר אחרי האופנה הרעשנית של התקופה בבואו להציג את הפואמה הדרמטית „גלגול" מאת אברהם שלונסקי במרכז השני בסידרת הכרכים האמורים להתקבץ „לחקר יצירתו ופועלו של א' שלונסקי" בהוצאת מכון כץ לחקר הספרות העברית באוניברסיטת תל־אביב. למעלה משישים שנה ושנה המתינה הפואמה לבואה – הדומה שבו לא תפוג אפילו ידיעה מעט ממנה הפרסום. „ספר שלונסקי" א' יצא בתשמ"א. „ספר שלונסקי" ב' יצא בתשמ"ח. הבהילות איננה מידה נאה למחקר. לאחר כלות הכל אוצר כתבי היד מן העזבון שמור היטב במקום מבטחים באוניברסיטה מציין ומקוטלג והעיקר הוא, שבמכון בו שוכן הארכיון – בו גם תורמו הפעילות המחקרית הברוכה. אין לדעת אמנם אם אגודת „יד שלונסקי", המתעקשת להיקרא „אגודה עותמאנית" בשעה שכל עמיתותיה הפכו זה כבר ל„עמותות", מאשרת מקצב הפעולה של טיפוח עזבונו של שלונסקי ומורשתו, אך מידה של נחמה ניתן למצוא בכל זאת בכך, שגם בספר גימ"ל, שיבוא – כך אנו מתבשרים בעקבות ספר בי"ת – „יישאר שלונסקי צעיר": תובא בו חליפת מכתבים שניהל בהיותו בן כ"ה שנים. חבל רק שהמחקר הוא מיושן קמעה ובלתי מעודכן.

מדוע – אם לחזור אל כתב החידה – גנז משורר צעיר פואמה דרמטית אחת לאחר שאת שתי אחותיה הבכירות, הלא הן „צרעת" ו„הברית האחרונה" פירסם בספרו? אין להניח, שעוזי שביט התייחס ברצינות יתירה לדבריו הבהירים של עורך „דבר" המיועד, ברל כצנלסון, שבהזמינו את שלונסקי בשנת 1925 לתרום מפרי עטו לעיתונו פסל מראש כל רעיון של „פואמות או דרמות" בהכירו את נטיית לבו של המשורר הצעיר. אילו התייחס ברצינות – לא היה מתעלם מתביעת כצנלסון: לכתוב „בשורות קצרות ובבתים מעטים". לכאורה, משום שהדפוס איננו שש לרוב ביקור בעיתון אבל בעיקר משום שהוא עצמו העורך, והקוראים אינם מגלים, כנראה, התלהבות יתירה לא מן הפואמות ולא מן הדרמות של שלונסקי. אילו הביא עוזי שביט לפני הקורא דברים מפורשים מעין אלה, הכלולים במכתבו של ברל כצנלסון, לא היה מקום להציג את ה„קושיה" שמטריקה את עצם הפרסום: אם היצירה בשלמותה היתה ראויה לגניזה מדוע, בכל זאת, ראה שלונסקי לפרסם קטעים ממנה מעוברים להקשר זה או אחר ואף לכנס קטעים אלה בתבניו?

עצם העובדה, שהדבר קומה של היצירה היה ידוע זה כבר וחוקר אחד, למשל, אף ראה אותה בשלמותה וגם ייחד לה כמה הערות בעבודתו – יותר חשובות או פחות חשובות – בכך אין חידוש. זה רק נוטל מהבא אחריו את הילת הראשוניות ותפארת הפתיחה ומאלץ אותו להגדיר בתנוה כלשוני חדשנית את פרסום הפואמה הדרמטית רובצת ההיקף, דווקא עתה ב־1988. אילו חשב, למשל, החוקר כי שגגה יצאה מלפניו של המשורר לגנוז יצירת־בחרות זו, ששב אין להעלימה, לאחר שני דורות, מעיני המיוחלים לבשורה שבה – ניחא. אך זאת לא אומר החוקר. אדרבא, הוא אינו בא כלל לערער על „גזר־דינו" של המשורר ולהציג את הפואמה כבעלת איכות הראויה [illegible] יצירתו [illegible] שלונסקי [illegible] החוקר נמשך, כביכול, וכי צער [illegible] שנת 1976, ובמכון כץ שבאוניברסיטת תל־אביב דווקא – כך זה של מחקרים על אברהם שלונסקי ויצירתו – איננו מוכיח למרבה הצער את הדבר. כי אם התגלית העיקרית היא, ששלונסקי נהג להשתמש ביצירות ובחלקי יצירות שהצטברו במעבדתו כחומרים לבניין יצירות אחרות – עובדה זו לא רק שהיתה ידועה, אלא שאפילו בספר שלונסקי א', שעורכו היה ישראל לוין, מובאת, בעמוד 130 – דוגמא קיצונית לתחבולה שלונסקאית ידועה „היכולת להמיר מערכת הבעה קלילה, משועשעת, במבייה „רצינית": להכשיר תוך שינויים „קלים", פרקמטה או שירה ששובצו בקונטקסט אחד לקונטקסט אחר תוך שינוי משמעותם..."

מוזר, משום כך, לשמוע מפיו של עוזי שביט גם על „תגלית" נוספת שאין לה רגליים: העובדה ששלונסקי שיבץ בספרו „בגלגל" (תרפ"ז) קטעים מתוך ספרו „רווי" מעידה, לדעתו, כי שלונסקי פסל גם את ספרו הנדון („רווי") ועמד „לגנוז" אותו. מוטב היה לבחון, תחת זאת אילו קטעים מ„רווי" נדרשו למשורר לבניין הספר „בגלגל", ומשום כך לוקטו מהיכן שלוקטו. אילו היה שביט מתעמק במה שכבר נחקר היה מגלה, למשל, שהקטע „פרות" הלקוח מ„רווי" ומשובץ ב„גלגל" מוקדש בספר „בגלגל" „ליו"ר", הוא יעקב רבינוביץ עורך „הדים" ומי שפתח לפני שלונסקי את הדלת לפרסם את הפואמות מנפצות הנוגניות בהיכלה הרדום של הספרות בת הזמן. בהקשר של „גלבוע" בספר „בגלגל" תיאור הפרות הוא חיובי מעיקרו. כחלק מתפיסת העולם ה„חקלאית" של המשורר. בהקשר הקודם, בספר „רווי", בפואמה „צרעת", היה בו גם לא מעט מן הגלגול על אימרתו של יעקב רבינוביץ „לאט לאט". יתר על כן, הפרות הלבנות ב„צרעת" הן גם מושא לביקורת. אלה הפרות הקדושות של הספרות בת הזמן. אילו קרא שביט היטב את ספרי „שלונסקי בעקבות ביאליק" (אור עם ולא „ביאליק בעקבות שלונסקי" כפי שמצויין, בטעות, בהערה 135, בעמ' 209) – היה מוצא פרק מעניין בשם „מסורת השילוח' ברמות הנגנג, אבות הספרות כ„פרות קדושות' האפיגונים כקופי בראשית". היה לומר, כי במסגרת ספר הביכורים „רווי" ניהל שלונסקי גם את מלחמתו הספרותית ותיכנן את מהלכיה העתידיים.

אברהם שלונסקי (ציור: ציונה תגר)

להסתמך איפוא על העובדה ששלונסקי מנצל חומרים מספר אחד לשימוש בספר אחר כדי לקבוע שהספר המנוצל הוא מכאן ואילך פסול בעיניו – הגיון מוזר הוא בלשון המעטה. אף בעיני החוקר: „תופעה נוספת שאיש כמדומני טרם נתן דעתו עליה". (כך עוזי שביט בעמוד 30). עוזי, עוזי, הדוחק לכת בדבקותך במשימה הבלתי אפשרית: להוכיח בכל מחיר, כי נעשית פעולה מחקרית של ממש בעזבון שלונסקי ולגלות גילויים.

לשם כך צריך היה לגונן כך על העזבון מפני חוקרים שאינם שייכים לאוניברסיטת תל־אביב? לדחות מחקרים שמובילים בתוכם את כל החידושים, כביכול, שמתגלים ב„ספר שלונסקי ב'" הגיעה השעה להבהיר מה מזין את המחקרים הללו. מה המקור. מה ההשראה. ולא לבטל, לטשטש ולעבור שנים אחדות להציע גילויים מרעישים מפוקפקים.

אמת, שלונסקי היה מאוכזב, בשעתו, מתגובות הביקורת על ספר ביכוריו „רווי" (ולא רק על ספר זה). הוא כתב המשך ל„רווי" מתוך הלך־רוח מסויים בשבתו בפאריס. הוא פירסם קטעים מסויימים מ„גלגול" בבמות שונות. (הצגתי את הדבר בעבודת הדוקטוראט ללא נופך דרמטיות. היו גילויים חשובים יותר. אלה עובדות). בתרפ"ז הוציא לאור בהוצאת „דבר" ספר שירים ופואמות בשם „בגלגל" ונתן בו מבחר מייצג מיצירותיו הקודמות. במבחר כזה אי־אפשר היה, וגם לא נחוץ היה, לכנס ספר שלם „רווי", שראה אור 2–3 שנים קודם. כשכינס בשנות ה־50 את יצירותיו כינס גם את „רווי" במהדורת שני הכרכים. איזה שד נכנס בלב חוקר לסכך את המניעים שלו להפריח השערות בעלמא. לפי דעתי, ייטיב לעשות אם ינהג כחבריו לאוניברסיטה ויחזור בו מדבריו המופרכים או יאששם. יש בהם סכנה: „חינוך" חוקרים צעירים לזנוח מחקר רציני ומבוסס למען העלאת „סנסציות": השערות חסרות יסוד ובלתי נחוצות. אין זה גם לכבודו של חקר הספרות להתעלם ממחקרים קיימים.

כיצד ייתכן לתת בספר מחקר בתשמ"ח מאמר על „רווי" (מאת שלמה יניב) ולהתעלם כליל מעבודות על ספר זה שהיו ידועות מ־1976 מתוך טיעון שספר כמו „שלונסקי בעקבות ביאליק" יצא לאור רק לאחר שהמאמר נמסר לעריכה. וכי אין כאן אנאכרוניזם? לאחר ככלות הכל, הגילוי החשוב ביותר עד עתה על „רווי" הוא חשיפת התשתית הביאליקאית שבו. האסוציאציות על שירי ביאליק. העלילה הסמויה. הדבר הוצג בכנסים בינאוניברסיטאיים כגון בכנס הראשון בשנת 1984 והופיע אף בספר הכנס, שבעריכת זיווה שמיר. האם לא מוטבת העורך להעמיד מחבר מאמר על „אמנות הפואמה, „רווי" על העקבות הללו כדי למנוע הערות על דברים שנכתבו וזאת תכונה. האם התמורה שולה ברורה ליצירה זו והם, כדברי יניב, הבריה של ברונשטיין דווקא.

וכמובן, בשעה ששקדתי על עבודת הדוקטוראט שלי על שלונסקי סיפרתי לדן פגיס ז"ל על ההולך ומתגלה לעיני מתחת לסמוה העלילה ה„רשמית". הוא היה מופתע מן הגילוי וראה בו מהפך ממש ביחס לספר זה. איזה מהפך אחר חל ביחס ל„רווי" העקבות, שבחוג לספרות באוניברסיטת תל־אביב חויבו תלמידים בקריאת חובה בספרי „שלונסקי בעקבות ביאליק" מתוך כוונה להציג מסקנת העובדות מעימות בין מקורות מידע חיצוניים ופנים־ספרותיים, הייתה צריכה להיות ידועה לעורך הספר ולחייבו ליותר מהדבקת הערה תלויה באוויר בשולי מאמרו של יניב. בדיעבד מחוקת המסקנות של יניב רעיונות מרכזיים בפרסומיי, שלא היו ידועים לו. ליקוי מצד זה ניכר גם בדוגמאות בתוך עיונה של רינה צביאלי בלשון הפיגורטיבית ב„רווי". כך, למשל, תיאור השמש כקוף בשורי־שיער הוא חלק מהמלחמה נגד הקונוונציה הספרותית. השמש הריאלית מפוקחת, כביכול, נוכח תיאוריה הספרותיים בשירה בת־הזמן. הקוף מייצג את האפיגוניות. מכאן, שלא רק אפקט הנמכה של שגב הטבע בא לידי ביטוי, כדבריה של החוקרת, אלא ריאליזציה של האפיגוניות ברמות קוף וקן.

אהרון קומם יכול היה לקומם את בכינוי הישה אילו היה מודע יותר בעיונו ב„התגלות" למסכת הסבוכה של יחסי שלונסקי־ביאליק. בצדק הוא מבחין בזיקת שלונסקי לביאליק ורואה את דבקותו העיקשת של א"ב יפה במה שהורגל להאמין בו עשרות שנים. צריך להזכיר לא"ב יפה, שרבו הנערץ שלונסקי לא היה מתבייש בכלל להודות, כי מה שלמד בשירה העברית – למד קודם כל מביאליק. אין זו בושה אלא כבוד גדול. עתה כשבא גם קומם ובנפרד חושף את ביאליקאיותה של „התגלות", השיר ששלונסקי הציב בראש כל מהדורות שיריו המקובצים – אפשר יחזור בו גם א"ב יפה מהרגליו האנאכרוניסטיים.

עם זאת, יש להעיר לאהרון קומם, שלא רק ב„התגלות" מתבלט חוסר האונים של שלונסקי להשתחרר מעבותות ביאליק אלא בראש ובראשונה ב„רווי" כפי שהוכחתי במפורט בספרי הנזכר. ולאמיתו של דבר, לכן שירו הראשון בדפוס „ברמי ייאוש". משום כך, אין לאחר את מועד ההתלקחות לשנת 1932 כגירסת קומם. המלחמה הספרותית, השימוש באסטרטגיות התקבות לקראת „הקרב הגדול" נגד האוטוריטה הספרותית הראשית הוא מיום ששלונסקי עמד על דעתו השירית. משום כך כה גדול היה התסכול, שבא בסיום הדרך חש שלונסקי את עצמו מנוצח ותוך פועלו הרב בשירתנו. אדרבא, ככל שהיה צעיר יותר כן היה נוטן יותר באמצעים שהרשה לעצמו להשתמש בהם. כלי הנשק החשובים ביותר היו הכלים הביאליקאיים דווקא. אותם סיגל לצרכיו. לכן, בצדק, מבחין קומם בגיזרת „התגלות" בקירבה לביאליק אך רואה בכך, משום מה, תדיג. לא, לא הייתה כל תדיגות. צריך, פשוט, להשתחרר ממיתוסים ולראות את התמונה בשלמותה.

הספר „שלונסקי ב'" תורם איפוא תרומה כלשהי לידע המחקרי המצטבר והולך בתחום זה. בעל כורחם כמו מגיעים החוקרים למסקנות דומות שכבר הוסקו שלא בידיעתם. בכך יש אולי סוג נוקף של איפות. אבל לא בכך עיקר חשיבותו: הספר הזה הוא, בראש ובראשונה, איתות לקהילת המחקר הספרותי בארץ. משהו מאוד מאוד לא תקין קנה בתוכה שביתה ומצטרף לשורה של ליקויים הקודמים לתיקון, בלבקרביה יסודי. למחקר הספרותי ולביקורת המחקר יתוש בגילוי עובדות, בניתוח מימצאים ובהסקת מסקנות ערוצות או בסיוע ליצירתנו. החוקר והמבקר אינם צריכים להיגרר לתחרות עם אמצעי התקשורת. ידם תהא על התחתונה. קנאת חוקרים תרבה אמנם חכמה, אך העלמת עובדות והבאי מידע לא תוסיף כבוד. אין זה מקובל במקומותינו להפר שקיים מוסכמים ולהשבית קשר של שתיקה. בוודאי לא להתערות במכון מחקר או במוסד אקדמי. אך קיימת מחוייבות ציבורית לביקורת. שום בקר מדינה לא יעשה את המלאכה למעננו.

שלונסקי כתב לפני יותר משישים שנה פואמה דרמטית בשם „גלגול". הוא ראה לפניו מצב של שקיעה. מצב אקסטאלי מאוד. ראה מבוכה. ראה בשקיעתה של התמה והבנייה המגוחך להעמיד כנגד התמה השוקעת מסורות מלאכותיים, שנוצרו ב„מכונים" למיניהם. הוא הרהר: אולי מוטב להניח למציאות העגומה הזאת לשקוע. להתחיל מבראשית. בה באותה שעה אולי לתעד את השקיעה הנוכחית למען הדורות הבאים. הוא שמע הרבה געיות, יללות, נאומים. חש בטיפטוף המטריד של דברים חסרי־שחר. הוא רצה דווקא להימצא במרכז. באמצע העולם ובאמצע הזמנים. הוא חפץ בקדושה של טהרות חגיגיות. משהו יומטובי. המציאות הייתה אחרת. הוא שאל את עצמו: הייתכן כלום בשביל זה נבראתי כה מושלם, כה גאה, כה ראוי לאהבה ולהערצה? הוא התבונן בראי ולא הבין. קשה היה להיות כמו כולם, להסתגל למסגרת, להתבער כבורים.

חש עצמו שליח. בא כוח האדם עלי אדמות. הטה אוזנו לקולות האמיתיים לרעוב לדבר חזון. ביקש להסיח את הדעת מקטנות. לראות בהן את התגלות הגדולה. צירף את האלוהים, זמן רב לפני עמיחי, למתוסטים בקרביים של המכונה הגדולה, מושלי שרולים. חשב שגם לפייטן תפקיד נכבד בבניין העולם החדש על חורבות זה הקודם ומתמוטט. ואז ראה לפניו דוגמא של פייטן מופת. מחוזריו לקח לבנות לו עולם חדש של שירה. אחרית וראשית בכפיפה אחת. גלגול הוא בעולם. גלגול הוא באדם. פואמה של שלונסקי שהוצאה מן הגניזה. מתפרסמת ב„ספר שלונסקי" בי"ת. אמן.

חמוטל צמחי

שני שירים על האמת ההיסטורית

.1

הָאֱמֶת הַהִיסְטוֹרִית [illegible]
[illegible]
חֲבוּיָה מִחוּץ לַהִיסְטוֹרְיָה,
בְּמַרְתְּפֵי הַיַּיִן שֶׁל הָעֲדָנִים
הַתַּת־קַרְקָעִיִּים בְּמִקְלָטִים
הַסְּמוּיִים מִן הָעַיִן.

לְעֻמַּת הַהִיסְטוֹרְיָה שֶׁנִּכְתֶּבֶת
פְּעָמִים הַרְבֵּה
וְרַק פַּעַם אַחַת נִרְשֶׁמֶת
וּמִדּוֹר לְדוֹר נִכְבֶּשֶׁת מֵחָדָשׁ,
הָאֱמֶת הַהִיסְטוֹרִית הִיא
סִפּוּר עָלוּם הַמְחַכֶּה לִגְאֻלָּה
מִתְגַּעְגֵּעַ לֶעָתִיד.

.2

אֲנִי רָחֵל אִמֵּנוּ הַמְחַכָּה
שֶׁבַע שָׁנִים לְיַעֲקֹב,
וַאֲנִי דְּבוֹרָה הַנְּבִיאָה
הַשָּׁרָה עִם בָּרָק
בְּזוֹרוֹת שֶׁל פְּלִשְׁתִּים.
אֲנִי קְלֵאוֹפַּטְרָה
רוֹכֶבֶת עַל פִּירָמִידָה,
הָאַף שֶׁלִּי לֹא יְשַׁנֶּה אֶת הָעוֹלָם.

אֲנִי מְקוֹר חַיִּים.
מִבַּעַד לְמִשְׁקְפֵי הַבּוֹהֲקִים
אֲנִי רוֹאָה בִּבְהִירוּת אֶת חֲלוֹמוֹתַי,
הֵם נֶאֱבָקִים עַל מְקוֹמָם בַּהִיסְטוֹרְיָה.
צִפֳּרִים נוֹדְדוֹת בְּרֹאשִׁי
חוֹלְפוֹת עַל־פְּנֵי אַגְמֵי הַנֶּפֶשׁ.
הַרְחֵק בְּתוֹכִי אֲנִי טָסָה
עִם צִפֳּרֵי הַהִיסְטוֹרְיָה.
רַק הֵן יָבִיאוּ אֱמֶת
כְּמוֹ אָבִיב.

יהודי התקווה

מאת יהודה גוטהלף

דוד פריטל (עורך), „יהודי ברית המועצות – עליה ומאבק בשנות השמונים"; קובץ 11, בשיתוף ועד המועצים על יד המועצה הציבורית למען יהודי ברית המועצות; תשמ"ח/1988; 344 עמ'.

מה מצבם של שני מיליוני היהודים בברית המועצות, מה השינויים שחלו לגביהם בימי המפנה של מיכאל גורבצ'וב, לאן מועדות פניהם? תשובה מפורשת, אם כי לא חד־משמעית אנו מוצאים בקובץ זה בהשתתפותם של חוקרים ועולים שבאו מברה"מ לא מזמן.

בראש וראשונה מדהימים גילויי האנטישמיות בברה"מ שבמעט ולא נודעה לנו במסדריה עד כה. אמנם האנטישמיות מושרשת ברוסיה (לרבות אוקראינה) מדורי דורות, הלא גם „הפרוטוקולים של זקני ציון", שנעזרו בהם התנועות האנטישמיות ועד לנאציזם בכלל, חוברו ברוסיה. אף־על־פי־כן, היה יסוד לסברה, כי מקץ 70 שנות המהפיכה, שנשאה ברמה את דגל זכויות האדם, חל לפחות שינוי בתחום זה, והנה: חרף חלקם של היהודים במהפיכה (ואולי בגללה), פורחת השנאה ומתפשטת האנטישמיות במידה, שאי אפשר היה להעלותה על הדעת.

רבות סופר על האגודה „פאמיאט", שנוסדה בתחילת שנות ה־80 כהתאחדות חובבי היסטוריה וספרות, כביכול. עד מהרה נתגלה פרצופה השוביניסטי והאנטישמי. עם בוא תקופת ה„גלאסנוסט" של גורבצ'וב נהפכה האנטישמיות לציר מרכזי של תעמולתם (באיצטלא של אנטי־ציונות). ב„פנייה אל העם הרוסי" של אותה אגודה נאמר: „כל עוצמת המהלומה של הבונים החופשיים והציונים מכוונת נגד העם הרוסי ונגד מולדתו".

בעתונות הסובייטית צויין הדמיון שבין מגמותיהם של אנשי „פאמיאט" לבין אלו של תנועת „המאה השחורה" בתחילת המאה. אך היא איננה פועלת כמחתרת. תופעת „פאמיאט" איננה בגדר חבורה מקרית אלא תנועה ציבורית רחבה ונהנית מתמיכה של חוגים מסויימים במימסד המפלגתי. מאות קלטות שלה מופצות בערי המדינה. האולמות המלאים במפגשים של „פאמיאט" אינם מתיישבים עם המושג „חבורה". באחד המאמרים בקובץ מסופר, כי בקרב אנשי הק.ג.ב. ובחוגים המפלגתיים התפשטו במהלך שנות ה־70 הלכי־רוח אנטישמיים: ו„תפקידם של היהודים בהיסטוריה העולמית והרוסית" הפך לנושא קבוע. יש ביניהם הסבורים, שהגיעה העת „לקבלת החלטות מכריעות במאבק עם „הרוע הקוסמי המיוצג על ידי היהודים". הם קוראים לעשות שפטים לא ביהודים אלא בציונים „בלבד", ובעת, בעקבות הפרסטרויקה של גורבצ'וב – גם בביורוקרטים. ציונות, לדידם, היא פאשיזם תחת סמל של מגן דוד. רומן־מטה של ו. ציווילי (762 עמודים) מוקדש ל„הוכחת" השורשים הארייים של העם הרוסי, עם המוביל בגזע ההודו־אירופי. רומן זה פורסם במהדורה כוללת של ששה מיליון ומאה ושלושים אלף עותקים, והוא אחד מתוך רשימה ארוכה של כתבים הדנים בעמידה ההיסטורית של הרוסים העתיקים נגד התרבות השמית המנוונת. במשך שנות ה־70 וה־80 נוצרה בברה"מ על בסיס הסטאליניזם צורה חדשה של אידיאולוגיה אנטישמית סובייטית־רוסית וכן ברעיון שניתן לכנותו „מיתוס המאה ה־21" (בעקבות „המיתוס של המאה ה־20", שכתב אלפרד רוזנברג הנאצי).

הופעת גורבצ'וב איננה מונעת המשך המסע האנטישמי. אחד כותב: „אני רוצה לומר שאין זה „גלאסנוסט", שמהווה סכנה לחברה אלא עבודתם ההרסנית של הבונים החפשיים המשכרים את העם, הורסים אתרים היסטוריים במוסקווה, מטמטמים את הצעירים ב„תרבות ההמונים", מסלפים את ההיסטוריה שלנו, הופכים את גיבורינו הלאומיים לגלמים, משמיצים את שפתנו, מנסים לשלול מאתנו את תרבותנו ולהפוך אותנו לבהמות קוסמופוליטיות".

יש, כמובן, לניניסטים השוללים גישה גזענית. אך הללו אומרים: רק עתה, בתקופת „הגלאסנוסט", ניתנת האפשרות להציג באורח גלוי את האידיאולוגיה הסובייטית האורתודוכסית (הגישה המעמדית) נגד הגירסה הגזענית של האנטישמיות. קיומן של שתי הדוקטרינות האנטישמיות – הגזענית והמעמדית – פירושו למעשה, שמרכיבי האידיאולוגיה הסובייטית שהתמזגו יחד בתוך התפיסות הסטאליניסטיות מוסיפות להתקיים בשנות ה־70 וה־80 באורח עצמאי, יחסית. הגירסה המעמדית מוצגת בעיקר בפרסומים המפלגתיים „התיאורטיים", והגזענית שלטת בפובליציסטיקה המפלגתית.

יש תוהים, מדוע מרבים הרוסים לעסוק ביהודים, שהם פחות מאחוז באוכלוסיה, ואין עוסקים, למשל, באוקראינים, שמניינם מגיע ל־50 מיליון: ברם, פובליציסט ופילוסוף רוסי פירוטוב כותב: „יהודים הם לחלוטין חסרי קרקע, תודעתם היא תודעה אינטרנציונליסטית... המהפיכה הרוסית בשבילם היא עניין של שחרור כללי. שנאתם לרוסיה הצארית והפראבוסלאווית אינה מתרככת בעקבות מסורות הדור כלשהן. היהודים תפסו מייד מקום של מנהיגות במהפיכה הרוסית, אך מבחינה אידיאולוגית אינה תורמת למהפיכה דבר. בבואנו להעריך את המהפיכה הרוסית היינו יכולים שלא לקחת את היהודים בחשבון. אך היא הטביעה חותם זר ואפל על דמותו המוסרית של המהפכן הרוסי".

הלניניסטים לא הכירו מלכתחילה בקיומו של העם היהודי. אך ראה זה פלא: בעוד שהמשטר הסובייטי שולל בתוקף הזהות יהודית אקטיבית, הוא ממשיך להתעקש באופן פאראדוקסלי על שמירת הזהות היהודית הפאסיבית. מספר העמים המוכרים רשמית הצטמצם במרוצת השנים. אך זה לא קרה ליהודים, והם מחויבים לרשום בתעודת הזהות שלהם את שייכותם הלאומית לעם היהודי. התוצאה היא, כי שני גורמים מקיימים זהות יהודית מינימלית בברית המועצות – הזהות הרשמית ואנטישמיות. לא ניתן ליהודים לקיים יחידה לאומית־דתית אלא קהילה של גורל. „אין זה מקרה שגורל היסטורי משותף מוכר יותר ויותר כתכונה הקושרת אדם לעמו, ובמיוחד אנשים מקרב השכבות המשכילות יותר של האוכלוסיה. מאחר שהיהודים הם עדיין העם בעל רמת ההשכלה הגבוהה ביותר באוכלוסיה הסובייטית ומאחר שגורלם ההיסטורי הוא כה מיוחד במינו, הרי שהתודעה ההיסטורית לבדה מייצגת כוח רב־עוצמה לזהות לאומית.

גורבצ'וב הכריז בפרוס 1986, שבציוויליזציה הסובייטית „אין מקום לאנטישמיות ולא לציונות". מנהיגותו איננה מתכוונת – לפחות בשלב זה – להפיץ טרמינולוגיה אנטי־ציונית, שהפכה יסוד־מוסד של כמה תורות לאומניות וגזעניות סובייטיות־רוסיות. בד בבד עם מאבק נגד מורשת הסטאליניזם הוא מכריז על עליונותם של ערכים כלל־אנושיים. אך באורח פאראדוקסלי מלבה הנימה הליברלית שלו גם יצרים אנטישמיים.

המדיניות של „גלאסנוסט" עוררה, לאחר כל הזוועות שהצטברו בחברה הסובייטית, גל עצום. הרושם הוא, שמנהיגות המדינה באה עכשיו לתבוע צדק, לדרוש סיגוי ועונש לאלה שפעם רימו אנשים, העניש אותם שלא בצדק. התוצאה היא, כי מצד אחד זועם העם הרוסי על „האשמים" בעבר, ומצד אחר נשמעת ביתר שאת הטענה נגד היהודים „המתמרדים". והרי זה מחזיר אותנו לנתיבים הקלאסיים של האנטישמיות, שהוקיעה יהודים על מהפכנותם, ויהודים אחרים – על חלקם במתנה הקפיטליסטי. מכל מקום „הכה ביהודי, הצל את רוסיה".

★

מהי תגובתם של יהודי ברית המועצות? אחד העולים, שהגיע משם לא מזמן (1987), כותב: „אפילו הפעילים (שלא לדבר על ההמון האפור) אינם קוראים את מרבית הספרות האנטישמית, שיוצאת לאור באורח רשמי בברית המועצות. כלומר, קיים כאן ניתוק בין היהודים לבין העולם שבו הם חיים. הם אינם יודעים היכן הם חיים, וכשאינך יודע היכן אתה חי, ובינתיים גורבצ'וב בכל זאת הוריד לחץ מסוים מן היהודים – אפשר אולי להחליט שניתן להמשיך ולחיות". „קיימת אצל היהודים מעין הגנה פסיכולוגית, נסיון להתגונן ולא לראות את הצמיחה של האנטישמיות".

עולה אחר שנשאל על הפוטנציאל של התנועה היהודית בברה"מ עכשיו, כשיש „גלאסנוסט", כותב: „מצד אחד „גלאסנוסט" מביאה לירידה בלחץ, אך אם אפשר ברוסיה לקרוא כל מה שרוצים, אז אין צורך לצאת. מצד שני, יש יותר אפשרות ליהודים להתארגן ולהשפיע. יש אמנם מישקע משהו מ־70 השנה של שלטון הק.ג.ב. אך בכל זאת יש יותר אפשרויות. במצב הקיים עכשיו צריכים להתפלל, שגורבצ'וב יישאר – למרות שהוא לא כלבבנו הוא גמיש ואנרגטי". ועולה אחר כותב: „הם לעולם אינם משנים את יחסם לבעייה היהודית. אצלם משתנה רק הטקטיקה, במובן זה שהם רוצים לנצל את היהודים במשחק הבין־לאומי שלהם וגם במשחק שלהם במדיניות הפנים. פירוש הדבר, שהממשלה מתחילה להבין שלא משתלם לוותר על היהודים. מעניין שבממשלה זו אין אף יהודי אחד. כל מה שהם רוצים זה, כביכול, לשפר את מצבם של היהודים, אומרים למעלה. אבל הם זרעו בעקביות משנת 67 ואילך, השקר, טיפחו דור של אנטישמים מיליטנטיים... ברגע ההנהגה אולי היתה רוצה לשנות את המצב. אבל העם לא יקבל את זה".

לגבי השאלה, כמה אנשים באמת רוצים לצאת מרוסיה – אילו ניתן להם לצאת – אנו מוצאים בקובץ תשובות שונות. יש מי שמעריך כי תוך עשר שנים היו עולים כמיליון איש. ויש מי שאומר, כי רוב יהודי ברית המועצות אינו רוצה להגר. „הם בנים של המגמות החדשות". מכל מקום, רבים הצעירים החולמים על יציאה משם, ולו רק מכך, שהשערים מוסגרים בפני התקדמותם של צעירים יהודים מוכשרים, והם מופנים למקצועות נחותים יותר.

ויש מדגיש האומר: מספר היהודים המעוניינים לצאת מברית המועצות אינו ניתן לבדיקה. הוא בהחלט אינו רלוואנטי לתנאים אשר ייווצרו בברית המועצות בעוד שתיים או שלוש שנים, כאשר ייכשלו המאמצים להעלות הכלכלה הסובייטית, והתסכול הלאומי עלול למצוא את המפלט המסורתי – ביהודים.

האכזבה מהמארקסיזם־לניניזם הביאה להתגברות התנועה הדתית ברוסיה חיפוש של משמעות לחיים. תהליך זה נותן אותותיו גם בקיבוץ היהודי. כותב אליהו אסאס: „השלב הראשון היה התעוררות למען עליה, שאיפה ואהבה למדינת ישראל. אחר כך אנשים רציניים התחילו להתעניין בשורשים שלנו". „להיות דתי ולא להיות בארץ – בעיני יהודי לא שלם... לא נולדנו דתיים, אין מסורות, כי יש מסביב לחץ של שלטונות".

יש סבורים, כי ישראל – כמדינה שחשה אחריות לגורל העם היהודי בעולם – אינה יכולה להיות אדישה

(המשך בעמוד הבא)

בנתיב המלל

דב ברניר

„נתיב", „כתב-עת למחשבה מדינית, חברה ותרבות", פברואר-אפריל 1988.

כתב-עת חדש, בשם „נתיב" ראה אור בישראל, המכריז ש„אין לנתיב מחויבות מפלגתית", אך ניתן לשייכו על נקלה לימין, לליכוד ואפילו ל„התחייה". נבחן את שני גליונותיו הראשונים, את מאמריו העומדים על רמות שונות, את מטרותיו המדיניות, החברתיות והתרבותיות המוצהרות, אך בטרם נעשה זאת, במסגרת מאמר, מן הראוי להעיר על עורכו, אריה סתיו, המקלקל עד-כדי-כך כל שורה מגבו, שבניגוד לביקורתנו המאופקת על ספרים וכתבי-עת, נושאך (וליתר דיוק יושף) הוא את עצמו עירום-ועריה. כמי הקורא, לפנינו „גיחוכולוגיה", במקום אידיאולוגיה, והפיקה „מרגליות" ופנינה-לשון פופוליסטיים, עם הנמקות מיקרוסקופיות ממש, בשפע סהרורי כשבאה להוכח לשמאל, עד כדי צורך לפרוש את כל אלה, בפירוט מרבי, בפני הקורא. שימו איפוא לב להוקעת השמאל, בידי העורך המכובד:

„חיזיון נפסד של אומה הבוחרת לשלוח יד בנפשה בשם אנארכיה, המכונה בפיה דימוקראטיה; הוקעה והוגאה עצמית; נוסח כוזב של שלום; תמורת שטחים; ציונות המתפרקת מבסיסה; שד דימוגראפי, תוצרת כחול-לבן; האופנה להכפיש את דרום-אפריקה; הכסילות שבגישה המשטנית לאפארטהייד; NEW OUTLOOK; סיטסמי-תעמולה של אש"ף, המצטיין באמנות השינוי; מיכאל גורבצ'וב-גראמשי; אשמה מילולית; פסולת רוחנית; כסילות תמהונית; גימגום מתחסד (של א.ב. יהושע); מלל קודח (של יורם קניוק); אמנות הרוקקת המציאות אל החור השחור של שיבחה סלקטיבית, מעשה ללייני „ריאלקסי" בו מצטיין השמאל הישראלי; דברי בלע של שולמית אלוני; שנאה סהרורית של יורם קניוק; הסתה לאומנית של אנטון שמאס; התנשאות „אוניברסאלית" ר"ל של יהושע וייץ; ניכור מיתודי רחב אפקים הגר מוחין של יוסי אגסי; רוח צוננת של ניכור ועבודה זרה הנושבת מכתב-העת „פוליטיקה". כל אלה, ללא צל-צילה של הנמקה, ללא כזית ריסון, ובתוספת שגיאות כתיב, מצד עורך אחראי, נוסח הסתה, במקום המתה; עירב, במקום אורב, מיסודה, במקום מיתודה. שולח אני למערכת „נתיב" את כל רגשי השתתפותי בצער.

★

נעבור עתה למטרות המוצהרות של הדו-ירחון, והן: „עורכיו דבקים בערכי היסוד של הציונות המגשימה והלוחמת, לפי מיטב המסורת של האקטיביזם המדיני, הבטחוני וההתיישבותי". אפשר היה לחשוב, לפי „דבקות" זאת שהיסין בארץ, ש„חירות", כנו חמש מאות עד שבע מאות קיבוצים, מושבים, עיירות, מדן ועד אילת, בעוד שמיטב העליות השנייה ועד ל„מחפרי-ירידם" היו „נקיות" מכל ציונות מגשימה והתיישבותית. לשווא מתקשט „נתיב" בנוצות לא-לו. הוא הדין, בסוגיות בטחון. קורא אני במאמרו של רון בן-ישי, ב„ידיעות אחרונות", כי „30 אלופים במילואים, כ-80 תת-אלופים וכ-120 אלופי-משנה, הפעילים היום ב„מועצה לשלום ולבטחון", מצהירים בגלוי כי תמורת שלום, עם סידורי בטחון מוכנים הם לוותר על שטחים". עד כאן – אנשי הבטחון במילואים. אך גם בשירות פעיל מטעים בן-ישי: „גם בקרב המטה הכללי דהיום יש רוב ניכר, 60–75 אחוז, למחזיקים בדעה כי הסיכון הבטחוני הנשקף לישראל, כתוצאה מהמשך החזקת השטחים והשליטה על תושביהם, גדול בהרבה מן הסיכונים הבטחוניים שיוטלו על ישראל אם תוותר עליהם". מאז מלחמת הקוממיות, דרך חמש מלחמות ישראל ועד ימינו, בטחון ישראל מיוצג ברובו הנכבד והמכריע ביותר על-ידי אנשי תנועת העבודה, ורק מיעוטים מן השלטון העשיר הזה נפלו בחלקו של חרות, כאשר גם אלופיו, כאריק שרון ורפאל איתן, צמחו מן „התנועה" ו„פלמ"ח". כל המטרות המוצהרות של „נתיב" בנויות על „דבקות בערכי-יסוד" שאינה דבקות אלא כולה איפוך לעצמה של ערכי זולתה. ומכאן לשורת מאמרים, על רמה נאותה יותר, שנעיר עליהם הערות אגב.

המאמר הראשי בגליון הראשון הוא של משה זיק, והוא כולו דחיית ההצעה לכנס ועידה בינלאומית לשלום במזרח התיכון, משום ש„לא על ישראל מוטלת הזכות לממן את כרטיס-הכניסה של הסובייטים לשותפות „מזרחתיכונית", מאחר שברית-המועצות היא גורם פרו-ערבי מובהק, העוין אותנו, רק „בוואשינגטון, ובמידה חלקית בירושלים, יש מי שמשלה את עצמו כי בכוח „הדיטאנט" אפשר יהיה להזיז את ברית-המועצות מעמדתה". הדיטאנט המהולל איננו איפוא אלא משענת קנה רצוץ, ועלינו לחסום את הדרך בפני ברית-המועצות, המבילא לעצם הועידה הבינלאומית. הנה, באותו גליון מזהיר אותנו שמואל כץ מפני בגידה לוואשינגטון, שכן „הממשל איננו רוצה בישראל חזקה מדי". יתירה מזו, מזהיר שמואל כץ ש„אילו תקומת ישראל היתה תלויה בארה"ב, הרי שלא היתה נשרדת שבוע ימים. תבוסה צבאית, ושחיטה בצידה, נמנעו, ואפשרות הנצחון במלחמה הובטחה, הודות לגבורתו העילאית של הלוחם העברי – אך עיקר הנשק החיוני שכירום סופק על-ידי ברית-המועצות". הכוונה היא, כמובן, למלחמת העצמאות, עם שחר המדינה, א גם עתה – וזהו סיום מאמרו – סבור כץ כי „האמצעי העיקרי למניעת אסונות, כדוגמת פרשת „הלביא" בעתיד, הוא בשינוי יסודי של מערכת היחסים עם ארצות הברית".

זיק מזהיר אותנו מפני ברית-המועצות, כץ מזהיר אותנו מפני אמריקה, שניהם מזהירים אותנו מפני המערך, שמעון פרס ויצחק רבין – וכמובן, אין שחר לדיטאנט בין שתי מעצמות-העל. לשני פובליציסטים אלה יש, כנראה, משאבים בלתי-מוגבלים לעמידה בודדה של מדינת ישראל, נוסח „העולם כולו נגדנו", ולאושרנו יש לנו „הגבורה העילאית של הלוחם העברי" הרי לנו... במלים, מלים, ועוד פעם מלים כדי לפתור את כל בעיות מדיניות החוץ והבטחון שלנו. כאן ארשה לעצמי לחלוק על שני בעלי הגות אלה... דווקא בשם הדיטאנט. הדיטאנט בין ברה"מ וארה"ב, בשלהי מלחמת העולם השנייה, הוא שהוליד את החלטת האו"ם על כינון מדינה יהודית בחלק של ארץ-ישראל. הדיטאנט הוא שאיפשר את הספקת הנשק הצ'כי שהציל אותנו ממש במלחמת העצמאות. הדיטאנט הוא שפתח את שערי היציאה ליהודי ברה"מ, ואיפשר עלייתם של 170 אלף יהודים סובייטים למולדתם המחודשת בארץ ישראל. הדיטאנט, אם יימשך, ואם יביא לכינוס ועידה בינלאומית באזורנו, הוא שיחולל את חידוש היחסים הדיפלומאטיים בין ישראל לבין העולם הקומוניסטי כולו, הוא שיביא ליחסים דיפלומאטיים, כלכליים ואחרים עם סין העצמית המהווה כרבע של האנושות כולה. אשר לארה"ב, שכץ תובע לגביה „שינוי יסודי", דומה תוך „השתחררות" ממנה, במצבנו הנוכחי הרי שנה אחת לא היינו שורדים בלעדי שלושת מיליארדי הדולארים שהיא מקציבה לנו, מדי-שנה והיינו אגב, מובסים, במלחמת יום הכיפורים, אלמלא „הרכבת האווירית". שני הוגי הדעות שלנו מדמיינים לעצמם עולם שכולו טוב ל„לוחם העברי", תוך „התנערות", חלקית או שלמה, משני אדירי העולם, במזרח ובמערב.

★

אם הנחתם כי בכך תמה פרשת מדיניות-החוץ הישראלית אינכם אלא טועים. הרי בר-אילן סבור כי טעות פאטאלית היתה ב„מסירת סיני כולה, תמורת פיסת-נייר", הנה השלום עם מצרים, מעשה ידי בגין, נראה איפוא כאן פסול מעיקרו. כן סבור אותו הוגה כי „האוטונומיה הירדנית... לא קיימת בכלל, לא היתה ולא תבוא", פסולה גם האוטונומיה הפלשתינית, כי „יהיה מי שיהיה, השליט של הישות הפלשתינית לא יהיה מוכן שיסכים לקטוע תנופת המהפיכה הפלשתינית בגיסו של 7,000 קילומטרים מרובעים", אל נשכח כי „מובטחת להם תמיכה סובייטית, במקרה שלנו, גיבוי סובייטי באמצעות שליח, דהיינו, סוריה". הקיצור: בהיעדר פארטנרים לשלום, תהי המלחמה הבאה (אגב, איש איננו דן, בשני הגליונות הנסקרים, באוטונומיה פלשתינית ביש"ע והכולם נראים בוחרים לדון במלחמה הבאה, כאשר יש מי שנעזר בה כדי לבצע סוף-סוף את רעיון ה„טראנספר", קרי: גירוש טוטאלי של הפלשתינים מעבר לארץ ישראל השלמה. הנה אומר צבי שילוח על הפלשתינים: „עיקשותם העיוורת עלולה להוביל אותם למלחמה נוספת שבה עשויה ישראל לעמוד בפני אפשרות של טראנספר, מכורח צבאי ודימוגראפי גם יחד". לא אטעה, דומני, אם אניח כי „ביטוסי" הליכוד נתונים למלחמה נוספת שתנוצל לגירוש טוטאלי של כל הפלשתינים, אולי אף אלה שהם אזרחי ישראל, מעבר לגבולות ארץ-ישראל כולה.

עוד הערה אחת על מדיניות-החוץ של ישראל, והכוונה היא ליחסי ישראל עם דרום-אפריקה. סבור אליהו לנקין כי, ביחסנו לאפארטהייד, „הנימוק „המוסרי" אינו תופס כאן, שכן „ישראל והיהודים מעולם לא סחרו בעבדים באפריקה והם לא קיימו שם שלטון קולוניאלי-נצלני כפי שקיימו על-ידי אנגלים, צרפתים, גרמנים, פורטוגאלים, הולאנדים ואחרים". שנית, „אוכלוסיית השחורים בדרום אפריקה איננה „לאום"... אלה הם שבטים שונים, עם מסורות שונות, לשונות שונות", ולכן – מלבד ביטול האפארטהייד שהוא מצדד בו... „יש להשתחרר מהגישה הדימוקראטית המקובלת, על-פיה מתמקדת כל תורת הדימוקראטיה בנוסחה של שלטון הרוב". יהי איפוא שלטון המיעוט הלבן על הרוב השחור, לפי השיטה הדימוקראטית הבלתי-דימוקראטית מיסודו של אליהו לנקין!

★

נוכל עתה לפנות לבעיות פנים, וקודם כל לבעיה הדימוגראפית, בהקשר לסכנת התהוות רוב פלשתיני בארץ-ישראל השלמה. בסוגיה זאת מודה צבי שילוח, כי „כן ריבויים של ערביי א"י מהווה סכנה קיומית למדינת ישראל בארץ-ישראל ולאופייה היהודי", ועל כן מצדד הוא בטראנספר שעתה אין לו סיכויים לא להסכמה פלשתינית ולא לכפייה ישראלית אבל... במלחמה הבאה כל האופציות „הגירושיות" פתוחות לפנינו. עזרה זהר סבור לעומתו שהשד איננו נורא כל כך: היו גלי עלייה המוניות בעבר, ועוד יהיו כאלה בעתיד. עם זאת סבור הוא שעתה „כוח המשיכה של הארץ שואף לאפס", והסיבה היא ב„משטר", ב„קליטת עולים לקויה". הקיצור: הסיבה היא בנו, ולא ב„אי-רצונם של היהודים" לעלות. ישנו. אך זה עשר שנים עומד הליכוד ליד הגה המדינה – בשלטון-יחיד או במסגרת ממשלת אחדות לאומית – ודווקא בעשור זה ירדה העלייה עד דכא, ודווקא ב„29 שנות המהול של המערך", עלו, בעת קיום „המשטר" שלו, מאות-אלפי יהודים, וישראל „תפחה" עד לאוכלוסיה של שלושה מיליון וחצי יהודים. איך יתרץ זאת פרופ' עזרה זהר? אתרץ אני זאת במקומו: אובייקטיבית, סייעו התנאים ההיסטוריים בעבר לעליית המונים, מן המזגות באירופה, מארצות ערב, מברה"מ, ומקור זה דלל עתה במידה ניכרת מאוד: סובייקטיבית, מדיניותם של בגין, יצחק שמיר ועזרה זהר, אינה מושכת יהודים, פרט לקומץ דתיים, מארצות-הרווחה. לא באתי להגן כאן על ביורוקראטיה סוכנותית, אך דיבורים, אפילו בעלי תקפות חלקית, על אורות „משטר" לא יועילו כאן הרבה. אגב, בימים ההירואיים ממש של „עליית המעברות" התנגד גם אז מנחם בגין ל„משטר", התקבל אז הרושם אצל בן-גוריון כי יריבו מ„חירות" רוצה לעכב את העלייה ולא להחרימה, עד שיתוקן „המשטר". כל אלה – כקוריוז היסטורי, באמתות ההיסטוריות.

ניכנס עתה בשתי רגליים לתוך „המשטר". שלושה משתתפי ב„נתיב" עוסקים בו: פרופ' הראל פיש, במאמר הנושא את השם האופייני: „אמנות מסובסדת – עושק הציבור"; העורך-דין אהרון פאפו, המספר לנו את „סיפורה של הטלוויזיה המכוערת", ויוסף נדבה ז"ל, הכואב את כאב „הימין בבבת ההגמוניה הפועלית". כל אלה בטרם נעיר משהו על הגותו של הוגה הדעות הראשי ב„נתיב", הוא ישראל אלדד.

הראל פיש קם כולו נגד „הקליקה" השולטת בכיפה בכל מקצועות האמנות, זו מחלקת את שלמוניה בין כל חבריה, „סופרים, או כדורל-סופרים ובדול-אמנים המסתפקים בהנאה הדדית ובהתקשרות הדדית, ללא צורך בשיתוף הציבור". אשר לציבור המסכן, המחלק סובסידיות ל„קליקה", זאת אין לו „השפעה כלשהי על סוג התענוגות שמכינים לו... ויוצא מכאן שציבור משלמי המסים משלם בעד תרבות, אבל אין לו מה להגיד בקשר לסחורה שיקבל בתמורה". הקיצור, אומר הוא, „למדינה, לציבור, אסור לשאול: למי זה טובה? מה הועיל כאן מתכרנו בתקנות הרי תשובתה א) „הצנזורה, בצורה זו או אחרת, מלווה את האמנות מימי קדם; ב) „השיר, המחזה, הרומאן אינם חפצים דוממים והם מסוגלים לפעול בחריות, להשפיע, להתסיס – לכן יש לפקח עליהם". תחי איפוא הסובסידיה „האנטי-קליקה", תחי הצנזורה, או ליתר דיוק „לא מדובר כאן בצנזורה – מדובר בכוחו של הציבור לקבוע את סוג המזון שהוא אוכל", וכו' וכו'.

כאן אעיר משהו על „הקליקה" הישראלית. קורא אני אצל ישעיהו ליבוביץ, בתשובה לשאלה, בזו הלשון: „האם אתה סבור ש„המצה הלאומי" בארץ נתון מבינה אינטלקטואלית" על כך משיב הוא לסוגיית „הקליקה" של הראל פיש: „זו כנראה עובדה שרוב הסופרים משתייכים למה שקוראים „מחנה השמאל". מבחינה זאת יש דווקא „קליקה" ימנית, זעירה מאוד, המקפחת ומפלה את עצמה במיעוט יכולתה. אך יש גם צד אחר להבעת הצנזורה, המתביישת לומר כי היא צנזורה, בטענה שיש זכות לציבור לקבוע את סוג המזון שהוא רוצה לאכול. הכותב הוא מורה לספרות, באוניברסיטת בר-אילן. ארענן איפוא במקצת את זכרונו ההיסטורי, כהביאי, בין השאר, את העובדות הבאות:

ראבלה, למשל, ראה את כתביו מצונזרים על-ידי הסורבון, ואנוס היה להימלט על נפשו. מולייר נרדף כמעט ללא הפסק על-ידי שלטונות צרפת, על-ידי כוחות המשטרה, ומחזהו האנטי-קלריקלי, „טארטיף", נאסר להצגה במשך חמש שנים עד שהאמן לקה בבריאותו, ומת בטרם עת. בודלר הורשע בעוון פורנוגראפיה והוצאת דיבה, בשל ספר שיריו. ויקטור הוגו נרדף על-ידי משטרת הקיסר וגלה במשך עשרים שנה בשל „האוכל" הבונאפארטיסטי שבניגוד למשאלת המסים לא רצה הוא לאכול. גוסטאב פלובר הובא לערכאות, בשל ספרו „מאדאם בובארי", ורק בקושי הזכרה הפותו. אמיל זולה נמלט מארצו, בשל מעורבותו בפרשת דרייפוס. עתה, בא מרצה בבר-אילן והורף כל לקחי הספרות העולמית, לרבות בספרותנו העבראית, מטיף הוא לקונפורמיזם נרצע ביותר, שכן אם ממרה אתה את פי „המתנים" הנך בר-עונש, בשל הפרתך את „הכלל" שמשלם המסים הוא-הוא הקובע את „הסחורה" הטעימה לחיכו.

הוא הדין בעו"ד פאפו. הלה זועק, תובע ממש, שהטלוויזיה תעמוד תחת מרות ראש הממשלה. הנה מתייפה הוא לפניה „בגלל רשלנות הכנסת והממשלה נותק תוך זמן קצר לאחר הקמת הטלוויזיה הקשר, שעוד היה קיים בזמנו של גלילי, בין הממשלה המייצגת את הציבור לבין רשות השידור, השדרנים ,הרשות טבעו מעתה את הסיסמה „עצמאות רשות השידור". אשר לנו, סבורים אנו שהממשלה מייצגת את הממשלה, אך הציבור מייצג את הציבור על-ידי רשות עצמאית ככל האפשר. אך לא לפאפו יש תרופה לכל מכאוביגה: פיטורי כל השדרנים והחלפתם באמצרי-תן לכל פיקוח ממשלתי. הרי דבריו: „זמן קצר לאחר הקמתו של הערוץ השני ניתן יהיה לסגור את הערוץ הראשון, לפטר את העובדים העתונאים תוך תשלום פיצויי-פיטורים ולקבל לעבודה צוות חדש שישרת את הציבור", וכו' וכו'. צנזורה, סתימת-פה ופיטורי עובדים – זו „התרומה" של „נתיב" למה שעורכיו קוראים „מחשבה מדינית, חברה ותרבות".

★

ועתה, אחרון חביב: ישראל אלדד. בטרם ניגש לעיקר, נעיר משהו על „תיקוניו" שאינם מתקבלים כלל על דעתנו. הנה מתקן הוא את ז'בוטינסקי, וזאת, ללא כל הצדקה. אמר בשעתו ז'בוטינסקי כי כאשר ייווצר רוב יהודי בארץ-ישראל, ותקום ממשלה יהודית, תוענק לערבים תושבי הארץ אוטונומיה מלאה, עד ל„רוטאציה" בין ראש ממשלה יהודי וסגן ראש ממשלה ערבי, אפילו לסירוגין. להלן „התיקון" של ישראל אלדד: „לאחר שתקום המדינה היהודית במירב הארץ למירב העם היהודי, ובתנאי שלום מלא, כמובן". התיקון שירותי בתכלית, שכן כל האומר שעד שלא יתגשם קיבוץ הגלויות של „מירב העם היהודי" פטורים אנו ממצוות האוטונומיה, איננו נאמן כלל לז'בוטינסקי. מכאן ל„תיקון" שני. אומר המשפט התנ"כי: „ואהבת לגר כי גר היית בארץ מצרים". משפט מופלא זה איננו ישים על אדמת ארץ-ישראל". אומר אלדד, שכן הפלשתינים „אינם רואים את עצמם כלל כגרים פה". אולי אפשר יהיה לדעת מה הם, אליבא דאלדד: לא אזרחים, לא גרים, לא תושבים ותיקים. להלן מרשה לעצמו הפילוסוף שלנו, חוקר ניטשה, קצת, דימאגוגיה משלו. באמרו שאנחנו, אנשי ה„עכשיו" כביכול ללא האתמול ללא עתיד, אנו „המוותרים על הירדן למען היהיקה, או הקישון, המנתקים עצמם ממקורותיהם ומכל שאיפותיהם". לא ידעתי כלל שכאשר הקימונו קיבוצים ו„חומה ומגדל" למאות, ובנינו את העיקר בארץ הזאת, כאשר ניתקנו את עצמנו מבתי-הקפה התל-אביביים שבהם ישבו להנאתם הרוויזיוניסטים למיניהם, „ניתקנו" את עצמנו ממקורותינו, מעברנו ומעתידנו.

לאחר מכן מתחיל, תחת עטו השופע „ניתוץ אלילים" שהוא, הלכה למעשה ביטול, הנצות היסוד של הציונות המודרנית, ושל מגילת מדינת ישראל החדשה. למשל: מגילת העצמאות מבטיחה שוויון אזרחי לכל תושבי המדינה, אך אלדד, בשם הפילוסופיה ותולדות העמים, קובע כי „אין שוויון בטבע ובהיסטוריה" – ונגמר העניין. כלא-רהכי „אין לנו אפשרות מינימאלית ליישם, באזור מסוער זה, ליבראליזם". יתירה מזו, ובניגוד קוטבי לעובדות ההיסטוריות ולהשקפות אבות הציונות, „הציונות לא היתה מלכתחילה על טהרת הדימוקראטיה והשוויון" והראייה היא שבניגוד לדעת התושבים הערביים, וכהיותנו מיעוט מבוטל, לא רק תקענו יתד בארץ שהורוקנו ממנה אלפיים שנה, אלא גם עצרנו את גלגלי הדימוקראטיה עד שנהפך לרוב המפל את חתימו על ילידי המקום. כבוד המחבר העלים כאן ממימצא „פעוט": 52 מדינות, באורח הדימוקראטי ביותר, ובהתאם לחוק הבינלאומי, אישרו בשעתו, במסגרת חבר הלאומים, לא רק את המנדאט הבריטי אלא, בראש וראשונה, את הצהרת באלפור לשם הכנסת העם היהודי לדפוסי ריבונות דימוקראטית מודרנית. ושוב: ב-1947, ובאורח הדימוקראטי המובהק ביותר, הצביעו שני שלישים של אירגון האומות המאוחדות, בעד כינון מדינה יהודית בחלק של ארץ-ישראל. כלום „תוכנית באזל", כשחר הציונות, ששאפה לכינון בית לאומי יהודי המובטח במשפט העמים, כל זה יוכל להתפרש, באורח שירותי, כמנוגד „מלכתחילה" לטהרת הדימוקראטיה והשוויון?

מסתבר כי ישראל אלדד „תופר" לעצמו היסטוריה לפי מידותיו-הוא. הוא הדין בגירסה אחרת מטעמו, הנראית תמימה מאוד, והיא אומרת, בניגוד לציונות הקדויה והלוגית: „ניתקת עצמך מן העבר – אין לך עתיד". ואני חשבתי לתומי שהציונות היא ניתוק, בפירוש ניתוק, לא מן היהדות אלא מן הגולה. מבחינה זאת, בלי ניתוק מן העבר הגלותי אין לך עתיד. ושוב: העלאת גירה של העבר מונעת את התנופה העם לקראת עתידו. כל טעמה של תרבות איננו בחיקוי נרצע של המורשת, אלא אם מחדש אתה, אלא אם מוסיף אתה, אלא אם תורם אתה, אלא אם יוצר אתה דפוסי תרבות ותכני תרבות חדשים. בגליונות „נתיב" נטפלים פעם-פעמיים-שלוש בסופרים ישראלים כגון עמוס עוז וא.ב. יהושע, והנה, בתור מחדשי תרבות יהודית ועברית עולים הם מאה מונים על הרב מלובאביץ', וכל הרבנים הראשיים בישראל גם יחד, שכן יוצרים הם, וממילא ממשיכים ומוסיפים הם נדבכים חדשים לתרבות היהודית, מעל ומעבר לכל באי הישיבות התורניות בארץ. אך די בכל אלה: כל הפילוסופיה של ישראל אלדד, במעטה „מהפכני", איננה אלא רגרסיבית ואף שובינית, כאשר אומר הוא לדוגמה ובלי נידנוד עפעף, כי „עד שיהיה שלום עכשיו תהיינה מלחמות עכשיו".

לסיכום כאן בעיר העדה אחרונה קשה לומר שלמדתי משהו מגליונות ה„נתיב", פרט לקביעה משולשת: לפנינו ריאקציה, ריאקציה ועוד פעם ריאקציה פופוליסטית מובהקת.

יהודי התקווה

(המשך מהעמוד הקודם)

לגורלם של יהודי ברית המועצות, גם אם חלק ניכר מהם אינו נוסע לישראל. העמקת יסודות החינוך היהודי-הציוני בברית המועצות תגביר את המוטיבציה לעליה. אף-על-פי-כן נראה לי, כי מוטב לישראל לעמוד על הסדר הטיסה הישירה (דרך בוקרשט), או נסיעה ישירה מאודיסה לחיפה. ישראל לא נוסדה כדי לשמש סוכנות ל„טראנספר" של יהודים מגולה לגולה. בכל הכבוד למוסדות העליונים של הסובייטים, המתפרסמות באותו קובץ, מדובר על זכותם של היהודים להתחבר עם אחיהם במולדתם, במדינת ישראל. אך הנשירה המרובה עושה פלסתר את האשרה לישראל. מטעמים פילנתרופיים קצרי-טווח אפשר להמשיך בשיטה הקודמת, שהביאה ל-80–90 אחוז נשירה. לטווח ארוך עלולה שיטה זו להביא לסתימת הגולל על זכות היציאה של היהודים מברה"מ, כי למה יינתן רק להם לנסוע לארה"ב תקופה וכותם של בני לאומים אחרים?

אכן, יש לשפר את אורחות הקליטה בארץ. אך כלום התנאים האובייקטיביים בארץ – לפני הקמת המדינה ואף לאחר ייסודה – היו נוחים לקליטת המונים? אף-על-פי-כן קלטו 650 אלף יהודים בזמן קצר מיליון עולים. אם יעלו ויבואו המוני יהודים מברה"מ, ישראל תקלוט אותם. העולים עצמם ייצרו, כרגיל, אפשרויות קליטה נוספות. אם ישראל לא תיראה להם, לא יחזקו כאן על כורחם. ברם, אם יסעו במישרין מרוסיה לארה"ב, ימשיכו שם בתהליך ההתבוללות הטמיעה, ועם זאת יינעלו שערי היציאה בפני היהודים הנותרים אחריהם. הסכנה לעתידו של העם היהודי ולעתידה של ישראל מחייבת שיקול דעת רציני בעניין חופש היציאה וניצולה של האשרה הישראלית להוצאת השלטונות. חיי שעה יש בכך, אך פתרון יסודי לעם היהודי סמוי מכאן.

ה„קו" של בויס

מאת טליה רפפורט

„קו" 8, כתב-עת לאמנות, בעריכת נילי בריין, משה גינוד ויונה פישר.

„בכנות, אין לי ולא כלום עם האמנות – וזו בעצם דרכי היחידה לתרום לאמנות". דברי יוזף בויס בשיחה שנערכה בדיסלדורף ב-1979 ומובאת בחוברת „קו", שחידשה את הופעתה לאחר הפסקה של ארבע שנים והיא מוקדשת הפעם לבויס.

השיחה המרתקת הזו, שעוסקת בעצם ברישומיו של בויס (מן משני הווקא ביצירתו) מאפשרת, יחד עם יתר המאמרים הדנים בו, להכיר מעט את אישיותו המיוחדת במינה ואת יצירתו, שעל משקלה באמנות המאה ה-20 אין עוררין.

יוזף בויס מת לפני כשנה וחצי, בינואר 1987. חוברת „קו" פותחת בנאום שנשא בויס תשעה ימים לפני מותו בטקס שבו הוענק לו פרס וילהלם להמבורוק. הוא מספר בו, שספרון קטן ובו צילום פסל של להמבורוק גרם לכך שעזב את לימודי מדע הטבע ובחר בפיסול כצורת הביטוי שלו. בהמשך הדרך התפתחה והתרחבה שפתו של בויס מפיסול במובן המסורתי של המושג למיצבים („אינסטליישנס") ולמיצגים („פעולות" בלשונו). הוא השפיע השפעה עצומה על אמנים בכל רחבי העולם וזאת אף-על-פי שלא יצר זרם, סגנון או „איזם" כלשהו, אלא הפך את אישיותו כשלעצמה ואת כל סוגי פעילויותיו לתופעה יוצאת-דופן באמנות המודרנית. גם בארץ אפשר היה לראות בשנות השבעים את השפעתו על אמנים צעירים רבים, כמו נחום טבת, תמר גטר, ציבי גבע, יורם אפק ואחרים.

נקודת הזינוק ליצירתו היא, כידוע, הינצלותו המפורסמת לאחר נפילת מטוסו בסיביר בעת מלחמת העולם השניה. סיפור ההישרדות הזה, שכבר היה כמעט למיתוס אמנותי, השפיע רבות על החומרים, הדימויים, התחושות, המטענים החווייתיים והמסרים של עבודותיו בהמשך, ולאור זאת גם מובן מדוע בויס מדבר באחד המאמרים בחוברת על רצונו ב„דבר שיכול לחיות", על עשיה שמבוססת על חוקים פנימיים משלה ושאינה מוגבלת לתחומי האמנות בלבד. הוא מתאר את הצורך הזה כ„מעין כוונה שמכנסה לגעת באיזו בעייה בסיסית בחיי האדם", לגעת בשאלות על החיים, האמנות, המדע. עבודותיו של בויס נוגעות לא רק בהישרדות ובקיום, אלא גם בכל יתר מגזרי החיים האנושיים: דת, פולחן, חברה, תרבות ופוליטיקה. הוא עוסק בהעלאת „צורות של תחושה, כוונה ואידיאה. הכל כדי להמריץ את המחשבה. אינני רוצה רק להמריץ אנשים, אני רוצה להתגרות בהם."

ובאמת, עבודותיו פעלו כזרז ועוררו את שטפי את הקהל. נוהג להדביק לו את התואר „שאמאן" ולתארו כמין כהן גדול משום שהמיצגים שערך תיפקדו כטקסים מאגיים והעבירו איזו הארה רוחנית, או מסר עמוק, שנגע בשרשי מהות הקיום האנושי. ייתכן שהצורך של החברה המודרנית בתחליפי דת ושלוק הוא שסייע לבויס לתפוס עמדת השפעה כל כך חזקה.

מלבד אנדי וורהול, שאף הוא הצליח במקביל להיות לגיבור תרבות בקנה מידה דומה (ויש בחוברת השוואה מעניינת ביניהם) לא היה במאה העשרים אמן בעל משקל כבד והילה כה מרשימה כזו של יוזף בויס. עובדה זו יכולה להצדיק את הקדשת חלק הארי של חוברת „קו" החדשה להיבטים ורשמים שונים מיצירתו. בהמשך מובאות גם רשימות על שני אמנים גרמנים צעירים ועכשוויים יותר – גרהארד ריכטר ואנסלם קיפר. החוברת מסתיימת ב„מוסף ישראלי מצומצם – רשימות קצרות של יגאל צלמונה על משתתפי הדוקומנטה השמינית בקאסל שנערכה בקיץ שעבר.

★

חוברת „קו" הנוכחית אינה מתפקדת ככתב-עת שוטף ועדכני, כנראה בשל בעיות תקציב-אמנותיות. יש לי הרושם, שרוב החומר המובא בה נכתב לפני שנה ויותר, אך כפי שקורה בארץ לא פעם, שכב במגירות חוזרה לתקציב. מאז מותו של בויס קרו הרבה דברים בעולם האמנות, הן הבינלאומי והן המקומי, ואף כי אין להם כאן ביטוי, בכל זאת, חוברת „קו" עושה שירות חשוב ומועיל לציבור האמנות המקומיים והמיועד למודרניזם. אין בה אמנם מאמר גדול, שיטתי ומקיף שמסכם את כל תהליך התפתחות יצירתו של בויס (שכן הדבר דורש היקף של ספר), אך גם ההיכרויות החלקיות האלו מזווית מבט שונות של כותבים זרים ומקומיים כאחד הן נכס נכבד. קיימת, אמנם, התחושה שמבחר המאמרים הזה מיועד למי שכבר מתמצא ביצירתו של בויס יותר מאשר ל„מתחילים", אך מהחוברת „קו" נשבה מאז ותמיד רוח אליטיסטית קיריה הגינה, כך שהדבר אינו חדש. אין זה „קו" להמונים, אלא למביני דבר, וכתור שכזה הוא נאמן על רמה גבוהה.

תחושת החום והיובש

טובה ברלינסקי, גלריה שרה לוי, פרלס 10, ת"א.

טובה ברלינסקי מציירת בציורי פסטל יבשים נופים (בירושלים, עין גדי וכו') התערוכה כולה אפופה בגוונים אפרוריים-צהבהבים שמשרים אווירה עמומה-מאובקת ומשיבים לבטא את תחושת החום והיובש של נופי הארץ.

ציונה תג'ר

ציונה תג'ר, הציירת העברית הראשונה, שנפטרה בשבוע החולף, נולדה ביפו בשנת 1900, חיה וציירה בתל-אביב ובצפת. את לימודי הציור החלה בגיל 19 בסטודיו שפתחו פרנקל וקנסטנט בגימנסיה הרצליה, המשיכה ב„בצלאל", שם הצטרפה לקבוצת „העשרה" שמרדה בתורתו של בוריס שץ, ולבסוף למדה גם בפאריס (ב-1924). היא השתתפה בתערוכות החשובות הראשונות שנערכו ב„מגדל דוד" בירושלים ובצריף „האהל" בתל-אביב (1928, 1927, 1926, 1924) וכן בתערוכה ביריד המזרח ב-1929. בראשית שנות השלושים שהתה שוב זמן מה בפאריס והציגה שם בגלריות ומאז שובה ארצה ועד למותה השתתפה בעשרות תערוכות בכל רחבי הארץ.

כאחת מחלוצי המודרניזם באמנות הישראלית התקוממה ציונה תג'ר יחד עם חבריה נגד רוח העבר הארכאית שדרה ב„בצלאל" בשנות העשרים והעדיפה להיפתח להשפעות אירופיות עכשוויות יותר, במושגים של אז. היא וחבריה הושפעו מסזאן, מהקוביזם ומהקונסטרוקטיביזם הרוסי. הקריירה האמנותית שלה החלה באמצע שנות העשרים בציורי דיוקנים (כמו הדיוקן הידוע של שלונסקי מ-1924 ששייך לאוסף מוזיאון תל-אביב) דמויות (נערה ספרדיה, נערה בסגול) ונופים, ביניהם נמל יפו, נוף ליפתה, מעבר הרכבת ברחוב הרצל ועוד. לאורך עשרות השנים הבאות המשיכה לצייר בדביקות את נופי יפו, הירקון, ירושלים וצפת, בה התגוררה במשך שלושה חודשים מדי שנה.

למן תחילת דרכה האמנותית אפשר לראות בציוריה בהשפעת סזאן והקוביסטים נטייה לבנייה מוצקה של הקומפוזיציה, לוויתור על פרטים לשם יתר בהירות ונקיון, לצורות גיאומטריות ולטיפול מוקפד ביחסים בין קווים, צורות וצבעים.

אין זה, בעצם, נוף ריאליסטי, אלא עיבוד פנימי של חווית הנוף, הרים, שדות ועצים, חלקם בעיבוד כמעט מופשט, יוצרים קומפוזיציות אסתטיות, הרמוניות ומשרות רוגע חוייתי מעט. יש בתערוכה הזו התרחקות מחיי היום-יום והמציאות והתחברות לטובת אווירה מופנמת ולירית שנעים לשקוע באיכויות הציוריות המעודנות שהיא מציעה.

ובהזדמנות זו, לקראת תום עונת התערוכות, ראוי לומר פעם מלה טובה על טעמה של שרה לוי, שמיטיבה לבחור את האמנים שיצירותיהם יכסו את קירות הגלריה הביתית שלה. לאורך השנה החולפת אפשר היה לראות אצלה את אורי שטטנר, יוסי אשר, פיליפ רנצר, טובה ברלינסקי ואחרים, חלקם ותיקים, חלקם צעירים, רובם אינם נמנים עם „הצעקה האחרונה", חלקם אפילו מסורתיים ושמרניים בסגנונם, לכל אחד עולם וסגנון שונה לחלוטין, אך האיכות הטובה תמיד נשמרת.

מתלהטים במרתף

תערוכת בוגרי בית הספר לציור ופיסול בתל-חי, במרתף לב דיזנגוף, ת"א.

מתקבל הרושם שבצפון הרחוק, בתל-חי, עדיין „תקועים" בניאו אקספרסיוניזם צעקני וטרם הגיעו לשלב שבו אמנות פירושה לא רק רגש מתפרץ, יד מתנפת במרץ וצבע משתפך, אלא מותר גם לחשוב ולבנות מערכת אמנותית מורכבת ובעלת משמעות שמעבר ללהט יצרי גועש.

אחדים מבוגרי מכללת תל-חי מן השנים האחרונות שמשתתפים בתערוכה עוסקים במריחה נלהבת של כתמים והמיות מעוותות (לורין צלצר, יעקב שאקד, דליה שור, נתנה שכינקי, פלי קרינאלי) ואחרים עושים זאת ללא דמויות (תמר סוף, צירוגה בסה). יש כאלה שמרשים לעצמם, בשם הפוסטמודרניזם, להעתיק באופן פשטני מציירים קודמים (יהודית ציממר שמצטטת את פיקסו באופן מסורבל ומגובב, גלי שלם שמציירת כמו אביבה אורי, או דוד אבוזאם שעושה „ציבי גבע לעניים"). מוחים כותר מעמיד מיצב תיאטרלי וסתמי מדי הכולל קלבים שניצבים על הרצפה כמו דמויות אנונימיות, טקסט כמרפיטסי ושאר פריטים שלא מצליחים להתחבר ליותר מתפאורה די בנאלית.

יותר עניין מצאתי בציורים התמציתיים המופגנים בעלי שכבות הצבע העמומות (נוסח אורי רייזמן) של ציון גיני וברישומים האפורים-סהרוריים של אירנה סולבר. אפשר גם להמתיק את הגלולה על-ידי קניית כלי קרמיקה לדבש או סוכר, אף הם מתוצרת בית הספר לאמנות בתל-חי.

מקבץ

עבודת דוקטור מצרית על שירת ש. שלום

חוקר מצרי עבד אל-ראליק עבד אללה עומד לקבל השנה תואר דוקטור על עבודת מחקר ביצירותיו של ש. שלום.

במכתב שהגיע בימים אלה אל ש. שלום, כותב בעברית החוקר המצרי (שצירף גם את תצלומו): „אדוני המשורר, ש. שלום, שלום רב, בשמחה רבה אני כותב אליך את מכתבי הראשון. אני חוקר מצרי, עומד לקבל תואר הדוקטוראט ביצירותיך וברצוני להשלים את המעגל ולקבל ממך מה שכתבת לאחרונה בתחום השיר אודות המתרחש בשטחים. בוודאי אי אפשר שההתפתחויות בשטחים הערביים הכבושים לא השפיעו עליך בצורה שדחפה אותך לכתוב שירים, בבקשה ברצוני להשיג עותק ממה שכתבת בעניין זה. אני תקווה לקבל בקרוב את התשובה, אפשר לשלוח את המבוקש על הכתובת של המרכז האקדמי הישראלי בקהיר, שם יודעים אותי היטב".

גליון המאה של „עתון 77"

בימים אלה יוצא לאור „גליון המאה" של „עתון 77", הכולל שתי חוברות – חוברת ה-100, המחזיקה כ-200 עמ' של שירה, סיפורת, מחזות, „שיחות החודש", מסות ומחקרים; חוברת 101, צנומה יותר, הכוללת מאמרי ביקורת על עשרות ספרים חדשים. לשתיהן יחד שותפים יותר מ-120 יוצרים – מוותיקי הוותיקים ועד לצעירי הצעירים, שזה להם פרסומם הראשון. ביניהם: דן פגיס (מעזבונו), דליה רביקוביץ, יהודית הנדל, נתן זך, אהרן אפלפלד, ולצידם – יהודית קציר ונגה יתומי (פרסומים ראשונים). צבי עצמון, יוסף ויסמן, זאב אלכסנדר (פרסומיו הראשונים). ובצד אלה – אמיל חביבי, סיהאם דאוד, סמיח אל-קאסם, מחמוד דרוויש; וכן – נתן שוהם, אריה סיון, נתן יונתן ומרדכי גלדמן, דוד שיץ ושולמית לפיד, לאה איילון וטוביה ריבנר, גרשון שקד ודויה שמיר, אורציון ברתנא וברוך ליבק.

כן כולל הגליון: רב שיח בין אנשי אקדמיה יהודים ופלסטינים (מהשטחים) על דמותה של המדינה הפלסטינית העתידה; שיחת החודש עם חיים גורי, חתן פרס ישראל, המספר על עצמו, שירתו והשקפתו; שיחה עם צבי אבני, על המוסיקה הישראלית במשך 40 שנה; מבט יהודי של נסים קלדרון על הסרט „שואה" של קלוד לנצמן; מחזות שלמים של דן צלקה ואהרן מגד: „עשר מכות מצרים" – מסה של נעים עריידי: קלאסיקה – שיקספיר, גיתה, שילר, הלדרלין – מדור רחב בתרגום; מחקר של יוסי ברנוך על „דור תש"ח"; ועוד מסה של גרשון שקד על „סופר בשר ודם" – משה שמיר.

„פרוזה"

חוברת כפולה של „פרוזה" (מאי–יוני) ראתה אור ובמרכזה שירה ופרוזה של יוצרים צעירים, ולאחדים מהם זה פרסום ראשון.

את החוברת פותחת מסה של פנחס שדה מתוך הספר „אשתי אהובתי, באי נרקוד", קובץ שני של סיפורי הבעש"ט. על רשפי כותב על פנחס שדה „כפילוסוף קומי". פרק מתוך „ד"ר פאוסטוס" של תומאס מאן מובא בתרגומו של מרדכי אבי-שאול ז"ל, ונילי מירסקי כותבת על התרגום ועל המתרגם. נכדו של אבי-שאול, אנדרש פורבאץ' כותב „מכתבים לאיש זקן".

בחוברת שירים ותרגומי שירה מאת: ינון חיימי, נאוה סמל, רן שפירא, א.א. מילק, אמיר אור, ארנה לביא, אלי נצר, יפה צינס, חיים צינס, חנה בדולח, צביקה יעקבי, חסיה מגל, גיורא סגל, אילן ברשט, גיצה גורביץ, עזרא ארואסטי, איתי עורב, פיליפ רונאס, פיצ'ו בן-צור, רוברט דינוס.

סיפורים, רשימות ומאמרים מאת: אסף ענברי, אפרת סטיגליץ, אמיר הראל, ג'ורג' שטיינר, יצחק לאור, חוסה הלפז, זיל ציזרמן, וילהלם הלבפס, יונתן שם-אור, עודי גרוה, נסים קלדרון.

החוברת נערכה ע"י יוסי קריים ועליזה ציגלר. בתום שתים-עשרה שנות עריכה והפקה של „פרוזה" פורש יוסי קריים מהעריכה.

אנתרופולוגיה

מתחת לפסיפס

„12 משפחות בישראל" / מאת זני [illegible] / הקיבוץ המאוחד / 278 + 286 עמ'.

כשמו כן הוא. המחבר יצא למסע ברחבי הארץ והראיין במהלכו את בניהן של 12 משפחות – „מבאר-שבע על קו הבצורת בנגב הצפוני ועד מעלות הסמוכה לגבול לבנון, אם כי רובן מתגוררות במרכז הארץ". הוא איתר אותן ב„קיבוץ, מושב, עיירת פיתוח, כפר ערבי, עיר ערבית, שכונה חרדית עירונית, שכונה המוגדרת שכונת מצוקה וחמש שכונות מגורים עירוניות של המעמד הבינוני – אחת מהן שכונה לשומרי מסורת". כל אלה דיברו על חייהם ועל מה שמסביב להם והמראיין עם עוזריו ניסו להנציחם כך שיפיקו „עדויות חיות הבאות ישירות מתוך מסכת תרבות אמיתית". ברי שאין כאן מדגם מייצג (אם יש בכלל משמעות למושג הזה בהקשר הזה). לעומת זאת ייתמצא בין הדפים חלק ממה שקרוי בגב הספר „האנרגיה הארוזה האצורה מתחת לפסיפס האנושי הישראלי". המחקר נערך כחלק מפרוייקט של מכון ון-ליר.

חינוך

בלי אשליות

חינוך מוסרי בימינו / מאת שלום לרין / יהודי / 391 עמ'.

„מבלי לשגות באשליה שבכוחו של בית-הספר לבדו לעצב אופיו של היחיד ובאמצעות יחידים מחונכים לתקן את החברה, הגעתי למסקנה... שצדקו הגורסים שבית-הספר עשוי לתרום לעיצוב אופי מוסרי" – דברי שלום לרין, נשיא הסתדרות המורים בפתח הספר הזה. על יסוד המסקנה הזאת באים בהמשך שישה שערים: מוסריות מהי? האופי והחותו, דרכי ההתפתחות המוסרית, תרומת בית ההורים וקבוצת הגיל להתפתחות המוסרית, תרומת בית-הספר להתפתחות המוסרית, ויסודות להכשרת מורים. שער שער ומילון מונחיו. אחרית דבר וראשיתו: „אין תקוה להעלות המוני אזרחינו לרמות האינטלקטואלית, הטכנולוגית המוסרית המתנות את המשך התפתחותנו כעם סגולה, עד שמורים – מחנכים שהוכשרו לייעודם, הבאים בקשר יום-יום עם תלמידיהם... יעשו זאת".

שירה

מערוגות רבות

„הטמבור אספניזל – פרחים מכל השדות" / מאת רפאל אליעז / הוועד הציבורי להוצאת כתבי רפאל אליעז / 299 עמ'.

„מאת", הכוונה שמדובר בתרגומים – ובלשונו של משה שמיר בפתח הספר: „צרור מופלא של פרחי-שירה משורותיהם של עמים שונים ומערוגותיהן של לשונות רבות... החל בשירי עם תמימים, עשירי הוד וחלום... ועד פרקים ממיטב השירה העולמית הקלאסית והמודרנית".

נזכיר מביניהם את „שאלות" של פדריקו גרסיה לורקה: „סיפה של צרצרים הומה ברשא / – מה תאמר, מרק אורליוס, / על הכמיהה-גיא קוסמים אלוהי / – הגותך מה דלה היא? / מערנות שוטפים מימי הנהל, / – הו סוקרטס, מה ראית / במים ההולכים אל מר המוות? / – אמונתך מה עלובה היא! / השושנים מתפוררות ברפש / – יוחנן אהוב אלוה, בעלעלי החמר אלו, מה ראית? / – לבבך מה קטן הוא!".

מקרא

ראשון מסוגו

מדריך ביבליוגרפי לכתבי הקודש / מאת משה זאב סולה / ספרי מבבב / 368 עמ'.

מדריך שמחברו מעיד עליו שהוא ראשון מסוגו בספרות המקראית ושיש בו, שוב, לפי אותה עדות, הפניה אל המקורות הספרותיים המודעים שחוברו אי פעם על ספרי המקרא בשפתם המקורית „עם ציון שנת הופעתם, לרבות מהדורות נוספות". החומר חולק לפי ספרי המקרא, ובכל מדור לפי סדר הא"ב של שמות המחברים. כן יש בספר מדורים על המקרא בכללותו, על פרשנות המקרא, על תרגומים, על ספרי הנביאים ועל חמש המגילות. כותרות החיבורים הלועזיים מופיעות גם בתרגום עברי.

תרגום

הזיקה והיסודות

מוות בוונציה וסיפורים אחרים / מאת תומאס מאן / תרגמה מגרמנית נילי מירסקי / הספריה / 207 עמ'.

מי אנו שנדון בתומאס מאן הגדול? נסתפק איפוא בציטוט מגב הספר ביחס לארבעת הסיפורים הכלולים בו. „מוות בוונציה", שנכתב ב-1911, „חושף בצורה מדהימה את הזיקה הסמויה והרת-האסון שבין ההוויה האומנותית לבין הברבאריות, זיקה שנתגלתה לימים כמאפיין מובהק של הפאשיזם". „מאריו והקוסם" נכתב ב-1930 „מלכתחילה כביטוי מכוון ומודע להתנוקות על טבעו של הפאשיזם ולחשוף את המנגנונים הפסיכולוגיים ואת יסודות היכנעות-ההמונים העומדים ביסודו". „לואיזכן", שנכתב כבר ב-1897, „עשוי להיקרא כבר כמין סקיצה מוקדמת ל„מאריו והקוסם". „טוניו קרגר", מסיפוריו המוקדמים של מאן, „נשאר עד סוף ימיו הסיפור הקרוב ללבו יותר מכולם... כל המוטיבים המרכזיים של יצירתו כמו נתמצו מראש בסיפור הזה".

כוס אופל אחרונה

ג'וסטין / מאת לורנס דארל / תרגם מאנגלית אהרון אמיר / כתר / 184 עמ'.

„היוצאים ממנה היו החולים, הגלמודים, הנביאים – רוצה לומר, כל אלה שנפצעו עד למעמקיהם במינם". ממנה, משמע מאלכסנדריה (שהרי אמיר הוא המתרגם), עיר אחת ויחידה על שפת הים התיכון שיש בה לבד ממצרים גם יוונים ויהודים, צרפתים ואנגלים הנקלעים יחדיו, אי בשנות השלושים, לתוך שרשרת של דרמות. דארל ארג מן הדרמות הללו את „הרביעייה" המפורסמת שלו, שזה הראשון בכרכיה. צירו סב על ג'וסטין המשגעת גברים רבים – מבעלה נסים עתיר הנכסים ועד לבעל-המבד – וסופה שהיא נמלטת לאחר מות מטורף במהלכו של ציד הברווזים השנתי באגם מאריוטיס. דווקא לקיבוץ בארץ. האם תרצו כבר הקרים ואמר על כך המשורר היווני הנודע קוואפי, כמצוטט בסוף הספר: „כוס אופל אחרונה של התפעלות מן ההמון המסתורי / ואמור שלום, שלום לאלכסנדריה המסתלקת".

דיאלוגים ומצבים

הירושימה אהובתי / מאת מארגריט דיראס / תרגם מצרפתית אביטל ענבר / מועדון קוראי מעריב / 138 עמ'.

היה היה סרט נודע בבימויו של אלן רנה ששמו כשם הספר הזה. עיקר, כזכור, אהבה בלתי אפשרית בין שחקנית צרפתיה ובין אדריכל יפאני בהירושימה המשוקמת ועל רקע אהבת הביכורים של הגברת לחייל גרמני בימי הכיבוש של ארץ מולדתה. עתה באה דיראס, אשר על התסריט והדיאלוגים של הסרט ההוא, „לדווח בצורה המהימנה ביותר שאפשר על העבודה שעשיתי בשביל א' רנה". במלים אחרות, לפנינו מעין רומן של דיאלוגים ומצבים. בראשו תקציר. בסופו ארבעה נספחים: „נוור" ו„ראויות ליליות", שלא נכללו בתסריט המקורי, וכן „ריוקנו של היפאני" ו„ריוקנה של הצרפתיה".

טבע

חי ונושם

כוכב הלכת א.ר.ץ / מאת ג'ונתן ויינר / תרגמה מאנגלית עדי גינצבורג / מודן / 375 עמ'.

יש סידרה טלוויזיונית ושמה כשם הספר הזה. הורתה ביזמה משותפת של רשת הטלוויזיה WQED בפיטסבורג ושל האקדמיה הלאומית למדעים של ארה"ב. תכלית הפרוייקט כולו – הסדרה והספר – להציג את כדור-הארץ שלנו כגרם אסטרונומי חי ונושם. על שפת מכתש מטאורי נגלות עדויות להתרסקויות הקוסמיות שבהן נולד. בלב הקרח הגרינלנדי ניכרים סימניה של גוויית הכשות. ממעמקי האוקיינוס פורץ סלע מותך היוצר הרים תת-ימיים. הירח היוצר-תר של התא החי הראשון גם היא לא נעדרת. המתכונת מהודרת. נייר כרומו. תמונות צבעוניות לרוב.

هكذا من الأصل

הלוח הכללי | ידיעות אחרונות | הלוח הנפוץ ביותר | דבר ראשון בבוקר

דירות

בהרצליה קוטג'ים מיוחדים בצמרת־הנדיב, במחיר ללא תחרות (20573) 052-81856

וילות ובתים

בזכרון־יעקב מהדהבון קוטג'ים בתנאים מיוחדים טלפון (7417) 06-396817

בעל/ת בית אם רצונך למכור בנין ישן באיזור מגורים שקט בת"א אנו מחפשים לקנות (21917) 03-5131030

ברמת־השרון המערבית למכירה קוטג' מפואר! בבניה, 6+ תוספות! דצמבר 88 03-5403768 (30548)

בהזדמנות נדירה בב"ש קוטג' מושקע מאוד, 200/ 7 +גינה מקסימלית (30109) 03-200141

בהרצליה־הצעירה קוטג' חדש, מיוחד במינו 8+ מרתף ענק 052-545998 500+ (26360)

בהרצליה־הצעירה לבנייה מיידית קוטג' מקסים ומרווח ביום 08-470458 בערב 03-357333 (27854) ובשבת

ברמת־צהלה!! בבניה מיוחדת! דירות גן/ 22 ממאורותו! 03-220952 (26216)

בראשל"צ בגן־נחום קוטג' מפואר שבעה חדרים רב מפלסי בשלב מתקדם. אפשרות להוסיף בניסה לצורך קליניקה או משרד (24548) 02-538408

בנוה־צהלה בבניה קוטג' (חדר) 6 חדרים "גימור" (23849) 425291

ברמת־אביב ג' "קוטג'" 330 בנוי 480 אדמה 03-293632 420,000 (23580)

קוטג' ביבנה במה־אילן 280 מ"ר 30+ מחסן (23504) 08-438830

סביון, למהירי ההולטה 1¼ דונם, "סוטר" 5, (8387) 03-346441

קבלנים מציעים

פרויקט חדיש ויוקרתי בנס־ציונה דירות 5 חדרים "תאעקוק ובני" בע"מ 03-999126 (28861)

ברעננה ברחוב בר־אילן דירות פאר מרווחות וגדולות בנות 5־4 חדרים לפנות "בילוריו" "מקבילר" חברה קבלנית לבנין בע"מ רחוב "ה" באייר 28 (כיכר המדינה) טלפון 03-251329 בשעות 11.00־13.00, 17.00־ 19.00 (פרט ליום ג' אחה"צ) (28228)

בצפון תל־אביב "נתיבי בנין תל־גד" מציעים: דופלקס מפואר 6+ גג, במשרד 03-883760, בערב 03-867472 (23613)

הב' ידין ישעיה מציעה בכפר־גנים בפ"ת מבחר דירות קוטג'ים, דירות בנות 3־ וחצי, 4, 5, 6 חדרים+ מרפסות שמש ודירות גג 03-912068, (9618) 03-906132

דירות למכירה

דרוש חרט/כרסם מנוסה שכר גבוה – 5 ימי עבודה + ארוחות טלפון 03-5103811/2 בן־יהודה 33 תל־אביב

דרושים:
1. **מנהל מכירות** ארצי, מגורים בירושלים.
2. **אופטומטריסט** מדופלם (מגורים חיפה, ת"א, ירושלים) עם נסיון + ידע בהתאמת עדשות מגע.
3. **מפיצים לאיזורי** אומנה וקוסמטיקה לאזורים חיפה, ירושלים, השרון. ת.ד. 02-527205, 24051 ירושלים.

טלרד

תעשיות טלקומוניקציה ואלקטרוניקה בע"מ

דרושים/ות

למלרד מעלות

מהנדס/ת אלקטרוניקה

בעל/ת יכולת ניהול פרויקטים באופן עצמאי, נסיון של שנתיים לפחות בתחומים הבאים:

1. פיתוח ויצור שנאי שמע ושנאי דפקים כולל הקמת מערכי־בדיקה.
2. פיתוח וייצור ספקי כח לינארים וממותגים כולל הקמת מערכי בדיקה.

מהנדסים העונים לדרישות אלו ורואים עצמם מתאימים להתמודד עם אתגרי תכנון ויצור במפעל מתפתח יפנו בכתב למנהל כח־אדם טלרד מעלות ת.ד. 155 אזור תעשיה מעלות 24952.

— סודיות מובטחת —

טלרד — קו אל העתיד.

מוזיאון ישראל, ירושלים

למשרד התיכנון
דרוש/ה
אדריכל/ית

כישורים:
- 5 שנות נסיון בהפקת תכניות עבודה לבנין
- נסיון בעיצוב פנים
- נסיון בפיקוח על ביצוע

מועמדות ניתן להגיש בכתב ובצירוף קורות חיים פירוט נסיון וממליצים (אין לשלוח עבודות) למוזיאון ישראל - מחי כ"א, ת.ד. 1299, ירושלים 91012

מתף 4

רחוב שוקן 27 קרית המלאכה תל־אביב

מתף־מיחשוב תעשייתי ופיננסי בע"מ

למערכת MVS/XA מורכבת ורשת תיקשורת ארצית
דרוש

מנהל תוכנת מערכות

הכישורים הדרושים:
- נסיון ב־MVS/XA
- הכרת חומרה בסביבת מחשבי י.ב.מ ותקשורת
- הכרת מוצרי תוכנה משלימים
- ידע רב במערכות תקשורת SNA
- נסיון בניהול

המעוניינים יפנו בכתב בציון כתובת וטלפון ובצירוף קורות חיים ופרטים מלאים על השכלתם ונסיונם המקצועי ל:
מתף – מיחשוב תעשייתי ופיננסי בע"מ
ת.ד. 35041 מיקוד 61350 תל־אביב. עבור ענ"א

— סודיות מובטחת —

חברה בת של הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ

ליפמן הנדסה אלקטרונית בע"מ

דרושים

- **מזכירה אנגלית עברית** – רצוי: אנגלית – שפת אם, נסיון בוורדמיל
- **טכנאי אלקטרוניקה** – לאחר תום שרות צבאי
- **שבדות "יצור באלקטרוניקה** – לעבודות חיווט הלחמה והרכבה

תנאים טובים ארוחות חמות

עשר תחנות 14, רמת החיל, ת"א 493945/6

מהנדס קונסטרוקציות
בטסה, נמרץ, + רכב, לעבודה מרתקת ומכניסה בקידום מבירות.
03-833646

הדסה־נעורים

עליית הנוער

בית־ספר תיכון מקצועי ומכללה טכנולוגית

לשנת הלימודים תשמ"ט
דרושים/ות

1) **מורה לגיאוגרפיה**
2) **מורה לאזרחות והיסטוריה**
3) **טכנאי/ת - הנדסאי/ת** להפעלת חדרי מחשבים.

המעוניינים יפנו למחלקת כח־אדם "הדסה נעורים" דאר נעורים 40298 טל. 053-666831/8

למשרד מהנדסי בנין בגבעתיים
דרוש
מהנדס לתיכנון קונסטרוקציות
נסיון 3 שנים לפחות
03-324005, 03-318218

לחברת שיווק אמריקאית
דרושים/ות
צעירים/ות נמרצים/ות
(אחרי צבא עד גיל 28)
לעבודת שטח מעניינת
5 ימי עבודה, שכר בסיסי + בונוסים אפשרויות קידום נרחבות
טל. 03-7513395

התנועה ליהדות מתקדמת בישראל

דרוש/ה

מרכז/ת לשבט צופי תל"ם בכפר הנוער בן שמן

הכישורים:
- ★ זיקה חיובית ליהדות
- ★ נסיון בהדרכה בתנועת נוער
- ★ נסיון בעבודה בכפר נוער

עדיפות תינתן למוכנים להתגורר בכפר
בדבר פרטים:
צופי תל"ם טל. 03-224406

שנה כיוון ופנה ל:

כיוון שרותי כח אדם

- **מזכירה עברית אנגלית** – כושר ניסוח עצמאי באנגלית + הדפסה עברית אנגלית עדיפות לדע נבוא ויצוא
- **קלדניות מנוסות** – לעבודה בר"ג, פ"ת וחולון
- **מעבדות תמלילים** – עברית מנוסות רצוי על תוכנת א' ב' וורדמיל
- **מעבדות תמלילים** – מנוסות עברית אנגלית.
- **מפעיל מחשב** – בסשמחתח"ל IBM סדרה 34
- **מנתח מערכות** – שנתיים נסיון לפחות + ידיעת קובול
- **טלרים** – לבנק ודא' עדיפות לבעלי נסיון תעודת בגרות חובה
- **נהגים** – מעל 15 טון
- **בחורים לאחר שרות צבאי** – + 12 שנות לימוד עם או בלי רשיון נהיגה

בדבר פרטים וקביעת ראיון: 727284, 03-728561

מערכי מידע

לחברה ותיקה ומקצועית בתחום הפרסום.
דרושים

אנשי מכירות מקצועיים

לעבודה בגוש דן, חיפה והצפון, ירושלים והדרום

מהות התפקיד: ניהול משא ומתן עם בעלי עסקים לגבי ייצוגם במדריך עסקים ארצי, המיועד לחתך היותר גבוה של המגזר העסקי.

תאור המשרה: עבודה קבועה, משרה מלאה, 5 ימי עבודה בשבוע.

תחילת עבודה: מיידית, לאחר הכשרה קצרה לגבי הענף.

נתונים נדרשים: 1. השכלה – 12 שנות לימוד או השכלה אקדמאית (לאנשים המעוניינים לצבור נסיון שטח לקראת מילוי תפקידי ניהול בעתיד) 2. נסיון *שטח בתחום המכירות (עדיפות תינתן לבעלי נסיון* בתחום הספציפי של מדריכי טלפון מסוגים. 3. רכב – רצוי.

למתאימים: 1. שכר בהתאם לכישורים. 2. הטבות סוציאליות. 3. רכב חברה – למצטיינים ביותר לאחר תקופת נסיון של חודש.

טלפונים: החל מיום ו'
03-7511784, 730392, 7514817

מכרז כח אדם מס' 1/88
עירית רחובות מכריזה על משרה פנויה

מפקח על הבניה

במשרה מלאה

תאור התפקיד – פיקוח על בניה פרטית.
- ביקורת והתאמה בין תוכניות המאושרות והבניה בשטח.
- ביקורת בגמר בניה, חומרי בניה ופיתוח שטח.

הכישורים הדרושים – הנדסאי או טכנאי בנין בעל נסיון בפיקוח על הבניה
- הבנה וקריאה בתוכניות
- ידיעת ד שפה העברית בכתב ובע"פ
- בעל רכ פרטי.

הכפיפות למהנדס הרשוי הפיקוח ומהנדס העיר.
הדרגה, המוגדרת – בהתאם להסכמים הקיימים.
מועמדות יש להגיש ע"ג טופס הגשת מועמדות שניתן לקבלו במדור כח אדם עירית רחובות, גלוסקין 5. טל. 08-456456
המועד האחרון להגשת מועמדות 8.7.88

י. הרמלך
ראש העיר

לפוליגון מצבעת טקסטיל חיפה בע"מ
דרוש

איש שיווק

- ★ בעל ידע ונסיון בענף הטקסטיל בתחום הסריגים והאשפרה.
- ★ השכלה אקדמאית – יתרון.
- ★ מקום מגורים – איזור חיפה.

לפנות בכתב לת.ד. 68 חיפה 31000

לפרוייקט מיחשוב באזור הצפון
דרושים

מהנדסי תעשייה וניהול

נסיון באיפיון, קבלה וליווי ישום של מערכות מחשב תעשייתיות, רקע בי.ב.מ. 36 הכרחי.

מקום מגורים בצפון – הכרחי.

לפנות לת.ד. 45289 ת"א 62496 (עבור צפון)

מרכז רפואי ת"א בית־חולים איכלוב
דרושים

רופאים מתמחים בכירורגיה כללית

בדבר פרטים נא להתקשר
03-5436305, 03-5436268

יש לך בונוס בקודקוד
קוד קוד
שרותי כח אדם
מקבוצת קודקוד

נפתח הסניף בכפר־סבא
טל: 052-953272

דרושים/ות

למחלקה הטכנית
- **עורך/ת מעגלים מודפסים** – נסיון בעבודה על מחשב למפעל עתיר־ידע בת"א.
- **מחסנאי טכני מנוסה** – להקמה וניהול מחסן ח"ח בתחום מתכת לרשל"צ ות"א.
- **מנהל מחלקת ייצור** – נסיון בניהול והנעת עובדים למפעל מתכת בהרצליה.
- **מכונאי אחזקה** – בוגרי בי"ס מקצועי, יוצאי ח"א / חימוש, ידע בהדראוליקה – למפעלים ברשל"צ, ת"א וכ"ס.
- **מלחימות/מהאוסות מנוסות** – בחיווט צמות - רצוי בהרכבות למכלולים באזור המרכז.
- **שומרים** – יוצאי יחידות קרביות לעבודות משמרות מעניינת באזור נתב"ג.
- **מלגזנים מנוסים** – בעלי רשיון למשמרות במפעלים בפ"ת, כ"ס ורמה"ש.

- **דפסים/עוזרי דפסים** – בוגרי בי"ס מקצועי בתחום, נסיון בדפוס אופסט למפעל באזור פ"ת.
- **חשמלאים עוזרים/מוסמכים** – נסיון בחיווט למתח - רצוי, למפעלים בחולון, רשל"צ ורמה"ש.
- **כרסם/תכנת C.N.C.** – נסיון בתכנות ויכולת עבודה עצמאית (כרסומת מאהו-רצוי) למפעל עתיר־ידע בת"א.

למחלקה המשרדית
- **פקידי קהל** – בוגרי תיכון – אפשרויות קידום ועבודה מעניינת לסניפים בת"א, כ"ס והרצליה.
- **מעבדות תמלילים מנוסות** – רצוי בוורדמיל/וורדסטאר למשרות מעניינות באזור המרכז.
- **מזכירות עברית/אנגלית** – ידע ונסיון בכתבנות/עיבוד תמלילים לחברות בת"א.
- **מזכירה/מנהלת משרד** – נסיון 5 שנים, ידע בעיבוד־תמלילים, סיווג בטחוני גבוה – למפעל עתיר־ידע באזור המרכז.

- ★ משרות קבועות
- ★ 5 ימי עבודה
- ★ תנאים טובים למתאימים

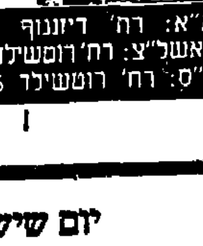

ת"א: רח' דיזנגוף 34, 03-286111
ראשל"צ: רח' רוטשילד 37, 03-9659957
כ"ס: רח' רוטשילד 46, 052-953272

סטודנט עם רכב הקיץ תחגוג!!

חברת מוצרי מזון ידועה מציעה אפשרות לרווחים גבוהים, לסטודנטים בעלי רכב, במכירת חבילות שי לחגים, בכל חלקי הארץ.
העבודה בחודשים: יולי, אוגוסט וספטמבר
לפנות מ־29/6/88 למשה רען טל. 06-328650

לחברת א: ארנסון בע"מ חברה קבלנית לעבודות ציבוריות דרושה לעבודה באשדוד

פקידה

- ★ שליטה מלאה באנגלית כולל הרפסה
- ★ רקע טכני יתרון

לפנות טלפונית 03-472292, 03-485176.

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981
"לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן המין השני לעבודה המוצעת. המעסיקים צפויים לעונש על פי החוק."

"נעמת" בית ספר תיכון תקלאי "כנות"
דרושים

מדריכים חברתיים

נא לפנות לבין פרלוב
בערב 08-574755

לחב' און
הנדסת מיזוג אויר בע"מ
דרושים

1. **שרטט/ת מכונות** – רצוי עם נסיון במערכות למזוג אויר מרכזי ובשרטוט ע"י מחשב.
2. **טכנאי חשמל** – מתחיל, עד גיל 25 ולאחר שרות צבאי.
3. **חשמלאי** – עד גיל 27 עם נסיון של שנה לפחות בעבודות פיקוד.

נא להתקשר לטל. 03-9611148

לחברה מתפתחת בקצרין
דרושים

מהנדסי תוכנה

לעבוד נתונים חמן אמת. יתרון לדוברים אנגלית
נא לפנות בצרוף קורות חיים ליגב מחשבים ת.ד. 26 קצרין מיקוד 12900 טל. 06-961468 להילה

דרושה **פקידה**
למכון להערכה תיפקודית
במרכז הרפואי ע"ש שיבא תל־השומר לעבודה במשרה מלאה
העבודה מקבילה לעבודת פקידי התביעות במוסד לביטוח לאומי.
נא לפנות בכתב בלבד, אל המכון להערכה תפקודית מרכז השיקום בי"ח תל־השומר מיקוד 52621.

דחפון 03-611001

24 שעות שרות מודעות טלפוני של דחף לבעלי כרטיסי אשראי ויזה, ישראכרט, דיינרס

לבית־ספר תיכון

דרושים מורים:

- ★ אנגלית ★ כתבנות
- ★ ספרות ★ תנ"ך
- ★ מזכירות ★ לשון
- ★ חינוך גופני

להתקשר 03-731459, 723466

דבר חדש קורא כל יום

ת"א-יפו

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

מבצע מיוחד ברמת אביב ג' הנחות גדולות על מזומן חידוש! משכנתאות עד 150,000 ש"ח ל-10 שנים! בדירות קומר יוקרתיות! המבצע ל-5 דירות בלבד "ISCO" "ישקו" 03-426293-4-5-6 (10010)

באוזאומקה/ שכונה ג', דירות גג/ פנטהאוז+ סטודיו מיוחד גן בבניה. 0 3 - 4 7 3 5 2 1 (22705) 03-5523305

בצפון בבניה יוקרתיות 4 גדולים +מרפסת גג +מקלט 03-220952 (27618)

אמריקה ברמת-אביב ג'!! הדירות המפוארות ביותר!! שיש, מעלית שבת, T.V. מרפסות, שיפוץ לובי, לווין+כל החידושים האפשריים, מבצע ל-5 דירות בלבד "ISCO" "ישקו" (26714) 03-426293-6

בנוה-אביבים, דירות מפוארות, ברחוב יהודה הנשיא, לכניסה תוך שנה. 4-5 חדרים ותיכנון פנים לפי טעמכם. משכנתא מוגדלת עד 150,000 ש"ח. "רובינשטיין ושות'" מקוה-ישראל 8, ת"א, 03-622621. (30394)

דירות למכירה 3-3½ חדרים

3, ברמת-אביב, משקעת, ק"ג, (בלי) לרציניים $105,000 (9796) 03-423670

דירות למכירה 2-2½ חדרים

דירות למכירה 1-1½ חדרים

וילות ובתים

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

בגבעתיים וברמת-גן בבניה דירות יוקרה 4, 3 דירות גג "מימון" (420) 03-323562

4 מפוארת +גג מרהיב במקום שקט בר"ג 03-770559 $190.000 (24877)

דירות למכירה 3-3½ חדרים

דירות למכירה 2-2½ חדרים

דירות למכירה 1-1½ חדרים

חולון-בת-ים

בכפר-סבא בדב-הוז 4 כניסה מיידית $67.000 052-20533 "הצומת" (12084)

שרון

דירות למכירה

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

מבחר דירות 4 חדרים, בגבעת-סביון וקיראון "סנטר" 03-346441 (23495)

דירות למכירה 3-3½ חדרים

בכפר-סבא 5 מפוארים +מרפסת פתוחה, בבנין קטן +דירת גג 0 5 2 - 9 5 2 3 4 6 (27161) 03-413501

מול אזורים בבתים, בתשלומים +משכנתאות, דירות יפהפיות בבניה ע"י הפארק. 03-5524159. בערב: 03-219635 (26255)

דירות למכירה 2-2½ חדרים

דרום

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

ברמת-גן 4+ גג "פינת" פינוי אוגוסט $150,000 (5558) 03-764063

בית-ציונה, בגבעת-נוף דירות 4 מפוארות מקסים +קוטג' (27810) 08-470456

דירות למכירה 3-3½ חדרים

דירות גג

פנטהאוז יוקרתי מפואר, 4½, שתי גגות בפ"ת כפר-גנים. מושקע +תוספת 295,000 דולר פינוי לשנה לרציניים בלבד! 03-9232176 (10959)

ע"י תבימה בפרויקט יוקרתי קוטג' 4+ גג (24097) 03-907737

בפתח-תקוה ע"י בילו בבניה 4+ גג (23981) 03-918271

בפתח-תקוה בהרצל 4½ +גג מפוארת דירה בקומה 03-907561 בית 03-907577 בעבודה (8328)

ביקוש דירות

דירות חדר+ גג בצפון ובמרכז ת"א טלפון (21392) 03-447234

דירות בשכ"ח

בהרצליה בנוה-אמירים בבנין חדש ומפואר דירות 5 ו-4 חדרים 140 מ"ר+ תוספות אפשרות השכרה לטווח ארוך בגישה מיידית "קודאל" 0 3 - 2 8 8 9 4 3 (19359) 03-292616,

בנוה-אביבים תוכניות-ל' בצפון תל-אביב 4-5 מרוהטים/ ריקים (23364) 03-293773

דירות מרוהטות

דירות בדמי-מפתח

חדרים מרוהטים

עסקים

רשת שיווק נעלים ארצית מרחיבה פעילותה בישראל, ומציעה זכיון בתנאים מועדפים לבעלי חנויות במרכזי ערים בלבד. לפנות לת.ד 26461, ת"א מיקוד 61263 עבור "רשת נעלים" (30501)

30% ממעבדת אופסט, לגורמים מהדפוס וההוצאה לאור - יעוץ 03-318731 בערב (30099)

למסירה חנות יפהפיה לאביזרי יוקרה לרכב 0 3 - 3 5 4 4 3 3 (27719) 03-5610481

מיניבוס ממוזג להסעת נוסעים לעבודה ביום/ בלילה 052-952905 (24987) (חזי)

למכירה תכולת חנות מין הכל במחיר קרן (חוברות, קסטות ותכשירים (ועוד) המכירה ליחידים ולסוחרים 03-284037 (24712)

הלוח הכללי

השבילעק והשביעי!

هكذا من الأصل

مكان الأصل

הלוח הכללי | ידיעות אחרונות | הלוח הנפוץ ביותר | דבר ראשון בבוקר

להשכרה במרכז תל-אביב 350 מ"ר מפוארת "רשף נכסים" (28696) 03-5742777

להשכרה/ מכירה ברבי-עקיבא בני-ברק 170 מ"ר "רשף נכסים" (28676) 03-5742777

להשכרה בדיזנגוף 137, ליד גורדון, 110 מ"ר, מסחרי עורפי, ניתן להשכיר חלק מהשטח, 10 קווי טלפון. לפנות למר הלל 03-651155 (28586)

חנויות ובניינים בסואבו+ משרדים ושטחים לכל מטרה באזורים יפו-ת"א, אלנבי, 03-658169 (27194)

בהזדמנות! להשכרה בשדרות רוטשילד 300 מ"ר משרדים "רשף נכסים" 03-5742777 (29803)

למסירה מיידית בשכ"ח בביכר-המדינה ה'באייר 68 ת"א, כ-160 מ"ר ברוטו. מתאים למרפאה או מקצועות חופשיים, למשרד רו"ח, עו"ד וכו'... 4 קוי טלפון לפנות למר הלל (26835) 03-651155

למסירה מיידית בשכ"ח, בבית הטקסטיל, קאופמן 2 ת"א. למשרדים בגימור מפואר, מיזוג אוויר ושטיחים מקיר לקיר. 1. בקומה 10 לכוון הים 55 מ"ר, 2 קווי טלפון. 2. בקומה 15 כ-105 מ"ר, 2 קווי טלפון. לפנות למר הלל 03-651155 (26782)

להשכרה לאחסנה, מלאכה ותעשייה בקומות קרקע וראשונה, מ-200 מ"ר עד 1000 מ"ר ביפו, בני-ברק, ראשל"צ (5389) 03-297373-6

בתעשיה בחולון להשכרה בקומה א' כ-650 מ"ר מפואר מתאים לתצוגה משרדים ואלקטרוניקה, +טלפונים +מעלית להתקשר (25788) 5051803

תושב חוץ מעוניין באדמה חקלאית להשקעה בתל-אביב מעבר לירקון בגושים: 6609, 6621, 6896, 6630, 6632, מפרט ובמזומן. 03-293632 (23378)

מחסנים

להשכרה בראשל"צ 1100 מ"ר ק"ק גבוה. "רשף נכסים" (10723) 03-5742777

אולמות

למסירה בוטיק מצליח, יהודה הלוי ברחוב ..., מסיבות אישיות בערב: 03-5405626 בעבודה: (23617) 03-5402703

להשכרה בראשל"צ 750 מ"ר למסחר וספורט "יוניווסט נכסים" (28055) 03-995051

בהזדמנות! להשכרה אולם לאירועים 500 מ"ר ברמת-גן "רשף נכסים" (5657) 03-5742777

בקרית-המלכה להשכרה אולם בקומה לתעשיה 750 מ"ר ניתן לחלוקה (מעלית לתוך האולם) +בח 3+ טלפונים 03-836266-7-8 (26862)

מבני תעשיה

להשכרה: ביבנה עד 4000 מ"ר, בבתים ב-5000 מ"ר, בחולון ב-800 מ"ר, באור-יהודה ב-1000 מ"ר בהתבלטות ... 1000 מ"ר פלוס נכסים (מלז"ן) 03-264625 (4864)

בחולון וראשל"צ: 700 מ"ר-3000 מ"ר ק"ק, מיידי "נ.ת.מ. נכסים" (11065) 03-372169

למכירה/ השכרה באור-יהודה 1000 מ"ר ק"ק +חצר. "רשף נכסים" 03-5742777 (27963)

למכירה/ השכרה בראשון-לציון מבנה עצמאי 3500 מ"ר ק"ק +משרדים +בח "כספי נכסים" 03-472376 (27366)

משרדים

בתל-אביב ורמת-גן: 150-500 מ"ר, מפואר. "נ.ת.מ. נכסים" (11071) 03-372169

למכירה בחולון בבנין חדש 2 ביתנים קומת קרקע 250 מ"ר ו-350 מ"ר 03-5051803 (23481)

במרכז מסחרי פעיל, להשכרה, מערכת משרדים כ-200 מ"ר, 2000 דולר לחודש. משרד בודד, 300 דולר לחודש תשלום חודש בחודשו. 03-9663565 (10737)

להשכרה 350 מ"ר משרדים ברמה גבוהה! ליד צומת "אכדיה, הרצליה 052-556543 (18951)

להשכרה מול קניון רמת-גן 1200 מ"ר משרדים לתעשיות עתירות ידע "רשף נכסים" 03-5742777 (29875)

חנויות

במרכז מסחרי פעיל, למכירה. חנויות מושכרות במלים שונים. המבטיחות תשואה שנתית. תנאי תשלום: 20,000 דולר בחוזה והיתרה בתשלומים החל מ-1000 דולר לחודש (10747) 03-9663714

להשכרה מיידית! במקום הטוב ביותר בדיזנגוף! 100 מ"ר+ טלפון+ שטיחים+ מזגים 03-5448174-5 (23298)

מגרשים

בורמת-גן מגרש ל-6 דירות במזומן. "יבגני השקעות" 03-722331 (3075)

דרושים

צבעי תעשיה פרופיל 72+ לעבודה קבועה. הסעות, ארוחות, תנאים טובים! "דנאל" גורדון 88 ת"א 03-222266, 245531, 245541 (30123)

מסגרים לעבודה מיידית, שכר גבוה. מיידי!!! 03-907634 (30121) 03-9342336

בוגרי בי"ס מקצועי במגמת מכונאות לעבודה קבועה באיזור חולון "דנאל" גורדון 88 ת"א, 03-222266, 245531 (30111) 245541

עובדים כללים מפ"ת +רשיון נהיגה למשמרות "דנאל" גורדון 88 ת"א 03-222266, 245541 (30101) 245531

מהנדס בימיה/ מכונות בעל נסיון לעבודה במפעל תעשייתי באזור המרכז- ירושלים. "יעדים" 03-883636 03-5050772 03-737122 03-725011 (30006)

עובדי יצור, מיידי, שכר גבוה+ צ'ופרים!! 03-907634 (29917) 03-9342336

מפיקי דוודים מנוסים לפ"ת, תנאים טובים. "א.ו.ת." 03-371465 (30208)

מפעלי ייצור חרוצים ללוד, ופתח-תקוה. תנאים מצויינים. "א.ו.ת." 03-371465 (30203)

מפעלי ייצור בוגרי בי"ס מקצועי ללימוד מקצוע מסגרות מבנית/ ריתוך לחולון ותל-אביב, "א.ו.ת." 03-371465 (30249)

למפעל טכסטיל ברמת-גן לאריזה וביקורת עבודה בשתי משמרות טל' 03-7511942 רמי (5430)

למפעל אלקטרוניקה ברעננה דרושות מלחימות/ מרכיבות ובוחנות איכות ברמה גבוהה 052-448989 (23887)

עובדים/ות בלתי מקצועיים/ות, בוגרי/ות בי"ס מקצועי "קריירה" 03-5449848 (28563)

1450 ש"ח למכונאי/ מסגר רתך נסיון באחזקת מכונות תעשיה בת"א/ ב"ב (ללא משמרות) הסעות מאשדוד ויבנה "חבר" (27848) 03-5101420

1400 ש"ח ללבורנטית תעשייתית (מבקרת טיב) בוגרת בי"ס מקצועי (למשמרת לילה) אפשרי מתחילה 03-5101420 "חבר" (27830)

עובדות ייצור לאחר שרות צבאי בעלות רקע בתפירה למפעל מסודר במרכז הסעות +ארוחות 03-5101420 "חבר" (27808)

מפעילי מכונות תעשיה פרופיל 72+ למפעל מסודר בשפלה הסעות מרמלה לוד ראשל"צ רחובות חולון ות"א 03-5101420 "חבר" (27761)

עובדי ייצור פרופיל 72+ גיל 35+ (רצוי נשואים) ליציקות מתכת למפעל מסודר בת"א העבודה בצוות הסעות +ארוחות 03-5101420 "חבר" (27750)

מסגרים בעלי הסמכה מקצועית פרופיל 72+ למפעל מסודר שכר גבוה 03-5101420 "חבר" (27720)

כרסמים קונבנציונלים קריאת שרטוט חובה פרופיל 72+ למפעל מסודר "חבר" (27713) 03-5101420

מכונאי מוסכים, טוקים, בעלי רקע טכני לכ"ס 03-5101420 "חבר" (27605)

בחברה דרושים: מהנדס ביצוע בבישים, מודד מוסמך, עובדים בעלי רקע טכני, מכונאי אחזקה "חבר" 03-5101420 (27637)

דרושים צעירים/ות אחרי צבא עד גיל 25 בלבד! לעבודת במשרה מלאה בשכר גבוה, תנאים מלאים מס' מקומות מוגבל. 621587 (26947)

רוקח מנוסה למשרה מלאה תנאים טובים 03-658570 (26449) 052-912132

מחוזות/ מלחימות מנוסות, רצוי בחיווט צמות במרכזיות/ מעגלים לפי שרטוטים למפעלים באזור המרכז 03-286111 (23817) 03-9659733

פקידי מידע ומודיעין למשמרות (רצוי סטודנטים) לחברה גדולה באזורים: ת"א וכ"ס 03-286111 (23747) 052-953272

עובדי יצור למפעלי תעשיה באזור חולון, ראשל"צ, נס-ציונה, כ"ס ורמה"ש 03-286111 03-9659733 (23695) 052-953272

דרושים/ות רוכשי/ות מודעות להתקשר: (25067) 03-5449713

קופאים/ות /עובדים כלליים לרשתות השיווק לאזורים: ת"א, ר"ג, גבעתיים ורמת-אביב. 03-286111 (23619) 052-953272

לפלקון מקדמי בשר כשר איש אחזקה עם ידע בקירור 835830 (24804) 828812

מזכירה לניהול משרד +נסיון בהדפסה וניהול חשבונות 03-585703 (30433)

בתבניות אנגלית עברית, תנאים, מנוסות, מצויינים. "א.ו.ת." (30233) 03-371465

מזכירה עברית/ אנגלית הדפסה במעבד תמלילים תוכנת נועם לת"א "דנאל" 03-222266, 245531 (30098) 245541

פקיד/ה יצור מאזור חדרה לעבודה אחראית במשרה מלאה "חבר" (30095) 04-661669

פקידים/ות +בגרות, יכולת עבודה בתנאי לחץ ליום עבודה מפוצל במוסד פיננסי בצפון ת"א "דנאל" גורדון 88 ת"א 03-222266, 2455541, 245531 (30092)

פקידה עם ידע בהנה"ח למפעל באור-יהודה. לפנות בכתב בצרוף נסיון קודם ל"סולר-יצור" דיזנגוף 243 ת"א 63116. "עבור פקידה" (29267)

פקידים/ות

קורספונדנט/ית אנגלית- ברמה גבוהה, בהיכרות וניסוח מכתבים, שעות גמישות בת"א. "קריירה" 03-5449848 (28474)

פקידת כח אדם (גלאים 25-22) +ידיעת השפה האנגלית ובגרות עיונית מלאה לעבודה מיידית משרה מלאה. "חבר" בן-יהודה 1 ת"א 03-5101420 לרבקה (26513)

מרכזן/ית מנוסה, אחרי שרות צבאי, לנתניה. "קריירה" 03-5449848 (25903) 053-338901

באור-יהודה דרושה פקידה אחראית +ידע בהנה"ש +מחשב (25139) 03-348837

למפעל "עתיר ידע" בקרית-ויצמן מזכירה לנשיא החברה, אנגלית ברמת שפת אם. (25061) 08-468383

מזכירת כ"א מנוסה בוגרת תיכון, הדפסה עברית על מעבד תמלילים לת"א. "קריירה" 03-5449848 (24876)

מזכירה מנוסה לניהול משרד, נסיון 5 שנים וידע בתמלילית למפעל עתיר ידע באזור לוד 03-286111 (23814) 03-9659733

לחברת בת של תדיראן ברחובות דרושה מעבדת תמלילים אנגלית- עברית מעולה, משרה מלאה, 5 ימים, רצוי ידע ב-"WANG" תנאים מצוינים למתאימה. פניות 03-9247001 א' לשרה (23766)

ל"דהן" קלדנית מנוסה +ידע בהנה"ש נסיון בחשבשבת הבריה! 03-622547 לריקי (23430)

הלוח הכללי

השבלטק והשביעי!

עובדי מחשב

קלדניות אלפא־נומרי +נסיון למשרה מלאה באיזור פ"ת ויהוד. תנאים מעולים "דנאל" גורדון 88 ת"א, 03-222266, 245531, 245541 (30086)

מעבדות · תמלילים/ קלדניות עברית אנגלית מאזור המרכז לעבודה קבועה "יעדים" 03-883636 03-5030772 03-737122 03-725011 (29893)

קלדנ/ית מנוסה בתוכנת השעבשבת למשרה זמנית בר"ג (21- 16) "קריירה" 03-5449848 (28515)

מורים ומורות

עוזרות ומטפלות

הנהלת חשבונות

טבחים – קונדיטורים

גזירה תפירה

ל"דונה־ג'ינס" דרושה תופרת מודלים מקצועית וחריזה בלבד ביום א' 03-658828 03-657435 (30116)

לקסטרו מודל תופרת אוברלוק ותופרת זיגזג לבני 03-611260 (27884)

לבית אופנה דרושה מודליסטית בעלת נסיון רב לנשים 03-654287-5 (24950)

תופר/ת למפעל לחולצות עור 03-338782 ובשבת 03-731751 052-552799 (24243)

תופרות אוברלוק זיגזג תנאים טובים שכר 7 ש"ח לשעה 5 ימים (24154) 03-837724

תופרות אוברלוק זיגזג לאחר הצהרים 14.00 עד 19.00 למתאימות 10 ש"ח לשעה (24142) 03-827937

למתפרה דרושות עובדות לא מקצועיות ל"ש שעות תנאים טובים (24106) 03-831491

מנהל/ת חשבונות לחברה גדולה בת"א, נסיון בהתאמות. משכורות והפעלת מחשב (23830) 03-286111

מנהח"ש סוג 2 למשרה מלאה +נסיון הכרחי (27896) 03-814424-5

לחברה מסחרית בת"א, 16.00 ־ 8.00, דרושה מנהלת חשבונות קופאית +ידע כללי בהנהלת חשבונות. ת.ד 16150 מיקוד 61161 ת"א עבור 246 (26705)

טכנאים הנדסאים

עובדי דפוס

גרפיקאי/ת לעיצוב על מחשב אוה"צ מחולון בת"ים "קריירה" (23964) 03-5449848

לפרסום דחוף דרושה ביצועיסטית מעולה עם נסיון משרה מלאה לפנות 03-622547 (23592) למיקי /אהוד

שרטוט וגרפיקה

חשמל ואלקטרוניקה

חשמלאי מוסמך ומנוסה לרמת־גן, ראשל"צ ותל־אביב, תנאים טובים. "א.ו.ת." 03-371465 (30246)

חשמלאי מוסמך או ראשי לאזור כ"ס "חבר" (27464) 03-5101420

ספרים יות

נגרים

נהגים

נהג סמיטריילר/ ג' מאזור פ"ת ת"א או נתניה לעבודה לילית 03-5101420 "חבר" (27550)

מחווט +נסיון לפחות שנתיים ברמה צבאית לעבודה מיידית לתקופה ארוכה "תגבור" (23646) 03-296846

עובדי יהלומים

דרושים פועלי אחזקה +בלנדיר לפעה. למתאימים תנאים מצויינים 053-331988 (25053)

מחסנאים

מוכרים/ות

סוכנים – מקדמי מכירות

מפ"ק מנוסה בחלקי חילוף, רצוי רשיון ג' להרצליה. תנאים מצויינים. "א.ו.ת." 03-371465 (30219)

לטל־יעד בע"מ מקבוצת תדיראן דרוש מחסנאי להפעול מחסן רכיבים אלקטרוניים 03-9248001 מיום א' (23984)

לחברה גדולה דרוש מחסנאי בכיר לניהול מחסן מוצרי צריכה בעל ידע ונסיון בעבודה ממוכנת+ רשיון למלגזה למשרה מלאה, אזור המרכז. מיום א' לשרה (23786) 03-9248001

מפעילי ציוד מכני

פועלים/ות

עובדי נקיון

עובדי מתכת

עבודה קשה +הרבה כסף +חופשה בחו"ל +הכשרה בקורס אומנות המכירה!! לרוכשי מודעות (גם ללא נסיון קודם) לפרטים וראיון (29208) 03-448699

למפעל בגדי ילדים דרוש/ה סוכן/ת מאזור המרכז 03-810268 (27373)

מסגר רתך מנוסה לחולון, הוד־השרון, ובני־ברק. תנאים טובים. "א.ו.ת." 03-371465 (30228)

להברה גדולה בחולון דרושים: 1. מכונאי אחזקה מנוסה בפנאומטיקה, הידראוליקה, ו־CNC. 2. מסגר אחזקה מנוסה בדודי קיטור. 3. כוון מנוסה בחריטה. 4. משחיזן מנוסה בעיבוד שבבי (עגולה ושטוחה) תנאים מצויינים. "א.ו.ת." 03-371465 (30223)

מסגרים/ רתכים בכל הרמות לעבודות ממונות תנאים טובים!! "דנאל" גורדון 88 ת"א, 03-222266, 245531, 245541 (30127)

לחברה דינמית להפקה וייצור מדבקות דרוש/ה סוכן/ת מכירות בעל/ת נסיון לתפקיד מעניין ורב אתגר. תנאים טובים מאוד למתאים/ה. לפנות בכתב יד בציון פרטים מלאים ל"רולתנ" בע"מ, אליפלט 10 ת"א 66080 עבור "סוכן/ת". סודיות מלאה מובטחת (24705)

סוכן דינמי לשווק מוצרי עור בכל הארץ תנאים טובים 04-631111 (24825)

לחברה ליבוא כלי עבודה, וציוד טכני איש מכירות. ת.ד. 16502 ת"א (24448)

מתכנת סי.אנ.סי +נסיון למפעל עתיר ידע בתנאים מעולים "דנאל" הרצל 179 רחובות, 08-469383 (29881) 08-468274

מסגר/ית כללי/ת +נסיון, פרופיל 72 ומעלה "קריירה" (28404) 03-5449848

מסגר/ רתך, בעל ידע ונסיון של 5 שנים בזיווד מכוני קריאת שרטוט חובה. עבודה מבושכת בת"א, "מנמאואר" בן־יהודה 12, ת"א א' ה' 08.00 ־ 14.00 טלפון: 03-298877 או לפנות למחלקה הטכנית (24889)

עובדי מוסך

חרט קונבנציונלי מעולה לחולון ולרמה"ש. "קריירה" 03-5449848 (26001)

לחברת טל־יעד מקבוצת תדיראן דרושים בפ"ת 1) מסגר כללי עם נסיון בריתוך CO2 (2 רתך ארגון לפנות לשלמה מיום א' (23804) 03-9247001

למוסך הלבו ים דרושים מכונאים מנוסים. תנאים טובים 03-825557 (30110)

מכונאי דיזל ומכונאי כללי לעבודה מעניינת ומיידית שכר גבוה!! 03-907634 (29911) 03-9342336

שומרים

לטל־יעד בע"מ מקבוצת תדיראן דרוש בפ"ת שומר לעבודה במשמרות תנאים סוציאלים מלאים טל: 03-9248001 מיום א' לחנן (23773)

שרותי אחיות

עובדי סעד

לטיפול בקשישים בגוש־דן, דרושים/ות עובדים/ות לעבודות סיעוד, טיפול ונקיון בשעות גמישות. לפנות טלפונית לענת 03-652667 ימים א' ־ ה' בשעות 09.00 ־ 14.00 (24936)

שליחים

שליחים בעלי רשיון לקטנוע +עזרה במחסן לעבודה באזור הרצליה ות"א 03-286111 (23799) 052-953272

ביקוש עבודה

חניה

דירות

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

וילות

באר שבע והדרום

הצעות עבודה

אילת

דירות

מכוניות

לנסיעה הסכונית ותלקה שירות קרבורטורים "המאייר" כיוון לביצועי מנוע, בדיקת הצרוכת דלק חינם, הירקון 6, 03-5708928 (לויד הקניון) (20877)

אוטוביאנקי

אוסטין

אופל

אאודי

هكذا من الأصل

הלוח הכללי ידיעות אחרונות הלוח הנפוץ ביותר

דבר נב ראשון בבוקר

- אומגה G.L.S 1988 אפשרות להחלפה+ תוספות. לרציניים (24232) 03-5517191
- אסקונה S-1300 1985 אוטומטית מרשיונית 15.000 ש"ח 03-738085 (24140) 08-229572
- אסקונה 1600 אוג. 84 הה-לוקס שניה מצויינת 053-614466 (24850) 053-614777
- אסקונה 5 /1985 1300 יד ראשונה +ספס (23889) 03-483115 בערב
- קדט 1984 אוג 1300 2 דלתות במצב מצויין (23882) 03-5567683
- אסקונה 1600 1985 אוטומט במצב חדש +תוספות (23852) 03-514595
- אופל 1978 ספורט 1600 אוטומט שניה 03-5535858 ק"מ 39,000 (23827)
- קדט 1300 ספיישל 1983 5 דלתות (23753) 03-299828 החלפה לצורך
- ראשונה 1985 אסקונה 1600 אוטומטית היה-לוקס מנוע אג. בהדוב (28625) 9525629 ש"ח 19,700
- אומגה 1988 אל.אס. +תוספות אוטומטית (25577) 053-344658
- קדט 1300 1983 אק-1300 אוטומטית +מזגן (23391) 03-783164 לא בשבת
- קורד מלאי מוגבל 1987 קארב +טורבו חדשה 6 ק"מ ללא ריספי במחיר משמעות (23367) 03-381862
- קדט 84 אוטומטית מזגן S מצוייה (25534) 03-250158 21,000
- מצויינת כחדשה אסקונה 1300 /5 1984 03-987632 03-7522978 (23353)
- אסקונה 83' מעולה בהזדמנות (23270) 052-531710 03-291223
- אסקונה 82, אוטומטית, 1300 אס ק"מ 70.000 (23274) 08-469858
- קדט ספורט מיוחדת 1986 +מזגן, חשמלית ראשונה כחדשה (23235) 03-5461333 ,03-7513222
- אסקונה 84 1600 ,S אוטומט, +תוספות (23208) 052-547844
- קדט 1979 4 דלתות אוטומטית (25180) 03-390288 שקל 7700
- אסקונה 1500/5 1985 אוטומטית ראשונה (23175) 03-9229885 30.000
- אסקונה 1300 1983 אס לוקס אוטומטית 5 דלתות +מזגן כראשונה (23169) 03-5052097 18,580
- קדט, 84, 1300, S יבוא, מצויינת, שמורה (23161) 03-993989

אינוצנטי

- שניה, 1984 במצב מכאני חיובי ללא רופי (20779) 03-495602
- אינוצנטי 1984 מנוע דייהטסו השכרה לשעבר מצב מצויין 5321857 (24982)

אלפא רומיאו

- 33, 1986, מעולה 32,000 ק"מ +אופקה 02-662431 02-658125 (30279)
- ספרינט 1986 מזגן+ תוספות ק"מ טלפון 03-282868 25.800 (30093)
- ספרינט 84 1.5 +תוספות במצב מעולה טלפון 03-5460167 (29221)
- 33 1984 תלתן ורב+ מזגן+ תוספות (29856) 03-876253
- אלפטוד 1200 1982, הייבת למכור (25339) 03-419849
- סוד 1983 65.000 ראשונה כחדשה +מערכת ותוספות (24989) 03-5053521
- סוד 1.2 1982, רגם משגר 18.800 ש"ח (24598) 03-5563820
- אלפא 33, 86, 1508 שמורה לרגל נסיעה (24511) 08-252084
- 33, 1987 1.5 ראשונה 13,000 ק"מ (24827) 03-5712685, 03-453108
- אלפסה 1982 ראשונה 5 1600 הילוכים אוטומט כחדשה 16,000- (23643) 03-782988
- ספרינט 1986 1.5 תלתן ירוק 03-772153 (25654) 03-7522548
- לרציניים 1975 ברלינה 2000 אוטומטית +מזגן מצוינת 03-321493 (23637)

אמריקאיות

- מנועי GM מיבוא הרכבה האמירות מקוריות "פונטי- בסורה" 03-333369 (3419) 03-337177
- הודל ראיס 73 יד שניה ספס לשנה +מזגן (30438) 03-388281
- הודג'-דארט 1975 אוטומטית מזגן הנוה (30269) 052-552414
- אומגה 1981 ראשונה אוטומטית חשמלית +מנוע חדש (29789) 053-347370
- שברולט 1975/6 דגם "קפסיק" מאמרי אוטומטית +מזגן 6 צילינדר, (29884) 03-766644
- הודג'-דארט 1968 בירוה, מזגן, הנה כח, צמיגים 03-490453 54000 (28698)
- הודג'-פריאוס 82 יפיפיה +תוספות 03-814567-71 03-727884 32,880 (28216)
- שברולט סלבריטי 86, 32.000 ק"מ, ראשונה +כל התוספות 052-31253 03-881048 (27783)
- מוסטנג 74 אוטומטית, שמורה+ תוספות (27729) 03-991973
- שבט 1981 אוטומט, מזגן +הנה כח, מכבי: מעולה 03-5524956 (27628) 03-5515550
- פונטיאק 79 בראגראם במצב מעולה +כל התוספות האפשריות (27389) 03-9656932
- שברולט אימפלה 78 כחדשה (26995) 053-28202
- אלדסמוביל קטלס 1975 במצב מצויין 03-850566 03-830979 בערב (26222)
- שברולט מליבו 6-79 ראשונה אבנול כללי +צבע 03-840923 (26068)
- דודג' ארים 1982 כחדשה 06-326771 בעבודה 06-331578 (25929)
- אומגה 78 במצב חדש 24,000 ש"ח 03-858445 03-5054740 (25813)
- אולדסמוביל קטלס סופרים 1976 חשמלית, מיזוג, מחירון 052-85903 (25445)
- ביואיק סקיילרק 81, 2500, 80.000 ק"מ 052-455214 052-456238 (25225)
- ביואיק סנצ'ורי 1979 מצב מעולה (25071) 053-23876
- בזמן הזדמנות אולדסמוביל קטלס סופרים 1985 23 דלתות פרטית ק"מ 50,000 +כל התוספות כחדשה (24932) 03-5055651 ש"ח 49,000
- בהזדמנות פונטיאק גרנד-לימנס 1975 במצב בריד 03-5791369 (24887) 03-391346
- ביואיק סנצ'ורי 1979 ראשונה כל התוספות 03-9611983, 02-341362 (24874)
- אקנט 1978 כחדשה +כל התוספות בעבודה 03-9327855, בבית (24806) 052-38870
- קטלס 1973 4 דלתות 8 צילינדר מצב כחדשה 03-848098 (24802)
- אולדסמוביל קטלס סופרים 1974 03-7526871 דלתות יפיפיה (24718)
- אולדסמוביל 1979 ספוארת מעולה+ מזגן מחירון 03-9663677 (24660) 03-9658866
- לגלל נסיעה אולדסמוביל אומגה 6 צילינדר 1981 במצב בריד (24568) 03-5467857
- דודג'-דארט 1971 שמורה 7.500 (24510) 03-774582 +תוספות
- אומן 1980 שמורה +מזגן ממש לשנה 03-5518919 03-824257 (24093)
- שבט 1979 פרטית ארוכה כחדשה (25656) 03-599648
- "שבנבה" 1981 ראשונה פרוספת ק"מ אוטומטית +מזגן 60,000 +חשמלית מיטלים (23663) 03-782596

דיהטסו שרייד 1987 אוטומטי+ מזגן +אחריות+ אשראי מהשכרה 03-822060 03-821227 (23756)

דלתא

וולבו

ב.מ.וו.

ג'יפים

דייהטסו

לנציה

מיני-מינור

מסחריות

ה"מדביק" חידוש חלקי רכב, פינו' 78, 404 ארגז תיקוני 03-376402 03-377744 (20665)

אוטובוס מ.א.ן 280 S.R מזגן+ מפואר 1979 (28202) 03-728298

ווקסהול

טלבוט

טנדרים

סובארו

מיצובישי

מרצדס

סימקה-קרייזלר

פולקסווגן

סוזוקי

סוסיתא

פורד

סיאט

סיטרואן

רנו

פיג'ו

פיאט

אופנועים וקטנועים

חדש ב"חיים אופנועים", מעוניין למכור/ לקנות אופנוע חדש/ משומש? אל תתרוצץ אנו נדאג לך, כל שעליך לעשות 03-381940 להתקשר ולהשאיר הודעה ואנו נתקשר בהקדם (23212)

הגיעו צמיגים יוקוהומה מספר 1 בארה"ב עכשיו בישראל, זוכן בלעדי, הרכבה ואיזון במיכשור חדיש, "חיים אופנועים" 03-381940 03-372476 (23196)

בתי"ס ושיעורים

PARIS- GALERIES LAFAIETTE SCHOOL HAIR- DRESSER BEATRICE CARON "CREATIONS"

חלקי רכב משומשים

מציעים עבודה

הלוח הכללי

ציפוי אמבטיות · קיט ונופש · קוסמטיקה · אותיותדביקות · נרשמו לנישואין · שוק המציאות · שידוכים · בת זוג · בן זוג · הכרויות · מכונות תפירה · מלגזות ושינוע · דיפוי והדיה · טלוויזיות · טיולים · בתי־כנסת · מנועים וכספות · ספרים · פוליש וניקיון · מחשבים · סידות · מזגני אוויר · טרקטורים · כלי נגינה · חוגים · חקלאות · הלוואות · וידיאו טייפ · מערכות קול · מכונות כתיבה · חיות בית · רוצים לקנות · דרושים · מקררים

[illegible]

דרוש
חשמלאי / נהג משאית
שכר גבוה — 5 ימי עבודה + ארוחות
טלפון 03־5103811/2
בן־יהודה 33 תל־אביב

שערי מטבע חוץ ביום 23.06.88

המטבע	בנקנוטים לאומי קניה	לאומי מכירה	הפועלים קניה	הפועלים מכירה	דיסקונט קניה	דיסקונט מכירה	העברות והמחאות לאומי קניה	לאומי מכירה	הפועלים קניה	הפועלים מכירה	דיסקונט קניה	דיסקונט מכירה	שער יציג
1 דולר ארה"ב	1.56	1.63	1.57	1.64	1.56	1.63	1.5970	1.6170	1.6010	1.6210	1.5970	1.6171	1.6080
1 מארק גרמני	0.87	0.91	0.88	0.92	0.87	0.92	0.8917	0.9028	0.8954	0.9066	0.8918	0.9050	0.8980
1 לי"ש	2.73	2.85	2.76	2.89	2.75	2.88	2.8035	2.8386	2.8050	2.8400	2.7980	2.8332	2.8285
1 פרנק צרפתי	0.25	0.27	0.25	0.27	0.26	0.27	0.2648	0.2682	0.2655	0.2688	0.2648	0.2681	0.2666
100 ינים יפניים	1.21	1.27	1.22	1.28	1.21	1.28	1.2409	1.2564	1.2442	1.2597	1.2392	1.2548	1.2465
1 גולדן הולנדי	0.77	0.81	0.78	0.82	0.77	0.81	0.7922	0.8021	0.7951	0.8051	0.7920	0.8020	0.7976
1 פרנק שוויצרי	1.06	1.10	1.06	1.11	1.06	1.11	1.0801	1.0937	1.0818	1.0953	1.0783	1.0919	1.0859
1 כתר שוודי	0.25	0.26	0.25	0.27	0.25	0.27	0.2586	0.2619	0.2593	0.2625	0.2586	0.2618	0.2602
1 כתר נורבגי	0.24	0.25	0.24	0.25	0.24	0.26	0.2469	0.2500	0.2477	0.2508	0.2471	0.2502	0.2489
1 כתר דני	0.23	0.24	0.23	0.24	0.23	0.24	0.2345	0.2374	0.2350	0.2380	0.2349	0.2375	0.2361
1 מארק פיני	0.37	0.38	0.37	0.39	0.37	0.39	0.3769	0.3816	0.3775	0.3822	0.3768	0.3815	0.3797
1 דולר קנדי	1.29	1.35	1.30	1.37	1.30	1.36	1.3226	1.3391	1.3267	1.3432	1.3218	1.3384	1.3322
1 דולר אוסטרלי	1.22	1.34	1.27	1.36	1.27	1.36	1.3127	1.3292	1.3150	1.3314	1.3095	1.3260	1.3286
1 ראנד דרא"פ	0.45	0.54	0.42	0.83	0.44	0.61	0.6928	0.7015	0.6944	0.7030	0.6936	0.7023	0.6971
10 פרנקים בלגיים	0.42	0.45	0.41	0.44	0.41	0.44	0.4245	0.4298	0.4277	0.4331	0.4266	0.4320	0.4291
10 שילינגים אוסטריים	1.24	1.30	1.25	1.31	1.25	1.31	1.2686	1.2845	1.2726	1.2885	1.2705	1.2864	1.2765
1000 לירטות איטלקיות	1.17	1.24	1.18	1.26	1.19	1.27	1.2046	1.2196	1.2083	1.2233	1.2850	1.2201	1.2118
1 סל"י (ECU)	—	—	—	—	—	—	1.8557	1.8790	1.8683	1.8835	—	—	1.8682
1 דינר ירדני	4.21	4.47	4.53	4.71	4.46	4.76	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	—	—	4.5894
10 פזטות ספרדיות	[illegible]	[illegible]	[illegible]	0.10	0.05	0.06	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	—	—	0.0429
1 לירה מצרית	0.21	0.75	[illegible]	[illegible]	0.66	0.72	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	—	—	0.7875

אֶלְמְקס · משחת השיניים · יעילה פי 3 במניעת עששת

תורנות בתי מרקחת

יום שישי — תל־אביב: בריאות — המלך ג'ורג' 28 — 288731; שחר — ברנדייס (מקס) 27 — 441449. ירושלים: אל חייאת — בית הכנס מול מוסה־בה. יעקב — 859386. חיפה: הנשיא — שד' הנשיא 33 — 333312. פתח־תקוה: קופ"ח כללית — חיים עוזר — 905271. רמת־גן: היכה — ארלוזורוב 81 רמת־גן — 721489. בת־ים־חולון: עצמאות — בלפור 75 בת־ים — 865583; אוסתא — קרוסטלדור 4 חולון — 3058197

יום שבת — תל־אביב: שלמה המלך — שלמה המלך 78 — 346461; בריאות — המלך ג'ורג' 28 — 288731. ירושלים: הר הזיתים — הר הזיתים — 287480; מרפאות רוממה — המ"ג 28 — 52519. חיפה: הנשיא — שד' הנשיא 33 — 333312. פתח־תקוה: קופ"ח כללית — חיים עוזר — 905271. רמת־גן: רשי — רשי 13 — 7510971. בת־ים־חולון: מור — הבריגה ויזק 20 בת־ים — 585368; קופ"ח עין־יהב — עין יהב 2 חולון

אֶלְמְקס · GABA

מודיעין

מוקד מידע טלפוני של קופת חולים הכללית המוסר אינפורמציה של מרפאות קופת חולים של ההסתדרות, בתי חולים, עזרה ראשונה, מרפאות הפתוחות בשבת וחג ועוד אינפורמציה על הגורמים הרפואיים בישראל. טלפון 03־433300. בימים א' עד ה' מ־8.00 בבוקר עד 20.00 בערב. ביום ו' וערבי חג מ־8.00 בבוקר עד 15.00 אחה"צ.

מרפאות שיניים לעזרה ראשונה — אזור תל־אביב: רחוב בר כוכבא מס. 49 — טלפון 03־284649. בימים א' עד ה' מ־21.00 עד 23.00. בימים ו' וערבי חג מ־18.00 עד 24.00. שבתות וחגים — מ־15.00 עד 21.00. אזור חיפה: רחוב הנמל 26 קומה ג' — 04־523566 — כל יום כולל ערבי חג, שבת, שבתות וחגים מ־20.00 עד 23.00.

ער"ן עזרה ראשונה נפשית: בתל־אביב — 03־5461111; קו לילדים ונוער — 03־261113; ירושלים — 02־227171; חיפה — 04־672222; נתניה — 053־835316; כרמיאל (גליל) — 04־988410; כפר־סבא — 052־918999; באר־שבע — 057־418111.

קו פתוח — אוזן קשבת לילדים ובני נוער: בתל־אביב 03־221680 (24 שעות).

נעמת — ייעוץ בבעיות אלימות במשפחה: בימים א' עד ה' מ־9.00 עד 16.00 — 03־285922.

קו פתוח לקשישים 02־690685.

האגודה לזכויות האזרח בישראל — סניף תל־אביב — בן יהודה 146, טל' 239287 בימים א' — ה' 3 — 9.

ב"ה · זמני הדלקת הנרות · פרשת השבוע: פרשת חקת · ר' בתמוז תשמ"ח

כניסה	יציאה
ירושלים 7.10	ירושלים — 8.31
תל־אביב 7.28	תל־אביב — 8.30
חיפה 7.24	חיפה — 8.36

משרד החינוך והתרבות

פרסי ישראל התשמ"ט

פרסי ישראל לשנת התשמ"ט יוענקו על הישגים למופת בתחומים הבאים:

★ חקר הספרות העברית, חקר הלשון העברית וחקר לשונות היהודים (יידיש, לאדינו)
★ חקר הסוציולוגיה, הוזנוך והעבודה הסוציאלית.
★ מדעים מדויקים — מתמטיקה ומדעי המחשב, פיסיקה, כימיה, הנדסה, מדעי כדור הארץ.
★ בתרבות הגוף והספורט.
★ הכרמה מיוחדת לתרבות ולחברה.

מועמדים והגשת מועמדות:

– כל אזרח של מדינת ישראל, וכן מוסד שלא קיבל בעבר פרס ישראל, יכול להיות מועמד לפרס.

– כל אזרח יכול להציע מועמד אחד לפרס. את ההצעה יש לשלוח בחמישה עותקים ולכלול בה את שם המועמד, תולדות חייו, הנימוקים להצעה ספרים ויצירות מחקרים ומסמכים (בחמישה עותקים) וכן שתי תמונות של המועמד, כתובתו, מספר טלפון ומספר ת.ז.

– את שם המציע וכתובתו יש לכתוב על דף נפרד.

– פרטים נוספים ניתן לקבל בטלפון 02־278757 בשעות העבודה.

– את ההצעות יש להעביר בדואר או ביד ליחידה לפרסי ישראל במשרד החינוך והתרבות, בנין גנרלי רח' שלומציון המלכה 1, ירושלים מיקוד 91911.

מועד אחרון להגשת ההצעות: י"ז אב תשמ"ח, 31 ביולי 1988.

החומר לא יוחזר למציעים.

ד"ר דב גולדברגר
הממונה על פרסי ישראל

משרד הבטחון
יחידת המוסיאונים

מוסיאון ההעפלה וחיל־הים
ע"ש דוד הכהן

מזמין את מעפילי קפריסין לבקר
באגף החדש המוקדש:
למאבק למען ההעפלה ומחנות הגירוש
בקפריסין בשנים: 1945–1948

בין התאריכים 26.6.1988–8.7.1988
הכניסה למעפילי קפריסין ללא תשלום

כתובת המוסיאון: רחוב אלנבי 4 חיפה, פינת שד' ההגנה — בכניסה לחיפה.
שעות הפתיחה: ימים א'–ג' 09.00–16.00
ב, ד, ה' 09.00–15.00
ו' — 09.00–13.00

חתום על "דבר" היום ותהיה מעודכן בכל יום.

הקרן למען בטחון ישראל

פינה חמה ללב"י

כל הכבוד ד"ר:

ד"ר אליאס סורין, תרם 182 ש"ח מתורנויות. שביצע בביה"ח ע"ש וולפסון.

תרומה שניה:
של חברי "ארגון אסירי ציון מבריה"מ", ת"א, 976 ש"ח.

התרומה הצעירה:
בית־ספר קיבוץ עין זיון, צפון הגולן, 1000 ש"ח.

היום יותר מתמיד — תן לבך ללב"י

קרן לב"י: רח' ד' (ארניאס) 7, הקריה, תל־אביב 64734

מרכז זלמן שזר לתולדות ישראל

הכנס השנתי
השנים עשר להיסטוריה

רעיון הבחירה בישראל ובעמים

הנושא ייבחן החל מתקופת המקרא ועד ימינו אלה.
ההרצאות תינתנה על־ידי מיטב החוקרים באוניברסיטאות ישראל.

הכנס יתקיים בירושלים בימים שני—חמישי י"ט—כ"ב בתמוז [4—7.7.88] במכון ון ליר בירושלים

תוכנית מפורטת והרשמה במרכז זלמן שזר
רשב"א 22, ת.ד. 4179, ירושלים 91041
טלפון 669464, 637171

קבלת מודעות 24 שעות ברחוב
מודעות משפחתיות דחופות וכל יתר סוגי המודעות ל"הלוח הכללי" "דבר" מתקבלות 24 שעות ביממה ב"דחף" דיזנגוף, רח' דיזנגוף 118 (מול כסית)
טל. 246363, 239952

דבר הוא דבר של היום חדש

בא לך לטוס לפריז ולחזור מלונדון, או להיפך?

במחירי הקיץ של "בא־לי נסיעות" עיר האורות נדלקת והביג־בן מצלצל!

כן! ב־439 $ בלבד תקבל:

תמורת 5 $ ללילה בלבד מלון + ארוחת בוקר בפריז ל־3 לילות.
תמורת 13 $ ללילה בלבד מלון + ארוחת בוקר בלונדון ל־3 לילות.

ב־799 $ בלבד: טיסה לפריז וחזרה מלונדון 7 לילות, מלון בפריז עם ארוחת בוקר 7 לילות, מלון בלונדון עם ארוחת בוקר.

ב־399 $: טיסה ת"א־פריז־ת"א. תמורת 45 $ ללילה תקבל מלון עם ארוחת בוקר, ל־3 לילות בפריז.

ב־565 $: טיסה לפריז הלוך ושוב ומלון ל־7 לילות עם ארוחת בוקר.

* הטיסות לפריז או חזרה מפריז בכל יום שלישי.
* הטיסות ללונדון או חזרה מלונדון בימים שני או שלישי.
* המחירים הנ"ל לאדם בחדר זוגי.
* המחירים כוללים היטל שירותים ומסים.

הטיסות עם: הצ'רטר הישראלי: סאן דור · ארקיע

בא־לי נסיעות — פרטים והרשמה אצל סוכן הנסיעות שלך.
בן יהודה 57 תל. 03־5448050, 5448054, 5448049

אנטנה / יאיר גרבוז

פרופסור קרונזון נגד אקסודוס

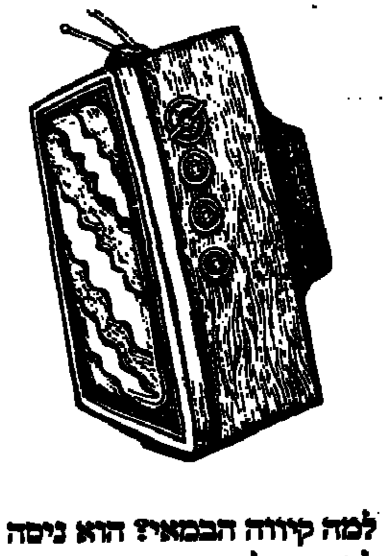

למה קווה הבמאי? הוא ניסה להראות לנו אדם חצוי בנפשו. ואילו היה פרופסור קרונזון נשאר בארץ, האם לא היה חצוי בנפשו? כל מה שצריך אדם כדי שנפשו תהיה חצויה זה ראש על הכתפיים

כאשר פלט יצחק רבין את הביטוי „נפולת של נמושות" אמרו שזהו ביטוי אומלל. אינני בטוח שאת האומללות ראוי לייחס דווקא לביטוי. מרבית המסתייגים לא נרתעו מתוכן ההגדרה „הליברלית" הזו אלא מסיכוניה הטאקטיים. כלומר מהאפשרות שחוזרים או עולים פוטנציאליים ייעלבו מהתווית שהודבקה להם ועל כן יסרבו לחזור לארצם ולמולדתם וימשיכו, כעונש, לדחוף את מקל הנדודים אל סיר הבשר. בימים אלה הגיע המפעל הציוני אל אחד משיאיו, סוף־סוף נמצא שימוש הולם למקלות הנדודים שהפכו לאלות מתנפות בגאווה. אמור מעתה: נפולת של נמושות הם אלה הנשענים על מקלותיהם הפרטיים תחת להשתמש בהם למען הציבור כנגד כל צר אויב ומתקומם.

הסרט „שורשים קצרים" (פרק ראשון) על בעיית הירידה מהארץ שהוקרן ביום ג' לא האיר את הבעיה ולא חידד אותה. בכל יום בשעה 9.00 בערב מקרינה הטלוויזיה הישראלית סרט מאלף ומשכנע על מניעי הירידה. שם הסרט „מבט לחדשות". כשראיתי ביומן האירועים של יום שישי איך משפחות שלמות (של ערבים כמובן) נשארו ללא קורת גג, לאחר שבתיהם נהרסו בלי משפט ובלי חקירה, חשבתי שאולי דווקא את מניעי ההישארות בארץ צריך לחקור בחריפות רבה יותר. לעסוק בשאלות הירידה מהארץ פירושו להתבונן היטב בפרצופנו ולשאול את עצמנו שאלות פוליטיות ותרבותיות וחברתיות וכלכליות ופסיכולוגיות. יותר ויותר מסתבר שאנו יכולים להגן על דבקותנו במקום כמעט רק על דרך השלילה או בעזרת נימוקים מיסטיים: אין לנו מקום אחר... בשום מקום אחר לא יהיה יותר טוב... העולם הוא אנטישמי... היהודים אינם ככל העמים... אנו קשורים לכאן בקשר שאי־אפשר להגדירו במלים... אין לזלזל בדיבורים אלה כמו שאין לזלזל בהנמקות היסטוריות וציוניות. אך כל אלה נעשים לסיסמאות חסרות כיסוי כשאין ערך לאיכות החיים בהווה וכאשר מתרבים האנשים המרגישים זרים וגולים בארצם וכאשר ההוויה הפרטית מותקפת ומופגזת בכל תחומי הלאום.

בסיום הפרק הראשון של הסרט שאלתי את עצמי: אם מצבנו כל־כך מזופת מדוע דווקא סרט שמנסה להתמודד עם מניעי הירידה צריך להיות סרט טוב. כמו שמצב הרופאים והרפואה גורם לירידת רופאים, כך גם מצב הקולנוע הישראלי לאנשי הקולנוע. אם לא יורדים מהארץ לפחות יורדים ברמה. הסרט היה גרוע מפני שהיתה בו קודם כל תאוות קולנוען רעב לעשות אמנות, לערוך, לחתוך, לייצר אווירה ולעבוד במקצוע המהוגן והמושפל. הסרט היה גרוע מפני שבמקום שאנשים יסבירו את עצמם, או, טוב יותר, יספרו על עצמם במשך כמה דקות רצופות בנחת וברצינות, דיברו המשתתפים הרבה פעמים בקיצור ובכל פעם נקטעו דבריהם ללא סיבה. הסרט בזבז זמן יקר על הבאת אינפורמציה הידועה לכל ועל שיחות עם מומחים למספרים ומומחים למניעים ומומחים לעצירת הירידה. הסרט צייר את היורדים כפרטים אינדיווידואליסטים, על חולשותיהם, מגבלותיהם והתלבטויותיהם, ומולם את הישראלים כחטיבה אחת, כגוף גדול ודורש. הירידה נתפסת כמעין מחלה של נשירת שערות, אבל התרופות המוצעות גם הן כמו אלה שנועדו לחסל את הקרחת.

נשאלת השאלה מדוע אי־אפשר לפתור את הנושא כולו בקלות ולומר את מה שהגיוני ומתבקש להגיד: כל אדם רשאי לחיות איפה שהוא רוצה ולעשות עם חייו מה שהוא רוצה. ואת הביטוי ירידה צריך למחוק מהמילון. הלוואי ואפשר היה להתבטא כך, אולי זה נשמע אבסורדי אבל במצב נורמלי שכזה שבו אפשר היה להתבטא כך, גם הירידה היתה נבלמת.

אליפות אירופה. רגע מתוק

אי־אפשר להתבטא בהגיון כי כמעט איש מאיתנו לא מרגיש חופשי לעשות מה שהוא רוצה ואנו שבויים בתחושה של חובה מהולה ברחמים עצמיים.

אנו חיים בעבר וגם אותו אנחנו מצליחים לעוות. אין עוד אפשרות להפריד בין זכרונות פרטיים ואישיים לבין היותנו חלק מהתהליך הציוני. אהבתו של אדם פרטי לשפתו, לנוף ילדותו, לבית הוריו ולחבריו מקבלת גוון ציוני עמוק וממילא נעשית לרכוש הכלל. אם פתאום קם אדם בבוקר ונוסע עם כל המטען הזה למדינה אחרת הרי הוא גונב מהמדינה נתח מהביוגרפיה שלה. הוא בוגד ויורד. כל חייו יתנצל וירחם על עצמו. כל אחד מאיתנו גדל עם נקודת שבירה לגבי העניין היהודי והציוני. אחד מפחד מירידה והשני רק מהתבוללות, אחד מאמין שאדם יכול לחיות בכל מקום, בתנאי שישמור על המסורת היהודית, ויש הטוענים שאדם יכול לעשות את כספו בחו"ל, בתנאי שילדיו יחיו בארץ או לפחות ישרתו בצבא. וכאשר כל הנימוקים אינם עומדים, עולה הגורם האנטישמי כדי להראות לנו את מקומנו. אינני מכיר אדם אחד שלא חש איזו צביטה בלב כאשר פגש יהודים – ו/או ישראלים בחו"ל, כאשר שמע ילדים מדברים עברית או דווקא כאשר שמע אותם מדברים שפה זרה. הצביטה בלב היא גם תחושת שייכות מופלאה ורבת כוח וגם סוג של מחלת רוח ובעיקר סוג של דתיות סמויה ומעוותת, המאמינה בכללים ובמחוייבות שנקבעו מלמעלה ומזמן, וכופרת לחלוטין במציאות החיים.

פרופסור קרונזון לא ידע להסביר את הקשר העמוק והמתמיד שלו לכאן, אלא במלים „כנראה משהו דפוק בראש". מה קיווה הבמאי להראות בלוותו עם מצלמה את ביקורו של קרונזון בישראל ואת הטיול שערך עם חבריו? (טיול שנקטע על־ידי מומחים ומסבירים ותגובות נטולות תוכן וחסרות רגש של אנשי המימסד). הוא ניסה להראות לנו אדם חצוי בנפשו. קביעה זו היא נכונה כשלעצמה, אך האם

שורשים קצרים. בתור לוויזה לארה"ב

היחס המתרגם בין סיפור לסרט הוא אחת מהמחלות של הקולנוע הישראלי והתוצאה היא ריאליזם חסר קונצפציה אמנותית או סימפוזיון מצולם, שנועד לספק חומר לדיון ולחשיבה

מולו ניצב הישראלי הבריא והבלתי חצוי בנפשו. האם חבריו שליוו אותו בטיול אינם חצויים בנפשם? ואילו היה פרופסור קרונזון נשאר בארץ, האם לא היה חצוי בנפשו? כל מה שצריך אדם כדי שנפשו תהיה חצויה זה ראש על הכתפיים.

דווקא בגלל הבעייתיות הזו אהבתי את הנסיון לשלב הומור בטיול של החברים. היה שם גם משהו פארודי מאוד על הישראליות. פארודיה שהגיעה לשיאה ברגע שכל אנשי החבורה העבירו אחד לשני עלים של צמח מקרי, מוללו אותם והגישו אותם אל אפם בהנאה ובידענות כטיילים מומחים. הקטע ה'מגוחך' הזה שבו כיכבו אנשי שמורות הטבע קרמן, שמי, כץ וניצן, החזיר את סיפורו של קרונזון לפרופורציה הנכונה. כלומר חייו של קרונזון אינם טרגדיה אלא דווקא סיפור הצלחה או לחילופין, אם תעדיפו, הם אינם יותר טרגיים מחיינו שלנו.

מולדת זכרונות וחברים אינם ערובה להעדר קשיים ולהפסקת החיפושים והנהיות. אין פלא איפוא, שקרונזון הגיע למסקנה שאין פתרון לחיפוש אלא בחיפוש. יכול להיות שמי שיש לו סיפוק מקצועי ותמורה כלכלית וחברים אהובים וזכרונות נעימים, דווקא הוא מבין עד כמה יודע העצב להתמקם בלב ההצלחה.

הגדרת אדם כיורד איננה הגיונית, אך ממתי יש הגיון בטראומות נפשיות. אין כמעט בריחה אלא להיצמד להגדרה השגויה הזו, ולו כדי שלא נחשוב על עצמנו טובות.

משחקים בחורף

לו הייתי נקלע במקרה למין כפר קטן ומתוקן בסביבות חיפה ופוגש שם חקלאים קשיי־יום הנאבקים בשיניהם על פת לחם, חלוצים־פליטים־מבוהלים המדברים בבליל שפות, חיים בפחד גם מפני השלטון ועוד יותר מפני המורדים בו, אנשים מסורבלים, שהקיום הדל שלהם הוא גם תמצית האידיאולוגיה שלהם. לו הייתי פוגש שם ילד קטן, נבון ותנוח, המתבונן במעשי המבוגרים בפליאה ומוליך את המאורעות שלא ברצונו ולא בידיעתו מלאה. לו הייתי רואה ילבה אשה יפה תמהונית מופקרת־צחוקית הבבלינית וצמאה לאהבה. לו הייתי רואה שם בכפר איש בחליפה וצילינדר לראשו, שאהב את האנגלים ושנא טרוריסטים יהודים, ועוד שלל רב של טיפוסים וסיפורים אישיים מרתקים, הייתי אומר לעצמי שיצחק בדנר הוא האיש שיכול מהחומרים האלה לכתוב סיפור יפה מאוד. מצד שני לו הייתי קורא את אחד הסיפורים היפים של יצחק בדנר – לא הייתי חושב שכדאי בעקבות הסיפור לבנות ולייסד כפר קטן ליד חיפה, וכך להפוך את הסיפור למציאות.

בשנת 46' הייתי בן שנה ועד השבוע לא ראיתי כפר כזה ולא פגשתי אנשים כאלה, והנה השבוע ראיתי בטלוויזיה את כל המראות שתיארתי למעלה, ברורים ואמיתיים כמו בחיים. באופן טבעי לגמרי חשבתי שמהחומרים הריאליסטיים האלה יצחק בדנר יכול לכתוב יופי של סיפור, אלא שהסיפור הזה כבר נכתב ובידי הסופר המתאים, שאינו אלא יצחק בדנר עצמו. אין לי צל של מושג מדוע החליט מישהו

כמו שמצב הרופאים והרפואה גורם לירידת רופאים, כך גם מצב הקולנוע הישראלי לאנשי הקולנוע. אם לא יורדים מהארץ, לפחות יורדים ברמה

לבנות כפר כמו זה שבסיפור ולאייש אותו בגיבורים אלה של הסיפור ולהעתיק את העלילה. כל זה נראה בעיני כמו לתרגם את צ'כוב מעברית לרוסית.

אינני מבין את החלום הקולנועי של יוצרי הסרט. לא את העמדה הסגנונית, לא את היחס והפרשנות לתולדות הקולנוע ולא את תפיסת הקולנוע כמדיום אמנותי. אינני מבין מהיכן לוקחים כל־כך הרבה אנרגיה ורצון טוב, שהושקעו בסרט הזה, רק כדי לייצר אמינות ואותנטיות. היחס המתרגם בין סיפור לסרט הוא אחת מהמחלות של הקולנוע הישראלי והתוצאה היא או ריאליזם חסר קונצפציה אמנותית או סימפוזיון מצולם, שנועד לספק חומר לדיון ולחשיבה. האם להיכנע למנהג הנפוץ ולהגדיר סרט כטוב בטענה האם לוותר על הויכוח לגבי איכות המשמעות ומשמעות האיכות? האם להסתפק בציון מעולה לצילום ובהבעת שביעות רצון מהליהוק, מהדרכת השחקנים ומכמה רגעים יפים? אינני סלחן ומבין כאשר אני קורא טקסטים כתובים. אין סיבה לנהוג אחרת כאשר מדובר בקולנוע.

רגע של חוסר מחלוקת

גם המכונה המשומנת ביותר עלולה לעשות טעות. ככל הנראה שכח מאמנה של נבחרת הכדורגל של גרמניה להגיד לשחקניו שהם צריכים לנצח במשחק חצי הגמר מול הנבחרת ההולנדית, האהודה על כל הצופים הלא־גרמניים. אני משוכנע שלו היה אומר להם שהם חייבים לנצח – הם היו מנצחים. כי הגרמנים הם שחקנים ממושמעים שעושים בדיוק את מה שאומרים להם. ההולנדים אינם כל־כך מתוכנתים וממושמעים, הם יודעו שהם מסוגלים גם להפסיד. הנצחון שלהם היה בלי ספק הרגע המתוק של השבוע. כמה טוב לשמוח ובאותו הזמן לדעת שאיש לא קופץ למימי הבריכה שליד עיריית תל־אביב הצבעוניות לא צופרות והפאבים של תל־אביב לא מתמלאים בחוגגים, ולפחות מהנצחון הזה הליכוד לא יוציא שום דבר. גם ההולנדים לא יצאו מכליהם כאשר מכבי תל־אביב ניצחה את הרוסים.

פגישה בברגן / ישראל דליות

לא על השרביט לבדו

השבוע נפרד המנצח יואב תלמי מהתזמורת הקאמרית הישראלית, לאחר ארבע שנות ניהול מוסיקלי. בינתיים הוא מקדיש זמן ניכר לניצוח ומשמש מנצח־אורח על תזמורות שונות בחוץ־לארץ

על פרישתו מניהול התזמורת הודיע יואב תלמי עוד בינואר השנה. בעונה הבאה ינצח על הפקה חדשה של „הספר מסביליה" באופרה הישראלית החדשה. לפני כמה שבועות ניצב על דוכן המנצחים באולם גריג בברגן שבנורווגיה. בסיום הקונצרט, „הסקוטית" של מנדלסון, בנגינת התזמורת הפילהרמונית העירונית, הוהדר באולם תשואות סוערות וממושכות.

יואב תלמי נולד לפני 45 שנה בקיבוץ מרחביה ומאחוריו כבר 20 שנות פעילות ניצוח מרשימה. בשנים 1970־1972 שימש, לצדו של גארי ברתיני, כמנצח ה„אנסמבל הקאמרי" שהיה הגלגול הראשון של „הקאמרית הישראלית". במשך שמונה שנים היה המנהל האמנותי של תזמורת גלדרס בארנם שבהולנד, ניצח על הפילהרמונית של ברלין ומינכן ולבסוף „שב הביתה" עם משפחתו להתגורר ולעבוד בקביעות בארץ. רעייתו היא החלילנית סולנית, אראלה תלמי, שאיתה הוא מופיע ומקליט, כשהוא מלווה בצ'מבלו ובפסנתר.

בתקופתו ב„קאמרית" טיפחה התזמורת בהתמדה ביצוע והשמעת יצירות ישראליות, מהן שהוזמנו ונכתבו במיוחד בשבילה. הוציאה שלושה תקליטים מסחריים בין־לאומיים בביצועו (עם קבוצת כלי הקשת) ותקליטור של מוסיקה ישראלית, מאת יעקב גלבוע, צבי אבני, נחום עמיר ואנדרה הידו. התזמורת סיירה בהצלחה באירופה, בארצות־הברית וביפאן והיתה התזמורת הישראלית הראשונה שניגנה בבודאפשט.

מכל המקומות בעולם נפגשתי עם תלמי לשיחה בברגן, נורווגיה. היתה זאת אחת התחנות במסעותיו כמנצח אורח. פגשתי בו במסדרון באולם גריג המפואר, ליד משרדי פסטיבל ברגן, לאחר חזרה שלו עם התזמורת הפילהרמונית העירונית. הפילהרמונית של ברגן היא מהוותיקות באירופה, (ראשיתה ב־1765) והשנייה בחשיבותה בנורווגיה, לצד הפילהרמונית של אוסלו. המאסטרו הישראלי בא לנצח בשני קונצרטים למנויים שכללו, בין השאר, את הסימפוניה „הסקוטית" של מנדלסון.

למזלנו, מזג־האוויר היה אביבי ונאה. שוטטנו ברחובות המקסימים ובסימטאות הציוריות שליד שוק הדגים המפורסם בקרבת המזח שממנו מפליגות ספינות לקירקנס, העיר הצפונית ביותר בנורווגיה, לפיורדים ולסקוטלנד. תלמי היה נינוח ורגוע ואמר, שהחזרה בבוקר על „הסקוטית" התנהלה באווירה נעימה בלי לחצים ועצבנות. „התזמורת העירונית כאן חרוצה ברצון עז לעבוד ברצינות ולהשתפר. מוכנים לתת אשראי למנצח", אומר תלמי. „אין זו תופעה שכיחה בכל מקום. לכן הם מצליחים להתקדם ולהגיע בהדרגה לרמה גבוהה, הן בקונצרטים והן בהקלטות תקליטים. בברגן וגם בפילהרמונית באוסלו, שעליה אני מנצח בקביעות והמוכרת כיום כאחת מהמשובחות במערב־אירופה, יש לנגנים משמעת פנימית המאפשרת התפתחות מוסיקלית מתמדת".

– אתה יכול להשוות עם המצב בארץ?

„קשה להשוות. בארץ יש לנו, כידוע, גילויים ותופעות המקשים על החיים והמשפיעים גם על משמעת וריכוז בעשיית מוסיקה. אי־אפשר להאשים את הנגנים. מנסיוני ב„קאמרית" – בארבע השנים האחרונות התנהלו החזרות במשמעת טובה. לנגנים היה חשוב להשיג תוצאות טובות בקונצרטים. לדעתי, אין זה מספיק. הבעיה העיקרית היא שראשיהם של הישראלים נתונים, לעתים קרובות, גם בדברים אחרים בזמן הנגינה. האם נוכל לבוא אליהם בטענות? משכורות חברי תזמורות בישראל נמוכות מאוד בהשוואה למה שמשתכרים נגנים בתזמורות בחוץ־לארץ. כדי להתפרנס בכבוד, עליהם להתרוצץ, בין החזרות והקונצרטים, ללמד ולעסוק בעבודות נוספות, והדברים ידועים ומוכרים".

– עם כל הלחצים, המטרדים והעצבים, האם יש מעלות לתזמורות ישראליות?

„כן, כמובן. אם כי ההתייחסות שלי למצב היא סובייקטיבית. בשבילי להיות מסוגל ליצור בארץ, בניצוח, בנגינה ובעשייה מוסיקלית, זה עניין בעל חשיבות רבה. יש, כמובן, גם ראייה אובייקטיבית. הייתי אומר, שלנגנים ישראלים מעלות שקשה למצוא כמותן במקומות אחרים. קודם כל הפתיחות הטבעית. הנורווגים, למשל, הם אנשים אדיבים, חביבים ולבביים, אבל מאופקים ועצורים הם נפתחים לאט ובהדרגה. זה לוקח זמן. במיוחד כשיש להם עסק עם זרים. הדבר בא לביטוי בתהליך ההכנה והביצוע. ב'קאמרית' קרה, שלאחר שעבדנו על כל הפרטים, והשגנו דיוק ומשמעת, הגיע הקונצרט ולפתע התרחש משהו ספונטאני שסחף את כולם, בתושיה ובהבעה. המוסיקה התעלתה והתנשאה למרומים. 'התפרצויות' כאלה, של השראה, מתרחשות במדינות אחרות בפחות קיצוניות".

– איזה תפקיד עדיף: מנהל מוסיקלי או מנצח־אורח?

„אין על כך תשובה חד־משמעית. מנצחים שונים כפי שתזמורות הן שונות. יש מנצחים נפלאים שלא נולדו לניהול מוסיקלי וישנם מנצחים מעולים היכולים למלא בהצלחה גם תפקיד ניהולי. זה עניין של אופי. בניהול מוסיקלי דרושים גם כשרונות שאינם מוסיקליים טהורים. חשובה יכולת ארגונית ואפשרות להשלטת רצונך על התזמורת בעניינים שוטפים. תפקיד של מנהל מוסיקלי הוא בהחלט בעל יוקרה מסויימת, אם כי יש בו גם הרבה 'כאב־ראש'. עליך לקבל החלטות שבחלקן אינן נעימות ולעיתים פוגעות בנגנים ובאנשי מינהלה. הצלחתך נובעת לא רק מיכולתך להגיד 'כן' לכל דבר, אלא גם מהיותך מסוגל לומר 'לא'. עליך להנחות ולבוא בדרישות בהתאם למצפונך ולתפיסתך. כמנצח אורח קל לי מאוד. אני בא לשבוע ומשיג את מבוקשי בחיוכים ללא עימותים ומעורבות אישית בנעשה בתזמורת. כמנהל לא תשיג הרבה בחיוכים בלבד".

– איך אתה מסתדר כל פעם עם תזמורת שונה?

„לתזמורות יש, בדרך כלל, מנטאליות של העם שלהן. תזמורות בגרמניה שונות באופיין מאלה באנגליה, באיטליה, בצרפת, באמריקה, ביפאן, בדרום־אמריקה או בישראל. על המנצח להיות גמיש ורגיש. כמנצח צעיר ובלתי מנוסה למדתי זאת, בזמנו, בדרך הקשה. בצרפת, אם תנסה להשליט שקט בשעת החזרה בהרמת קול ובתקיפות קרוב לוודאי שתאבד את עולמך. משמע, שאינך די חזק לשלוט בשלווה פנימית. בגרמניה, לעומת זאת, אם תשאג בהחלטיות, במקרה בודד של אי־שקט, קנית את עולמך. משמע, שהנך מנהיג בעל סמכות. יש לגלות ערנות. בתזמורות שאני עובד בקביעות, מוכרים לי היטב הצדדים האופייניים: האנושיים והמוסיקליים".

– והאם תחזור לנצח בארץ?

„כן. אם כי לא יהיה אסון אם שנה או שנתיים אעדר מחיי המוסיקה השוטפים בארץ. אבל, לשמחתי, אנצח בעונה הבאה על 'הספר מסביליה' בהצגות האופרה הישראלית החדשה, על הסינפונייטה הישראלית, בסדרה למנויים בפברואר הקרוב. הוזמנתי לנצח באביב 1990 על קונצרטים של התזמורת הסימפונית ירושלים. אני מקווה שלא אעלם".

חטף פתח / ורדה צימרמן

ימי פומפיאה האחרונים

לבדוק מה הם מקורות ההשראה של האמנות הישראלית. זו המשימה שלקח על עצמו משה בר־יודא, מנהל המחלקה לתרבות ואמנות בהסתדרות, במסגרת ה„יצירמון". משימה גרנדיוזית, הוא מודה „אבל זה מעניין, ובגילי אני מרשה לעצמי גם להיות ציוני קצת. ואני מקווה שהאמן מרגיש באיזשהו מקום את הצורך בשורשים". בימים האחרונים התהלכו שמועות כאילו בוטל האירוע. כדרכן של שמועות, היה להן איזשהו בסיס, אבל הן הוכחו כלא נכונות. „מצפה רמון היא מיקרו־קוסמוס של הפוליטיקה הכללית. ישנן יריבויות פנימיות בתוך המועצה. אבל זו היתה סערה בכוס מים ואני חושב שכל העניין היה לא רציני".

וה„יצירמון" קם יקום, על פי הקונצפציה שהתווה בר־יודא. אירוע שהוא אליטיסטי במובן מסויים. „אולי. אין מנוס מכך. כי האמנות היא שמציבה לפנינו סטנדרטים ומושכת אותנו אליהם. יחד עם זאת יהיו אירועים עממיים יותר. יהיה חיבור". או ב„יצירמון", חלק מאירועי „אל הנגב", תהיה תערוכה של אמנות פלסטית, ויהיה תיאטרון־מסע ותיאטרונים קהילתיים, מחול אמנותי וחבורות זמר, מופעי חוצות וסדנאות. פסטיבל נוסף, בתוך פסטיבל, לפני פסטיבלים נוספים ואחרי פסטיבלים שנסתיימו?

„אני באמת חושב שנעשינו מדינת פסטיבלים. ואולי זאת אפילו מדינת, לפי דעתי, ימי פומפיאה האחרונים. אבל ספציפית האירוע הזה הוא אפילו אנטי־פסטיבל, מעין סדנה המבקשת לבדוק את מקורות ההשראה שלנו. אלו הן בעיות יסוד בתרבות ובאמנות הישראלית".

איך עושים את זה? „בחרנו בארבעה מסלולים: אמנות פלסטית, מוסיקה, מחול ותיאטרון". לכל תחום אוצר משלו. במה שקשור לאמנות הפלסטית, „פנינו ל־60 אמנים. והיו 100 תגובות. אישית, אני מוצא פה הד לרעב של אמן ישראלי לטפל במקום". נבחרו חמישים, העובדים כבר עכשיו במצפה רמון, מכינים את עבודותיהם שיוצגו בתערוכה שתיפתח ב־6 ביולי בהאנגר שהיה מבנה תעשייתי. פיסול פנים וציור. שמעון אבני, אורי שטטנר, רחל שביס, קבוצות „רגע" ו„מימד", מיכאל קובנר, כ־20 אמנים בני קיבוצים ומושבים, אלי שמיר, ישראלה הרגיל, קליר סילארד ועוד. „אפילו סטימצקי התעניין", אומר בר־יודא.

באותו יום ייפתח מחדש גם פארק הפסלים ובו עבודות משל דוד פיין, מיכה אולמן, עזרא אוריון. פסלים קיימים מאבן מקומית. „ב־1962 יסד את הפארק קוסטנוגי. עזרא אוריון נתמנה אוצר. העמידו כמה פסלים. במשך הזמן שפכו המחצבות את הפסולת שלהם במקום. ואחד המבצעים היה ניקוי גמור של השטח וסלילת דרך גישה".

כאשר מדובר במוסיקה „התגובה היא לא על נוף, אור ואוויר אלא מקורות כמו טקסטים עתיקים. כלומר, שירה מודרנית שיש לה מקור השראה ברור לגמרי, בעבר". אנסמבל מזרח־מערב, שמיניית הוקאל, מקהלות הקיבוץ הארצי, האקדמיה למוסיקה בירושלים וכן הרכבי ג'אז, המבססים את עבודותיהם על ליטורגיקה יהודית. החוט המקשר הזה עובר גם דרך היצירות במחול.

בתחום התיאטרון הכין יוסי אלפי מסע תיאטרלי במכתש רמון. הצופים לוקחים חלק במופע. צועדים לאורך שניים וחצי קילומטרים, בליווי מארח ומדריך. האחד יטפל בצד הנוף והשני בצד התיאטרלי, יפעיל את הקהל בתחנות השונות. סיפור שיגיש ארנון צדוק בליווי חליל, תיאטרון בובות ענק, חבורות זמר ואפילו תחנת אבטיחים לרענון („קיבלנו מתנובה תרומה של ארבעה טון אבטיחים"), תפאורה של סירות מפרש, הר התופים במדבר וצלילי חצוצרות. שילוב אמן־מקום־קהל.

ולאחר שלושת ימי החגיגה, מה יישאר? „יש לי חלומות בראש. החלום שלי הוא שאנחנו מיסדים מוזיאון לאמנות מדברית, הראשון בארץ. אנחנו, זה בראש ובראשונה המועצה המקומית שהיא שותפה בכל מה שקורה. יצירות האמנות הלא יישארו שם, והכוונה היא להפוך את מצפה רמון לבירת אמנות... הצעתי להם גם להודיע באותה הזדמנות על ייסוד ביאנלה ישראלית. האם יש מקום יפה יותר לעריכת ביאנלה?"

קולות מן העולם השלישי

„קולות מן העולם השלישי". גם הוא מכונה פסטיבל. וגם הוא נערך באותו זמן במסגרת אירועי „אל הנגב". „זהו פסטיבל מיליטנטי", אומר גיל בנשטיין, המארגן את הפסטיבל לצידו של שוקי וייס ועם אביטל מוסינזון יועץ אמנותי. „ההזמנות לא כל כך רצו להגיע לכאן, עכשיו. אלה אמנים ברמה אינטלקטואלית גבוהה המגיבים על אירועים. אנחנו עובדים על זה כבר שישה חודשים. אני נסעתי פעמיים לפאריס על חשבוני, שוקי נסע לניו יורק. לראות, לשכנע. אלפא בלונדי נפגש עם להקת טורה קונדה מסנגל ועם מנו דיבנגו ושיכנע אותם לבוא. אלה משכו אחריהם את האמנים האחרים. הגענו למצב נפלא שהצלחנו להביא לכאן את צמרת אמני הרגיי. האמנים רוצים לערוך כאן הפנינג שחור. יחד אתם מגיעים עיתונאים מחו"ל, מאנגליה, משודרים לסקר את האירוע. אבל כאן, בארץ, אין חשיפה גדולה למוסיקה שחורה. וגם אין כרזות חוצות, אין תקציב. את תשדירי השירות הקרינו לפני כחודש והם נשכחו בינתיים". אבל גם אין ייאוש. „יש לי הרגשה שיגיעו הרבה אנשים. אני מרגיש את ההתעוררות".

יגיעו אמנים ממדינות שאינן מקיימות יחסים עם ישראל. סנגל, קניה, מאוריטניה, אלג'יר, סרי לנקה. מסרי לגסקה, שעלתה לישראל מאתיופיה, תנחה. אלפא בלונדי ישמיע שיר חדש, קשור לישראל בשם „המלך שלמה", ז'יגי מרלי יבצע שיר באמהרית, שנכתב למען האתיופים כאן. סך הכל ישתתפו כ־120 אמנים כולל להקות מקומיות כמו „מזרח־מערב" או אחור כנאי שיופיע עם הרכב מוסיקאלי ערבי, להקה מכפר רמה ועוד. כל אלה ביחד יצרו אירוע מרתק, הם מקווים, משהו בסגנון ה„סאן ספלש" האנגלי, עם קהל שיישאר בפארק אשכול כמה ימים, יבוא ערב ערב, ילון במקום בשקי שינה על הדשא. „או שזה יהיה פיצוץ ולאחר מכן תבוא לכאן להקה מג'מייקה כל שבועיים או שזה ייכשל ואז נבין שהישראלים, כנראה, מעדיפים מוסיקה אחרת".

כדורים פורחים ללא מלים

מארגני „אל הנגב" מקווים למיליון איש באירועים השונים. קול עצום ורב. בפעם הראשונה בישראל יטיילו בשמי הנגב גם כדורים פורחים. המארגן, גידי ארבל, כנראה בטוח בהצלחת האירוע הזה. לדבר עם עתונאים? אין לו זמן. הוא עסוק בדיונים. תני לי דוגמה לשאלות שאת רוצה לשאול, ביקש לבחון אותי והוסיף: „שילמנו לאיש יחסי ציבור הרבה כסף בשביל העבודה הזאת, הוא איש טוב, דבר אתו. קחי ממנו את החומר הכתוב... ואולי הוא לא מבין את ההבדל. ואולי הכל הוא כדורים פורחים...".